

The Project Gutenberg eBook of Mestari Olavin häät, by C. Georg Starbäck

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Mestari Olavin häät

Author: C. Georg Starbäck

Translator: Lauri Soini

Release date: September 20, 2015 [EBook #50019]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MESTARI OLAVIN HÄÄT ***

Produced by Tapio Riikonen

MESTARI OLAVIN HÄÄT

Romanttinen kertomus Kustaa Vaasan ensimmäisiltä hallitusvuosilta

Kirjoittanut

C. GEORG STARBÄCK

Suom. Juho Ahava [Lauri Soini]

Otava, Helsinki, 1908.

SISÄLLYS:

1. Uudestakastajat.
2. Pyhän Yrjänän kuvan ääressä.

3. Kiusaus.
4. Kristina Gyllenstjerna.
5. Yöllä.
6. Kuningas ja herra Lauri-kansleri.
7. Piispa Hannu Brask.
8. Vanki.
9. Luostarilupaus.
10. Mestari Olavin kotona.
11. Abrahamin uhri.
12. Soittoniekka.
13. Häät.

I.

UUDESTAKASTAJAT.

Kesällä 1524 vallitsi suuri levottomuus ja suuri hälinä Ruotsin pääkaupungissa, joka tuskin oli ehtinyt toipua niistä hirveistä koettelemuksista, jotka se oli kestänyt piiritysvuosina 1522 ja 1523. Kun Kustaa Erikinpoika Vaasa juhannusiltana viimeksi mainittuna vuonna marssi kaupunkiin, jossa hänet äsken oli valittu Ruotsin kuninkaaksi, oli kuin hän olisi saapunut kuolleiden kaupunkiin. Vain muutamia pieniä joukkoja nälistyneitä ihmishaamuja, enemmän varjoja kuin ihmisiä, oli hänen vastassaan, kun hän itäportilla otti pormestarilta ja neuvostolta kaupungin avaimet. Hetken ilo siitä, että oli saavuttanut pyrintöjensä päämäärän, karkottui ja haihtui pois nähdessään sitä tilaa, jossa kaupunki vastaanotti kuninkaansa. Väettömät kadut, missä ratsastajain hevosten kavioiden kopina kaameasti kajahti takaisin asumattomista taloista, torit, palanneiden talojen sijat, joilla tuuli leikki tuhkakasoissa tai huokailten puuskahteli Mustainveljesten luostarin tai Pyhän Gertrudin rukoushuoneen synkkiä muureja vasten, herättäen muistoja menneistä ajoista, jolloin itse taistelut ilmaisivat täyteläintä ja voimakkainta elämää, — kaikki yhtyi kuninkaalle ja häntä ympäröiville ritareille ja sotapäälliköille virittämään mielialan, joka ei suinkaan ollut voittajan huoletonta riemua.

Pääkaupungin portit olivat avatut isänmaan vapauttajille ikäänkuin vain osottaakseen, kuinka turha oli heidän toivonsa, että Tukholman voittaminen merkitsisi vaivojen ja taistelujen loppua. Jokainen eturivin miehistä, kukaan ei kuitenkaan suuremmassa määrin kuin Kustaa itse, tunsu että edessä oli työ, joka vasta nyt alkoi — oli puhdistettava kaikki, joka voi saada uudistumaan ne onnettomuudet, mitkä viime aikoina olivat lakkaamatta palanneet, oli suoritettava loppuun suurtyö, jonka Engelbert oli alottanut ja jota kolme Sturea oli jatkanut.

Ennen kaikkea oli tämän päämäärän saavuttamisen tiellä sama vastus kuin ennenkin — mahtavat ja vaikutusvaltaiset pappisvaltiaat. Piispat istuivat kyllä valtakunnan neuvostossa ja vanhoivat kuninkaille ja valtion päämiehille uskollisuuden valan niiden läänitysten puolesta, jotka he saivat näiltä, mutta itse asiassa muodostivat he oman valtansa, suuresti erillään yleisestä vallasta, joka myöhemmin näytti olevan ainoastaan heitä ja pyhää kirkkoa varten. Jos nämä piispat olisivat saaneet tahtonsa täytetyksi, olisi Ruotsin valtakunta jo kauvan ennen Kustaa Vaasan päiviä ollut tanskalainen maakunta, aivan kuten Norja oli, aina siihen saakka kunnes meidän päivinämmä tämä valtakunta, vapautuneena, ikäänkuin heräsi vuosisataisesta unestaan uuteen elämään, terveempään ja voimakkaampaan kuin konsaan ennen.

Monta tihutyötä oli tehty pyhän kirkon varjossa. Sen suojassa olivat Tanskan kuninkaat punoneet juoniaan Ruotsin valtakuntaa vastaan, kuten sadun lohikäärme nousi matelemaan yli maan nielläkseen kauniin kuninkaantytären. Hänet pelasti pyhä Yrjänäritari, joka ratsasti taisteluun lohikäärmettä vastaan ja voitti sen. Isänmaallamme on silläkin ollut pyhät Yrjänänsä niissä ritarismiehissä, jotka Ruotsin kansan kera nousivat vastarintaan tuhon hämäriä hirviöitä vastaan, taistelivat miehuulliset taistelunsa ja voittivat.

Sentähden antoi Sten Sture, hän, joka kantoi kolmea lumpeenlehteä vaakunakilvessään, hyvällä syyllä pystyttää kallisarvoisen pyhän Yrjänän kuvan Tukholman Suurkirkon päälätkän eteen. Paremminkin ei olisi voitu kuvata sitä taistelua, jota hänen aikanaan ja koko unioniaikana taisteltiin. Mutta lohikäärme kohotti päänsä yhä uudelleen. Kukaan Sture-suvusta ei saanut sitä surmatuksi. Silloin saapui hän, pakolainen vieraalta maalta, kävi uudelleen taisteluun Ruotsin talonpoikaisjoukkojen kera ja palasi kotiin voittajana kerta kaikkiaan. Tämä isku se antoi maallemme oikeuden elämiseen ja hengittämiseen,

kysymättä lupaa vieraalta kuninkaalta, nyt oli vapaudesta tullut tosi Ruotsin miehille.

Mutta vielä oli lohikäärmeen yksi kynsi kiinni neitseen uumavyössä. Tämäkin kynsi oli hakattava poikki, ja tätä työtä kuningas Kustaa ja hänen miehensä jatkoivat, sittenkuin vapautussota oli päättynyt ja kuningas polvillaan kiittänyt Jumalaa voitosta samalla pääalttarilla, missä pyhän Yrjänän kuva seiso.

Kustaa Vaasan rukous kuninkaana Tukholman Suurkirkon alttarin edessä oli ensimmäinen vasaranisku ketjurenkaaseen, josta valmiiksi taottuna tuli aivan uusia aika. Seuraavat iskut putosivat tiheään peräkkäin. Kaikkien tarkoituksena oli reväistä lohikäärmeen kynsi pois neitseen uumenista, musertaa piispojen pyhä kirkko. Kun tämä oli suoritettu, silloin oli paavilainen kirkko murskana, silloin ei enää näkynyt vanhan lohikäärmeen jälkeäkään, silloin virtasi uusi ja terveempi veri pelastetun neitseen suonissa ja purppuroi hänen poskensa, hänen istuessaan kalliopohjallaan heleänsinisessä viitassaan ja kullankeltaisin kutrein ja silmäillessään taivasta kohden.

Kuninkaan rinnalla seiso kaksi miestä, joiden nimet ennen muita ovat säilyneet jälkimaailmalle pontevina, voimakkaina ja lämpiminä taistelijoina tämän uuden asiainjärjestyksen puolesta. He olivat kuninkaan kansleri Lauri Antinpoika ja Tukholman kaupungin sihteeri Olavi Pietarinpoika. He ovat mestarisällejä sen alasimen ääressä, jolla uuden ajan ensimmäinen rengas taottiin. He seisoivat juuri uuden ajan aamunkoitteessa, ja kaukaa katsoen näyttävät he ikäänkuin muuttuvan jättiläismuotoisiksi, murtaakseen tunturimuurit ja päästääkseen ihmishengen virtaamaan vapaana kaikkialla Jumalan kauniissa maailmassa.

Kaunis on metsäpurokin, joka liristen rientää eteenpäin korkeain honkien välitse, kaunis on virtakin, joka tyyntyneillä aalloillaan kostuttaa hymyileviä niittyjä ja viljavia peltoja, mutta enemmän sentään epäilemättä kiinnittää katsojaa vuorenhalkeama, jossa metsän leikkivä lapsi, kasvettuaan voimakkaimmilleen, murtautuu esiin ja pursuten ja vaahdoten syöksee alas jyrkänteeltä. Tällaisen murrosajan muodostavat Kustaa I:sen hallituksen ensi vuodet. Uudet aallot pauskautuvat vanhaa kallioseinää vastaan, ja tämä rakoutuu vastustamattoman ylivoiman edessä, ja uusi aika murtautuu lävitse.

Keskellä näitä myrskyisiä ja melskeisiä aikoja sattui tapaus, jota tässä alempana koetamme kuvata.

Enemmän kuin vuosi oli kulunut siitä kuin Ruotsin äskenvalittu kuningas juhallisesti saapui pääkaupunkiinsa ja meni Suurkirkkoon ja polvistui rukoilemaan pääalttarin eteen.

On sunnuntai. Saarnastuolissa, joka ulkonäöltään on kuin mikäkin kori, seisoo saarnaaja, ja kirkko on kuulijoita täynnä. Saarna lähenee loppuaan. Elävällä voimalla ja ytimekkäällä kaunopuheisuudella on saarnaaja selittänyt ja tulkinnut päivän tekstiä. Kuulijain katseet aivan kuin riippuvat kiinni hänen huulillaan. Kirkossa on aivan hiljaista, kukaan ei tahdo menettää loppusanoista tavuaakaan.

Muutaman pilarin takana seisoo kaksi mustaveljeskunnan munkkia. Heillä on huppukauluksensa vedettynä pään yli ja he seisovat liikkumattomina kuin kuvapatsaat, mutta heidän silmänsä palavat, — innostuksesta vaiko vastakkaisista tunteista, ei ollut helppo ratkaista, eikä kukaan kiinnittänytään heihin huomiota, sillä kaikkien ajatukset olivat kiintyneet saarnaan. Sentähden olivat molemmat munkit voineet vähitellen siirtyä kirkon ovelta kuoria kohden, johon saarnastuoli oli pystytetty, ja sinne he olivat pysähtyneet ja, kuten näytti, olivat kokonaan kiintyneet saarnaajan sanoihin hekin. Mutta yhtä huomaamatta kuin he olivat hiipineet perille, yhtä huomaamatta alkoi toinen munkeista hivuttautua syrjään, kunnes hän seiso palavin silmin tuijottaen kautta kirkon, muiden kuulijain kera kasvotusten.

Pilari oli kuitenkin heidän ja kuulijakunnan välillä, jotta alhaalta kirkosta saattoi ainoastaan silloin tällöin nähdä munkin pään pistävän esiin pilarinkulman takaa, mutta pian jälleen nopeasti katoavan. Munkki ei kuitenkaan ollut monta kertaa pistänyt päätään näkösälle ja antanut katseensa liukua joukon ylitse, ennenkuin hän käänsi päänsä naapuriinsa ja kuiskasi: "Olen löytänyt tytön!"

Puhuteltu teki huomaamattoman liikkeen syrjäänpäin, saadakseen hänkin näkyviin sen, joka oli löydetty, ja ensimmäinen lisäsi selittäen:

"Kuurista lukien kolmannen pilarin luona, vanhan naisen rinnalla!"

"Heureka!" [kreikkalainen sana, joka merkitsee: "Olen löytänyt"] kuiskasi puhuteltu vastaan. Nyt temmattiin kirkon ovet auki, ja sisään syöksähti hurja, ulvova lauma, työntäen syrjään kaikki, jotka seisoivat tiellä. Ne olivat valittu joukko Tukholman hylkyväkeä, sillä sellainen oli silloin olemassa kuten meidänkin päivinämme. Etupäässä kulkivat rohkeimmat, heiluttaen päidensä ylitse vahvoja ryhmysauvoja ja syytäen hirveimpiä kirouksia. Saarnaaja lopetti saarnansa esityksellä, kuinka totinen vapaus on siinä, että ilman ihmispelkoa teemme mitä Jumala käskee, ja niinkuin siihen aikaan oli tavallista sovittaa puheensa julkisen elämän tapauksiin, mainitsi hän Lutherin ja paavin sekä huomautti miten viimeksi mainitun puoluelaiset syyttivät edellistä, ikäänkuin hän olisi saarnannut vapaudesta vetääkseen kansaa luoksensa. Mutta olisi yhtä väärin syyttää Lutheria niistä väkivallan teoista, joita oli

seurannut hänen vapauden saarnoistaan, kuin olisi väärin syyttää seppää niistä haavoista, joihin hänen takomaansa miekkaa väkivaltaisesti käytettiin. Oli käsitettävä, mitä vapaus on. Ken ei tahtonut totella mitään esivaltaa, vaan tahtoi, että kaikkien olisi oltava yhtä hyviä, ettei mitään eroa olisi oleva köyhän ja rikkaan, oppimattoman ja oppineen välillä, hän ymmärsi vapautta väärin. Totinen vapaus synnytti järjestystä, väärä epäjärjestystä. Mutta todella vapaa mies on inhimillisen järjestyksen alainen Herran tähden.

Tämä saarna merkitsi sitä enemmän, kun juuri tähän aikaan vallitsi mitä arveluttavin epäjärjestys Tukholmassa. Juuri sen vapauden, jota Luther ja hänen oppilaansa saarnasivat ja joka on kristinopin olemus, juuri tämän vapauden käsittäen väärin olivat muutamat uskonkiihkoiset miehet Saksassa alkaneet saarnata kaiken esivallan poistamista, ei ainoastaan maallisen ja hengellisen, vaan jossakin määrin itse raamatunkin. "Kirjain kuolettaa, mutta henki tekee eläväksi", oli heidän tunnussanansa, ja sillä he tahtoivat tehdä uskottavaksi, että raamatun sanakin voi sitoa, pakottaa ja tehdä vapaan hengen epävapaaksi. Ihmisen sieluun kirjottaa Jumala hamasta ijankaikkisuudesta raamattunsa, ja tämä on ainoa pyhä raamattu, arvelivat he. Sentähden saattoi ken tahansa, joka tunsu Herran hengen kehotusta, nousta tulkitsemaan Herran sanaa, välittämättä siitä, mitä vanha raamattu sisälsi. Se oli, kuten näemme, raamatun kääntämistä omaan mielenmukaiseen sävyyn, ja kääntäjät olivat kaikenlaista väkeä, räätäleit ja suutareita ja ketä muita tahansa, jotka kuvittelivat olevansa Jumalan hengen elähyttämiä.

Heidän vapaudenkäsityksensä mukaan oli väärin kastaa lapsia, koskeivät he voineet vapaasti määrätä itsestään, ja sentähden kastettiin uudestaan jokainen, joka liittyi heihin, ja siitä saivat he nimen: uudestakastajat.

Kesällä tänä vuonna (1524) oli joukko näitä uudestakastajia tullut Tukholmaan, ja heidän etunenässään oli turkkuri Melchior Rink ja kauppasaksa Bernhard Knipperdollink. Kuningas oleskeli valtakunnan eteläosassa, vartoen pääsyä Malmöhön, jossa hänen piti tavata Tanskan kuningasta Fredrikiä, ja hänen poissaolonsa edisti suuressa määrin vieraiden haaveksijain hommia. He majailivat etupäässä Norrmalmassa. Pyhän Yrjänän kappelin, tai nykyisen Johanneksen kirkon, ottivat he kokonaan omaan haltuunsa, eikä kestänyt monta viikkoa, ennenkuin heillä oli alempi ja tietämättömämpi rahvas käsissään. Mitään vakuuttavaa todistelua ei luonnollisesti voinut tulla heidän saarnoissaan kysymykseen, kun saarnaajat olivat pelkkiä oppimattomia miehiä, mutta mikä sanoihin nähden puuttui, se korvattiin huudolla ja kiihkeillä eleillä. Heidän esiintymisensä vaikutti melkein samaan tapaan kuin tanssitauti tai saarnatauti meidän päivinäimme.

Juuri näitä uudestakastajia syöksähti nyt joukko Suurkirkkoon.

Saarnaaja siellä ei ollut kukaan muu kuin Tukholman kaupunginkirjuri, mestari Olavi Pietarinpoika, toinen Ruotsin kirkon reformaattoreista. Ei ollut lainkaan tavatonta, että hänen saarnansa keskeytettiin. Oli tapahtunut useammin kuin kerran, että oli käyty suorastaan hänen kimppuunsa, hänen seistessään korissaan Jumalan sana huulillaan, ja hän oli hädin tuskin päässyt alas saarnastuolistaan. Mutta kukaan ei ollut nähnyt hänen kalpenevan; päinvastoin säteilivät sellaisina hetkinä hänen silmänsä kirkkaammin ja hänen äänensä leimautteli sanoja ylevämmällä majesteettillisuudella. Epäilemättä oli monta kääntänyt voimakkaan miehen oppiin juuri se teho, jolla aina vaikuttaa oman henkensä tarjoaminen vapaaehtoiseksi uhriksi, julkisesti lausutun tunnustuksen vahvistuksena. Sellaisina hetkinä valaisi mestari Olavin vakavia kasvoja säde marttyyrien sädekehästä.

Nytkään ei liikahtanut ainoakaan piirre näissä kasvoissa, kun raaka joukko syöksähti sisään; ja ensimmäisten jouduttua saarnastuoliin juurelle, juuri hänen lausueessaan loppusanat: "Kas, sellaista vapautta ovat Kristus ja Paavali opettaneet!" kuultiin kähisevän, rämäjävän äänen joukosta huutavan:

"Sen valehtelet, mestari Olavi, kuin mikäkin viekas veitikka!"

Oli kuin sulku olisi nostettu pois uhkaavan kosken tieltä. Kaikki alkoivat huutaa kilvan toistensa keralla: "Alas, ilkeä veitikka!" — "Ulos, väärä opettaja!" — "Hän saastuttaa herrantempelin!" — "Ulos hän kaikkine pakanallisina koruineen!" — Niin kajahteli sadoista suista, ja hurjat, mielettömät katseet kääntyivät saarnaajasta pyhäinkuviin, jotka koristivat alttareita ja seiiniä.

Mutta saarnastuolissa oleva vahva mies, joka tiesi hyvin, että sanakin vastaukseksi, sanakin kiihottuneen joukon tynnytykseksi olisi ollut vain öljyä tuleen ja antanut aiheen ilmitaisteluun ja verenvuodatukseen, kumartui paikoillaan rukoilemaan, ja niin suuri oli hänen valtansa kuulijoihinsa, että hekin kukin kohdaltaan kumartuivat hiljaiseen rukoukseen.

Melu taukosi hetkeksi. Pyhyden häväsijät, joista suurin osa oli puolijuopuneita, silmäilivät aikalaille kummissaan ympärilleen. Heistä näytti olevan aivan käsittämätöntä, ettei saarnaaja eivätkä kuulijat antaneet itseään häiritä.

Silloin kuului Olavin mahtava ääni, hillityn juhlallisena lukevan Herranrukousta, ja kirkko kävi yhä

hiljaisemmaksi, ja karttumiehet näyttivät yhä enemmän hämmästyvän. Mutta äkkiä alkoi rämäjävä ääni huutaa jälleen:

"Mitä, veljet, sallimmeko hänen näin häväistä Jumalaa ja vapautta! Eikö meitä kaikkia elähtä Jumalan henki, eikö ken hyvänsä meistä voi nousta saarnastuoliin ja saarnata, jotta kivetkin itkevät? Ylös, Gideonin miehet ... karkottakaa tiehensä eksyttäjä!" Hänen vielä puhuessaan, lennähti muuan kivi saarnastuoliin. Se kulki vain sormenleveyden ohi mestari Olavin pään ja sattui Jumalan äidin kuvaan, joka oli pystytetty aivan saarnastuolin taakse. Kuva rämähti, ja hirveästi romahtaen putosi vasen käsivarsi Jesuslapsineen lattialle. Kuulijakunta istui aivan kuin pelon ja kauhun lamaannuttamana. Kukaan ei ryhtynyt mihinkään. Monen vakavan porvarin mielessä heräsi kyllä ajatus vastustaa väkivaltaa väkivallalla, ja olisipa vain sanakaan siihen suuntaan päässyt mestari Olavin huulilta, olisi kirkossa noussut hirveä ottelu.

Mutta mestari Olavi kuuli kylläkin selvästi huudoista pyhäinkuvia vastaan, etteivät nämä olleet hänen tavallisia vihollisiaan, paavilaisia, jotka nousivat häntä vastaan, ja ensi hämmästyksessään ei hän voinut katsoa asiaa muuksi kuin surulliseksi erehdykseksi. Niin hän kuin Suurkirkon kirkkoherrakin, joka myös oli luterilainen, olivat yleensä olleet neuvottomia uudestakastajain esiintymiseen nähden. He olivat kuulleet näiden saarnoja ja koettaneet ankarasti keskenään selvittää heidän oppejaan, joiden uudestakastajat itse väittivät olevan luonnollinen hedelmä siitä vapaudesta, jota Luther opetti. Tämä vapaudenoppi oli heidät eksyttänyt. Vasta viime päivinä oli Olavi enemmän mielijohteesta kuin selvästi ajatelluista järkisyistä, tullut siihen vakuutukseen, jota hän tämänpäiväisessä saarnassaan oli koettanut esittää. Kuitenkaan ei uudestakastajain taholta oltu vielä koskaan ryhdytty vainoon luterilaisia pappeja kohtaan. Olaville oli sentään selvää, että samana hetkenä kuin hän järjestyksen nimessä nousisi heidän oppiaan vastaan, olisi sota julistettu hänen ja heidän välillään. Mutta sitä hän ei ollut vielä tehnyt, ja saarnasta, jonka hän äsken oli lopettanut, olivat uudestakastajat kuulleet ainoastaan loppusanat.

Rukouksensa lopetettuaan nähtiin hänen ojentavan yhteenpuristetut kätensä korkeutta kohden, ja hänen huulensa liikkuvat, ikäänkuin hän keskellä kivittämisen uhkaa olisi tahtonut huutaa Herralta armoa ja voimaa osottaakseen kuinka voimattomia nämä hyökkäykset olivat, kun ne suunnattiin Jumalan ikuisten totuuksien julistajia vastaan. Niin käsittivät hänen rukouksensa kaikki, ja heitä ihastutti tämä miltei ylimaailmallinen tyyneys. Hänen kalpeain, pontevain kasvojensa näkeminen keskellä myrskyä oli paras saarna, uskontunnustuksen halleluja!

Hän laskeutui saarnastuolista.

Nyt oli hurjin taistelu alkava. Joukko väkeviä porvareita tunkeutui pilarin luo suojellakseen saarnaajaansa, ja rähisevä joukko ulvoi kuin vapaiksi päässeet metsänpedot, ojentaen kartuilla asetetut kätensä pystyyn.

Naisten keskuudesta kuului kauhuhuuto, heidän rientäessään ulos kirkosta mitä nopeimmin voivat. Ainoastaan kolmannen pilarin luona kuorista lukien oli vielä kaksi jälellä. Toinen oli iäkkäämpi nainen, jonka kasvojen piirteet, tumman päähineen reunustamina, puhuivat lempeästä ja alistuvaisesta mielestä. Hän piti käsiään ristissä, mutta hänen huulensa vapisivat ja hänen rukoillessaan hiipi kyynel hänen ryppyisiä poskiaan pitkin. Hänen rinnallaan polvistui nuori tyttö. Hänenkin kasvonsa olivat kalpeat, ja kiihkein levottomuus leimahteli hänen tummansinisistä silmistään. Hänen piirteensä olivat hienot, kuitenkin enemmän tarmokkaat kuin pehmeät. Katsettaan kääntämättä tuijotti hän saarnastuolia kohden, josta Olavi juuri oli lähtenyt, ja yhteen tunkeutuneeseen miesryhmään sen ympärillä. Katsojasta näytti siltä kuin hän joka hetki olisi ollut valmis rientämään uhatulle avuksi ja suojaksi. Nämä molemmat naiset ne juuri olivat niin suuressa määrin herättäneet munkkien huomiota.

Nämä seisoivat yhä vielä pilarinsa luona. He olivat vain väistelehtäneet sen ympäri sitä mukaa kuin joukko ryntäsi eteenpäin, niin että he tämän näkemättä nyt olivat pilarin vastakkaisella puolella.

"Nyt on hetki käsissä", kuiskasi se, joka ensin oli huomannut molemmat naiset, "enkä epäile, että onnistun tehtävissäni."

"Pax vobiscum!" [Rauha olkoon teille!] vastasi toinen. "On jo hyvä aika".

"Tapaan teidät sitte isämme luona!"

"Isä arkkipiispan luona, kuten puhuttu on!"

Ja molemmat munkit erosivat. Viimeksi puhunut hiipi pitkin pilarin vartta ulos kirkosta. Toinen meni nopein askelin vastakkaiseen suuntaan, kuitenkin kiihkeästi vilkuen sivulleen, huomasiko häntä kukaan saarnastuolin luota. Tämä oli kuitenkin tarpeetonta pelkoa. Sillä kirkon perällä oli kylliksi muuta tehtävää. Kirkossa tosin oli vielä monia, niin naisia kuin miehiäkin, jotka eivät voineet lähteä paikoiltaan, ennenkuin näkivät, kuinka alkaneet tapahtumat päättyisivät. Nämäkin olivat niin kiintyneet näkemäänsä, etteivät huomanneet munkkia.

Hän oli pian aivan nuoren tytön rinnalla. Mutta täälläkin oli hän valinnut paikkansa pilarin takana, ja sattuman oikusta se, jota hän etsi, oli aivan pilarin vieressä vanhan naisen keralla.

"Älkää peljätkö", sanoi hän puoliääneen, mutta vakuuttavaan ja isälliseen sävyyn, "älkää peljätkö, hurskas neiti, tällä kertaa ei mitään pahaa ole tapahtuva mestari Olarille!"

Tyttö hypähti munkin sanat kuullessaan, kuten pelästynyt naarashirvi. Hän kiinnitti katseensa puhujaan, ikäänkuin olisi tahtonut kysyä, kuka hän oli. Mutta munkki vastasi hänen lausumattomaan kysymykseensä lempeällä hymyllä.

"Ettekö tunne pater Robertia?" sanoi hän, ja nähtyään että tyttö tunsi hänet, lisäsi hän: "Minulla on sanottavana teille sananen, neitsyt Kristina, sananen, josta varmaankin olette minulle kiitollinen!"

Omituinen hymy, joka sentään aivan heti katosi, väreili neitosen huulilla hänen katsoessaan eteensä maahan.

"Se koskee mestari Olavia!" jatkoi munkki.

Tyttö näytti tulevan tarkkaavaisemmaksi, mutta vieläkään ei hän virkkanut mitään.

"Se koskee hänen tulevaisuuttaan!" sanoi munkki edelleen. "Olen hänen ystävänsä hänen isänsä tähden. Tiedätte sen hyvin, ja vannon sen Jumalan pyhän veren nimessä, että tahdon toimia ainoastaan hänen onnekseen. Tahdotteko auttaa minua, neitsyt Kristina?"

"Minä!" huudahti tyttö aivan hämmennyksissään.

"Niin, te voitte tehdä sen." Hän vaikeni hetkeksi, ja hänen katseensa näytti tunkeutuvan tytön sielun syvyyteen, ja sitte lisäsi hän: "Tahdotte kai tekin!"

"Ja mitä haluatte sitte minulta?"

"Teidän on taivutettava mestari Olavi saapumaan tänään Harmaamunkkiluostariin".

"Harmaamunkkiluostariin?"

"Niin, kolmen aikaan iltapäivällä odottavat häntä siellä hyvät ystävät, jotka ovat päättäneet tehdä kaikkensa hänen hyväkseen ... sanokaa minulle, neitsyt, että suostutte pyyntööni ... tahdotte kysyä, miksi en puhuttele häntä itseään. Olen tehnyt sen, mutta hän on evännyt, hän ei luota lainkaan sanoihini! Teihin hän luottaa, teidän pyyntöönne ei hän voi olla suostumatta, ja te tunnette minut..."

Kaikki tämä sanottiin sangen nopeaan, ja nuorella tytöllä, jonka mieli aivan luonnollisesti oli kiintynyt asiaan, joka mitä lähimmin kävi yhteen sen kanssa, mistä munkki puhui, ei tällä hetkellä ollut mitään väitettävää vastaan. Vaara, joka uhkasi miestä, kenen pelastuksesta ja tulevasta onnesta munkki oli puhunut varmuudella ja luottamuksella, ikäänkuin lainaten parhaan ystävän katseen ja äänen, sai aikaan, että tyttö suostui hänen pyyntöönsä, sitä lähemmin miettimättä.

Hirveä rähinä perällä saarnastuolin luona ikäänkuin vahvasti hänen lupauksensa. Keppien kiihkeät iskut kalahtelivat siellä vastatusten, kuuluen ympäri kirkkoa, ja karhea ääni, joka ensiksi oli kohonnut saarnan aikana, kuului huutavan kaikkien muiden ylitse: "Nyt on hetkesi lyönyt, koira ... viipy viikoman, ennenkuin jälleen nouset pyttyysi."

Enempää ei tyttö kuullut. Saarnastuolin luota hajaantuivat taistelijat ympäri kirkkoa. Kaikki tyyni muuttui hirvittäväksi varjonäytelmäksi. Munkki, vanha nainen, mestari Olavi, kaikki hämmentyi ainoaksi sekamelskaksi. Tyttö pyörtyi ja vaipui lattialle pilarin juurelle.

Mutta temppeleitä kaiuttivat valloilleen päässeet taistelun henget. Kaikki, jotka voivat paeta, väistyivät tieltä. Vanhaan naiseen tarttui pari väkevää kättä, jotka veivät, hän ei tiennyt kuinka, hänet ryntäävän joukon jaloista pois. Hänen pelastajansa oli kummallinen mies näöltään. Hän oli tullut kirkkoon uudestakastajain kera, ja hän oli seurannut heidän mukanaan saarnastuolin luo, mutta siellä oli hän pysähtynyt ja pikemmin vajonnut katselemaan pelotonta saarnaajaa kuin tämän sanojen tajuamisesta joutunut toimeksi. Hartauden valtaamana ei hän kuitenkaan näyttänyt olevan. Silmä oli kyllä kiinnitetty mestari Olaviin, mutta katse oli ilmeeton, ja suu vetäytyi miltei hymyyn. Toisten syöksyessä eteenpäin seisoi hän vielä paikoillaan. Vasta kuultuaan johtajan huudon hypähti hän pystyyn ja tahtoi lähteä matkaansa. Mutta samalla oli hän tullut silmänneeksi siihen suuntaan, missä molemmat naiset, jotka olivat joutuneet munkkien huomion esineeksi, olivat, ja hänen katseensa pysähtyi nuoreen tyttöön. Nyt ei se enää ollut ilmeeton. Nyt syttyi siinä liekki, niin lämmin ja kirkas, että se levitti hohteensa pöhönaamalle kauttaaltaan. Niin kaunis oli tämä katse, että takkuinen harmaasuortuvainen tukka ja hoitamaton parta sen loisteessa ikäänkuin häipyivät näkymättömiin.

Mahtoiko juomarin aivoissa herätä eloon joku aikoja sitten himmennyt lapsuudenkuva tai olisiko niihin eksynyt jotakin mestari Olavin sanoista ja, yhtyneenä näiden kauniiden, neitseellisten kasvojen näkemiseen, sytyttänyt valon säkenen jostakin paremmasta, joka oli tuleva? Itse ei hän varmaankaan tehnyt siitä selkoa itselleen. Hän heräsi todellisuuteen siitä, että karttumiehistä joku löi häntä olalle, jälleen näyttäytyi tylsä hymy ja ilmeetön katse. Kuitenkaan ei hän ottanut osaa meteliin saarnan jälkeen eikä hyökkäykseen mestari Olavin kimppuun. Mutta kun rauhanhäiritsijäin hyökyaalto kääntyi ulospäin, oli hän ensimmäisten joukossa, ja taas tuli hänen katseensa etsineeksi molempia naisia pilarin luona.

Nuoret kasvot olivat kadonneet, mutta vanha seiso järeällä, vavisten ja kuolonkalpeana. Ja päihtynyt mies oli tuossa tuokiassa hänen sivullaan ja vei hänet miltei kantamalla ulos kirkosta. Mutta siellä jätti hän hänet ja riensi takaisin kirkkoon, mistä kuului huutoja, että oli käytävä käsiksi ja heitettävä ulos "epäjumalankuvat", joilla tarkotettiin kaikkia kuvia ja maalauksia ynnä muita kirkonkoristuksia.

Kun vanha nainen oli onnellisesti joutunut kirkkomäelle oven edustalle ja kun hän katseli ympärilleen, oli hän yksin. Pakenevia miehiä ja naisia syöksyi hänen ohitsensa. Hänen ensi ajatuksensa oli Kristina ja hän huusi ohitse rientäville, kysellen häntä. Mutta kukaan ei häntä kuullut, ja jos joku kuulikin, ei kukaan tiennyt kadonneesta mitään.

Jokin esine joka heitettiin ulos kirkosta, sattui niin kovasti hänen kupeeseensa, että hän kaatui kumoon. Kuitenkin kuuli hän selvään, kuinka luja ääni kirkon sisäpuolella huusi:

"Lakatkaa, ystävät, vapauden nimessä! Tänään ei ole sopiva aika työllemme, mutta huomenna ... huomenna tulemme toimeen tuhatlukuisina ja puhdistamme temppeleistä kaikki epäjumalan kuvat. Tulkaa nyt mukana kappeliin, siellä on jumalanmies Melchior Rink meille sanova, kuinka meidän on käytävä käsiksi työhön ja vietävä se hyvään loppuun."

"Knipperdollink, Knipperdollink!" huusi hurja joukko. "Tulemme mukanas kappeliin, Melchiorin ja sitte mestari Reinhardtin luo!"

Ja raivoava joukko virtasi ulos kirkosta, tunkeillen ovesa, rähisten ja elämöiden. Vanhus kuuli ja näki kaiken siihen missä makasi, mutta ei kyennyt liikautamaan paikaltaan.

Kun lopulta kaikki oli hiljaa ja hän katseli ympärilleen, olivat kirkonovet suljetut. Hän nousi hiljaa pystyyn. Hänen vierellään makasi pyhän neitsyen irtikolhaistu käsivarsi Kristuslapsen keralla.

Nainen risti itsensä ja nilkutti hiljalleen kotiaan kohden.

2.

PYHÄN YRJÄNÄN KUVAN ÄÄRESSÄ.

Kun Kristina heräsi tainnoksistaan, tulvailivat kauniin soiton sävelet temppelein holveissa, ikäänkuin puhdistavina ja pyhittävinä niiden tapausten soraäänien jälkeen, jotka vähän ennen olivat kajahdelleet niitä vastaan. Kesti kotvan, ennenkuin hän oikein pääsi suunnilleen. Se hirveä todellisuus, joka vallitsi hänen sulkiessaan silmänsä, oli niin suuressa ristiriidassa sen taivaallisen suloisen vaikutuksen kanssa, jonka urkujen sävelet häneen tekivät, ettei hän äkkipäätä voinut selvittää ajatuksiaan.

Vähitellen kuitenkin kaikki hänelle selveni, ja hän nousi pystyyn. Hän katseli ympärilleen. Kirkko oli tyhjä. Ei näkynyt ainoakaan elävää olentoa, mihin katseensa heittäkin.

Hetkisen seiso hän hiljaa, neuvotonna mihin kääntyisi. Mutta äkkiä peitti hän kasvonsa käsiinsä, ikäänkuin kootakseen mieltään. Niin kului jälleen muutamia silmänräpäyksiä. Mutta sitte nosti hän päänsä ja katsoi perälle pääkuoria kohden, missä pyhän Yrjänän kuva seiso. Hän painoi vasemman kätensä vasten sydäntään, oikealla pitäen kiinni päähineensä leukanauhasta.

Hän lähestyi päättävästi pääkuoria, mutta hänen käyntinsä oli juhlallinen ja hänen katseestansa säteili ihmeellinen loiste. Ja sillä aikaa yhä humisivat urkujen sävelet hiljaa ja surusointuisesti kautta holvien.

Kristina kulki pyhän Yrjänän kuvan ohitse ja perälle pääalttarin luo. Mutta täällä pysähtyi hän äkkiä ja hänen kasvoilleen levisi kalman kalpeus.

Altтарin kehyksellä istui mies kumarassa päin, kokonaan itseensä vajonneena. Hän ei ollut kuullut lähestyvän askeleita, hän ei katsonut tyttöön tämän seistessä hänen edessään. Hänetkin näytti vallanneen se taivaallinen sulo, jonka sävelet olivat levittäneet temppeleihin. Musta tukka oli sivelty taaksepäin ja valui mustalle takinkaulukselle. Takki oli pitkäliepeinen, avoin edestä, ja se valui

runsaissa laskoksissa vasemman, alttarin portaalla lepäävän käden ympärillä. Oikeaa kättä vasten lepäsi pää. Hän oli leveähartiainen, voimakas olento, ja säännölliset kasvojen piirteet puhuivat hengestä, joka vastasi tätä ruumista.

Olisi saattanut kysyä, nähdessään hänen istuvan siinä jäykkänä ja liikkumattomana, oliko hänellä turtumisen ja herpoutumisen hetkensä vai taisteliko toimiva sielu ulkonaisen hiljaisuuden alla päästäkseen selvyuteen. Mädännys ja elämä ovat lähellä toisiaan, ja molemmat kehkeävät hiljaa maan helmassa. Kukan siemen itää ruumiin rinnalla, joka hajoaa atomi atomilta.

Nuori tyttö pani kätensä ristiin, ja hänen huulensa liikkuvat, ikäänkuin ajatukset olisivat kohonneet hänen sydämestään ilmetäkseen ääneen ja pukeutuakseen muotoon uhkealla purppuralla. Mutta varmaankin saivat ne siivet samana hetkenä kuin syntyivät, ja lensivät pois, sillä mitään ääntä ei tullut kuuluviin. Mutta hänen silmänsä seurasivat miehen kasvojen piirteitä tarkkaavaisuudella, joka oli lähellä ihailua. Ei vähäisinkään värähdys suupielessä, ei rypistettyjen kulmien pieninkään liikahtus olisi jäänyt häneltä huomaamatta.

Äkkiä hypähti mies pystyyn ja ojensi kätensä alttaria kohden.

"Ei!" huudahti hän, ja hänen äänensä helähti niin täyteläänä ja sointuvana urkujen sävelten sekaan, jotka juuri nyt sulivat yhteen ihmeen ihanaksi sulosoinnuksi. "Ei ... se on sinun tahtosi, Herra, ja minä olen sinun palvelijasi ... tapahtukoon sinun tahtosi, vaikkapa ihminen samalla musertuisikin!"

Hän pani kätensä ristiin ja pystyssä oleva pää vaipui alas rintaa kohden. Kului hetkinen, sitte kääntyi hän ympäri ja hänen katseensa sattui Kristinaan. Hänen silmänsä olivat säteilevät ja kirkkaat. Hän oli taistelunsa taistellut, hän oli päässyt selvyuteen itsestään. Hymyily, joka oli vakavuutta täynnään, valaisi hänen kasvonsa, kun hän läheni neitoa.

"Oletko jo tehnyt päätöksesi, Kristina?" kysyi hän tarttuen tämän käteen.

Tyttö ei vastannut. Hän värähti, ja puna hulvasi hänen marmorinvalkeat poskensa. Tätä kysymystä ei hän nähtävästi ollut odottanut.

"Sinunhan piti antaa minulle vastaus tänään, Kristina, ja täällä pyhän Yrjänän kuvan luona, täällä Jumalan alttarin edessä, eikö ollut niin?... Ja kuitenkin, sinä et uskalla katsoa minuun, kätesi vapisee... Ah, älä pelästy, Kristina, älä pelkää haavottaa sydäntäni; sinun kieltävä vastauksesi tuottaa rauhaa, sinun myöntymisesi on sodan tunnussana, ja minä olen valmis molempiin. Minun asiani lepää Jumalan kädessä, ja minun asiani on hänen..."

"Olavi!" sammalsi kiihtynyt tyttö ja koetti peittää pursuvia kyyneleitään miehen kädellä, johon hän tarttui molempine kätösineen ja suonenedon tapäisesti painoi sen vasten silmiään.

"Olet kiihdyksissä, Kristina!"

"Siihen mitä puhut, Olavi", puuttui Kristina jälleen puhumaan, nostaen päänsä ja uskollisesti katsoen Olavin mustiin silmiin, "siihen ei minun ole vaikea vastata ... elämässä ja kuolemassa tahdon olla sinun!"

"Elämässä ja kuolemassa!" kertasi Olavi, katsellen lempeän tutkivasti tytön kauniita kasvoja, sisäisen rauhan säteilyn levitessä hänen otsalleen ja hymyillessä hänen vakavista silmistään. "Elämässä ja kuolemassa, sanot sinä ... ja oletko tarkoin ajatellut, mitä nämä sanat sisältävät, oletko ajatellut, että maailma, jossa elämme, tulee heittämään ylitsesi pahantekijättären hunnun ja polttamaan minuun jumalankieltäjän ja pyhyidenrikköjan merkin ... oletko harkinnut kaikkea tätä? Ystäväsi tulevat sinua karttamaan, hyvänsuovat surkuttelevat sinua ja vaikenevat, pahansuovat levittävät ilkeitä juttuja sinusta, ja kentiesi ... kentiesi saa Olavisi lopuksi kärsiä polttoroviolla häpeällisen kuoleman, ja sinä itse..."

"Missä on sinun rohkeutesi, Olavini", keskeytti hänet Kristina tulisesti. "Olen uskonut, että Jumala on ihmisiä mahtavampi, ja eikö itse polttorovion liekit tule jättiläiskielillään julistamaan hänen voimaansa ja huutamaan: kuolema, kussa on sinun otasi, hauta, kussa on sinun voittoni! Ah, sinä tunnet niin vähän Kristinaa, jonka olet tehnyt osalliseksi sydämesi rikkauksista, jos luulet tarvitsevasi tehdä minulle tuollaisia kysymyksiä."

"Kristina, Kristina, sanasi täyttävät sydämeni rakkaudella ja luottamuksella... Tahdot siis tulla morsiamekseni, tunnet siis olevasi kyllin voimakas rinnallani, vaimonani, kantaaksesi ivan raskasta taakkaa, tunnet olevasi kyllin voimakas kuollaksesi kanssani sen Jumalan tähden, jonka palvelija olen ja tahdon jäädä siksi, niin kauvan kuin hän tarvitsee raihnaista kieltäni?"

"Tahdon!" kuiskasi Kristina ja kumartui Olavia kohden, joka pani kätensä ristiin hänen päänsä ylitse

ja suuteli häntä otsalle.

"Niin on se siis sanottu, sana, joka on tärkeä", sanoi hän liikutetulla äänellä. "Ja, Herra, kuule meitä ja anna meille siunauksesi!"

Urkujen soitto oli lakannut. Viime sävelet virtailivat vielä holveissa, hälveten kuten huokaus. Kului hetki kummankaan lausumatta sanaakaan. He ymmärsivät toisensa, heidän sydämensä tunsivat, heidän silmänsä näkivät yhtä ja samaa, mitäpä he tarvitsivatkaan sanoja!

Mutta urkulehterin reunalta pistäytyi esiin pää, jonka silmät näyttivät ahmivan molempia alttarikehän ääressä. Pää katosi pian, ja kohta sen jälkeen kuului askelia lehterille vievään porrasten edustalla ja ne lähenivät nopeasti alttaria kohden kirkon perälle. Kuta lähemmäksi ne tulivat, sitä hiljaisemmiksi ne muuttuivat, mutta jos tämä johtui varovaisuudesta, oli tämä aivan tarpeetonta, sillä ne, joita askeleiden ei pitänyt häiritä, olivat sellaisessa mielentilassa, etteivät kuulleet niistä mitään.

Hän oli äskeinen mies ilmeekkäine silmineen, hän, joka hymyili sotahuutojen kaikuessa korkeimmillaan, mutta jonka silmät loistivat niin lämpimästi nuorta tyttöä nähdessään. Hän pysähtyi muutaman pilarin taakse, ja hänen katseensa ilmaisi suurinta levottomuutta. Häntä pudistutti kauttaaltaan kuumeväristys, ja hänen täytyi pidellä kiinni pilarista, jottei kaatunut.

"Ja nyt, Kristina", kuului Olavin ääni, "nyt täytyy meidän erota. Mene kotiin äitini luo. Tapaamme siellä toisemme iltapäivällä, mutta jollei niin tapahdu, sano lohdutuksen sana vanhukselle ja lue rukous sieluni puolesta..."

Suurimman hämmästyksen ilmeellä katsoi Kristina Olaviin, mutta ennenkuin hän ehti ilmaista huolestumistaan, jatkoi tämä:

"Sinä kuulit ja näit, mitä tänään tapahtui! Tuskin saatoin toivoakaan voivani välttää kuolemaa. Mutta en saa levätä, minun täytyy tehdä Herrani työtä, valvoa ja taistella... Menen täältä Norrmalmiin, minun täytyy leimahuttaa totuuden salama eksyneiden joukkoon... En Jumalalle enkä kuninkaalleni voi vastata, kun he kysyvät minulta, olenko täyttänyt velvollisuuteni tätä huumautunutta joukkoa kohtaan. Näetkös, minutkin eksytti näennäinen totuus heidän opissaan, mutta kun olen päässyt oikean perille, en saa epäröidä..."

"Mutta sinä menet varmaan kuolemaan!"

"Se on Jumalan kädessä ... jollen tule, niin ole huoletta Kristina, tuolla ylhäällä tapaamme jälleen! Ja sinä olet vahva ja rohkea, näen sen säteilevistä silmistäsi, mutta vanha äitini on heikko ja tarvitsee tukea... Rupea hänen tuekseen, Kristina, ja tervehdi veljeäni Lauria, kun hän tulee, ja tee hänelle hyvä selko kaikesta, mitä olen tehnyt ja puhunut Herran nimessä!... Älä itke noin, sinun täytyy ajoissa tottua ajatukseen, että Olavisi on taistelun mies, ja hänen morsiamensa saa aina riemuita voitosta, sillä hänen täytyy rakastaa henkeäni eikä heikkoa ruumistani, ja henki on aina voittava, niin totta kuin Herra elää ja niin totta kuin toteutan Herran tahtoa."

Hän tarttui kaksin käsin tytön käsiin ja katsoi niin sydämellisesti hänen kyyneltyneihin silmiinsä kuin hän olisi kuitenkin sydämessään tunnustanut, kuinka vaikea tämän rakastetun naissydämen oli ajatella iloisia ajatuksia, kun oli kysymys hänen rakastettunsa elämästä ja kuolemasta.

Mutta hieman loitompaa kuului kiihkeää nyhykytystä ja raskaita, epävarmoja askelia, jotka lähenivät paikkaa, missä molemmat nuoret olivat. Olavi kohotti katseensa ja näki kuluneeseen kauhtanaan puettun miehen, jonka riippuvat posket ja punainen nenä selvään ilmaisivat, että hän vietti irstasta elämää. Hän oli heittäytynyt polvilleen pyhimyskuvan ääreen ja rohkeni tuskin kohottaa katsettaan alttaria kohden, jonka edessä elinvoimainen, uljas mies seisoj rinnallaan punastuva neitonen. Kulunut lakki, korvien kohdalta kaarelle leikattuine ja ylöspäin käännettyine reunuksineen, jotka kerran olivat päärmätyt jollakin kallisarvoisella nahkalla, liikkuivat nopeasti ympyrässä hänen laihoissa sormissaan, ja hänellä oli itku kurkussaan, kyynelen toisensa perästä valuessa pitkin hänen poskia ja partaansa.

Olavi meni miehen luo ja laski kätensä hänen olalleen.

"Mitä tahdot, vanhus?" kysyi hän. "Jos jokin suru painaa sydäntäsi ja jos tahdot keventää mieltäsi kertomalla sen minulle, niin olen valmis kuulemaan ja auttamaan mikäli voin."

Miehen kiihkeä nyhykytys pikemmin kiihtyi kuin tyyntyi Olavin puhuttelusta, mutta vähitellen lakkasi se ja hän heitti pörröisen otsatukkansa alta katseen Kristinaan. Niin lemменlämmän kuin tämä katse oli tuskin Olavin, hänen päästessään varmuuteen, että hänen rakkauteensa vastattiin.

"Ei, ei", huudahti mies. "Olen vanha syntinen, tuskin arvokas astumaan näin perälle Herran pyhään. Jumala antakoon syntini anteeksi, mutta en voinut pidättää askeleitani, ne vetivät minut tänne vastoin

tahtoani."

"Jos etsit Herran armoa, vanha mies, et varmaan etsi turhaan. Hän ei tahdo kenenkään syntisen kuolemaa... Tulkaa luokseni kaikki, jotka olette ahdistetut, sanoo Hän, ja minä tahdon ottaa ikenne hartioilleni."

"Ohoi, mestari Olavi", huokasi mies, "mitäpä minulla olisi tuotavaa. Tavaraa ja kultaa ei minulla ole ja sydämeni riippuu kiinni tässä syntisessä maailmassa. He kyllä rukoilevat puolestani, harmaaveljekset näet, sen tiedän, ja joka kerta, kun kuulen heidän laulavan kultakoristeisessa kuorissaan, nauran minä. Hahaha, he elävät herkullisesti laulaessaan sieluni puolesta, ja minä kuolen nälkään... Tuolla ulkona taas saarnataan vapaudesta ja kaikkien yhdenvertaisuudesta ja että rikkaiden on jaettava omaisuutensa ja ettei mitään köyhiä saa olla olemassa... Hahaha, minun henkeni ei voi käsittää yhtä eikä toista."

Hän vaikeni yhtäkkiä, ikäänkuin olisi sanonut liian paljon mielestään. Hänen silmänsä saivat jälleen ilmeettömyytensä, ja puolihasu hymyily näyttäytyi jälleen hänen huulillaan. Hän nousi pystyyn ja tahtoi vetäytyä pois. Mutta Olavi laski kätensä hänen olalleen.

"Jos ymmärrän sinua oikein, ovat tiesi samat kuin niiden, jotka tänä päivänä saastuttivat Herran temppelein, ja silloin on sinun seurattava minua... Tahdon nyt mennä heidän luoksensa, ja sinä saat kuulla minun sanani, ja sitte tahdon puhutella sinua. Usko minua, kukaan ei ole langennut niin syvälle, ettei voisi nousta Jumalan avulla."

"Mihin tahdotte mennä?" kysyi mies.

"Melchior Rinkin luo!" vastasi Olavi.

"Melchiorin luo!" änkytti mies. "Ja missä aiotte tavata hänet?"

"Eikö hän nyt saarnaa pyhän Yrjänän kappelissa?"

Miehen hymyilyyn tuli tämän kysymyksen johdosta sekä epäilyn että varmuuden ilme. Hän näytti harkitsevan, oliko hänen vastattava vai ei, mutta sitte tuli hän heittäneeksi katseen Kristinaan, joka vielä seisoj alttariporrasten yläpäässä, ja hän sanoi vakuuttavalla äänellä:

"Saarnaako Melchior nyt, en tiedä, mutta sen tiedän, että hän ja Knipperdollink neuvottelevat tulevana yönä keskenään siitä, mitä huomenna on tapahtuva! Knipperdollinkin huuto hetkinen sitte miehille täällä sisällä ... se huudettiin, luullakseni, jotta saataisiin heidät täältä pois."

"Ja mitä on sitte huomenna tapahtuva?"

"Mistäs minä tiedän?... Kentiesi samaa mitä tänäänkin..."

Olavi katsoi terävästi mieheen, mutta tämän katse oli tutkimaton, ja hymyilyn johdosta hänen suunsa ympärillä ei oikein tiennyt puhuiko hän tosia vai satuja. Jollei vanhus olisi tuontuostakin heittänyt katsettaan Kristinaan, jolloin siinä aina ilmeni lämpö, joka ei näyttänyt jättävän tilaa millekään kaksimielisyydelle hänen sielussaan, niin olisi Olavi todennäköisesti pitänyt hänen puhettaan joutavana lörpöttelynä ja siitä vähät välittänyt. Mutta se ihmeellinen muutos, joka hänen kasvoissaan tapahtui, kun hän kiinnitti silmänsä Kristinaan, ei voinut olla kiinnittämättä Olavin tarkkaavaisuutta, ja hän kysyi sentähden:

"Tunnetko neitsyen tuolla alttarin luona?"

"Tunnenko... Mitä sanotte, mestari Olavi! Tunnenko hänet... Jumala minua armahtakoon, kuinka hänet tuntisin?"

"Mutta näyttää kuitenkin, ikäänkuin..."

"Minä miesparka ... ei, ei, mestari Olavi ... tunnen tuskin itseni, vielä vähemmän muita, ja kaikista vähemmän ketään nuorta neitsyttä ... ei, ei!"

Mies keskeytti Olavin tiedustelut eräänlaisella innolla, ja kun hän vielä luki epäilystä tämän silmissä, alkoi hän hajanaisen puheen, joka siinä määrin esti kaikki enemmät kyselyt samaan suuntaan, että Olavi katsoi hänen jossakin määrin kadottaneen ymmärryksensä.

"Hyvä, hyvä", sanoi hän. "Ei olekaan syytä luulla, että hänet tuntisit. Mutta nyt on sinun seurattava minua Norrmalmiin ja Melchior Rinkin luo tai jonkun muun, joka saarnaa hänen vapaudenoppejaan."

"Niitä on paljon niitä, mestari Olavi! Mutta jos tahdotte vastata yksinkertaisen miehen kysymykseen, niin sanokaa minulle, mikä ero on sen vapauden välillä, jota te itse saarnaatte, ja sen, jota Melchior

Rink opettaa? Vanhan kirkon kukistamisesta, siitä te puhutte molemmat, siitä olette siis yhtä mieltä. Pyhimitykset, luostarit, munkit ja nunnat ja kaikki hyvin syötetyt pääpapit, ne julistatte molemmat antikristuksen apulaisiksi! Vapautta saarnaatte myös molemmat, kuinka yksinkertainen voi tietää, kumpi teistä on oikeassa?"

Olavi katsoi kummastuneena puhujaan, joka osotti terävääpäisyyttä paljo enemmän kuin häneltä olisi voinut odottaa, ja tämä kysymys oli kauvan ollut hänen omienkin ajatustensa esineenä. Hänestä oli sentähden kysymys aivan luonnollinen, vaikkei hän tosin sitä odottanut tämän mitättömän miehen huuilta.

"Kysymykseesi", sanoi hän, "tahdon vastata toisella. Kun myrsky käy ja laiva ponnistelee vaikeassa hyökyaallokossa, purjeet repeävät kappaleiksi ja vaahto kuohuu ympärinsä tyrskyvässä aallokossa, kuka silloin ohjaisi laivaa, jos kaikki ovat yhtä hyviä?"

"Hän, jonka kautta Herra puhuu!" vastasi mies hyvin varmasti, ja hänen kasvonsa näyttivät melkein yhtä innostuneilta kuin hänen katsoessaan Kristinaan.

"Ja kuinka tunnette hänet?" kysyi Olavi jälleen. "Kuka tahansa teistä voi astua esiin ja sanoa: kuulkaa minua, sillä minun kauttani puhuu Herra! Kaikki tahtovat lausua Herran tahdon eikä kukaan tahdo totella, ja silloinhan laiva uppoaa! Kas siinä on erotus minun ja teidän vapautenne välillä, että minä tahdon olla vapaa Herran alapuolella, te hänen yläpuolellaan!"

"Ja kuinka te tunnette Herran tahdon, mestari Olavi?"

"Hänen omasta suustaan, vanhus, hänen omasta sanastaan pyhissä kirjoissa."

"Niin tekee Melchior myös, niin tekee Carlstedt, jumalanmies, jota Melchior kutsuu mestariksi, niin tekee Luther!"

"Entä sinä itse, vanhus?"

"Minä ... mitä kysytte minusta, mestari Olavi?"

"Minä sekä kysyn että käsken sinua, että sinun on itse luettava Jumalan omaa sanaa tai annettava sitä itsellesi lukea, ja päätä sitte, kumpi on oikeassa, Melchior vai minä!"

"Ja koska tämä tapahtuisi?" kysyi vanhus epäröivästi silmäillen Olavin silmiin.

"Milloin vaan", vastasi Olavi. "Tule luokseni, ja minä tahdon lukea sinulle, tule tähän temppeliin, esiinnyn täällä usein ... ja pian, usko minua, aivan pian saattaa jokainen ruotsalainen mies, joka osaa lukea kirjaa, omalla kielellään oppia tuntemaan ainoan ja totisen Jumalan ja sen vapauden, jonka hän on suonut ihmisille!"

Mieheen näyttivät syvästi vaikuttaneen Olavin sanat. Hän painoi silmänsä alas ja hänen kätensä alkoivat jälleen pyöritellä kulunutta lakkia. Kun hän jälleen avasi silmänsä ja kiinnitti ne Olaviin, pilkahti niistä hehkuva lämpö.

"Kiitos, mestari Olavi, siitä mitä nyt sanoitte minulle ... olen kyllä köyhä ja harmaantunut, mutta kivistä ei ole sydämeni ollut." Hän jupisi sen jälkeen itsekseen jotakin, joka oli Olaville käsittämätöntä, mutta lisäsi tämän juuri aikoessa häntä puhutella: "Tahdon sanoa teille jotakin vuorostani. Laittakaa sulkuroon, mestari Olavi ... virtaa on usein liian myöhä tukkia. Näettekö, tarkoitan, että Melchior ja Knipperdollink kulkevat nyt eteenpäin teidän tahtonne ohitse, he ovat keskellä virtaa, ja virta on väkevä, paljo enemmän kuin kukaan aavistaa voi sortua sen voiman edessä... nyt vaaditaan suurempaa voimaa kuin teidän asettamaan sulkua näille miehille ja heidän puoluelaisilleen... Minun uskoni on, että te saatatte päästä voitolle mies miestä vastaan, mutta tuhatta vastaan, — älkää sitä koettako, mestari Olavi!"

"Tarkotuksesi on hyvä, vanhus, ja kiitän sinua siitä, mutta..."

"Älä yritä sitä, sanon", toisti mies. "Tahdon sanoa sinulle miksi, ja sinä huomaat itsekin, että on ryhdyttävä toisiin keinoihin." Mies rykäsi, ja tuokioksi ilmestyi hänen kasvoilleen niiden tavallinen tylsyytys, mutta pian hehkui jälleen päättäväisyys hänen katseestaan, ja hän jatkoi: "Huomenna, niin ovat he päättäneet, tulevat he hyökkäämään päällemme tänne kaupunkiin ja puhdistamaan kaiken mikä on epäpuhdasta. Yhteenkään kirkkoon, yhteenkään luostariin ei saa jäädä jälkeäkään siitä, mikä muistuttaa Jumalan äidistä ja pyhimityksistä, ja se, mikä on, muutetaan joksikin uudeksi ja ihanaksi, sillä nyt on tuleva tuhatvuotinen valtakunta, sen on Jumala ilmottanut, ja he tulevat edeltä valmistamaan Herran tietä."

Olavi katsoi mieheen hämmästyneenä. Mitä hän sanoi, ei näyttänyt lainkaan uskomattomalta. Oli

aivan uudestakastajain opin luontoista ja sopi mitä läheisimmin yhteen sen käsitystavan kanssa, joka raa'an joukon keskuudessa oli vallalla, että mielipiteet vietiin lävitse väkivaltaisella kädellä, tulella ja miekalla. Olavi käsitti myös, ettei mikään voinut enemmän vahingoittaa sitä oppia, jota hän saarnasi, kuin että uudestakastajat onnistuisivat panemaan tuumansa täytäntöön. Paavilaiset sekottivat lutherilaisuuden ja anabaptismin yhteen ja olisivat epäilemättä pitäneet raivoa ja hävitystä edellisen ilmauksena ja heittäneet tämän Olaville ja lutherilaisille vasten kasvoja todistukseksi heitä vastaan.

Ja kuningas, joka minä päivänä, minä tuntina tahansa oli odotettavissa kaupunkiin Malmönmatkaltaan, mitä ajattelisikaan hän miehestä, jolle hän oli uskonut silloisissa oloissa niin tärkeän Tukholman kaupunginkirjurin paikan, mutta joka ei ollut kyennyt hillitsemään vimmastuneen roskajoukon rynnäkköä! Tuo kummallinen mies oli oikeassa. Täällä täytyi panna väkivalta vasten väkivaltaa, milloin sellaista näyttyi, ja Olavin ensi ajatus oli puhua asiasta linnanvouti Pietari Hårdille; toiseksi hän ajatteli persoonallisesti tavata uudestakastajain päämiehiä ja, jolleivät he taipuneet hyvällä luopumaan siitä levottomuudesta, jonka olivat synnyttäneet, hankkia varmuutta heidän persooniinsa nähden. Siinä määrin muutti hän alkuperäistä päätöstään, että hän päätti jättää sikseen julkisen puhumisen intoilijajoukolle. Niin suuresti olivat omituisen miehen sanat vaikuttaneet häneen.

Tämä oli salavihkaa silmännyt Olaviin ja sitte neitoon kuorissa, ja sen jälkeen vetäytyi hän syrjään ja katosi pilarien väliin. Olavi huomasi hänen katoamisensa, mutta joko hän nyt katsoi saaneensa kaikki ne tiedot, joita hän sillä hetkellä tarvitsi, tai tahtoi hän jäädä yksin ajatuksiinsa, ainakaan hän ei liikahantakaan miestä pidättäkseen.

Kristina riensi luo ja tarttui Olavin käteen.

"Ethän mene sinne?" kysyi hän puoleksi voitettulla levottomuudella.

"Sekä menen että en, Kristina!" vastasi Olavi. "Riennän linnaan, linnanvoudin luo, ja sitte..."

"Kristinallasikin on ilmotettavana sinulle taistelu, joka sinua odottaa."

"Taistelu, mitä tarkoitat, tyttö ... mikä taistelu sinulla olisi ilmotettavana minulle? Silmäsi sanovat minulle kumminkin, että tarkoitat niin sydämestäsi, ja lisäksi ne puhuvat voitosta!"

"Sinäpä sen sanot ... se on taistelu, josta sydämeni sanoo sinun lähtevän voittajana. Paavilaiset tahtovat, että sinun on kohdattava heitä tänään kolmen aikaan Harmaaveljesten luona."

"Harmaaveljesten!" toisti Olavi leimahtavin katsein, ikäänkuin hänellä olisi ollut joku harmaaveli edessään Kristinan sijaan. "Harmaaveljesten — ja kuka sinulle on antanut sen tiedon, Kristina?"

"Mestari Robert", vastasi Kristina.

"Ah, dominikanipriori Vesteråsista...!"

"Hän puhui rauhan ja hyväsuonnin sanoja", jatkoi Kristina. "Mutta kun silloin saarnan loputtua, oli levottomuuteni juuri suurimmillaan, niin tuskin kuulin mitä hän sanoi, mutta sydämeni käsitti sanat aivan päinvastoin, ja sen tähden kutsun sinua taisteluun enkä rauhaan. Arvelen kuitenkin, että ottelusta itse vihollisen leirissä voi sinulle olla paljo hyvää tulevina aikoina."

"Sydämesi puhui oikein Kristina, ja viisautesi ilahuttaa minua. Minun tulee uskaltaa astua käärmeen pesään ja päästä sieltä voittajana, jos Herran tahto on niin. Mene nyt äitini luo, sinne tahdon tulla iltapäivällä. Mutta ennenkuin olen puhutellut Harmaaveljesluostarin hyviä miehiä, näemme tuskin toisiamme."

Näin sanoen tarttui hän Kristinan käteen, ja he poistuivat sakaristoon, josta heidän pian nähtiin astuvan ulos ja rientävän kukin taholleen, Olavi linnaan ja Kristina kaupunkiin päin.

KIUSAUS.

Kello ei ollut vielä lyönyt kolmea, kun kaksi miestä dominikaanien eli mustainveljesten munkkikunnan puvussa lähestyi tornia sillalla, joka vei Harmaamunkkisaarelle. Tämä saari, nykyinen Ritariholma, joka meidän päivinämme on huomattava aukeista paikoistaan ja suurista, muhkeista rakennuksistaan, oli tähän aikaan kokonaan harmaaveljesten tai fransiskaanien omaisuutta. Heidän kirkkonsa ja luostarinsa kaikkine tarpeellisine rakennuksineen, jotka olivat rakennetut ympärinsä jonkun matkan päähän

kirkosta, olivat kaupungin puolelta muurin ympäröimät, niin että koko saari siten ulkonäöltään muistutti linnotusta. Paitsi Ritariholman kirkkoa ja muuatta vanhaa pyöreää tornia saaren pohjoisluoteisella reunalla ynnä mahdollisesti jotakuta ympäröivien rakennusten perusmuuria ei enää ole jäljellä mitään muinaisesta Harmaamunkkisaaresta.

Nämä kaksi miestä, joista toinen ylpeällä käynnillään ja käytöksellään selvästi ilmaisi olevansa arvoltaan ylhäisempi kuin toverinsa, kulkivat tietä vilkkaasti keskustellen ja heidän puheensa tuli yhä äänekkäämmäksi, kun he olivat ehtineet portti tornin holvien lävitse ja siltaa myöten lähenivät luostaripihan sisempää porttia. Oikeastaan vain edellämainittu munkeista puhui. Toinen rajottui ainoastaan huudahdellen tai muita katkonaisia lauseita äännähdellen seuraamaan esimiehensä puhetta. Mutta kun he menivät sillan ylitse ja puhujan sanatulva näytti onnellisesti päässeensä loppuun, lausui toinen:

"Käsitän jokseenkin vähän sanojenne oikeaa merkitystä, arvoisa veli priori, mutta asia näyttää minusta olevan paljo yksinkertaisempi kuin olette sen käsittänyt..."

"Mitä tahdotte sillä sanoa, Martti Skytte?" keskeytti priori kiihkeästi ja tähysti terävällä silmäparillaan nöyrään munkkiin.

"Tarkotan vain sitä, arvoisa veli priori", vastasi munkki sävyisellä äänellä, "että monella taistelijalla saattaa vihollisten joukossa olla ystäviä hänen aavistamattaan. Minusta näyttää kuin pitäisi tarkasti tutkia vihollisensa, ja varmaankaan eivät ne käsivarret, jotka tänään kävivät kiinni pyhän Jumalanäidin kuvaan kaupunginkirkossa, kuuluneet niihin, joita mestari Olavi johtaa..."

"Ja kumpi heistä, Melchior Rink vai mestari Olavi, mahtanee olla pyhän kirkon ystävä?"

"Se, arvoisa veli priori, joka samoin kuin pyhä kirkkokin pyrkii totuuteen!"

"Totuuteen ... totuuteen, sanotte, Martti", huudahti priori ja pysähtyi äkkiä sillalla. "Totinen perustus on jo laskettu ja sillä lepää pyhä kirkko. Ken puhuu kirkkoa vastaan, hän puhuu totuutta vastaan."

Molemmat miehet seisoivat aivan sisemmän portin edessä, niin että heidät hyvin saattoi nähdä sisäpuolelta, ympärismuurin ja luostarikirkon väliseltä aukealta paikalta, ja eräs harmaaveli, joka oli dominikaanipriorin huomannut, riensi kiireisin askelin häntä vastaan, tuoden tiedon, että niin hyvin piispa Pietari kuin arkkipiispa odottivat häntä kärsimättömästi. Tämä sai priorin kokonaan katkaisemaan keskustelunsa munkin kera, mutta ennenkuin hän erosi hänestä, kohotti hän oikean kätensä kaksi sormea ja sanoi tärkeän näköisenä:

"Pyhien veli- ja sisar-luostarien arvo alkaa aleta, sanotaan, mutta siinä ei ole ihmettelemistä, kun ne elättävät kyykäärmeitä helmassaan. Katsokaa, Martti Skytte, ettette kuulu niihin, sillä sanon teille, ja pankaa merkille sanani, kirkon valta on suuri, ja voi häntä, ken uskaltaa käydä sen kimppuun. Sen sanon minä, pyhän dominikaaniveljeskunnan kenraalivikaario tällä hetkellä ... siinä on teille jotakin mietittävää, ja saatte olla varma siitä, että silmäni seuraavat joka askeltanne."

Näin sanottuaan riensi kenraalivikaario ja priori luostaripihan ylitse suureen luostarirakennukseen, joka sijaitsi kirkon kera rinnatusten, ulottuen yhtä kauvas kuin sekin itään ja länteen. Tämän rakennuksen itäisessä päätyseinässä oli ovi pienemmän ulkonevan katoksen alla. Tämän yläpuolelle oli laitettu neljä korkeaa ja kapeaa ikkunaa, jotka päästivät niukkaa valoa täällä sijaitsevaan suureen huoneeseen. Tässä huoneessa olivat äsken valittu arkkipiispa Johannes Magnus ja edellä mainittu piispa Pietari, liikanimeltä Sunnanväder, joka edellisenä vuonna oli valittu Vesteråsin piispaksi, mutta muutamien kuukausien jälkeen oli ankara kuningas hänet aivan äkkiä erottanut tästä korkeasta virasta. Molemmat kirkkovaltiaat istuivat kahdessa mukavassa nojatuolissa, ja heidän edessään seisoivat vanhempi mies maallisessa puvussa ja miekka sivulla. Hieman syrjemässä, arkkipiispan takana, istui harmaaveljesten ministeri, kuten heidän korkeinta esimiestänsä nimitettiin.

"Tärkeitä uutisia olemme saaneet käsiimme", sanoi piispa Pietari sisään astuvalle priorille, "senjälkeenkuin jätimme kirottu kerettiläiset kaupungin kirkossa."

"Tämä tavara ei ole harvinaista meidän päivinämmen", lausui priori tervehtien kunnioittavasti arkkipiispaa. "Jos saadut uutiset ovat myös hyviä, silloin ne ovat sellaisia, joita oikeauskoiset tarvitsevat."

"Olemme tältä kunnon mieheltä, Gert Bryninghiltä", jatkoi piispa, "rakkaan veljemme Linköpingin piispan tallimestarilta, saaneet ilahuttavia sanomia, meille suureksi lohdutukseksi ja virkistykseksi. Ja erityisesti on se asia, jonka tähden Gert Bryningh on tullut tänne, ilahuttava rakkaille ystävillemme, pyhän Fransiskuksen veljeskunnan jäsenille."

Ministeri ja priori vaihtoivat tällöin salaisen ymmärtämyksen katseen, ja edellinen teki lisäksi melkein

huomaamattoman liikkeen päällensä.

"Jos ymmärrän oikein teidän sananne, arvoisa isä, piispa Pietari", puuttui priorin puheeseen, "niin koskevat ne sitä suurta perintöosaa, jota tällä veljeskunnalla on oikeus odottaa nyttemmin Jumalan luona autuaan raatimies Ingevald Torstinpojan jälkeen."

"Oikein, veli priorin, oikein", toisteli piispa. "Se asia, joka nyt näyttää kääntyvän selvälle tolalle, tulee suuresti auttamaan veljeskunnan kunnian kohoamista, ja samalla myös kirkon..."

"Onko nyt sitte varmaa, ettei perillisiä ole olemassa?" kysyi priorin. "Tiedätte hyvin, että se nyt on aivan kuin kirkas päivä, niin että jokainen puutteellisuus näkyy jo kaukaa ja siellä mistä sitä vähemmän aavistaa."

"Niin varmaa kuin se, että nyt kuulette Hannu Pietarinpojan sieluelloja soitettavan", vastasi fransiskaani-ministeri. "Hän oli rikkaan Ingevaldin koko perinnön laillinen omistaja, paitsi suurta taloa tässä Munkkisillan vastapäätä, jonka takeena meillä harmaaveljeksillä on Ingevaldin lailliseen kuntoon laitettu testamentti."

"Mutta tällä Hannu Pietarinpojalla on sentään sisar!" huomautti priorin.

"Ja hän kuuluu sukulaisvainajansa tahdon ja pyhän lupauksen mukaan kirkolle", puuttui Linköpingin piispa puheeseen. "Minä, Gert Bryningh, olen tullut, sukulaisvainajani, Ingevaldin, jonka sielua Jumala armahtakoon, tahdon ja määräyksen mukaan ynnä armollisen herrani, Hannu piispan suostumuksella, viedäkseni Hannu Pietarinpojan sisaren mukaani pyhän Birgitan luostariin Vadstenassa, ja kauvan ei ole viipyvää ennenkuin hän on ottanut hunnun."

"Siunattu olkoon Jumalan äiti ja kaikki pyhimykset", huudahti priorin tehden hartaana ristinmerkin, "Pilvet hälvenevät, ja pyhä risti säteilee vielä katoamattomalla loisteella yli maailman."

Seurasi hetkisen hiljaisuus, jonka keskeytti arkkipiispa, kuunneltuaan tähän asti äänetönnä keskustelua. Hän oli istunut koko ajan nojaten päällensä käteensä, näköjään miltei vieraana sille, mitä tapahtui hänen ympärillään. Hänellä oli kaunis pää, lempeät piirteet, jotka osottivat rauhan ja tyyneyden miestä, ei lainkaan sopivaa niihin aikoihin, joissa hän eli tai siihen tehtävään, jota varten paavi oli hänet edellisenä vuonna lähettänyt kotimaahansa. Hänen käytöksensä yleensä, samoin kuin se erinomainen huolellisuus, jonka hän oli omistanut puvulleen, aina pienimpiin seikkoihin asti, näytti viittaavan koko lailla turhamaisuuteen, joka ei kuitenkaan mitenkään rumentanut tätä hienoa miestä. Arkkipiispa Johan oli syntynyt 1488 ja oli siis 36-vuotias, nuorukainen vanhan piispa Pietarin rinnalla.

"Erään tärkeän seikan olette mielestäni unhottaneet tässä asiassa", sanoi hän sävyisällä äänellä, mutta suurella arvokkuudella. "Tarkotan perijättären suostumusta!"

"Perijättären suostumusta!" huudahtivat läsnäolijat kummissaan.

"Niin, hänen suostumustaan... Veljemme, piispa Hannu, on saanut ankaroita nuhteita herraltamme kuninkaalta, erään luostarineitsyen tähden. Luuletteko, että jos tämä asia tulee kuninkaan korviin, hän antaa sen mennä menoaan enemmän kuin entisenkään. Minä en luule sitä ja sanon teille, etten tahdo sotkea käsiäni tähän vyyhteen. Tahdon kulkea toista tietä, varmana siitä, että pyhä kirkkomme voittaa muillakin keinoilla kuin niillä, jotka tarvitsevat pimeyttä vaikuttaakseen. Totisesti eivät kirkollemme ole helvetin portitkaan voittamattomat!"

"Viisaasti puhuttu, hurskas isä arkkipiispa. Kuitenkin on totta, ettei kirkko voi sietää, että siltä ryöstetään omaisuus, ja minusta näyttää, että ne keinot, joita tähän käytetään, juuri siten pyhittyisivät; sillä varmaa on, etteivät pyrinöt, joilla on sielujen pelastus korkeinna päämääränään, koskaan voi olla pahasta. Pietari Pelurin tytär voi kyllä olla toista mieltä, hän on kietoutunut maailman verkkoihin, mutta eivätkö hänen kyynelensä kerran muutu iloksi, kun hän löytää sen autuuden, jonka kirkko on hänelle valmistanut ... valmistanut hänelle sulasta rakkaudesta, niin suuresta rakkaudesta, että se on pakottanut häntä vastoin hänen tahtoaan? Totisesti on niin käyvä!"

"Sallittakoon minun", alkoi sen jälkeen piispaallinen tallimestari kumartaen pappisvaltiaille, "viitata vielä erääseen asiaan, nimittäin testamenttiin. Siinä sanotaan nimenomaan, että sukulaisvainajani omaisuus on lankeava kirkolle, sittenkuin neito, Jumalan armon avulla, on vannonut hylkäävänsä maailman ja mennyt Vadstenan luostariin. Olen tarkoin tutkinut sukulaisvainajani tahtoa, Jumala hänen sieluaan armahtakoon, ja olen myöskin tiedustellut siitä armolliselta herraltani, kunnioitettavalta isältä, piispa Hannulta. Mitään epäilystä siitä, mikä tässä on oikein, ei siis saata syntyä, niin kauvan kuin laki ja oikeus on Ruotsin maassa voimassaan."

"Siinä uskossa olen minäkin", lisäsi priorin, "ja minusta näyttää, että tämä lähtökohta on oikea tässä

asiassa; luulen tuntevani myöskin jalon neitsyen mielenlaatua ja tietäväni, että hän itse, aikaisin elämän surujen ja murheiden koettelemana, halajaa pyhän luostarin rauhaan. Ja sentähden voimme parhaimmalla omallatunnolla toimia, ei ainoastaan kirkon, vaan myöskin neitsyen sielun hyväksi."

"On kuitenkin olemassa vielä yksi nimi Ingevald Torstinpojan testamentissa", jatkoi arkkipiispa, vetäen käsiinsä pergamenttikirjeen, joka lepäsi hänen edessään pöydällä. "Tässä puhutaan Hannu Pietarinpoika-vainajan isästä, Pietarista, jota rahvaan kesken sanotaan Peluriksi. Häntä ette näytä aikovan ottaa laskuihin mukaan."

"Jos mies vielä löytyisi", jatkoi fransiskaani ministeri, samalla kuin nousi tuoliltaan ja mielistelevästi hymyillen kumartui pöydän ylitse arkkipiispan puoleen ynnä osotti pergamenttikirjeessä esiintyvään Pietari Pelurin nimeen, "jos mies vielä olisi löydettävissä, olisi asia ilman kaikkia huolia selvillä. Pietari Peluria ei hänen sukulaisensa Ingevald ole muistanut enemmällä kuin näillä 10 markalla, jotka Ingevald antoi eläkkeeksi Harmaamunkkikujalla sijaitsevasta suuresta talosta, jonka hän, sielunsa autuudeksi, Jumala ja pyhä Fransiskus olkoot hänelle armolliset, antoi luostarillemme. Jos Pietari eläisi sukulaisensa jälkeen, silloin koko omaisuus tulisi luostarin hyväksi..."

"Ja vastaisessa tapauksessa...?"

"Siitä, teidän armonne, ei ole sanaakaan sukulaiseni testamentissa!" vastasi Gert Bryningh. "Minä itse olen, yhdessä raatimies Olavi Mikkelinpojan ja Karl Kultasepän kera, todistanut niin hyvin esillä olevan lahjakirjan kuin toisenkin testamentin, joka on armollisen herrani, piispa Hannun tallessa ja josta minulla täällä on todistettu kopio."

Tallimestari otti esiin ja ojensi nöyrästi kumartaen arkkipiispalle mainitun kopion, joka täydelleen todisti fransiskaani ministerin sanat oikeiksi. Arkkipiispa luki asiakirjan tarkoin lävitse, ja sen jälkeen pani hän sen pöydälle ja katsoi kysyvästi Gert Bryninghiin.

"Merkillinen testamentti", sanoi hän pudistaen päätänsä, "merkillinen testamentti! Epäilemättä on näiden miesten kesken täytynyt vallita omituisten suhteiden ja tuskin tiedän sanoa, voiko se, huolimatta testamentin selvistä sanoista, voittaa lain voiman."

"Pietari Peluri on itse tunnustanut sen pätevyyden", puuttui fransiskaani ministeri puheeseen. "Hän on vierastenmiesten läsnäollessa antanut täysin pätevän todistuksen, että hyväksyy Ingevaldin määräykset, ja tämä todistus on luostarimme huostassa, mutta, jumala paratkoon, se hyödyttää meitä vähän, sillä Pietari katosi samana päivänä, jona Ingevald Torsteninpoika kuoli. Hänen vaatteensa löydettiin laivalaiturilta ympärismuurin edustalta, jonakin päivänä kuningas Kristianin kruunauksen aikana. Onneton oli kaiken todennäköisyyden mukaan itse lyhentänyt elämänsä."

"Ja siitä seurasi", lisäsi Gert Bryningh, "että omaisuus joutui Hannu Pietarinpojalle."

"Entä te itse, Gert Bryningh", kysyi arkkipiispa, "ettekö te tee mitään vaatimuksia Ingevaldin omaisuuteen nähden?"

"En, en, teidän armonne, olen luopunut kaikista vaatimuksista; sukulaiseni sielunrauha on minulle suurempi arvoinen kuin mitätön kulta, ja minä olen itse määrännyt testamentissani, että se vähä, jonka saatan jättää jälkeeni, on lankeava pyhälle luostarille."

Arkkipiispa kysyi vielä Ingevaldin testamentin syitä, sillä olihan hän viimeisellä tahdollaan aivan kuin pakottanut lähimmän sukulaisensa katoamaan maailmasta, mutta hän ehti ainoastaan lausumaan kysymyksen, kun vartioiva veli astui sisään ja ilmotti mestari Olavin. Vartija jäi seisomaan oven suuhun odottaen esimiehen viittausta tulijan tuomisesta sisään, mutta tätä viittausta ei annettu.

Niin hyvin harmaaveljesten päämies kuin piispa Pietari ja Gert Bryningh katsoivat kysyvästi Vesteråsin prioriin, ja tämä riensi selittämään, kääntyen arkkipiispaan:

"Olen onnistunut tehtävässäni, arvoisa isä arkkipiispa, kirkon vaarallisin vihollinen on täällä ovella, odottaen päästä sisälle!"

Arkkipiispa oli jälleen nojannut pänsä käteensä ja näytti tuskin huomanneen vartijan saapumista tai priorin sanoja, mutta tämä jatkoi, joutumatta arkkipiispan hajamielisyydestä ymmälle:

"Kohtaus Gert Bryninghin kanssa on estänyt minua mainitsemasta, mitä olen saanut tietää koettellessani toimittaa kerettiläisiä teidän silmienne eteen... On vielä asia, joka lisää painoa vaakaan päätöstä tehdessämme tässä kysymyksessä... Ollaan aikeessa tehdä kuolemansynti, rikos, laadultaan kirkolle paljo vaarallisempi kuin se, että kirkolta menisi rikkaan Ingevald Torsteninpojan perintö menojaan."

Nyt kohotti arkkipiispa päänsä ja katsoi tutkivasti puhujaan, ja toinenkin kuunteli suurimmalla tarkkuudella, mitä hänellä oli sanottavaa.

"Minkä rikoksen jälille olette sitte päässyt?" kysyi arkkipiispa Johan.

"Vihitty pappi aikoo naida neitsyen, joka on määrätty nunnaksi!"

"Naida!" huudahtivat kaikki läsnäolijat yhdestä suusta.

"Kuten sanoin", jatkoi priorin, "neitsyt Kristina Pietarintytär, hän, joka riistää kirkolta Ingevald Torstinojan suuren perinnön, jolle sitä viisailla toimenpiteillä ehkäistä, hän, joka sukulaisvainajansa viimeisen tahdon mukaan on määrätty kantamaan huntua Vadstenassa, hän on aikeessa mennä naimisiin kerettiläisen kanssa, joka juuri odottaa pääsyä sisälle."

"Jos on totta mitä sanotte, priorin Robert", puuttui piispa Pietari puheihin, "niin luulen, että kirkko helposti voi pelastaa omaisuutensa. Niin törkeä rikos kuin se, mistä puhutte, vahvistaa paremmin kuin mikään Ingevaldin testamentin..."

"Älkää sanoko!" jatkoi priorin. "Kaikki riippuu armollisesta herrastamme, kuninkaasta."

"Niin ilmettyä rikosta Jumalan ja kirkon lakia vastaan ei kuningas sentään voi sallia koskaan!"

"Niin kai luuli joka mies, ennenkuin hän saapui teidän omaan tuomiokapituliniin, kunnianarvoisa isä piispa Pietari, syksyllä mennä vuonna, ja selitti teidät ja tuomiorovastinne erotetuksi, teidät Vesteråsin piispanistuimelta ja tuomiorovastin arkkipiispanistuimelta. Käsi, joka tällä tavoin uskaltaa huijata kirkon isiin, se tuskin kohottanee miekkaa kirkon puolustukseksi. Minusta näyttää sentähden olevan varma ja epäilemätön asia, ettei armollinen herramme, kuningas Kustaa, anna Ingevaldin omaisuuden joutua luostarille sentähden, että Ingevaldin perillinen menee papin kanssa naimisiin. Eivätkö huhut kerro, että moni lutherilainen pappi, tai käyttäkseni kunnianarvoisen isän piispa Hannun sanaa, luciferilainen pappi on jo mennyt naimisiin."

Kehenkään ei ilmoitettu tiedonanto näyttänyt tekevän syvempää vaikutusta kuin vanhaan tallimestariin. Hän teki ristinmerkkejä moneen kertaan ja pudisteli huolestuneesti harmaata päätänsä.

"Pyhä Jumalan äiti", huudahti hän priorin lopetettua. "Mitä häväistyksiä, mitä jumalattomuutta täytyykään vanhojen korvieni kuulla! Ei, ei koskaan, koskaan saa tämä tapahtua!... Ennenkuin vuosi on lopussa, tulee Ingevaldin naissukulainen, neitsyt Kristina ottamaan hunnun ja armollinen herrani, piispa Hannu vihkii hänet omin käsin nunnaksi! Pyhä Jumalan äiti, kuinka tämä maailma onkaan täynnä häjynilkisyyttä!"

Vanha mies kumarsi kunnioittavasti arkkipiispalle, ja piispa Pietari vaihtoi parisen sanaa fransiskaani ministerin kera ja meni sen jälkeen ovea kohden Vesteråsin priorin seuraamana. Juuri heidän joutuessaan ovelle, avasi tämän vartioiva veli luostarin esimiehen viittauksesta, ja tallimestari ja priorin vetäytyivät syrjään, Olavi Pietarinojan kookkaan vartalon näyttäytyessä oviaukossa.

"Riennä, riennä!" kuiskasi priorin tallimestarin korvaan. "Juuri nyt on oikea aika käsissä, kun hänen paras suojelijansa on täällä. Mutta hetket ovat kalliit, ja parasta olisi jos kaikki olisi ratkaistu asia, ennenkuin mestari Olavi jättää harmaaveljesten luostarin. Joutuin siis, toimeen, toimeen, Gert Bryningh!"

Gert Bryningh ei tosin näyttänyt tarvitsevan mitään kehotuksia sen tehtävän toteuttamiseen, jota varten hän oli saapunut Tukholmaan. Hänen silmänsä paloivat ja koko hänen ruumiinsa vapisi kärsimättömyydestä. Kun hän näki tuon voimakkaan kaupunginkirjurin, joka lujin askelin kulki lattian poikki perälle, niin hänen intonsa kasvoi, Olavi vilkasi syrjään juuri ovesta tultuaan ja terävällä, tutkivalla katseella silmäsi hän molempiin miehiin. Katse kohtasi katseen, mutta vanhan miehen täytyi luoda katseensa maahan. Kuitenkin oli tallimestarin kasvoilla maahankäännettyine katseineen paljo parempi ilme kuin priorin, jonka huulilla väikkyi viekas hymy.

Kaikkien silmät olivat kiinnitettyt Olaviin, hänen astellessaan perälle ja lähetessään pöytää, jonka ääressä arkkipiispa istui piispa Pietari rinnallaan. Syntyi pitkä äänettömyys. Arkkipiispa istui mietteihinsä vaipuneena, piispa Pietari seurasi tarkkaavaisesti jokaista vivahdusta ujostelemattoman nuoren miehen kasvoilla, mutta ei tahtonut eikä voinut virkkaa mitään ennen arkkipiispaa, ja fransiskaani ministerillä, joka seisoi hieman taampana edellistä ja siten jäi osaksi hänen varjoonsa, oli tällain mitä parhain tilaisuus tarkastella kaikkea. Kohta Gert Bryninghin poistuttua huoneesta tuli dominikaanipriorin hiljaa hipsutellen lattian ylitse, ja jouduttuaan Olavin rinnalle, sanoi hän nöyrästi kumartaen arkkipiispalle:

"Kunnianarvoisa isä, arkkipiispa Johan, mestari Olavi on noudattanut tahtoanne ja seisoo

edessänne..."

Arkkipiispa kohotti katseensa nämät sanat kuullessaan, ja hänen kasvojaan valaisi hetkiseksi sisäinen lämpö, kun hänen silmänsä sattuiivat Olaviin. Mutta pian katosi tämä ilme hänen kasvoiltaan ja jätti tilaa eräänlaisen surumielisyyden piirteelle, samalla kuin hän heittämällä päätänsä taaksepäin ja puoleksi sulkemalla silmäluomiaan sai ylpeän ulkonäön.

"Toivotan sinut tervetulleeksi, nuori mies!" sanoi hän. "Ja toivoni on, että olet tullut tänne luoksemme kuin ystävä ystävien joukkoon. Tahdon puhutella sinua kuten ystävää."

Olavi katsoi kummastuneena arkkipiispaan hänen puhuessaan. Ilmeisesti ei hän ollut odottanut tällaista puhuttelua ja itse arkkipiispan puheen sävykin oli niin ystävällinen, että hänen korkean asemansa kannalta katsoen olisi saattanut hänen rukoilevan jotakin siltä, joka seiso i hänen edessään. Ulkonainen ympäristökin auttoi lisäämään painoa arkkipiispan sanoille tai olisi tehnyt sen, jos mies hänen edessään olisi ollut herkkä siihen. Arkkipiispan liehuviitta kultakoristeineen, tavanmukaisine vallan ja ylhäisyyden tuntomerkkeineen, näiden vakavien munkkipukujen rinnalla — sillä myöskin piispa Pietari oli puettu mustaveljeskaapuun — keskellä huonetta, jossa jokainen ikkuna, jokainen pilari muistutti menneitä mahtavuuden ja loiston aikoja, — tämä kaikki yhteensä puhui omaa kieltään sille, joka oli herkkätunteinen siihen.

Olavi oli sitä jossakin määrin. Hän rakasti lämpimästi kansaansa ja maatansa, jota myöskin hänen sittemmin toimittamansa historia todistaa; mutta ennen kaikkia ja kaikessa rakasti hän totuutta, ja sille asialle, jonka taistelijaksi hän oli ruvennut, olisi hän ollut valmis uhraamaan elämänsä. Mutta tässä hän oli mitä jyrkimmästi ristiriidassa vanhan kirkon miesten kanssa. He ikäänkuin lukitsivat Jumalan jalokivillä koristeltuun hopea- ja kulta-arkkuun. Olavi löi rikki tämän verhon nojautuen sanassa ilmaistuun Jumalan tahtoon, Jumalan, jonka edelliset tahtoivat verhota ikuiseen pimeyteen. "Tulkoon valkeus!" oli uuden ajan tunnussana, ja mahtavana ja taisteluvoimaisena kulki sana kautta kaupunkien ja maiden, ja moni sydän syttyi toivosta ja luottamuksesta ja katseli uusin silmin ympärillensä Jumalan maailmaan, mutta toiselta puolen arkkuun pannun Jumalan hoitajat vapisivat pelosta ja katselivat ympärilleen, etsien mitä keinoja tahansa suojellakseen vanhaa valtaansa. Kuten tavallisesti kaikkina murrosaikoina vanhan ja uuden välillä, oli molemmilla puolin erilaatuisia taistelijoita.

Katsellessaan peräkkäin seuraavia suurempia aikakausia kansakunnan elämässä saattaa tehdä merkillisen havainnon, — sen nimittäin, että juuri vanhan ja uuden rajapyykkien luona esiintyvät jyrkkäpiirteisimmät luonteet, niin hyvään kuin pahaankin nähden. Tuskin esiintyy pakanuus missään mahtavampana ja suurempana, kuin joutuessaan kosketukseen kristinuskon kanssa, samalla kuin siellä toiselta puolen esiintyy syvimmän kurjuuden hahmoja. Verrattakoonpa vain sadun Palnatokea johonkin Sigvaldin jaarliin ja niitä pohjoismaiden hylkyväkijoukkoja, jotka kantaen viikinkien muinaisuudestaan ylpeää nimeä, väijyivät ja vaanivat vaivatonta saalista. Niin oli laita tähänkin aikaan, uuden kehityskauden koitteessa, joka juuri oli murtautumaisillaan esiin.

Linköpingin piispa Hannu Brask ja arkkipiispa Johan ovat vanhan ajan etevimmät miehet, koko sielustaan kiintyneet siihen aikaan ja niihin oloihin, joissa he olivat kasvaneet ja miehistyneet. He olivat kerran saaneet elämänsä katsomuksensa ja sen puolesta tahtoivat he kunniallisesti ja miehuullisesti taistella. Ja he saattoivat kuolla taistelussa tai huoaten vetäytyä takaisin, kuten meren aalto kallion kielekkeeltä, jota vasten se on turhaan hyökännyt, mutta he eivät voineet käyttää liehakoimisen ja juonittelun hämääriä aseita. Niitä käyttivät miehet heidän ympärillään, Robert, Vesteråsin dominikaanipriori, piispa Pietari ja hänen ystävänsä tuomiorovasti Knut ja joukko muita. Aikanaan ja taistelussa he muistuttavat sellaisia miehiä kuin Sigvaldin jaarli. Odinin opin ragnarökiä tai maailman hämääriä voi pitää tämän ottelun vertauskuvana, ottelun, joka pitempien tai lyhempien väliaikojen jälkeen uudistuu hyvien ja pahojen voimien välillä. Taistelusta kehkeää aina jotakin uutta, joka on puhtaampaa ja korkeampaa vanhaan verraten, mutta jonka vuorostaan täytyy väistyä, kun aika on kypsynyt jälleen uusille ja täydellisemmille elämän kehitysmuodoille.

"Kova on aika missä elämme", jatkoi arkkipiispa. "Kuitenkin on kirkko saanut taistella vaikeampiakin taisteluja kuin se, jota sitä vastaan nyt käydään, ja yhtä hyvin seisoo se voitonriemuisena kalliollaan. Mutta sen täytyy koota ympärilleen kaikki kelpo soturit, lähettää heidät taisteluun ja katsoa, että kukin saa sen paikan, jonka ansaitsee. Te, mestari Olavi, olette saanut voimaa ja miehuutta enemmän kuin muut. Tiedän hyvin, ja voitte sen kyllä itsekin muistaa, millä suosiolla ja rakkaudella teidän muinainen herranne, piispa Mats Gregerinpoika — Jumala hänen sieluaan armahtakoon! — teitä kohteli. Varmaankaan ette ole tunnoton hänen muistoaan kohtaan, jotta tahtoisitte pettää sen luottamuksen, jonka hän pani teihin?"

Arkkipiispa vaiken i kotvan, ikäänkuin odottaen Olavin vahvistusta otaksumiselleen. Olavi puolestaan ei äkkipäätä voinut päästä täysin selville, mihin arkkipiispa oikeastaan tähtäsi näillä surullisilla ja alakuloisilla sanoillaan.

"En ole unhottanut muinaista herraani", sanoi hän, "enkä sitä suosiota, mitä hän minulle osotti niin kauvan kuin oli elossa, mutta hänen jälkeensä tuli toinen korkein hallintomies Stregnäsin hiippakuntaan, ja hänkin on osottanut minulle rakkautta suurimmassa määrin, tarkoitan Lauri Antinpoikaa, armollisen herramme kuninkaan nykyistä kansleria!"

Läsnäolijat tekivät ristinmerkin tätä nimeä lausuttaessa, ja arkkipiispa heitti syvästi surullisen katseen Olaviin.

"Älä mainitse sen miehen nimeä!" huudahti arkkipiispa. "Jumala ja pyhä Erik suokoon, ettei hän seisoi niin lähellä herraamme kuningasta. Aivan varmaan voisivat asiat vähemmillä vaikeuksilla selvetä parempaan päin, jollei häntä olisi ja jollei armollinen herramme kuningas kuulisi hänen korvillan ja näkisi hänen silmillään... Koskaan ei pyhän kirkon pannanuolta ole taottu kenellekään, joka olisi sen ansainnut paremmin kuin tämä mies!"

"Mestari Lauri-kansleri on ystäväni", vastasi Olavi lämmöllä. "Ja hänen asiansa on minun! Älkää unhottako sitä, armollinen herra, niin mitätön kuin olenkin häneen ja teihin verraten."

"Älkää kiivastuko", vastasi arkkipiispa sävyisästi, "älkääkä sanoko sanoja, jotka tyynemmin ajattellessanne tahtoisitte saada sanomattomiksi! Minä ja kirkon päämiehet teemme eron teidän välillänne ja hänen, jota te sanotte ystäväksenne. Minä tunnen hänet. Hän ei ole tuonut Roomasta mitään hyvää mukanaan kotiin, vir ille gloriae laudisque et novitatis improbe cupidus! [Tuo mies, joka jumalattomasti himotsee kunniaa ja mainetta ja mullistuksia.] Lieneeköhän ketään, joka ei tiedä että hänen menettelytapansa oikea syy on viha sen johdosta, ettei hän päässyt Strengnäsän piispanistuimelle vaalissa kaksi vuotta takaperin! Mutta totisesti sanon minä, ken seisoo, katsokoon, ettei lankea, ja korkeammallakin ovat olleet ne päät, joiden on täytynyt taipua pyhän Pietarin istuimelta singonneiden pannanuolten edessä!"

"Erehdytte", keskeytti Olavi innokkaan arkkipiispan. "Erehdytte suuresti ja tunnette vähän niitä vaikuttimia, jotka määräävät herra Lauri-kanslerin toimintaa. Minä tunnen ne, armollinen herra, ja sanon vielä uudestaan, että tahdon seista tai kaatua tämän miehen keralla, sillä hänen asiansa on minun, ja me olemme molemmat Jumalan turvissa."

"Silloin nähdään", sai arkkipiispa sanoiksi, "ettette ole panneet sydämellenne, mestari Olavi, niitä sanoja, jotka puhuin teille ja muille, viimeksi tavatessamme Upsalassa viime vuonna. Mutta minä tahdon kuitenkin, kirkon kuuliaisena poikana, osottaa pitkämielisyyttä teihin nähden ja uskoa parasta. Olen sinua koetellut ja sinut kelvolliseksi löytänyt, poikani, ja olen päättänyt tulla sinulle siksi mitä Jumalassa autuas herra Mats Gregerinpoika kerran oli. Kuten sanoin, kirkon täytyy jakaa osiaan kunkin soturinsa luonteen ja voimien mukaan, ja sinulle ei ole sopiva salattu, näkymätön paikka syvissä riveissä; sinun on seistävä temppelein huipulla ja kerran tultava yhdeksi sen ylimmistä kulmakivistä."

"Jos saisin päättää sanojenne mukaan, armollinen herra", puhui Olavi jälleen, "olisi minulla syytä ilota, sillä minusta kuulostaa kuin olisitte lähennyt minua ja mestariani... Kuitenkin olen varma siitä, että ne hyvät ajatukset, joita teillä on minusta, perustuvat erehdykseen..."

"Ei, ei, poikani!" keskeytti arkkipiispa. "Siinä en erehdy, en, en! Onhan asia selvä, ja sinun katseesi ei voi olla näkemättä samaa kuin minun ja meidän kaikkien pyhän kirkon miesten. Katsos, yhdellä puolen odottaa sinua kirkon korkein rangaistus, jos sinä, Jumala ja kaikki pyhimykset sen estäkööt, olisit halukas jatkamaan sillä tiellä, jolle olet astunut; — toisella taholla avautuu tie itsestään jalkojesi edessä, näköpiirisi laajenee ja vaikutusvallallasi ei ole oleva mitään rajoja. Ruotsin kirkon korkeimmat kunniasijat ovat tarjona sinulle... Malta mieltäsi, poikani, minulla on kaikki tämä käsissäni, ensimmäinen avonainen piispanistuin on tuleva sinulle... Sanos, etkö tahdo ojentaa minulle kättäsi ja käydä rinnallani? Kirkon syli on sinulle avoinna ja ojentaa käsivartensa sinua kohden ... voitko kauvemmin antaa sen surra ja ikävöidä kadotetun poikansa palaamista?"

"Olen kuullut sanottavan", alkoi Olavi hetkisen vaitiolon jälkeen, "että kun opettajani ja mestarini tohtori Martti Luther seisoi keisarin ja pyhän roomalaisen vallan kardinaalien ja ruhtinasten edessä Wormsin valtiopäivillä ja häntä tahdottiin uhkauksilla pelottaa peruuttamaan oppinsa, vastasi hän: tässä seison enkä muuta voi! Se, mitä olette minulle nyt puhunut, armollinen herra, näyttää minusta sisältävän sekä uhkauksia että lupauksen, mutta vastaukseni on sama kuin opettajani Wormsissa. Uhka ei minua pelota, lupaukset eivät minua houkuttele."

Surun ja kummastuksen ilmeellä kiinnitti arkkipiispa katseensa ujustelemattomaan mieheen, joka niin suorasti uskalsi hylätä ja torjua ne kultaiset lupaukset, joita hänelle oli tehty. Muut läsnäolijat ilmaisivat selvästi, etteivät he koskaan olleet voineet kerettiläiseltä odottaa moista rohkeutta. Heidän hämmästyksensä kasvoi kasvamistaan Olavin puhuessa, mutta muuttui pian epäämättömän selväksi vastenmielisyudeksi.

"Malttakaa mieltänne, nuori mies", puuttui piispa Pietari puheeseen; "malttakaa mieltänne ja ajatelkaa hieman, kenelle puhutte!"

"Olen kyllä ajatellut", sai Olavi jälleen sanoiksi, "sillä ette kai voine luulla, että vähäpätöisyydessäni olisin kaikin puolin harkitsematta noussut vastarintaan valtaa vastaan, joka on niin monen sadan vuoden vanha. Mutta minä palvelen korkeampaa valtaa kuin tämä kirkko, jota kaikkina näinä vuosina on johtanut syntisin ihmisten seassa, paavi, jota sentähden syyllä voi sanoa antikristukseksi, — minä palvelen teidän ja koko maailman herraa, taivaan Jumalaa, jonka sanat merkitsevät enemmän kuin kaikki ihmistuumat! Te puhutte kirkosta ja minusta kuten sen kadotetusta pojasta, mutta unhotatte samalla, että enempi tulee kuulla Jumalaa kuin ihmisiä."

Olavi puhui elävällä vakuutuksen lämmöllä. Koko hänen olemustaan elähytti se totuus, jonka hän lausui täällä ilman ihmispelon pilkahdustakaan. Hänen silmissään paloi innostuksen tuli ja hänen tarmokkaille kasvoilleen levisi ikäänkuin kirkastuksen hohde. Mutta hänen vastustajansa silmissä vaihteli nopeasti peräkkäin mielipaha, inho ja viha.

"Palkitsette hyvän pahalla, mestari Olavi", sanoi dominikaanipriori pisteliäästi hymyillen. "Mutta se lieneekin luullakseni kristinoppinne pääkappale!"

Lausuessaan tämän, teki hän ristinmerkin, ja muut seurasivat hänen esimerkkiään. Ainoastaan arkkipiispa jätti täten suojautumatta kerettiläisestä virtailevan voiman vaikutukselta. Mutta hän nojautui ylhäisesti takaperin tuolissaan ja pani kätensä ristiin rinnallensa.

"Kirkko, josta puhutte", jatkoi Olavi, kääntyneenä arkkipiispaan ja panematta mitään huomiota muiden katseihin ja sanoihin — "kirkko, josta puhutte, on ihmiskäsien rakentama ylhäältä jalkoihinsa saakka, se on irvikuva siitä kristinopista, jota meidän herramme ja apostolit opettivat ja jota he vielä opettavat sanojensa kautta pyhässä raamatussa. Kas, sen kirkon palvelija tahdon minä olla, sen kirkon alttarilta ojennan käsivarteni teille, arkkipiispa Johan, ja teille kaikille ja kysyn teiltä arkkipiispan sanoilla: annatteko kauvemmin sen odottaa turhaan saadakseen syleillä kadotettua poikaansa?"

"Puhun nämä sanat", jatkoi hän hetkisen pysähdyksen jälkeen, "koska te itse olette tahtoneet antaa tälle keskustelulle ystävien keskeisen puheen muodon, armollinen herra; ja jollette mitään muuta, niin ainakin sen voitte päästä tietämään, ettei teillä ole mestari Olaville tarjottavana mitään, joka voisi hänet saada luopumaan palvelemasta sitä herraa, jolle hän on vannonut uskollisuutta."

Vesteråsin priorin oli jälleen heittämisillään pistosanan, mutta arkkipiispa ennätti ennen.

"Jumala paratkoon", sanoi tämä, "minusta näyttää liian selvältä, että teitä on mahdoton saada luopumaan siitä mitä pidätte oikeana, vaikkapa sille ei voi antaakaan muuta nimeä kuin kerettiläisyys ja lutherilaisuus. Muistakaa kuitenkin, mestari Olavi, että pyhä kirkko vielä seisoo ja sillä on voimaa ja keinoja käytettäväksi pyhään tarkotukseensa, josta teillä nyt ei ole mitään käsitystä. Vieköö se muisto mukanne tästä kohtauksesta, mestari Olavi. Viime kerralla Upsalassa tahdoin puhua teille kuten kirkon ylipaimen, nyt kuten ystävä ystävälleen; ... kun kolmannen kerran tapaamme taitaa käydä toisin."

Arkkipiispa viittasi kädellään merkiksi, ettei hänellä ollut enempää sanottavaa, ja Olavi kääntyi mennäkseen. Mutta silloin astui dominikaanipriori esiin ja lausui kääntyen arkkipiispaan:

"Kunnianarvoisa isä, arkkipiispa Johan! Käännyn teidän armonne puoleen pyhän kirkon nimessä ja syytän tätä teiniä, mestari Olavia, raskaasta synnistä pyhää kirkkoa vastaan. Hän aikoo vietellä neitsyen, joka sitäpaitsi on luvattu Kristuksen morsiameksi; hän aikoo vietellä tämän avioliittoon ja siten äärimmäisellä julkeudella toteuttaa ne herjaavat ja röyhkeät lupaukset, jotka hän lausui isänsä hautajaisissa Örebrossa, että nimittäin pian tulisi aika, jolloin sekä paavi että munkit kukistettaisiin ja hävitettäisiin."

Olavi kääntyi takaisin nämä sanat kuullessaan ja kuluttava liekki leimahti hänen suurista silmistään.

"Voitteko todistaa tämän syytöksen?" kysyi arkkipiispa, ilmeisesti närkästyneenä priorin äkillisestä esiintymisessä tässä asiassa, joka hänen ajatuksensa mukaan ainoastaan jatkaisi kiusallista kohtausta, mutta ei hyödyttäisi mitään. Se julkisuus, jolla priorin esiintyi, pakotti hänet kuitenkin käymään käsiksi kysymykseen.

"Voin kyllä!" vastasi syyttäjä.

"Ja mitä te sanotte siihen, mestari Olavi?" kysyi arkkipiispa tältä.

"Sanon sen, armollinen herra", vastasi Olavi, "että tässä kuten kaikessa muussakin en ole halukas noudattamaan mitään muuta lakia kuin minkä Jumala on antanut sanassaan!"

"Voitteko hyvällä omallatunnolla, arvoisa isä arkkipiispa", kysyi piispa Pietari kiihkeästi, "voitteko sallia tämän kirkon pyhimpäin sääntöjen ilmeisen kumoajan, tämän kirkon isien julkean häväisijän, vapaasti jättää Harmaaveljesluostarin? Eikö hän ole itse langettanut tuomiotansa? Voitteko vastata Jumalan ja kaikkien pyhimysten edessä, jos jätätte hänet vapauteensa levittämään turmiollisia ja yhteiskuntaa hajottavia oppejaan?"

Vahingonilo loisti niin ilmiselvään piispan ja munkkien silmistä nämä sanat kuullessaan. Olavi astui askeleen takaperin, mutta pysähtyi äkkiä hieman takanojooon asentoon, ja jokainen lihas jännittyi, jokainen hermo värisi, ja veri virtaili kuohuen hänen suonissaan. Huoneeseen saapui haudan hiljaisuus, ja tornista kuuluivat viimeiset kumahdukset Pietari Hannunpojan sielukellojen soitosta.

Arkkipiispan silmät suuntautuivat tutkivina piispa Pietariin. Vaikka hän oli nuorin läsnäolijoista, osasi hän kuitenkin parhaiten hillitä intohimojaan, ja piispan sanat eivät näyttäneet häntä suuremmassa määrin sytyttäneen. Hänen katseensa oli vain terävämpi kuin tavallisesti. Kentiesi oli hänellä selvempi yleiskäsitys olosuhteista kuin muilla; kentiesi käsitti hän paremmin ei ainoastaan voimatoimien hyödyttömyyden, vaan niiden vaarallisuudenkin mieheen nähden, joka oli kuninkaan suojeluksessa. Kentiesi hänen tyyneytensä johtui hänen synnynnäisestä heikkoudestaan ja kyvyttömyydestään tehdä äkkiä rohkeaa päätöstä, jota heikkoutta ja kyvyttömyyttä tällä hetkellä turhaan kannusti hänelle niin harvinainen toimintahalu.

Kuinka tämän laita oli, on vaikea sanoa, mutta hän lausui jommoisellakin painolla:

"Mene rauhaan, mestari Olavi, ja valaiskoon Jumalan äiti ja kaikki pyhimykset sieluasi siihen, mikä on oikein ja hyvin!"

Nämä sanat tekivät Olaviin merkillisen vaikutuksen. Hänkin seiso valmiina lausuakseen teräviä sanoja priorille ja piispalle, mutta arkkipiispa riisui hänen aseensa. Tuli hänen silmissään sammui, voisipa sanoa, kiittolisuuden tunteeseen. Hän ei tosin käsittänyt tällä hetkellä, mikä määräsi arkkipiispan ajatus- ja toimintatavan, mutta hänen esiintymisensä oli kuitenkin siksi ylevämpi toisten rinnalla, että Olavi tahtomattaan tunsu kiintymystä häneen.

Tämä vaikutelma mielessään jätti hän harmaaveljesten luostarisalin. Tultuaan alas luostarin pihalle, kohtasi hän mustaveljesmunkin, jota priorin kuulumme nimittävän Martti Skytteksi.

"Olipa hyvä, että kohtasin teidät, mestari Olavi", sanoi tämä. "Ikävöin juuri tavata teitä ja kiittää teitä."

"Kiittää minua?" kysäsi Olavi sellaisella äänellä kuin oli vainunnut ainoastaan vihamielisiä sanoja näiden synkkien luostarimuurien sisällä.

"Kuulin saarnanne tänään", jatkoi munkki lempeällä äänellään. "Ja siitä saarnasta tahdon teitä kiittää. Tosiaan, sellaisen kylvön täytyy aikanaan kasvaa hyviä hedelmiä."

"Jos puhutte tosissanne, niin silloinhan jo oras puhkeaa ilmoille."

"Niin puhun, mestari Olavi... Martti Skytte on valmis asettumaan rinnallenne."

Molemmat miehet kietoutuivat pian vilkkaaseen ajatusten ja mielipiteiden vaihtoon, eikä Olavi voinut katkaista keskustelua, vaikka hän kiihkeästi ikävöi äitinsä luo, missä Kristina odotti häntä. Martti saattoi häntä luostaripihan poikki. Porttiholvissa pysähtyivät he, sitte kulkivat he verkalleen sillan ylitse, mutta Munkkisillalla seisoivat he jälleen kauvan, niin että oli kulunut hyvinkin tunti, ennenkuin Olavi Harmaamunkkikujan kautta meni ylöspäin Suurtoria kohden.

Kello oli silloin yli viiden.

Olavi oli tuskin ehtinyt Läntiselle pitkälle kadulle, ennenkuin suuremman ihmisjoukon hälinä saapui hänen korviinsa. Ääni tuli Mustaveljesluostarista ja sen voima kasvoi alituisen. Olavi kiirehti askeleitaan, ja mitä lähemmäksi toria hän tuli, sitä äänekkäämmäksi kävi rääkynä.

Erään kadun suusta, joka toi mainitusta luostarista, virtaili Olavin juuri saapuessa torille, ihmislauma, joka kirkuen ja meluten pian täytti koko torin. He olivat uudestakastajat. Sen saattoi nähdä heidän hurjista, uskonkiihkoisista katseistaan, jollei olisikaan pannut merkille rikkirevittyä alttariliinaa, jota heilutettiin keskellä joukkoa ikäänkuin taistelun merkkiä, jonka ympärillä heidän oli kokoonnuttava. Mutta tämä alttariliina ei yksin riittänyt; kaikkialta, mihin katseensa joukkoon suuntasikaan, huomasi pyhimyskuvien ja muiden kirkkokoristusten kappeleita, joita huiskuteltiin päiden yläpuolella hirveimmästi ulvoen.

Kaksi miestä, joiden puvut ilmaisivat, että he kuuluivat Uplannin rahvaaseen, työnsi joukko syrjään ja he joutuivat Olavin läheisyyteen. Heidän ulkonäkönsä osotti suurinta kauhua ja inhoa. Toinen heistä

juuri heidän pysähtyessään, sai Olavin näkyviinsä.

"Tuolla seisoo hän, kerettiläinen!" sanoi hän. "Tule, rientäkäämme pois tästä kirouksen kaupungista...!"

Toinen talonpoika kohotti katseensa Olaviin. Tämä oli tuskin päässyt selville, mitä oli tekeillä, ennenkuin hän aikoi rientää kiihottunutta joukkoa vastaan. Silloin lyötiin hänen olalleen.

Sen teki talonpoika, jolle häntä oli osotettu väkivallantekojen alkuunpanijaksi, näiden tekojen, joita uudestakastajat tänään iltapäivällä olivat alkaneet harjottaa. Mies oli puolta päätä korkeampi kuin Olavi, suuri ja väkevä, ja hänen ulkonäöstään saattoi aavistaa suurta rohkeutta ja mielenmalttia.

"Olette mestari Olavi saarnapytystä", sanoi hän katsoen lujasti Olavin silmiin, "ja nyt seisotte iloiten siitä munasta, jonka olette munineet. Mutta sen sanon teille, ja sanani eivät ole leikkisanoja, ennenkuin muna on haudottu poikaseksi, voitte te pelata kruunun Kustaa kuninkaan päästä."

Kookas talonpoika oli kiihkeästi liikutettu, eikä puuttunut paljoa, ettei hän tarttunut Olavin kaulukseen, oikein tuntuvasti painaakseen hänen mieleensä, että suuttumus niiden kauhistusten johdosta, joita talonpoika oli tänään omin silmin nähnyt, saattoi kantaa hedelmiä, joita niiden alkuunpanija ei ollut koskaan aavistanut.

"Jollei kuningas Kustaa tahdo pitää niitä valoja, jotka on vannonut ja ylläpitää järjestystä valtakunnassaan, nousemme me vielä taalalaisten kanssa ja ajamme hänet tiehensä, ja sinut ajamme ensi aluksi."

Se oli melkein enemmän kuin Olavi saattoi sietää, ja tarvittiin koko hänen sieluntarmonsaa ja miehuudenvoimansa, jottei hän menehtynyt niiden vihamielisten voimien edessä, jotka tänä päivänä näyttivät liittoutuneen häntä vastaan, ja näistä voimista pureutui kiihkeimmin sydämeen ja repi verisin hampain aivokammioissa se, joka ilmeni hirveässä syytöksessä, että hän oli saanut aikaan liikkeen, jonka lopullista päätöstä ei saattanut nähdä hetken painon alla. Talonpojan sanat paljastivat hänelle yhtäkkiä kuvan, jossa hän näki menneiden aikojen levottomuuden ja kauhujen nousevan kuin tummat haamut syvyydestä ja syöksevän Ruotsin kuningaskruunua vastaan, samalla kuin toisella taholla toiset villit olennot repivät rikki sen työn, joka kantoi Kustaa Vaasan nimeä. Kuningas Kristian, verikuningas, Severin Norby ja Kustaa Trolle yhdellä puolen ynnä talonpoikaiskapinat sokaistujen pappisvaltiasten ja munkkien johdolla toisella puolen, — kas, siinä taulu, joka ikäänkuin taikauskalla levisi Olavin sielun silmien eteen. Ja tämä saattoi tulla seuraukseksi hänen...

Tässä pysähtyi hänen ajatusjuoksunsa, mutta tuskissaan siitä mitä näki, hän enemmän tunsu kuin selvästi ajatteli, että hän itse — hän, joka ei oikeissa ajoin voimallisesti noussut näitä kiihkoilevia rauhanhäiritsijöitä, näitä niin sanottuja uudestakastajia vastaan — oli alkusyy kaikkeen, ja pian ei hän nähnyt muuta kuin itsensä, ikäänkuin hän yksin olisi ollut syyppää isänmaan vaaraan, ja tämä, samalla kuin hänen omatuntonsa todisti hänen tahtonsa ja tarkotustensa puhtauden, saattoi hänet hetkellisessä kuohahduksessaan miltei epätoivoon.

Sanat eivät täällä voineet puhua, ainoastaan teot. Jos hän syöksyisi eksytettyyn joukkoon, jos hän menisi ja seisoi kasvotusten Melchior Rinkin edessä, joka näkyi olevan äänekkäimpäin kirkujain keskellä, ja käsivarsiansa voimalla näyttäisi, että hän oli järjestyksen ystävä ja puoltaja, — silloin voisi hän kyllä kaatua ja kuolla, mutta kuolemallaankin hän vahvistaisi oppinsa totuuden ja osottaisi kuninkaalle ja kansalle, ettei hänellä ollut uudestakastajain väkivallan tekojen kanssa mitään yhteyttä. Kaikki tämä välähti meteorin tavoin Olavin sielussa, ja hän tempautui irti kookkaan talonpojan käsistä, ja tämä näki kummissaan hänen syöksyvän joukkoon.

Silmänräpäystä myöhemmin vilahti nuori tyttö talonpojan ohitse. Hänen kasvoillaan kuvastui mitä suurin pelästys, ja katsomatta ympärilleen, sokeana vaaralle, jota kohden kulki, riensi hän katoavan Olavin jälkeen. Aivan hänen jälestään riensi vanha mies esiin. Hänen jaloissaan oli pitkävartiset ratsastussaappaat, hän oli kääriytynyt tummavärisen, laajaliepeiseen viittaaan ja kantoi miekkaa kupeellaan. Mutta jollei tässä olisi syntynyt satunnainen tungos väkijoukossa, ilmeisesti aiheutunut Olavin tunkeutumisesta eteenpäin, ei ukko nähtävästi olisi voinut pitää tyttöä kiinni. Nytkään ei hän voinut vetää tätä mukanaan takaisin, ja sydäntä vihlovalle äänellä huusi tyttö:

"Olavi! Olavi!"

Lähinnä seisovat kääntyivät ympäri huudon kuullessaan, ja joukossa syntyi liike vastakkaiseen suuntaan, niin että tämä harveni, ja muutamain askelten päässä saattoi nähdä Olavin.

Nuori tyttö, joka näytti olevan äärimmäisen epätoivon vallassa, uudisti huutonsa, ja Olavi kääntyi katsomaan taakseen. Pitkä talonpoika oli aivan takana. Hänen osanottoaan oli herättänyt ei ainoastaan se tapa, jolla Olavi oli vastannut hänen nuhteihinsa, vaan vielä enemmän se, mitä sitte oli tapahtunut.

Mutta juuri kun Olavi kääntyi kuullessaan nimeään huudettavan, säpsähtäen ääntä, jonka hän tunsikin aivan liian hyvin, ja juuri hänen katseensa kohdattua Kristinan katseen — sillä tyttö oli hän — sulkeutui aaltoileva väkijoukko jälleen kehäksi hänen ympärilleen, ja hän oli silmä silmää vasten Melchior Rinkin edessä. Tätä miestä nähdessään vaipui Kristinan kuva varjoon, ja hän oli jälleen oma itsensä, ja eheän voiman tuli paloi hänen silmissään.

Salamoivalla kaunopuheisuudella nousi Olavi uudestakastajaa vastaan, nuhteli häntä niistä erehdyksistä, joita hän oli levittänyt tietämättömän ja sentähden helposti johdettavan kansan keskuuteen, ja kehotti häntä luopumaan voimassa olevan järjestyksen väkivaltaisesta kumoamisesta. Mutta se oli samaa kuin saarnata myrskyn myllertämälle merelle. Hälinä taukosi hetkiseksi, joukko kuunteli, mitä rohkealla saarnaajalla mahtoi olla sanottavaa, ja useimmat eivät voineet kuvitella, että hän kääntyisi heitä vastaan, vaan odottivat pikemmin kuulevansa hänen liittyvän heidän mestareihinsa Rinkiin ja Knipperdollinkiin, koska he olivat vaan kehittäneet äärimmäisiin johtopäätöksiinsä saman opin, jota Luther ja hänen oppilaansa saarnasivat. Mutta tuskin olivat he kuulleet, mitä Olavilla todella oli sanottavaa, tuskin olivat he nähneet sen musertavan katseen, jonka hän oli singottanut Melchior Rinkiä vastaan ja heidän kaikkien ylitsensä, ennenkuin nousi monta sataa kättä ja pääsi hirvuinen kirkuna, joka kasvoi moninkertaiseksi kajahtaessaan takaisin ympäröivien talojen seinistä.

Melchior itse hypähti esiin, hillittömästi harmista aivan vimmoissaan, ja kohotti nyrkkiin puristetun kätensä, väkivallalla vaiantaakseen hänen puoluelaitensa voitonriemun rohkean häiritsijän. Olavi oli kuitenkin uudestakastajaa paljo väkevämpi ja hänen ei sentähden ollut vaikea torjua uhkaavaa iskuja, mutta samassa sattui häneen loitompaa heitetty kivi ja hän kaatui maahan.

Uudestakastajat aikoivat syöstä häneen kimppuunsa ja eräs heistä, sama, joka aamupäivällä oli johtanut joukkoa Suurkirkossa, kohotti mahtavan ryhmysauvansa, antaakseen mestari Olaville muistomarjan, jota hän ei niin helposti unhottaisi, kun mahtava olento asettui kaatuneen eteen ja torjui niin hyvin ryhmysauvalla aiotun surmaniskun kuin muutkin käymästä käsiksi.

Todennäköisesti olisi noussut verinen taistelu, jollei Melchior olisi sitä ehkäissyt kehottamalla joukkoa rientämään pyhän Yrjänän kappeliin ja kiittämään ja ylistämään Jumalaa saavutetusta voitosta.

"Pian, pian", sanoi hän, "palaamme jälleen tähän syntiseen kaupunkiin ja päätämme puhdistustyömme, sen sanoo minulle Jumalan henki!"

Ja koko joukko vetäytyi pois torilta Suurkirkon ohitse ja alaspäin avointa kenttää linnan edustalle. Mikä Melchiorin sai kehottamaan joukkoaan taipaleelle, on vaikea sanoa, mutta aivan varmaan tahtoi hän välttää keskinäistä taistelua porvarien välillä, joko siksi, ettei katsonut olevansa valmis sellaiseen taisteluun, tai siksi, että pelkäsi, niin hyvin lutherilaisten kuin katoolistenkin silloin yhdestä tuumin nousevan häntä vastaan, ja siten häneltä riistettäisiin kaikki ne hänen kannattajansa, jotka itse asiassa luulivat hänen saarnaavan Lutherin oppia, vaikkakin voimakkaammin ja ikäänkuin paremmin satuttaen kirveen puun juureen.

Mutta Olavin vieressä seisoivat vielä kookas talonpoika. Tori oli tyhjentyneenä väestä, ja poistuvan joukon huudot kuuluivat loitompaa pohjoiselta kaupunginportilta.

4

KRISTINA GYLLENSTJERNA.

Stegeborgin linnan suuressa salissa oli eräänä päivänä syyskuun lopulla 1524 kolme henkilöä. Päivä oli jo illoillaan ja aurinko oli vaipumaisillaan länteen, mutta kultasi ikäänkuin jäähyväisiksi veistokuvien esiin pistävät osat katon tammilaudoissa. Linna oli muuten, kuten yleensä keskiajan linnat, jotka olivat rakennetut sotaisia tarpeita eivätkä elämän mukavuutta varten, pimeä, ja valo pääsi sisään verrattain pienistä ikkunoista. Ympäri salia olivat seiiniin kiinnitetyt penkit ja keskellä lattiaa seisoivat suuret tammipöytät.

Mainitut kolme henkilöä istuivat erään ikkunan ääressä, johon paksut muurit muodostivat ikäänkuin erityisen pienen huoneensa. He olivat Stegeborgin linnan herra, Hoyan ja Brockenhusenin kreivi Johan, hänen kihlattunsa rouva Margareta Eerikintytär Vasa, Joakim Brahen leski, ja rouva Kristina Gyllenstjerna, Ruotsin viimeisen valtionhoitajan, herra Sten Svantenpoika Sturen leski. Kreivi Johan oli mies parhaissa vuosissaan, muhkea ulkonäöltään ja liikkeissään pehmeyttä ja miellyttävyyttä, joka teki hänet suuressa määrin rakastettavaksi. Kenties olisi kuitenkin saanut olla hieman enemmän lujuttua hänen katseessaan ja hieman enemmän miehuutta yleensä hänen olennossaan.

Siinä istuessaan rouva Margaretan käsi kädessään ja tarkastellen silmillössään kallisarvoista

sormusta, jota Margareta kantoi sormessaan, muodosti hän katsojalle rakastettavan kuvan elähtäneestä ritarismiehestä.

Leikkisä hymy väreili hänen huulillaan ja lempeä liekki paloi hänen tummissa silmissään. Myöskin Margareta hymyili lyöden hansikkaallaan leikkisästi kreiviä kädelle. Rouva Kristina istui nojaten päätään käteensä ja leikki muutamalla niistä kolmesta nyöristä, joiden varassa pieni laukku sen ajan tavan mukaan riippui uumavyöstä vasemmalla kupeella.

Molemmat nämä naiset olivat kauniit. Rouva Margaretan kasvot olivat pitkulaisemmat ja hänen tukkansa oli vaaleampi kuin rouva Kristinan, mutta molempain kasvonpiirteet olivat hienot ja jalot. Margareta oli vielä aivan nuori, ja iloisuus, joka tällä hetkellä oli hänet vallannut, puki häntä mainiosti. Rouva Kristina oli vanhempi, kuitenkin oli hänellä vielä jälellä koko nuorekas soreutensa. Hän oli syntynyt 1494 ja oli siis nyt kolmenkymmenen vuoden vanha. Voima ja nero pilkisteli hänen suurista tummansinisistä silmistään, mutta hänen poskensa olivat kalpeat ja syvä surumielisyyden piirre näyttäytyi ilmiselvänä hänen huultensa ympärillä.

Tuskin kuuli hän kihlattujen pilapuheita rinnallaan. Hänen silmänsä kiintyivät vähän väliä kirjeeseen, joka pisti esiin pienestä kullalla ja helmillä koristellusta laukusta, ja tuskin kuultava huokaus pääsi hänen huuliltaan. Äkkiä hypähti hän pystyyn ja ohimenevä puna levisi hänen poskilleen. Margareta mainitsi sanan, joka yhdellä iskulla siirsi hänet nykyisyydestä tahi tulevaisuudesta, jos hänen ajatuksensa nimittäin siellä liitelivät, niihin aikoihin, jotka jo olivat menneet.

Margareta oli maininnut hänen ja veljensä lapsuudesta, kuinka veli leikki kuningasta Tukholman linnan suuressa ruokasalissa, Hannu kuninkaan ollessa herra Stenin luona vierailemassa, ja sitte oli hän puhunut niistä ajoista, jotka sen jälkeen seurasivat, ja niistä taisteluista, joita nuori herra Sten ja Margaretan veli tämän rinnalla olivat taistelleet Vädlan ja Bränkyrkan luona. Nämä muistot ne tuokioksi levittivät Kristinan poskille heleän punan ja panivat hänen silmänsä säteilemään samaa tulta, joka kerran oli luonut luottamusta ja rohkeutta Tukholman porvarien sydämiin, kun paitsi häntä ja rouva Anna Thurentytär Bjelkeä Kalmarin linnassa joka mies epäili mahdollisuutta pitää yllä Ruotsin valtakuntaa. Mutta palo silmissä ja poskilla vaimentui salaman nopeudella, ja alakuloisuus hymyili syvempisävyisenä hänen suunsa ympärillä, auringonsäteiden taittuessa hänen silmänsä kosteaan loisteeseen ja langeten sormukselle hänen kädessään. Se oli hänen herravainajansa, herra Stenin vihkisormus.

Hänen äkillinen liiketuksensa ei kuitenkaan ollut jäänyt huomaamatta kreivi Johanilta eikä Margaretalta, ja viimeksi mainittu tarttui lempeän, melkein kunnioittavan ystävällisesti Kristinan käteen. Kului kotvan aikaa äänetönnä. Mutta hiljaisuuden katkaisi torven toivotus linnantornista, ja hetkistä myöhemmin astui poikanen sisään ja ilmotti junkkari Moritz Oldenburgilaisen, joka halusi puhutella kreivi Johania.

Tämä viittasi myöntävästi kädellään, ja poika katosi.

"Junkkari Moritz", sanoi kreivi ikäänkuin itsekseen, "tuskin ajattelin, että herra Severinillä olisi tähän aikaan minulle jotakin sanottavaa."

"Herra Severin?" kysäsi Margareta. "Olkaa varuillanne; tarkotan, että sen miehen kanssa voi olla vaarallista olla tekemisissä!"

"Älä pelkää, ystäväni", vastasi kreivi, "luulen tuntevani miehen."

Samassa aukeni ovi ja junkkari Moritz astui sisään. Hän oli aivan nuori mies, mutta niin hyvin hänen pukunsa kuin hänen päivettyneet kasvonsa ja vapaat, pontevat liikkeensä ilmaisivat soturia, joka oli jo kokenut monta ottelua elämästä ja kuolemasta. Hänen katseensa hipaisi tutkivasti sekä kreiviä että molempia naisia, ja se pysähtyi rouva Kristinaan.

"Kunniallisen partani kautta, rouva Kristina", sanoi hän, välittämättä kreivistä, joka odotti hänen esittävän asiansa. "Partani kautta, olette merkittävästi muuttunut sitte kun viimeksi näimme toisemme!"

Kristina kohotti katseensa ja näytti etsiskelevän muistostaan kasvoja, jotka näki edessään. Mutta junkkari Moritz ei päästänyt häntä puhumaan, vaan jatkoi:

"Siitä ette tiedä mitään, jalo rouva! Alussa vuotta olin sattumalta Kööpenhaminassa ja näin teidät muiden ruotsalaisten naishenkilöjen keralla, jotka herrani, kuningas Kristian ... ai, miekkani kautta, hänen nimeään ei minun pitänyt täällä mainita, mutta saman tekevä, — silloin näin teidät eikä paljoa puuttunut etten ollut valmis teidän tähtenne paljastamaan miekkaani omaa herraani vastaan."

"Asianne, junkkari Moritz", keskeytti kreivi, ilmeisesti vapauttaakseen Kristinan tarvitsemasta vastata aineessa, jonka hän tiesi tätä pahottavan, "asianne ei liene sitä laatua, että vaatisi kiireellistä

ratkaisua."

"Asiani", vastasi junkkari, "se on pian suoritettu! Kas tässä", hän otti kaksi kirjettä, jotka hän jätti kreiville, "kas tässä kirje Severin Norbyltä ja tässä Bernt von Meleniltä! Minulla on sitä paitsi teille yhtä ja toista puhuttavaa, mutta kaikella on aikansa. Kuitenkin luulen, että pian käännän selkäni jälleen maalle päin. Jos tämä tuuli pysyy, tahdon olla rupisammakko, jollen pian ole taasen herra Severinin luona Visborgissa!"

"Visborgissa?" kysäsi kreivi Johan koko lailla kummissaan.

"Niin, Visborgissa", matki junkkari. "Luulen, että se on kyllin selvästi sanottu!"

"Mutta Visborginhan pitäisi..."

"Pitäisi niin, sen asian laita on niin, nähkääs kreivi hyvä, että Visborgin kylläkin pitäisi tällä haavaa olla kuningas Kustaan käsissä, mutta kaikki ei täällä maailmassa ole kuten sen pitäisi olla."

"Ja sen sanotte sellaisella varmuudella, junkkari Moritz!" sanoi jälleen kreivi. "Viimeiset tiedot lupasivat kuitenkin hyvää kuninkaan, herrani väelle!"

"Kirjeet, kirjeet, herra kreivi ... lukekaa ne ja kyselkää sitte. Kelpo miekkani kautta, maaihmiset eivät tosiaan tiedä, mitä aika merkitsee!"

Kreivi Johan avasi ja luki saamansa kirjeet. Sillakaa poistui rouva Margareta, mutta junkkari otti vielä yhden kirjeen, jonka kera hän lähensi rouva Kristinaa.

"Se on herraltani, herra Severin Norbyltä, teille, rouva Kristina!" sanoi hän jättäen kirjeen.

Kristiina vastaanotti kirjeen ilmeisellä vastenmielisyydellä ja pani sen syrjään avaamatonna. Junkkari Moritz ei sitä huomannut, sillä hänen tarkkaavaisuutensa oli kokonaan kiintynyt kreiviin, ja hänen vilkkaat, mutta terävät silmänsä seurasivat tarkasti jokaista vivahdusta kreivin kasvoilla tämän lukiessa kirjettä. Niiden sisällyksen täytyikin olla sangen merkillinen, sillä kreivi kalpeni ja hänen kätensä vapisi.

Itsetyytyväisen näköisenä sipaisi junkkari silloin partaansa ja kääntyi rouva Kristinaan.

"Mitä, rouva Kristina", huudahti hän nähdessään avaamattoman kirjeen ja ylpeän, miltei tyytymättömän ilmeen rouvan kasvoilla. "Mitä, rouva Kristina, jätättekö herrani kirjeen avaamatta? onko tämä uskollisen rakkauden palkka?"

"Sanokaas minulle, junkkari Moritz", kysyi Kristina syvän vakavalla äänellä, "onko herranne Ruotsin ystävä vai vihollinen?"

"Ystävä tai vihollinen", vastasi junkkari leveästi hymyillen, "arvelin, että se ajaa saman asian. Kuitenkin luulen voivani tyyntyttää teitä sillä, että nykyisin puhaltua tuuli sellainen, että jos kuningas Kustaa muuten tahtoo käyttää sitä hyväkseen, tekee hän niin hyvän purjehdusretken kuin kuka ikinä; sillä hän liittää silloin Gotlannin takaisin Ruotsin valtakuntaan."

Kreivi Johan oli lopettanut kirjeidensä lukemisen ja taittoi ne kokoon, silmäillen eteensä kuten tekee se, jonka sielu on niin kiintynyt johonkin asiaan, ettei ulkonaisella silmällä ole mitään esinettä sinne vietäväksi.

"Tahdotteko tulla mukaan, junkkari Moritz?" sanoi hän sitte. "Minulla on jotakin kysyttävää teiltä."

Junkkari kumarsi ja molemmat herrat poistuivat huoneesta. Kun kreivi, heidän saavuttuaan linnan salahuoneeseen, oli huolellisesti sulkenut oven, kiinnitti hän läpituokevan katseen junkkariin.

"Tunnetteko näiden kirjeiden sisällön?"

"Luulenpa tuntevani!" vastasi junkkari hymyillen.

"Voitteko silloin sanoa, millä oikeudella herra Bernt kirjottaa minulle siten? Onko hän niin herkkäuskoinen, että jättää käsiini sellaisia todistuksia itseään vastaan! Minun tarvitsisi vain näyttää ne herralleni kuninkaalle..."

"Mutta sitä ette tule koskaan tekemään", keskeytti junkkari Moritz kiihkeästi.

"Mitä sanotte, junkkari Moritz, kenenä minua pidätte?" kysyi kreivi jalolla suuttumuksella.

"Puhun viisauden kieltä, herra kreivi", vastasi junkkari aivan tynesti. "Jättämällä nämä kirjeet kuninkaalle, ette järkytä hiuskarvan vertaa niitä suunnitelmia, jotka herrallani ovat toteutettavana; riistäisitte siten vain itseltänne kaiken mahdollisuuden ottaa eduksenne osaa tulevaan suurtyöhön..."

Muistakaa sen ohella, että herra Bernt on kirjoittanut teille kuten täysin luotettavalle ystävälle, kuten maanmies maanmiehelle, jotka molemmat oleskelevat vieraassa maassa, ilman muuta turvaa kuin hyvä miekkansa, mutta molemmilla on luvallinen tarkotus tehdä onnensa niin suureksi ja täydelliseksi kuin mahdollista. Uskokaa minua, herra kreivi, jos tuntisitte tämän maan ja sen helppouden, millä täällä voi löytää onnensa nyt, kun kuningas Kristian on puhdistanut kaiken rikkaruohon, puhuisitte varmaan tykkänään toista kieltä ja ajattelisitte ja toimisitte, kuten herra Bernt."

"Herra Bernt kirjoittaa minulle", lausui kreivi Johan, "että te tekisitte minulle suullisesti selkoa koko hommasta!"

"Mutta yhdellä ehdolla!"

"Ja se on?"

"Teidän on vannottava pyhä vala, ettette kellekään ilmaise, mitä tulen teille ilmottamaan."

Kreivi Johan mietti hetkisen, kävelen parisen kertaa huoneessa edestakaisin, ja yhä lepäsi junkkarin terävä silmä hänessä; ikäänkuin hänet jo olisi pyydystetty karvoineen päivineen.

"Tahdotteko vai ettekö tahdo?" kiiruhti junkkari. "Nähkääs minun täytyy käyttää aikaani tarkoin, minulla on mukanani kirje myös kuningas Kustaalle, ja minä aioin tänä iltana lähteä taipaleelle Vadstenaan, josta toivon hänet löytäväni. Hän on jo aikoja sitte — lisäsi hän ikäänkuin vastaukseksi kreivin lausumattomaan kysymykseen — lähtenyt Malmöstä. Hahaha! Kuningas Kustaa-parka, häneltä katosi sillä matkalla halu enää käydä vieraisilla Tanskan vanhan Fredrikin luona."

"Tunnette, kuten näyttää, tarkoin, mitä on tapahtunut kuningaskohtauksessa Malmössä?"

"Pikemmin olisi kummastuttavaa, jollen sitä tuntisi. Huomaan, että tunnette vähän Severin Norbytä ja hänen miehiään, kun ette tiedä, ettei tapahdu mitään tärkeää, ei kuningas Kustaan eikä vanhan Fredrikin luona, ettemme me saisi siitä tietoa."

"Teidän sanoistanne päättäen päättyi kohtaaminen Malmössä aivan toisin kuin herrani, kuningas, toivoi, kun erosin hänestä Jönköpingissä ja hän läksi matkalle sinne alamaahan."

"Päätös oli sellainen, ettei Gotlanti koskaan tule Ruotsin kruunun alle eikä muuten Fredrikinkään, mikäli onni on herra Severinille suotuisa."

"Puhutte vapaata kieltä kuningas Kustaan miehen edessä, junkkari Moritz!"

"Kuitenkaan en puhu sen vapaammin kuin että pääni istuu paikoillaan yhtä varmasti, jollei varmemmastikin kuin teidän, kreivi Johan. Mutta miksi riidellä pikkuasioista? Kuningas Kustaa vihastui niin kohtauksessa, että oli hakkaamaisillaan Lübeckiläisen Herman Israelin maahan maan hyviksi, mutta onneksi kansleri Lauri Antinpoika sai hänet tyyntymään. Mutta myönnettäköön, että kauppasaksa oli tehnyt hänelle ilkeän kepposen. Sillä kaikki ne suuret lupaukset, jotka annettiin Lübeckin nimessä, jotta kuningas Kustaa lähtisi sotaretkelle herra Severiniä vastaan, olivat rauenneet tyhjiin, ja niin totta kuin olen kunniallinen merimies, on kuningas Kustaalle siitä ainoastaan vahinkoa ja häpeää."

Suurimmalla kummastuksella kuunteli kreivi kertomuksia siitä, mitä oli tapahtunut Malmössä, kuinka hajanaisina ne esiintyivätkin junkkarin huulilla. Kreivi oli uusi tulokas Ruotsissa. Hän oli tullut maahan vasta pari kuukautta sitte ja silloin saapunut kuninkaan luo Jönköpingiin, jossa herrat pitivät kokousta niin Tanskan kuin Lübeckinkin lähettilästen ollessa saapuvilla, ja missä päätettiin, että kuningas Kustaan olisi noudatettava kuningas Fredrikin toivomusta ja mentävä Malmöön, vihdoinkin saadakseensa Gotlanninkysymyksen päätökseen, — riitakysymyksen, joka valtakunnilla oli ollut keskenään siitä päivin kuin kuningatar Margareta lunasti saaren ruotsalaisilla rahoilla, mutta jätti sen kuulumaan unioonille eikä Ruotsin valtakunnalle. Kuningas oli ottanut kreivi Johanin vastaan hyväntahtoisesti, sillä hän tunsikin itsensä yksinäiseksi yhteiskunnan kukkuloilla, jossa ennen oli ollut niin viljalta tarmokkaita miehiä, mutta jossa nyttemmin verikuninkaan mellastuksien jälkeen oli todellinen erämaa, ja sentähden hän mielellään otti palvelukseensa eteviä ja mainioita ulkomaalaisia.

Valitettavasti eivät nämä olleet rahtuakaan parempia kuin joukko miehiä, jotka edellisinä aikoina olivat tulleet maahan. He olivat, kuten junkkari Moritz niin ujostelematta sanoi kreivi Johanille, onnenonkijoita kaikkityyni. Sellainen oli Bernt v. Melen, ruotsalaisen sotavoiman komentaja Gotlannissa, sellainen osottautui sittemmin kreivi Johankin olevansa. Ja kuitenkin oli Kustaa koettanut heidät kiinnittää itseensä ja Ruotsiin loistavilla ja rikkailla naimisilla oman sukunsa kanssa. Bernt v. Melen oli nainut erään kuninkaan naissukulaisen, samannimisen kuin kuninkaan sisar, jonka hän oli kihlauttanut kreivi Johanille.

"Ja mitä sitte oikeastaan päätettiin Gotlantiin nähden?" kysyi kreivi jälleen.

"Että saaren ja linnan saisi pitää se, jolla saari ja linna olivat käsissään sinä päivänä, jona päätös tehtiin!"

"Ja se oli...?"

"Se ei ollut kuningas Kustaa! Mutta pian asiaan, herra kreivi, kuinka tahdotte vastata?"

Kreivi aprikoi vielä, mutta sitte katsoi hän mukavimmaksi tehdä vaaditun valan, jonka hän teki laskien kätensä junkkarin ojennetulle miekalle; siten hän ei kuitenkaan sitoutunut muuhun kuin pitämään yksistään omana salaisuutenaan, mitä hänelle uskottiin niistä suunnitelmista, jotka oli sepitetty Visborgin linnassa. Sentähden oli hänellä täysin vapaa valta sittemmin tehdä päätöksensä aivan sen mukaan kuin katsoi itselleen edullisimmaksi.

"Tahdon siis sanoa teille, mitä herrani ja herra Bernt ovat keskenään sopineet", puhkesi junkkari Moritz puhumaan. "Ei ole kysymys enemmästä eikä vähemmästä kuin ottaa Ruotsin valtakunta, tehdä nuori herra Nils Steninpoika Sture valtionhoitajaksi ja nimeksi tunnustaa kuningas Kristianin yliherruus."

Kreivi pysähtyi käynnissään ja katsoi puhujaan silmät selällään, ikäänkuin ei olisi käsittänyt sanaakaan.

"Ottaa Ruotsin valtakunta", jupisi hän, "tehdä Nils Sture valtionhoitajaksi..."

"Niin, niin, sanon minä", jatkoi junkkari. "Kaikki käy kuten tanssi, rouva Kristina, Nils Steninpojan äiti on ojentanut kätensä herra Severin Norbylle..."

"Rouva Kristina", keskeytti kreivi jälleen, "rouva Kristina Gyllenstjerna, kuninkaan täti, on antanut kätensä Severin Norbylle... Alan uskoa, että tahdotte laskea leikkiä, junkkari Moritz."

"Voitte uskoa kuten haluatte", vastasi tämä, "se ei muuta lainkaan asiaa. Severin Norby, naimisissa Kristina Gyllenstjernan kanssa, vetää Ruotsin rahvaan mukaansa, ensiksikin taalalaiset, jotka jo ovat valmiit kaikkeen mitä tulleeikin jo varustautuvat marssimaan Tukholmaa vastaan. Sillä välin herra Bernt, jolla on herra Nils Sture luonaan Kalmarin linnassa, nostattaa idästä kansan liikkeeseen, ja me herra Severin Norbyn johdolla hyökkäämme meren puolelta. Voitteko nyt käsittää, miksi tämä linna, joka teillä on huostassanne, on niin tärkeä?"

"Puhutte pelkkiä arvoituksia, junkkari Moritz", alkoi kreivi hetkisen vaiettuaan. "Tiedän kyllä, ettei mieliala monin seuduin maata ole suinkaan paras, olen Linköpingin vanhalta piispalta saanut mitä luotettavimpia tietoja, mutta koskaan en ole voinut otaksua, että niin laajalle ulottuvia verkkoja kudottaisiin herrani ja kuninkaani ympärille."

"Mitä tähän asti olette ajatellut, kreivi Johan, on kokonaisuudessaan saman tekevä", keskeytti junkkari vilkkaasti. "Kysymys on siitä, mitä nyt ajattelette ja mitä tästä lähtien tulette tekemään..."

"Teillä on lupaukseni siitä, että vaikenen", kuului kreivin vastaus.
"Tyytykää siihen toistaiseksi!"

"Ahaa, ymmärrän ... luulette, että teillä on enemmän odotettavissa kuningas Kustaalta kuin liittymisestä Severiniin ja kuningas Kristianiin. No hyvä, teillä on oikeus olla sokaistu, älkööt vaan silmänne avautuko liian myöhään ... minulla ei ole teille enempää sanottavaa, tahdon vain tavata rouva Kristinaa ja kuulla hänen vastauksensa herralleni, ja sitte menen suoraa päätä kuninkaan luo."

"Kuninkaan luo..."

"Aivan niin, kuninkaan luo ... miksikä se teitä kummastuttaa?"

"Aivan yksinkertaisesti siksi", vastasi kreivi, jonka ilmeisesti saattoi hämilleen se vakavuus ja varmuus, jolla junkkari Moritz esiintyi, "aivan yksinkertaisesti siksi, että me tarvitsemme aikaa, jotta kaikki ennättää kypsyä ennenkuin puhkeaa ilmileikkiin."

"Ja te voitte kyllä saada kuningas Kustaan antamaan teille sen ajan. Tunnen joko häntä tai teitä liian vähän, voidakseni uskoa sanojanne."

"Se ei vaikutakaan mitään asiaan, herra kreivi. Ainoastaan yksi seikka on minulla vielä lisättävää. Kun herra Severin tulee laivastoineen, on teidän nostettava valkoinen liina torniin, jos silloin päätätte pitää hänen puoliaan. Ja sitte lopuksi, kreivi Johan ... ehdoton vaikeneminen! Ei etäisinkään erämaa, ei sankin metsä, ei korkein torni eikä lujin linna voi suojella teitä kostolta, jos rikotte valanne. Oletteko

ymmärtänyt minut?"

Kreivi kohotti huomaamatta päätänsä, ja junkkari Moritz, joka äkkiä oli alkanut puhua vakavalla ja synkällä äänellä, muuttui jälleen pinnaltaan viattomaksi ja sävyisäksi, vaikkakin hieman raa'aksi merimieheksi.

"Hyvästi sitte, herra kreivi", sanoi hän, "menen tapaamaan rouva Kristinaa... Toivon että sitte annatte hyvän hevosen käytettäväkseni."

Muutaman hetken jälkeen seisoj junkkari Moritz jälleen suuressa salissa.

Rouva Kristina oli vielä siellä. Hän istui nojaten päällensä ristityihin käsiinsä, kun junkkari Moritz astui sisään, ja tällä hetkellä lepäsi niin ylevän kaunis värisävy hänen jaloilla, mutta surullisilla kasvoillaan, että itse karkea merirosvokin pysähtyi ja vaipui häntä katselemaan. Sana, jonka hän oli lausumaisillaan, kuoli hänen huulilleen, ja näytti siltä kuin hän hetkiseksi olisi unhottanut koko maailman.

Silloin kuului jälleen torventoitutus vartiotorvista. Tämä tuttu ääni ei tehnyt mitään vaikutusta junkkari Moritziin, mutta rouva Kristina kohotti katseensa ja käänsi kasvonsa huoneen keskustaan päin. Hän katseli hetken äänetönnä miestä, joka seisoj hänen edessään, ja hänen katseensa oli niin syvä ja kirkas kuin se olisi lainannut loistoa ja väriä nornien viisaudenlähteestä.

"Tuletteko kuulemaan vastaustani?" kysyi hän.

"Niin, rouva Kristina!" vastasi junkkari Moritz niin kunnioittavalla äänellä ja ilmeellä, ettei se ollut lainkaan hänen tapaistaan.

"No, hyvä", jatkoi Kristina. "Tervehtikää sitte herraanne ja sanokaa, että Kristina Gyllenstjerna pysyy lujana sanassaan. Herra Severinin urotöitä, hänen kunniaansa, hänen suoraa, ritarillista mieltänsä, hänen uskollisuuttaan herraansa kohtaan — kaikkea tätä pidän korkeassa arvossa, niin korkeassa, etten tiedä ketään niiden joukossa, jotka tunnen ystäviä tai vihollisia, kenen asettaisin hänen yläpuolelleen, paitsi sisareni poikaa, herra Kustaa Eerikinpoikaa, herraani ja kuningastani."

"Ah, rouva Kristina", huudahti junkkari Moritz, "sellaisesta tunnustuksesta teidän huuliltanne olisin valmis uhraamaan tuhat elämää, jos minulla olisi niin monta."

"Sormuksen, jonka olen antanut herra Severinille", jatkoi rouva Kristina, "pitäköön hän muistona Kristina Gyllenstjernan tunnustuksesta ja kunnioituksesta, mutta ennenkuin hän on toteuttanut sen, mitä hän kirjottaa teidän tänään minulle jättämässänne kirjeessä, ennenkuin näen hänet kuningas Kustaan rinnalla hänen ja Ruotsin miehenä, en edelleen tahdo ottaa vastaan mitään viestiä enkä kirjettä häneltä."

"Ymmärrän teidät, jalo rouva", sanoi Moritz, "ja vien tervehdyksenne perille, vaikkakin se kuulostaa minun korvissani herrani pyynnön hylkäämiseltä."

"Jättäkää se asia herra Severinin itsensä ratkaistavaksi!"

"Mutta jos", jatkoi Moritz, "jos tapahtuisi, mitä nyt ei kukaan voi aavistaa, että herrani pelastaisi Ruotsin valtakunnan..."

"Pelastaisi Ruotsin valtakunnan ... uneksitteko, junkkari Moritz?"

"Ei, ei, rouva Kristina, en uneksi ... mutta jos pahat ja kovat ajat jälleen tulisivat, jollei kuningas Kustaa voisi pitää yllä sen kruunun valtaa, minkä hän on saanut, mutta jos Ruotsin valtakunta kuitenkin seisoi vapaana ja voimakkaana ja mahtavana, ja jos tämä uusi pelastaja olisi Severin Norby, mitä silloin tekisitte?"

"Puheenne on arvotuksellista... Voin siihen vastata ainoastaan, että vastaukseni tahdon antaa ritari Severin Norbylle enkä juonittelijoille."

"No, hyvä, olen ymmärtänyt tarkotuksenne, ja tahdon viedä perille vastauksenne!"

Aurinko oli nyt laskenut eikä mitään valoa ollut sytytetty saliin, jossa sentähden hämärä kävi yhä pimeämmäksi. Niin Moritz kuin rouva Kristinakin olivat siksi kiintyneet aineeseen, jota keskenään pohtivat, etteivät ajatelleet tätä seikkaa, ja todennäköisesti oli tapahtunut jotakin aivan satunnaista, joka esti palvelijat tavan mukaan sytyttämästä valoa.

Sellainen sattumus, joka saattoi kaikki kummiinsa, olikin tapahtunut. Kuningas Kustaa oli saapunut suuren seurueen keralla. Hänen saapumistaan torvet olivat toitottaneet vartiotorvista kohta junkkarin astuttua suureen linnansaliin. Kuningas oli heti etsinyt kreivi Johania ja tavannut hänet salakamarista.

Hän oli viivähtänyt siellä hetkisen keskustellen kreivin kera, joka oli maininnut hänelle junkkari Moritzin saapumisesta Severin Norbyn lähettiläänä, ja lisäksi maininnut hänen viestistään ja kirjeestään rouva Kristinalle. Kuningas sai edelleen tietää, että junkkari Moritz nyt parhaallaan neuvotteli rouva Kristinan kanssa, ja hän päätti itse olla kuulijana tässä neuvottelussa. Kreivi tahtoi seurata, mutta kuningas epäsi sen, ja ennenkuin hän ehti ryhtyä mihinkään hommiin ilmottaakseen rouva Kristinalle, oli kuningas jättänyt huoneen ja rientänyt suureen linnansaliin.

Kuningas oli kiihtyneessä mielentilassa jo saapuessaan Stegeborgiin, eivätkä ne tiedot, joita kreivi Johan oli hänelle antanut, häntä tynnyttäneet. Hänen askeleensa olivat kiihkeät ja lujat, ja hänen kätensä löi muutamia kertoja miekankahvaan, hänen kulkiessaan linnankäytävän lävitse suuren salin ovea kohden. Täällä tuli Johan Thurenpoika häntä vastaan, mutta pysähtyi kunnioittavasti, kun hän muurille pystytetyn soihdun valossa näki kuninkaan synkän muodon. Kuningas viittasi hänelle kädellään kehottaen seuraamaan ja avasi samassa salin oven. Silloin juuri junkkari Moritz lausui viimeksi mainitut sanat.

Saavuttuaan saliin, pysähtyi kuningas, ja herra Johan Thurenpoika veti hiljaa oven kiinni. Rouva Kristina, joka ei aavistanut, kenen kuulijan hän oli odottamatta saanut eikä voinut luulla muuta kuin että tulija oli joku linnan palvelijoista, vastasi kursailematta junkkarin puheeseen.

"Tehkää se, junkkari Moritz, ja voitte lisätä, että Kristina Gyllenstjerna rukoilee Jumalan äitiä vahvistamaan herra Severiniä hänen päätöksessään!"

"Sen tervehdyksen", vastasi Moritz, "vien kernaasti perille, olisin kuitenkin mieluummin nähnyt, että olisitte lähettäneet herralleni kirjeen suullisen viestin sijasta. Mutta voin sen lisäksi toimittaa vielä jotakin teille ... todennäköisesti tulen tapaamaan poikanne, nuoren herra Nils Steninpojan..."

"Poikani Nilsin ... kuinka hänet voisitte tavata?"

"Matkustan maanteitse Kalmariin, tavattuani kuningas Kustaan, jonka luo nyt lähden..."

"Sitä teidän ei tarvitse tehdä", sanoi kuningas korostaen terävästi sanojaan. "Kuningas on täällä!"

"Kuningas!" huudahti rouva Kristina, nopeasti kääntyen ovea kohden ja pannen kätensä ristiin.

"Kuningas!" toisti junkkari Moritz, mutta hänen äänessään ei ollut entisen iloisuuden ja varmuuden merkkiäkään.

"Hankkikaa valoa saliin, herra Johan Thurenpoika", sanoi kuningas kääntyen häneen. "Tahdon nähdä ihmisiä enkä varjoja. Ette odottanut minua tänne niin äkkiä, rouva Kristina, ja sentähden tulen hieman sopimattomaan aikaan..."

"Koska voisi Ruotsin kuningas tulla sopimattomaan aikaan Kristina Gyllenstjernan luo?" kysäsi rouva Kristina vastaukseksi.

Hän pani erityisen painon sanoille Ruotsin kuningas. Mutta tähän Ruotsin kuninkaan, Kustaa Vaasan ja Kristina Gyllenstjernan yhteensovitukseen liittyi niin monta muistoa, että hänen äänensä ehdottomasti vapisi niitä lausuessaan. Ja itse asiassa juuri nämä nimet ikäänkuin kiinnittivät maahan sen sateenkaaren, joka merkitsi Ruotsin pelastusta vieraan vallan vedenpaisumuksesta uuteen ja ihanampaan ja lupaavampaan tulevaisuuteen. Mutta kuningas Kustalle, joka kohtauksensa jälkeen Malmössä ei ollut kohdannut muuta kuin viekkautta ja petosta, ja joka kiihkeine luonteineen hetken kuohahduksessa teki pienimmästä kivistä kallionlohkareen, hänelle oli ainoastaan se seikka, että hän oli yllättänyt rouva Kristinan vihollisensa lähettilään seurassa, jolle hän oli puhunut kirjeistä ja tervehdyksistä tavalla, joka viittasi toisenlaiseen suhteeseen kuin hän katsoi soveltuvan Kristina Gyllenstjernan veroiselle naiselle, — hänelle oli tämä riittävä todistus, että hänellä täälläkin oli pimeitä kehruuksia käsissään. Ja hänen mielensä katkeroitui sitä enemmän, mitä mahdottomampana hän oli tätä pitänyt, mitä korkeammalle hän oli kohottanut rakastetun herra Sten-vainajan lesken ajatuksissaan.

Herra Johan Thurenpoika tuli, seurassaan muutamia pikkupoikia, jotka riensivät sytyttämään suuret vahakynttilät ja sen jälkeen läksivät huoneesta.

Nyt yhtyivät kuninkaan ja Kristina Gyllenstjernan katseet. Molemmissa piili surua, mutta kuninkaan silmissä paloi lisäksi viha, kun sitävastoin Kristinan silmien surullinen ilme muuttui ylpeyden ja alakuloisuuden sekaiseksi piirteeksi. Kuningas seisoి käsivarret ristissä ja hänen katseensa näytti tahtovan tunkeutua Kristinan sielun syvyyteen, mutta Kristina kesti tämän katseen. Siinä ilmeni voima voimaa vastaan, ja tämä näytti kuningasta kummastuttavan.

"Ruotsin kuningas tulee aina sopimattomaan aikaan", sanoi kuningas harvakseen ja korostaen

jokaista sanaa. "Ruotsin kuningas tulee aina sopimattomaan aikaan sen luo, joka hieroo sopimuksia hänen vihollistensa kera. Voitte kai muistaa, kuinka rouva Brita Tott kerran petti kuningas Kaarlen Örebron linnassa? Olkaa kuitenkin varma siitä, rouva Kristina, etten minä ole mikään Kaarle Knutinpoika!"

Herra Johan Thurenpoika, joka seiso i aivan kuninkaan takana, ja jonka avonaiset, jalot kasvot selvästi kuvastivat niitä katkeria tunteita, jotka kuohuivat hänen povessaan, ei sietänyt kuulla, että rouva Kristinaa siten puhuteltiin vieraan lähettilään läsnäollessa. Mutta kuningasta ei sentään sellaisena hetkenä kuin tämä ollut helppo keskeyttää. Varmaankin nuori mies taisteli tällä hetkellä taistelua, aivan yhtä vaikeaa kuin se, joka riehui kuninkaan ja rouva Kristinan mielessä.

Myöskin junkkari Moritz, karhea merimies, näytti vastahakoisesti kuulevan ja näkevän kuninkaan kovia sanoja ja ankarointa katseita. Siitä olisi kuitenkin voinut olla ikävämpiä seurauksia, jos hän, merirosvo, olisi puuttunut puheeseen. Johan Thurenpoika tiesi, että junkkari Moritz oli Severin Norbyn lähettiläs; hän oli myös kuullut kuninkaan omasta suusta, kuinka kaikki suuret kustannukset tähän Gotlanninretkeen olivat kantaneet ainoastaan häpeää ja vahinkoa hedelmänään, ja hän käsitti selvään, ettei siinä mielentilassa, jossa kuningas oli, tarvittu paljoa ennenkuin hän unhoitaisi itsensä tykkänään ja olisi valmis tekemään tekoja, jotka eivät edes vähentäisi, saatikka sitte torjuisi ja parantaisi pahaa, vaan päinvastoin sitä pahentaisivat. Tämä sai herra Johanin oman vaaransa uhallakin koettamaan tyynnyttää ja sammuttaa niitä salamoita, jotka joka hetki uhkasivat murtautua esiin.

"Teidän armonne!" sanoi hän. "Herra Severin lähettiläällä lienee jotakin sanottavaa teille!"

Kuningas astui askeleen syrjään ja hänen leimuavat silmänsä mittailivat herra Johania päästä jalkoihin. Mutta herra Johanin kasvoilla loisti sellainen vakavuus ja hänen rehellisissä silmissään paloi niin lämmin hartaus, että se nähtävästi sattui kuninkaan sydämeen, ja hän kääntyi junkkari Moritziin. Johan sai palkakseen kiitollisen katseen rouva Kristinalta, ja oli kuin tämä katse olisi sytyttänyt ohimenevän punan hänen poskilleen.

Junkkari Moritz otti heti takkinsa povelta esiin kirjeen, jonka hän ojensi kuninkaalle. Tämä tarttui siihen kiihkeästi, ja hänen katseensa suuntautui junkkariin hänen murtaessaan sinettiä. Junkkari Moritz näytti taasen tulevan omaksi itsekseen, ikäänkuin hänen purjeensa olisi keskellä tyyntä täyttänyt odottamaton tuuli. Kiihkeät, tuimat, sielua jännittävät elämäntapaukset näyttivät olevan ilma, joihin hän oli tottunut. Ainoastaan naisellinen tuska oli hänelle jotakin masentavaa.

"Olen junkkari Moritz", sanoi hän millään tavoin tulematta hämilleen kuninkaan katseesta, jonka terävyys yhä lisääntyi, "olen muuan herra Severinin päämiehistä enkä, jos itse saan sen sanoa, suinkaan huonoimpia niistä."

Kuningas joko ei kiintynyt junkkarin esiintymisen ja puheen rohkeuteen ja karkeuteen tai ei katsonut tarpeelliseksi siihen vastata; kaikessa tapauksessa hänen katseensa jätti junkkarin ja kiintyi avattuun kirjeeseen, jota hän alkoi lukea. Lukiessaan hänen kasvojensa ilme selkeni, mutta ei kuitenkaan niin paljon, että olisi varmuudella voinut ratkaista, oliko herra Severinin kirje tehnyt häneen suotuisan vaikutuksen vai ei. Hän ojensi sen Johanille ja sanoi:

"Jättäkää se kanslerille!" Sitte kääntyi hän junkkari Moritziin. "Ja te, junkkari Moritz, tulette huomenna saamaan lähempiä tietoja!"

Hän viittasi sen jälkeen kädellään merkiksi, että junkkari voi poistua, jonka tämä tekikin herra Johan Thurenpojan seuraamana. Kun molemmat miehet olivat poistuneet ja kuningas jäi rouva Kristinan kanssa kahden kesken, kiinnitti hän taasen läpituokevat silmänsä häneen. Mutta kului hetki ennenkuin kumpikaan sanoi sanaakaan.

"Herra Severin pyytää kättänne, rouva Kristina?" sanoi vihdo in kuningas katkaisten äänettömyyden.

"Hän pyytää kättäni!" vastasi rouva Kristina.

"Ja mitä te sanotte siihen?... Vaan enhän tarvitse sitä kysyä", lisäsi kuningas, odottamatta mitään vastausta. "Olettehan jo antanut hänelle sormuksenne ja kuulin itsenne lähettävän hänelle terveisiä, että tahdotte muistaa häntä rukouksissanne. Rouva Kristina, mitä voitte sanoa tähän? Sellaiseksiko minun täytyy huomata rakkaan herrani Stenin leski; sellaiseksiko minun täytyy huomata Kristina Gyllenstjerna, hänet, jonka kerran korotin niin korkealle Ruotsin naisten joukossa, että olisin hänen tähtensä tahtonut uhrata elämäni...?"

Kristinan posket olivat valkoiset kuin marmori, ja hänen rintansa kohoili valtavasti, mutta hänen silmänsä olivat kirkkaat ja hänen ryhtinsä oli kuningattaren. Hän muistutti muinaisuudesta, jonka ja olevan hetken välillä lepäsi kokonaisen kirkkomaan täysi haudattuja muistoja, ja kuningas itse ei ollut tunteeton sille surulle, jonka hänen sanansa olivat herättäneet hänen sukulaisensa povessa, ja sille

voimalle, jolla tämä voi pidättää tunteidensa paloa.

"Sellaisena kuin teidät näin", sanoi hän, "muistutatte minulle nyt sitä aikaa, jolloin herra Stenin rinnalla läksin Tukholman linnasta taistelemaan samaa vihollista vastaan, jonka niskan olemme nyt kyllä polkeneet jalkojemme alle, mutta joka vielä on vaarallinen voimakasten kuolinvähdystensä tähden."

Kuningas oli täydelleen ja lujasti vakuutettu, että Kristina oli aikeessa yhdistyä karkotetun verikuninkaan uskollisimman miehen kanssa, ja hänen vilkkaassa mielikuvituksessaan esiintyi heti kuva, pääsisällöltään yhtäläinen kuin se, jonka junkkari Moritz oli vähää ennen esittänyt kreivi Johanille, mutta paljoa synkempi, sillä loistavin valo kadotessaan jättää jälkeensä mustimman yön.

Kristina Gyllenstjernaan taasen, hänen jaloon, rikkaaseen, ylpeään sydämeensä vaikutti juuri kuninkaan sanoista selvästi esiinpiistävä epäluulo niin alentavasti ja musertavasta, ettei hän tullut vastanneeksi, ja kun hän lopulta teki sen, niin asia pikemmin paheni kuin parani. Sillä ei ainoastaan hänen naisellista ylpeyttään loukattu, ei ainoastaan hänen isänmaan rakkautensa kärsinyt, vaan koko kysymys oli niin kipeää ja arkaluontoista laatua, ettei hän voinut eikä tahtonut sitä peittelemätönnä paljastaa ankaran kuninkaan silmien eteen.

"Jos teillä on se aika niin elävästi muistossanne", vastasi hän, "kuinka voitte silloin vastata minulle siten kuin olette tehnyt?"

"Kuinka olen voinut puhua niin kuin olen tehnyt, sen voinette parhaiten itse selittää, rouva Kristina, ja juuri tätä selitystä vaadin."

"Mitä haluatte minulta, Kustaa Eerikinpoika?" huudahti Kristina äänellä, joka vapisi syvimmästä liikutuksesta, ja kostean loisteen säteillessä hänen kauneista silmistään. "Tunneteko sitte minua niin vähän, että vaaditte minulta todistusta siihen, jota en voi todistaa selvemmin kuin olen tehnyt? Onko elämäni ollut sellainen, että kukaan voi epäillä rakkauttani maahani ja maani kuninkaaseen? Kieltämyksissä ja uhreissa sen asian hyväksi, joka kerran oli jalon puolisoni ja hänen isänsä asia ennen häntä, samoin kuin yhteisen sukulaisemme, vanhan herra Stenin, jonka molemmat muistamme ... siinä voimme kai vetää vertoja toisillemme, kuningas Kustaa! Ja jos niin on, kuinka voitte luulla, että Kristina Gyllenstjerna yhtäkkiä unhottaisi kaiken, joka on ollut ja joka on hänen korkein rakkautensa?"

"Olette äiti", vastasi kuningas, "ja poikanne kantavat nimeä, jolla aina on oleva korkea kaiku Ruotsin miesten rinnassa, ja tarvitaan vain sanoa, että te olette mukana asiassa, niin Ruotsin rahvas nousee kuin yksi mies. Mutta vanhin poikanne on vielä lapsi, ja se on samaa kuin pelkkä nimi vain ... hänen heikoissa käsissään tämä maa, jota me molemmat rakastamme, räjähtäisi rikki, ja verikuningas nauraisi riemuissaan poimiessaan pirstaleita yhteen uudeksi valtakunnaksi itselleen, ja meidän Ruotsimme, Engelbrektin ja Sturein maa, vaipuisi ainaiseksi unhotuksen yöhön!"

Kuninkaan viha lauhtui sitä mukaan kuin hän puhui ja lopetettuaan hän meni Kristinan luo ja tarttui hänen käteensä.

"Sanokaa minulle", sanoi hän, "sanokaa minulle, kummastuttaako levottomuuteni ja huoleni teitä, älkääkä lukeko minulle viaksi, että kaikilta tahoilta viekkauden ja juonten ympäröimänä, kuten olen, toisinaan erehdyn, ja katson asioita toisin kuin pitäisi."

"Nyt puhutte, kuten Sturein sukulaisen tulee puhua, ja sen puheen ymmärrän kyllä hyvin, ja todistukseksi siitä, että Kristina Gyllenstjerna ansaitsee kuninkaallisen sisarenpoikansa kunnioituksen, tahdon vapaasti antaa sen selityksen, johon ei minkään vallan edustaja olisi voinut minua pakottaa. On totta, että Severin Norby on pyytänyt kättäni; mutta luulen voivani sanoa varmuudella, joka on totuuden vertainen, ettei hänen toivomuksensa koskaan toteudu."

"Varmuudella, joka on totuuden vertainen?" kertasi kuningas epäluuloisesti. "Se voi siis toteutua...?"

"Se voi toteutua!"

"Ja kuinka minun on se ymmärrettävä?"

"Sallikaa sen jäädä salaisuudekseni ... älkääkä unhottako, ettei Kristina Gyllenstjerna koskaan voi kieltää itseään!"

Näin sanoen painoi hän kätensä silmilleen ja poistui kiireimmittäin huoneesta.

YÖLLÄ.

Myöhään illalla, monta tuntia sen jälkeen, kun kuningas oli saapunut Stegeborgiin, purjehti pienehkö alus lahteen linnan edustalle ja kääri purjeitaan samalla kuin venhe laskettiin vesille. Paitsi soutajia astui vanhempi mies ja nuori tyttö, molemmat puettuina matkapukuun, nuoraportaita myöten alas venheeseen.

Tämä kiiti nopein ja voimakkain aironvedoin rantaa kohden ja vanhan miehen seuralaisensa kera noustua maihin, sysättiin venhe jälleen vesille paluumatkalle alukseen.

"Älkää unhottako hänen armonsa piispan kirjettä", huusi vanhus rannalta merimiehille. "Jättäkää se harmaaveljesten priorille tultuanne Söderköpingiin."

Merimiehet antoivat jokseenkin äkäisesti varmistavan vastauksen, joka todennäköisesti oli jo annettu monen kertaan, ja kun venettä ei enää voinut erottaa pimeässä, tarttui ukko tytön käteen ja alkoi astua rantapengertä ylöspäin. He eivät olleet kulkeneet pitkältä, ennenkuin pysähtyivät pienen tuvan eteen, josta pieni takavalkea loimotteli matkustavaisia vastaan.

"Jumalan rauha, Stig Pietarinpoika!" sanoi ukko tupaan päästyään.
"Jumalan rauha! Voitko antaa minulle ja sukulaiselleni yösjää?"

"Jumala siunatkoon, sen kyllä voin", vastasi Stig Pietarinpoika. "Ja olen iloinen, kun ette menneet tupani ohitse, Gert Bryningh."

"Vilpitön kiitos, Stig", jatkoi Gert. "Aion mennä aamulla varhain Stegeborgiin, missä minulla on hieman toimitettavaa, ennenkuin jatkan matkaani Munkebodaan, armollisen herrani, piispan luo."

"Stegeborgissa on paljon väkeä tänä iltana", jutteli Stig, joka oli kalastaja ammatiltaan ja asui tyttärensä keralla tässä pienessä tuvassa rannalla. "Signe, tyttäreni, vei sinne kaloja illan suussa, ja silloin oli kuningas juuri tullut suuri joukko herroja seurassaan."

"Kuningas!" huudahti Gert ja näytti hämmästyneeltä.

"Kuten sanoin ... ja vähää ennen kuningasta saapui herra Severinin lähettiläs Gotlannista, ja väki linnassa sanoi, että saksalaisella kreivillä ja herra Severinin lähettiläällä oli ollut paljo kuiskailemista keskenään, ja kun kuningas saapui, silloinkos tuli juoksua sinne ja tänne... Niillä korkeilla herroilla on keskenään niin paljo riitoja, joita me pikkueläjät emme voi käsittää!"

Molemmat vanhukset istuivat kauvan illalla pakinoiden takkavalkean hohteessa, mutta tytöt, Signe ja hän, jonka Gert Bryningh oli tuonut mukanaan, menivät pian pieneen viereiseen huoneeseen, missä edellinen laittoi vuoteen tuntemattomalle vieraalleen. Tämän tehtyään Signe istuutui vieraansa viereen ja tarttui hänen käteensä.

"Niin surullista neitsyttä en ole nähnyt moneen herranpäivään", sanoi hän, "enkähän voi vaatia teitä sanomaan, mikä mieltänne painaa, mutta juttelenpa teille jotakin, joka voi hälventää suruanne. Tietäkääs, neitsyt, että olen nähnyt kuninkaan tänään: hän kyllä näytti olevan yhtä huolissaan kuin tekin, mutta muhkea hän oli nähdä, ja kaikki ne koreat ritarit, jotka seurasivat häntä! Niiden joukossa ratsasti muuan mustalla hevosella — katsos, minä näin kaikkityyni, sillä seisoin aivan portinpielessä heidän ratsastaessaan linnaan — ja kuninkaalla on mukanaan hyvin vanha mies, joka kuulemma on hänen kanslerinsa, ja hän ratsasti mustalla hevosella. Sanotaan, että vanha kansleri se saa aikaan kaiken pahan valtakunnassa ja kulettaa kuningasta talutusnuorassaan. Pyhä Jumalan äiti, kuinka olinkaan vihainen sille miehelle, joka antaa hyvälle kuninkaallemme niin paljo ajateltavaa..."

"Tunnetko hänen nimeään, ketä sanot kansleriksi?"

"Kyllä ... kuulin sen, hänen nimensä oli ... älkähän kiirehtikö, kaunis neitsyt ... hänen nimensä oli Lauri Antinpoika, niin oli!"

"Lauri Antinpoika ... oletko varma siitä?"

"Olenpa hyvinkin, sillä näin, kuinka hänen hevosensa kompastui, kun hän ratsasti porttiholvin lävitse, ja kuulin heidän sitte puhuvan alhaalla linnantuvassa, ettei se merkinnyt mitään hyvää herra Laurille..."

"Teette kuitenkin Lauri herralle hyvin väärin, jos ajattelette pahaa hänestä ... hän ei tahdo muuta kuin hyvää."

"No, kas siitä minä pidän, te alatte virkistyä, neitsyt ... vai niin, tunnette siis Lauri-kanslerin, voin kyllä nähdä jo päältäkin päin, ettette ole vertaisiani."

"Mitä puhutkaan, Signe, olen köyhä porvaristyttö Tukholmasta, ja tahtoisin mielelläni vaihtaa asemia kanssasi, sinua kun eivät paina mitkään surut..."

"Siitä kiitänkin oikein hartaasti Jumalan äitiä ja kaikkia pyhimyksiä! Mutta minun käy sääliksi teitä, enkö voisi auttaa teitä siitä hädästä, johon olette joutunut? Sanokaa minulle ensinnäkin nimenne! Minun nimeni on Signe Stigintytär, kuten jo tiedättekin."

"Minun nimeni on Kristina Pietarintytär, ja jollen ole kuollut, on tarkoitus, että minun pitäisi olla."

"Pyhä Jumalan äiti, mitä sanotte, neitsyt Kristina ... kuka voi toivoa teidän kuolevan, kun olette niin nuori ja kaunis? Eikö teillä sitte ole ketään nuorta miestä, joka uskaltaa taisteluun teidän puolestanne ja hakkaa palaisiksi ilkeän noidan, joka teitä pitää vankina. Niinhän on aina laulussa, ja silloin se varmaankin on totta."

Kristina alkoi katkerasti itkeä nämä sanat kuultuaan, mutta niin hiljaa, että viipyi hyvän hetken, ennenkuin hyväsydäminen Signe huomasi sen, ja sittekin vasta siitä, että hän näki, kuinka kyöneleet kuutamossa valuivat lumivalkeista poskea pitkin. Silloin tarttui Signe Kristinan molempiin käsiin ja puristi niitä lujasti, kuiskaten:

"Älä itke, Kristina, minä rupean ritariksesi, ja mahtavan täytyy noidan olla, jollei hän saa minulta surmaansa."

Kristina työnsi hyvää tarkottavan tytön kädet pois ja taivutti hiljaa alas päänsä. Ah, oli niin synkkää ja kolkkoa, mihin hän katseensa käänsikään, ja niin valtava myrsky kävi syvällä hänen sydämessään! Kuinka olikaan mahdollista, että kalastajan tyttöparka voisi hänet pelastaa? Sen hirveän sunnuntain jälkeen, jolloin hänet onnensa päivänpaisteisilta kukkuloilta, missä taivas hymyili niin seesteisenä ja sinisenä ja missä hänen elonpolkunsa kiemurteli niin viehättävänä pelkkien ruusujen välitse, yhtäkkiä syöstiin alas aivan kuin erämaahan, jossa ei aurinko eivätkä tähdet loistaneet ja jossa ainoastaan okaat repivät hänen jalkojaan, — sen sunnuntain jälkeen oli hän kulkenut melkein alituisen horroksissa, ollut tahdoton olento, joka hiljaisesti alistui mihin kohtaloon tahansa.

Vanha Gert Bryningh oli vienyt hänet majataloonsa, jossa he olivat nousseet hevosen selkään ja samana iltana ratsastaneet Söderteljeen, mistä he vesitse olivat jatkaneet matkaansa tänne Stegeborgiin. Gert oli ankarimmalla tarkkuudella seurannut Kristinan kaikkia liikkeitä, mutta kun hän oli tullut vakuutetuksi siitä, kuinka vähän hänellä oli syytä pelätä pakokokeita vankinsa puolelta, oli hän vähitellen tuudittanut varmuuteen, ja täällä alhaalla Itä-Gotlannissa, missä jokainen linna, jokainen herraskartano, melkeinpä joka töllikin oli hänelle tuttu, ja jossa hänen herransa, piispan valta ei ollut ainoastaan tunnustettu, vaan suosittukin, täällä ei juolahtanut hänen mieleensä, että mitään pakoajatusta voisi syntyä tyttöparan päässä.

Mitään pakoajatusta ei varmaankaan olisi Kristinan päässä syntyntykään, ei siksi, että häneltä olisi puuttunut sitä joustavuutta ja voimaa, joka kohtalon kovimpainkin iskujen alla kehrää uusia pelastuksen, taistelun ja voiton lankoja, mutta siksi, että hänen kohtalonsa näytti niin toivottomalta, siksi että hän piti itseään tykkänään kadotettuna, — mitään pelastuksen ajatusta siitä kohtalosta, joka häntä odotti, ei tämän johdosta voinut eikä olisikaan herännyt hänen mieleensä, jollei Gert olisi tullut majottuneeksi juuri tämän Stig Pietarinpöjan luo, ja jollei tällä Stigillä olisi ollut tyttärtä sellaista kuin Signe. Niin ihmeellisesti menevät myttyyn ihmistuumat, parhaitenkin lasketut. Useimmittain vain pieni, satunnainen seikka, jota ei konsanaan osannut ottaa laskuihinkaan, jollei kokonaan muserra, niin ainakin vie kaiken uudelle tolalle, jossa uudet olosuhteet vähitellen nousevat ilmoille ja lopuksi hävittävät kaiken. Ja jos menemme kauvemmaksi takaperin, itse sille ahjolle, jossa pimeät suunnitelmat tänä ja seuraavina vuosina taottiin Ruotsin kuningasta vastaan ja joiden toteuttamisessa ei Gert itse ollut muuta kuin tottelevainen välikappale, niin näemme vielä selvemmin, kuinka vähässä määrin ihmisellä on itse tapausten kehitys käsissään. Hän voi kylvää ja hän voi myöskin laskea voittojaan tulevasta sadosta, mutta hän voi ottaa ainoastaan tavalliset olosuhteet lähtökohdakseen. Tämä opetus on annettu jokaiselle ihmiselle, mutta kuitenkin ei hän koskaan tule kyllin selvänäköiseksi, jottei uskoisi voivansa laskea kaikkea. Tässä kai lepääkin niin monen komean rakennuksen kaatumisen salaisuus. Ihmisen helmasynti on, ilmeisimpänä esiintyen juuri niillä, joiden toimet pelkäävät valoa, että hän luulee olevansa Jumala, että hän tahtoo leikkiä ukonnuolilla, mutta juuri siten tulee ihminen niin varmaksi ja sokeaksi, että häneen itseensä sattuu sama salama, jonka hän on singottanut.

Kuinka Signe nyt sanansa sovittikaan, tulivat molemmat tytöt pian varmaan päätökseen, ja heidän keskustelunsa muuttui sitte neuvotteluksi parhaista keinoista päätöksen toimeenpanemiseksi. Kristina oli luonteeltaan reipas ja päättäväinen, ja tarvitsi vain syytä toivon, palauttaakseen hänelle sen joustavuuden, jonka hän oli kadottanut surunsa ylenpalttisuudessa. Tämän joustavuuden oli teeskentelemätön kalastajatyttö saanut hänessä herätetyksi kansanlaulujen ja satujen tuntemuksellaan, yksinkertaisesti siitä syystä, että hän oli tajunnut ja kätkenyt sydämeensä näiden yksinkertaisten laulujen ajatuksen. Ja laulussa, musiikissa tai kuvassa, missä muodossa yleensä taideilmiö

esiintyneekin, piilee henki, joka tahtoo tulla ymmärretyksi, vaikka enimmät ihmisistä kiintyvätkin verhoavaan muotoon hengen sijasta.

Signen parhaallaan lopettaessa tehtäväänsä ja valaistessa Kristinalle, kuinka helposti kaikkityyni oli toteutettavissa, aukeni ovi ja Gert Bryningh näyttäytyi kynnyksellä. Nähtyään että molemmat tytöt istuivat vielä valveella, sulki hän oven jälkeensä, astui pari askelta sisemmälle huonetta ja istuutui penkille vastapäätä vuodetta, jonka reunalla tytöt istuivat. Hän oli kauvan vaiti ja siveli kädellään kurttuista otsaansa. Mutta täten asianomaisesti valmistauduttuaan, alkoi hän kääntyen Kristinaan:

"Olet käyttäytynyt matkalla hyvin, lapseni, olen ilokseni luullut huomaavani, että olet, kuten kirkon morsiamen sopiikin, säveällä mielellä mukautunut siihen mitä ei voi välttää. Olemme nyt pian perillä, parisen päivää vain, ja jätän sinut parempaan hoitoon kuin minun. Vanha sydämeni ilotsee siitä, ja vielä enemmän on se ilotseva, kun tulee päivä, jona armollinen herrani, Hannu piispa, omin käsin vihkii sinut nunnaksi. Siitä tulee suuri juhla, sillä sinä tuot runsaat myötäjäiset. Kaikki pyhimykset ilotsevat, ja pyhä Birgitta painaa hengessä suudelman otsallesi. Muistan elävästi, kun vanha herra Stenin tytär vihittiin nunnaksi, kuinka juhlallisesti kaikki kävi, ja vielä muhkeampaa oli, kun kuningas Kaarlen tytär sai saman kunnian, sen olen kuullut vanhojen kertomuksista. Se tapahtui kymmenen vuotta ennen syntymistäni maailmaan, ja minulla on jo kuudeskuudetta ikävuoteni menossa."

"Pyhä Jumalan äiti, kenpä saisi olla mukana kaikessa tuossa!" huudahti Signe ja pani hartaasti kätensä ristiin. "Mutta niillähän on ainoastaan rikasten lapsilla onni päästä pyhän Britan sisaruuteen!"

Gert katsoi Signeen, sillä kuu paistoi huoneeseen katon räppänästä, ja siellä missä tytöt istuivat, oli aivan valoisaa — hän katsoi Signeen ikäänkuin olisi vasta nyt huomannut, että tyttökkin oli täällä huoneessa, ja hän vaikenen tuokion. Mutta nähtävästi ei hän pitänyt tytön läsnäoloa vaarallisena itselleen ja aikeelleen tai teki tämän huudahdus häneen mieluisan vaikutuksen, ikäänkuin antaen väriä hänen kuvaukselleen, miten ollakaan, jatkoi hän välittämättä Signestä sen enempää.

"Se on oleva riemun päivä Herrassa ... ja sinun ei tarvitse sitä kauvan odottaa. Mutta nyt on minulla sanottavana sinulle toinen asia... Minun on toimitettava tärkeä asia huomenna kreivi Johanin luona. Menen sinne jo varhain, ja voi tapahtua, että viivyn poissa kappaleen aamupäivää. Siksi aikaa jätän sinut tänne Stig Pietarinpojan ja hänen tyttärensä luo ... oletko ymmärtänyt minut, lapsi?"

"Olen", vastasi Kristina.

"Näetkös", lisäsi Gert, "minun tarvitsee sitä tuskin sanoa, sitte kun sinun mielessäsi on osottautunut niin suuri muutos, mutta eihän ole vahingoksi mainita sinulle, ettet voi astua askeltakaan tämän tuvan ulkopuolelle, kohtaamatta pyhän kirkon ystäviä. Kerettiläisyys ei ole, kiitos Jumalalle ja kaikille pyhimyksille, voittanut alaa Linköpingin hiippakunnassa... Niin, niin, en tahdo surettaa sinua, lapseni, tarpeettomilla nuhteilla ... olet osottanut sävyisää ja taipuisaa mieltä, siitä tulet saamaan palkinnon."

Sitte meni vanha Gert, ja ovi sulkeutui hänen jälkeensä. Molemmat tytöt olivat hetken aikaa aivan hiljaa, ja alettuaan sitte puhua, puhuivat he kuiskailten. Mutta paljoa eivät he enää tarvinneet sanoa toisilleen. Vanhuksen sanat olivat vahvistaneet Kristinaa päätöksessään, ja Signe oli valmis uskaltamaan kaikkensa hänen puolestaan. Viimeksi mainittu asettui hetken kuluttua ovenpieleen kuuntelemaan.

Tuvasta kuului raskasta kuorsaamista. Signe avasi hiljaa oven ja pisti päänsä ulos. Vanha kalastaja ja Gert Bryningh nukkuivat sikeintä unta. Signe nyökkäsi tyytyväisenä ja sulki oven jälleen.

"Nyt on aika", kuiskasi hän Kristinalle. "Isä nukkuu raskaasti, eikä hän ennen puolta yötä kuule ääntä, olipa se kuinka kova tahansa, mutta jos viivymme puolen yön jälkeen, herättää hänet heikoin ääni. Kuinka vanhan piispanpalvelijan on laita, en tiedä, mutta olen kuullut isäni sanovan, että pyhän kirkon miehet, niin ylemmät kuin alemmatkin, voivat hyvin ja saattavat nukkua vaikkapa tuomiopäivään."

Joutuin siirsi hän jonkun penkin räppänän kohdalle, tarttui Kristinan käteen ja auttoi häntä nousemaan penkille.

"Tee nyt, kuten olen sanonut, tartu lujasti räppänän alareunaan, niinikään, astu olkapäälleni, niin ... se käy mainiosti ... ole nyt hiljaa, kunnes tulen ylös."

Ei viipynyt kauvan, ennenkuin Signe seisoi Kristinan rinnalla katolla. Tämä vietti yhdeltä taholta pitkälle alas, ja Signe meni edeltä taluttaen Kristinaa kädestä jälessään. Kaikki kävi onnellisesti. Ei pienintäkään liikahdusta kuulunut tuvasta. Ja yö oli niin tähtikirkas ja tyyni. Ei ainoakaan lehti liikahtanut puussa, ei pieninkään aaltonen värähtänyt lahdella, jonka hopeapinta levisi rannasta toiseen. Toisella rannalla sijaitti linna mustine röykkiöineen, niin hiljaisena ja juhlallisena, vaikka kentiesi senkin muurien sisällä oli sydän, joka sykki levotonna ja surullisena.

Kuten kaksi keijukaista katosivat molemmat pakolaiset puunrunkojen väliin. Signe työnsi venheen vesille, ja pian liukui se lahden poikki ja laski toiselle rannalle. Täällä hypähtivät tytöt maalle.

"Nyt on oltava vikkelä ja kevyt jaloiltaan, täällä ei ole niin aivan turvallista tällä puolella ... seuraa minua, menemme lähintä tietä metsään, tunnen hyvin polut täällä, ja ainoastaan alkumatka on vaarallinen; sitte kuljemme kuin huviksemme pitkän kiertotien. Mutta ennen kuin parin tunnin perästä ei kannata linnaa lähestyä."

Äänettömämmin ei pilven varjo hiivi yli niityn kuin molemmat tytöt kulkivat aukean paikan ylitse venheeltä puiden varjoon. Täällä tarttui Signe jälleen Kristinan käteen ja vei häntä eteenpäin lehdon varjojen välitse. Pian tulivat he jalkapolulle, mutta he eivät olleet kulkeneet pitkältä sitä myöten, ennenkuin Signe nopeasti hyppäsi syrjään puiden pimeimpään varjoon.

Hän pysähtyi kuunnellen. Kristina ei kuullut mitään, mutta Signen, metsän ja veden vapaan lapsen, aistimet olivat paremmat ja terävämmiksi harjaantuneet.

"Enkösinä jo aavistanut", sanoi hän. "Kuulen askeleita, jotka tulevat vastaamme. Ajattelin sitä jo heti, kun näin kuninkaan ratsastavan linnaan. Mutta ole huoletta, neitsyt Kristina, meitä eivät he saavuta..."

"Mutta jos olisi vanha Gert..." sammalsi Kristina suurimman pelon vallassa.

"Pahimmassa tapauksessa, jollei nopeutemme voi meitä auttaa, niin..., mutta hiljaa, tuolla hän on, tuolla...!"

Synkkä haamu hiipi hiljaa esiin puiden välistä ja näytti tulevan suoraa päätä sinne, missä molemmat tytöt seisoivat. Kristinan sydän jyskytti niin valtavasti, että hän tuskin voi hengittää, ja hänen silmänsä tahtoivat aivan kuin ponnahtaa ulos reijistään, kun haamu tuskin kymmenen askeleen päässä pysähtyi. Siellä hänen seistessään valaisi kuu osan hänen kasvoistaan, ja niin Kristina kuin Signekin tunsivat Gert Bryninghin.

Kristina ei enää voinut hillitä itseään. Signe kiersi kätensä hänen vyötärönsä ympäri, ja painaen suunsa hänen korvaansa kiinni, kuiskasi hän:

"Ole haudanhiljaa!"

Mutta Kristina ei kuullut mitään ja Signe tunsu, kuinka hän tempautui irti, samalla kuin hänen katseensa selvästi ilmaisi, ettei hän aikunut paeta, vaan päinvastoin syöstä esiin takaa-ajajaansa vastaan. Kuitenkaan ei vielä ollut varmaa, että tämä oli tullut ajaakseen heitä takaa. Hän saattoi liikkua omilla asioillaan. Mutta pieninkin varmaton liike saattoi sitä vastoin ilmaista heidät itsensä ja tehdä kaiken tyhjäksi. Ja mikä mahti olisi nyt Kristinaa pidättänyt? Hän oli aivan kuin muuttunut toiseksi. Tämä tarmokas, ihana olento, joka seiso i eteenpäin kumartuneena, valmiina hyppäykseen, kaikki lihakset jännitettyinä, kaikki hermot vireissä — oliko tämä sama suruinen, tahdoton tyttö, joka tarvitsi ja sai lohdutusta Signeltä hänen isänsä pienessä tuvassa.

Ratkaisevalla hetkellä esiintyi kuitenkin voima, joka sai Kristinan peräyttämään ottamansa askeleen. Se ilmestyi Gertin liikkeessä, jolla tämä kääntyi syrjään. Polku, jota hän oli kulkenut, teki mutkan juuri siinä, missä hän seiso i, ja juuri tämä seikka saattoi pelästyneessä kuvittelussa näyttämään siltä kuin ukko olisi taivaltanut polkua hiipiäkseen karanneen naissukulaisensa kimppuun. Hän ei kuitenkaan jatkanut taivallustaan, vaan pysähtyi ja kääri vaippansa hyvin ympärilleen ja veti hilkan alas otsalleen.

Ilmeisesti oli täällä sovittu kohtauksesta sen kera, jonka askeleet Signe oli kuullut tulevan heitä vastaan ja joka nyt saapui paikalle hänkin.

"Pyhä Eerik", kuului Gert lausuvan puoliääneen, kun tämä toinen tuli esiin tuuhean pähkinäpensaan takaa.

"Pyhä Yrjänä!" vastasi toinen. "Oikeaan osuttu siis. Oletteko ollut täällä useampia kertoja?"

"Saavu i n illalla", vastasi Gert, "ja kiitän onneani, sillä näihin aikoihin ovat hetket kalliit!"

"Olen sydämestäni samaa mieltä", jatkoi viimeksi tullut, "ja siksi käykäämme pian asiaan. Olin ajatellut että olisimme menneet yhdessä linnaan, mutta siellä ovat nyt täydet huoneet ja jokaisella muurilla on silmät ja korvat tai ainakin täytyy otaksua olevan."

"Emme tarvitse muuta kuin tämän paikan, junkkari Moritz. Tämä on kylliksi syrjäinen suojellakseen meidät yllätyksiltä näin myöhäiseen aikaan."

"No hyvä, kuten tahdotte... Tulette Tukholmasta. Oletteko tavannut piispan?"

"Kyllä, ja olen saanut mitä tarkimmat menettelyohjeet!"

"Sitäpä kelpaa kuulla... Sanokaa siis pian, millainen mielentila on ylämaan talonpoikain keskuudessa, siitähän kuitenkin riippuu kaikki, ja milloinka piispa Pietari katsoo ajan olevan sopivan."

Vanhus teki selkoa kaikesta. Mielentila taalalaisten keskuudessa oli mitä parhain. He olivat äärimmilleen tyytymättömät kuningas Kustaaseen, eivät tosin aivan samalla perusteella kuin pappisvaltiaat, vaan etupäässä kalliiden aikojen ja raskaiden verojen johdosta, mutta pääasia oli kuitenkin, että tyytymättömyys vallitsi heidän keskuudessaan ja tämän tyytymättömyyden voi kyllä taitava käsi helposti johtaa toivottuun suuntaan. Herra Pietari odotti vain kuninkaan saapumista Tukholmaan. Sitte aikoi hän lähteä Taalainmaahan.

"Se asia on siis parhaimmissa käsissä", lopetti Gert, "ja Jumalan äiti ja kaikki valtakunnan suojeluspyhimykset antakoot sille armonsa ja siunauksensa, että se saisi hyvän lopun!"

"Kas niin, vanhus, ei mitään pappien loruja nyt, täytyyhän teidän käsittää, että jos se käy, niin se käy iskien ja lyöden, jotta Jumalan äiti kalpenee ja pyhimykset itkevät. Mutta teidän oma herranne, Hannu piispa, missä hän on? Herra Severin näkisi mielellään niin mahtavan miehen tukenaan."

"Ei, ei", keskeytti Gert vilkkaasti, "älkää ajatelko sitä, ei, ei ... piispa Hannu on kyllä tyytymätön kuningas Kustaaseen, mutta hän rukoilee joka ilta hänen puolestaan."

"Olemmeko siinä jälleen... Rukoukset vaikuttavat vähän asiaan, tahdon itse puhutella piispaa!"

"Puhutella piispaa, oletteko järjiltänne, junkkari Moritz? Armollinen herrani, piispa Hannu, voisi teidät heti jättää kuninkaan käsiin, ja silloin tulisi teidän purjehduksenne lyhyeksi tässä maailmassa. Mutta herrani voi sentään, siitä tietämättään, hyödyttää yhteistä asiaa."

"Olisipa, miekkani kautta, oikein hauskaa, jos se vanha kettu..."

"Suu poikki, junkkari Moritz!... En puutu enää koko tähän asiaan, jollette harkitse sanojanne, kun ne koskevat piispa Hannua."

"Oo-ho ... en sillä muuten tarkottanut niin pahaa! No hyvä, minua haluttaisi kuulla, kuinka piispavanhus voi tanssia toisten pillien mukaan, siitä tietämättään."

"Kerettiläiset täytyy saada pois", sanoi vanhus, kiintymättä enempää junkkarin viime lausuntoon, joka hänen suussaan merkitsi enemmän totuttua tapaa lausua ajatuksiaan kuin mitään loukkaavaa tarkotusta. "Kerettiläiset täytyy saada pois, ja se tehtävä on nyt minun herralleni, piispalle, rakas ja Jumalalle ja pyhimyksille otollinen tehtävä. Nähkääs, nyt ovat kerettiläisten joukossa kuninkaan viisaimmat ja urhokkaimmat ystävät, sitä emme voi kieltää. Herra Lauri-kansleri on aika kotka ja hänellä on terävät kynnet... Mestari Olavi Tukholmassa on kotkan veroinen. He näkevät korkeudestaan terävillä silmillään pitemmälle, paljo pitemmälle kuin heidän pitäisi nähdä, ja sentähden täytyy heidät saada pois..."

"Herra Lauri-kansleri on linnassa ... anna minulle aikaa, että saan näkinkenkäni tänne rannalle, ja minä varastan Laurin linnasta, kuten paavi varastaa rahat köyhän miehen kukkarosta. Mutta te papilliset kulette aina mutkateitä, se on kai oppineempaa. Ja sitte..."

"Sitte tahdotte tehdä saman mestari Olaville ... niin, niin, sellaisiin uhkatekoihin teissä kyllä olisi miestä, mutta varmaa on, että purjehtisitte kumoon ja saisitte nostaa purjeenne hirsipuhun Tukholmantorilla. Ei, ei, junkkari Moritz, vanhus on viisaampi, piispa Pietari tietää kyllä, kuinka hän jakaa osat. Luulen sitä paitsi, että mestari Olavi on jo pussissa ... ja armollinen herrani on juuri pussin suun sulkemaisillaan."

"Ja kuningas Kustaa tulee tietenkin luottamaan piispaan ja noudattamaan hänen neuvoaan ja kiittämään ... no, no, se on eri asia, eikä se kuulu minuun, mutta minun täytyy se kuitenkin tietää Severinin tähden."

Gert kertoi nyt, mitä oli tapahtunut Tukholmassa hänen siellä ollessaan, kuinka oli hyökätty kirkkoihin ja luostareihin, ja kuinka juteltiin suusta suuhun, että mestari Olavi oli tämän kauhistuksen alkuunpanija.

"Ja nyt tulee piispa Hannu kuninkaalta vaatimaan rangaistusta mestari Olaville? Tahdon olla silli, jos kuningas Kustaa tarttuu tähän koukkuun."

"Sallikaa minun kerrankin puhua pisteeseen, junkkari Moritz. Tämä on ainoastaan yksi niistä koukuista, joita on heitetty mestari Olaville ja herrani, piispa, tulee puhumaan vähemmän Olavista kuin itse väkivallan teoista, ja jos tunnen kuningas Kustaan oikein, ei hän katsele moisia ilkitöitä sormiensa

lävitse. Rahvas Tukholman ympärillä on inhon ja vihan sytyttämä ... kuningas Kustalle voi maksaa enemmän kuin hän tahtoo panna mestari Olavin tähden alttiiksi, jollei hän tähän tartu kovin kourin, joita hän kyllä ei juuri ole hidaskäyttämään, miten asiat lienevätkin. Niin, juuri armollisen herran suussa voi asian esitys saada oikean värinsä ja tehdä oikean vaikutuksensa kuninkaaseen."

"Viekas pappi, minulla olisi halu viiltää vatsasi halki... No, no, älä pelästy, sillä ei ole kiirettä, kaikella on aikansa. Jaa, mestari Olavin laita oli siis niin. Hän on kuoleva kapinannostajana. Mutta sitte on meillä vielä jällellä herra Lauri-kansleri, mitä myyränteitä olette kaivaneet häntä varten?"

"Puhetapanne ovat jokseenkin kummalliset, junkkari Moritz, mutta kullakin on oma makunsa. Kuningas itse on yhtä häntä..."

"Toisin sanoen, siinä kohden olette te laatineet koukeron, jota ei itse piru helvetissä saata käsittää... Pelätä Jumalaa ja kulkea suoraa tietä, se on muuten ollut minun asiani, se."

"Minun myös, minun myös, junkkari Moritz ... katsokaamme vain, että suora tie vie määrän päähän eikä pois päin, se on pääasia. Muuten ovat piispa Pietari ja mustainveljesten kunnianarvoisa prior Vesteråsissa minun tiennäyttäjäni. En tiedä kuinka he ovat järjestäneet asian herra Lauri-kansleriin nähden, hänen aikansa ei ole vielä tullut, mutta häneen tietysti ensi sijassa sattuu sama isku, joka musertaa hänen suojattinsa, mestari Olavin. Kun rovio kerran on sytytetty ja liekit leiskuvat kohden pilviä, silloin ei ole niin tarkkaa väliä yhdestä eikä toisesta, kunhan vain paha poltetaan perustuksiaan myöten."

"Niin, eikä jätä katkua jälkeensä. No, kaikella on aikansa. Nyt olen saanut sanomia herralleni, herra Severinille ... minua haluttaa nähdä, tuleeko hän niistä paljoakaan viisaammaksi kuin minä. Jos minulla olisi valta, poistaisin kuningas Kustaan laskuista, kun hän nyt ratsastaa Stegeborgista Linköpingiin, tai kentiesi menettäisin henkeni. Kas, sitä minä tarkotan, kun sanon pelkääväni Jumalaa ja kulkevani suoraa tietä. Mutta te papit astutte askeleen oikealle ja toisen vasemmalle, pistätte nenänne toiselle taholle ja kätenne toiselle, mitä suurempia mutkia, sitä parempi, ja ylipäätään juuri parhaat ihmiset takertuvat teidän ketunrautoihinne. Jollei valani minua pidättäisi ja se, että herra Severin ansaitsee sen uskollisuuden, jota hänelle olen vannonut, niin, kelpo miekkani kautta, sanoisin oikeissa ajoin sanan niin kuningas Kustalle kuin tälle mestari Olavillekin. Kuningas on mieleiseni mies, ja sellainen täytynee olla mestari Olavinkin, mikäli voin käsittää."

"Puhutte vapaammin, junkkari Moritz, kuin on luvallista pyhän kirkon soturille."

"Pyhän kirkkosi puolesta en tahtoisi uhrata mädännyttä kaalinpäättäkään, eikä ole sinun ansiosi, etten halkaise kalloasi tässä patuksessa paikassa, sinä vanha veitikka!"

"Pyhä Jumalan äiti ja kaikki pyhimykset!" huudahti piispallinen tallimestari vavisten kauttaaltaan. "Oletteko junkkari Moritz vai olenko osunut petturin kera tekemisiin?"

"Eikös mitä, olen kyllä junkkari Moritz, eikä sinun surmaamisellasi ole kiirettä, Gert... Mutta minä en voi unhottaa, että teillä papeillakin on sormenne mukana tässä asiassa. No, sitä asiaa ei voi auttaa. Aamu sarastaa, vanhus, ja minä tahdon hyvissä ajoin olla merellä. Näkinkenkäni makaa täältä kivenheiton päässä. Jos tahdotte tulla mukana, voimme lähemmin syventyä koukkuihinne puolin jos toisinkin..."

"Kappaleen matkaa voin tulla", vastasi vanhus, "mutta kukaan ei saa nähdä meitä yhdessä, ei kukaan, kuuletteko, junkkari Moritz!"

He loittonivat itään päin, ja Kristina ja hänen seuralaisensa olivat kaikesta pelosta päässeet.

Mutta mitä merkitsi tämä keksimisen pelko nyt kun sydän oli täyttynyt sanomattomalla tuskalla? Minkä hirveän salaisuuden jälille Kristina oli päässytkään! Ja kuitenkin oli hän saanut ainoastaan pinnallisimmat langat tietoonsa. Eikä ketään, ei ketään joka voisi varottaa, joka voisi selittää Olaville vaaran, joka häntä uhkasi.

"Ei ketään!" huudahti hän puoliääneen, ajattelematta, missä he olivat, ja hänen äänensä kaiku vieräi kauvas pois.

Signe tarttui hänen käteensä, ja veti häntä mukanaan syvemmälle metsään.

"Hiljaa, kaikkien pyhimysten nimessä, hiljaa, Kristina!" sanoi hän hiljaa. "Molemmat miehet eivät ole kaukana. Luulen kuitenkin, ettei meillä enää ole mitään vaaraa. Tunnette mestari Olavin, Kristina ... niin, ei teidän tarvitse sitä sanoa, tunsin sen siitä kalmankylmyydestä, joka teitä väristytti, kun junkkari puhui juonista häntä vastaan... Mutta nyt on kaikki vaara ohitse, olethan vapaa, Kristina, ja huomenna saat puhutella sekä kuningasta että herra Lauri-kansleria!"

"Niin, olen vapaa ... olen vapaa!" sanoi Kristina ja otti rohkeampia askeleita. "Ja uskallan minäkin tehdä suurtekoja!"

Sitte kulkivat molemmat tytöt öisten varjojen keskitse pitkää kiertotietä myöten linnaa kohden. Kun auringon ensimmäinen säde heijasti tornin huippuun, olivat he vain muutamain kivenheittojen päässä Stegeborgin torniportilta.

6.

KUNINGAS JA HERRA LAURI-KANSLERI.

Paikalta, jolla molemmat tytöt seisoivat, oli tavattoman ihana näköala linnan, lahden ja metsän ylitse, ja molempiin vaikutti erittäin virkistävästi nähdä, kuinka päivä valkeni ja kuinka säteilevä valo virtaili meren ja maan ylitse. He olivat pysähtyneet korkean, tuuhean petäjän luokse ja olivat kokonaan kiintyneet kauniiseen näytelmään edessään.

Mutta ihana aamu oli houkutellut ulos muitakin tämän seudun kauneuden rakastajia. Kappaleen matkaa puusta, jonka juurella Kristina ja Signe seisoivat, oli kolmaskin ihailija. Hän oli ritari, päättäen hänen runsaasti koristellusta puvustaan ja kallisarvoisesta kamelikurjen sulasta hänen päähineessään. Hän seisoi käsivarret ristissä ja katsoi suoraan eteensä. Katkera hymy väreili hänen huulillaan, mutta hänen silmissään kimmelsi surumielisyyden hohde. Molempien tyttöjen askeleet herättivät hänen huomiotaan, ja hän seisoi siksi lähellä, että saattoi kuulla joka sanan, minkä he sanoivat, vaikkakin kuusi varjosti hänet heidän katseiltaan.

"Täällä on meillä taas", sanoi Signe, "vaarallinen kappale matkaa edessä. Täällä kulkevat monet linnaan ja linnasta pois, ja kuka tietää eikö noitakin kulje tätä tietä... Katsos, sentähden tahdon nyt mennä yksikseni linnaan ja koettaa päästä herra Lauri-kanslerin puheille, tunnen kyökkimestarin, ja hän kyllä auttaa minua."

"Kiitos, kiitos, Signe, en ikinä unhotta, mitä olet tehnyt hyväkseni tänä yönä ... ja Jumala siunatkoon sinua siitä."

"Odota, odota, pikku neitsyt, emme ole vielä perillä ... pahin on vielä jälellä. Jos voisimme täällä vaihtaa pukuja, niin voisit itse mennä linnaan, mutta se ei käy laatuun ja luulen, että ensimmäinen ajatukseni on paras. Jos Lauri-herra on sellainen mies, kuin olet sanonut, niin tulee hän mielellään tänne mukana, ja sitte olet hänen suojeluksessaan, ja silloin ei ole mitään vaaraa..."

"Se on minunkin ajatukseni ... eikä minun tarvitse pyytää sinua ajattelemaan, kuinka tärkeää on, että kaikki tapahtuu hyvissä ajoin ... vanhus tulee varmaankin linnaan jo varhain..."

"Älkää olko peloissanne, minä kyllä sidon siivet jalkoihini... Jos näette jonkun tulevan tännepäin, niin piilottukaa kuusen juurelle, mutta älkää poistuko täältä!"

Näin sanottuaan jätti Signe Kristinan ja kulki nopein askelin linnaa kohden. Kristina seisoi katsellen hänen jälkeensä, kunnes hän katosi linnan portista. Silloin lankesi hän polvilleen tunteiden valtaamana ja rukoili hartaasti, kuten Olavi oli häntä opettanut, että, jos hänen sydämensä toivomus oli Jumalalle otollinen, Hän kuulisi hänen rukouksensa ja antaisi hänelle lohdutusta ja apua.

"Sydäntäni ilahuttaa nähdä sellaista", kuuli hän miesäänen puhuttelevan itseään, juuri kun hän oli lopettanut rukouksensa ja oli valmis nousemaan.

Puhuja oli sama muhkea ritari, joka oli kuunnellut tyttöjen keskustelua ja lähestynyt nähdessään Kristinan lankeavan polvilleen. Kaunis näky, joka kykeni vetämään ritarismiehen silmät puoleensa, oli katsella Kristinan neitseellisen puhtaita, syvimmän hartauden elähyttämiä piirteitä. Parisen kyyneltä väräjäi hetkisen hänen silmäluomenssa alla ja vierähti alas hänen hienoa poskeaan pitkin, välkkyen kuin jalokivet.

"Mitä lienen lähtenytkään katselemaan, en ainakaan luullut löytäväni rukoilevaa neitsyttä", jatkoi ritari tarttuen Kristinan käteen ja nostaen hänet pystyyn. "Tahdotteko sanoa minulle, ylevä neitsyt, oliko se kiitollisuuden tunne, joka puhkesi sanoihin huuliltanne, vai oliko se surun tunne ... päättäen ulkonäöstänne tahtoisin otaksua jälkimäistä."

"Silloin ette erehdykään, ankara ritari", vastasi Kristina.

"Tahdotteko sanoa, mikä painaa mieltänne, niin tahdon auttaa teitä, jos voin."

Kristina katsoi ylös korkeaan mieheen. Ja jotakin niin lujaa ja luottamusta herättävää ilmeni hänen avoimissa, jaloissa piirteissään, ja jotakin niin lämmintä hehkui hänen ilmehikkäissä silmissään, ettei Kristina epäröinyt lausua hänelle toiveitaan.

"Haluaisin puhutella armollisen herramme, kuningas Kustaan kansleria!" sanoi hän.

"Sen toivomuksen saatte kyllä helposti täytetyksi."

"En niin helposti kuin luulette, armollinen herra ... en uskalla lähteä metsästä ilman suojelusta..."

"Mitä se merkitsee?" kysäsi ritari säkenöivin katsein. "Eikö joku neitsyt saa vapaasti mennä linnaan, jossa kuningas vierailee? Meillä on kyllä ollut pahoja aikoja Ruotsin maassa, mutta niin pitkälle en kuitenkaan luullut tullun."

"Olen köyhä, orpo tyttö", vastasi Kristina, joka ei oikein tiennyt, saattoiko hän niin aivan avomielisesti ilmaista kaikkensa vieraalle ritarille eikä äkkipäätä voinut löytää syytäkään, jolla saattaisi selittää, mitä jo oli sanonut. "Ja minua tahdotaan pakottaa, ja minua ajetaan takaa, ja nyt tahtoisin herra Lauri-kanslerin kautta etsiä suojelusta kuninkaalta."

"Ja miksi ajetaan sinua takaa, kaunis lapsi?"

"Sitä en tiedä ... mutta minun pitäisi ottaa huntu, hautautua luostariin!"

"Luostariin...? Tämähän ei näytä niin kehnolta, ihana neitsyt... Oo-ho, teidät tahdotaan pakottaa luostariin, ja te ette sallisi pakottaa itseänne... Mutta kun nyt olette sanoneet minulle niin paljon, niin sanokaa myöskin, kuka teitä tahtoo pakottaa!"

"Mutta miksi kysytte niin paljon, uljas ritari?... En tunne teitä, te voitte, voitte..."

"Sanokaa pois ... mitä luulette minun voivan?"

"Ei, ei", jatkoi Kristina tutkien katseltuaan ritarin avoimia kasvoja. "Ette voi sitä tehdä. Johtui mieleeni, että tekin voisitte pettää, mutta sitä ette voi!"

"Kiitos siitä sanasta, lapseni ... ei, ei, en voi pettää sinua ja vien sinut varmasti herra Lauri-kanslerin luo ja kuninkaankin, jos tahdot."

"Kuninkaan ... niin, mutta kuningas on niin ankara, sanotaan, ja kova, ja hänellä on niin paljon ajateltavaa, ettei hän varmaankaan voi kuulla minua. Mitä välittää kotka sirkkusen huokauksesta lehdossa?"

"Kuitenkin sieppaa se joskus portimon, joka hiipii pienen lintusen pesälle. Tule, tule, vien sinut kuninkaan luo!"

Ja ritari tarttui hymyillen Kristinan käteen ja veti hänet puiden varjosta avoimelle paikalle. Kristinan valtasivat aivan ihmeelliset tunteet. Näin ei hän sentään ollut ajatellut polkevansa tietä kuninkaan luo. Mutta heidän kulkiessaan ei ritari virkkanut mitään. Hän näytti vaipuvan yhä enemmän mietteihinsä, kuta lähemmäksi linnaa he joutuivat. Kun he tulivat tielle, joka vei sinne ja joka oli tallaantunut ja tomuinen, sillä päivittäin kulkivat sitä edestakaisin niin monet hevosten ja ihmisten jalat, näkivät he vanhan miehen tulevan jalkasin loitompaa meren puolelta, linnaa kohden hänenkin.

Kristina säpsähti. Hän oli tuntenut Gert Bryninghin.

Mutta vanhuskin oli äkkiä pysähtynyt, asettaen käden silmilleen, nähdäkseen paremmin, ja hän oli nähnyt ja tuntenut Kristinan. Hän kiirehti käyntiään, hän tuli aivan lähelle.

Kristina parka oli menehtymäisillään. Hän tahtoi paeta, mutta jalat kieltäytyivät tehtävästään, hän tahtoi huutaa, mutta kieli oli kuin juotettu kiini suulakeen.

Gert Bryningh puolestaan ei nähnyt muuta kuin Kristinan ja hämmästyksissään tavatessaan tytön Stegeborgin linnan edustalla, vaikka tämän piti olla Stig Pietaripojan tuvassa, unhotti hän kaiken muun kuin sen suuren häviön, joka kirkkoa kohtaisi siinä tapauksessa, että hänen naissukulaisensa todellakin, kuten näytti olevan tarkoitus, onnistuisi häneltä pakenemaan. Salaman nopeudella välähti myös hänen mieleensä, kuinka hän Kristinan näennäisen taipuvaisuuden oli antanut pettää itseään, ja tämä pelko ja tämä suuttumus valtasi hänet niin, että hän miltei mieletönnä syöksähti tyttöä kohden sinne, missä tämä seisoikin korkean ritarin rinnalla.

Ritari taasen pysähtyi nähtyään vanhan miehen hämmästyksen ja samalla sen tuiman vihan, joka säkenöi hänen silmistään ja oli huomattavissa hänen yhteenpuristuneilla huulillaan. Noita, josta Signe oli puhunut, seisoikin yht'äkkiä elävänä hänen edessään. Nopea silmäys neitoon hänen rinnallaan vakuutti

hänet siitä, ettei hän ollut erehtynyt.

"Kristina!" kuultiin silloin naisäänen huutavan torniholvista, ja tämä huuto palautti Kristinan jälleen suunnilleen. Tuulen nopeudella juoksi hän sillan ylitse ja eteenpäin linnan porttia kohden.

"Kristina!" huusi vanha mies hänen jälkeensä, mutta se sai hänet vain äärimmilleen kiiruhtamaan pakoan.

Ritari näki aikalailla kummissaan, mitä hänen silmiensä edessä tapahtui. Hänkin seisoj valmiina huutamaan pakenevaa takaisin, ikäänkuin häntä olisi suututtanut se, että tyttö hylkäsi hänen suojeluksensa ja etsi epävarmempaa pelastusta ominpäin. Mutta kun vanha takaa-ajaja riensi hänen ohitsensa ja häntä huomaamatta aikoi harppailla sillan ylitse, silloin rypistyivät hänen kulmansa ja silmät salamoivat niiden alla. Koko hänen ryhtinsä osotti, että hän oli huutamaisillaan vanhuksen takaisin, vieläpä valmis käyttämään kouraantuntuvampiakin keinoja toteuttaakseen tahtonsa. Mutta äkkiä näytti hän tulevan toiseen päätökseen, kulki nopein askelin sillan ylitse ja meni linnan portille.

Täällä seisoj Signe ja katsoj lujalla ja pelkäämättömällä katseella linnan pihalle.

"Mihin ystäväsä meni?" kysyj ritari kiihkeästi.

Signe hätkähti, ja kun hänen silmänsä sattuivat ritariin, tuli hän kalmankalpeaksi ja hänen vilkkaat, rohkeat silmänsä katsoivat suoraan kiviin hänen jaloissaan, mutta hänen kätensä olivat täydessä puuhassa järjestellessään nauhaa, joka piti kiinni hänen nuttuaan.

"Pian, pian, lapsi", kysyj ritari jälleen, "mihin meni hän?"

"En ... en tiedä, teidän armonne", sammalsi Signe aivan hämillään.

"Ja miks'et estänyt takaa-ajajaa?... Sinulla muuten näyttää olevan pää oikealla paikallaan!"

"Tiedätte siis, armollinen herra...?"

"Niin, minä tiedän ... etkä suinkaan luulotellekaan, että ystävälläsi olisi mitään pelättävää minuun nähden?"

"Armollinen herra kuningas", huudahti Signe voiden tuskin pidättää kyyneliään, "en kyllä ole peloton mutta isä on riippuvainen hänen armostaan piispasta, ja tuo vanha mies on hänen armonsa piispan tallimestari, ja jos hän olisi nähnyt minut yhdessä neitsytparan kera, niin olisi isä saanut jättää tupansa ja lähteä mierontielle... Pistäydyin sentähden piiloon, nähtyäni, että kaikki toivo oli mennyttä."

"Etkö sitte luule minun voivan mitään hänen armoaan piispaa vastaan?" kysyj kuningas omituisesti hymyillen.

"Oi, kyllä toki, armollinen herra, olisinpa vain heti tuntenut teidät ... mutta aurinko pisti silmiini kun kumarruin eteenpäin, ja minä pelästyin niin, että näin vain neitsyen ja vanhuksen."

"No hyvä, ole huoletta, lapseni", sanoi kuningas ja hymyili ystävällisesti vapisevalle tytölle. "Monta piilopaikkaa on kyllä vanhassa linnassa, mutta voimmehan koettaa, emmekö löydä niin yhtä kuin toistakin."

Näin sanoen meni kuningas pihan ylitse portaita kohden, jotka veivät siihen osaan linnasta, missä hänen huoneensa sijaitsivat. Täällä olivat hänen vastassaan kreivi Johan ja herra Johan Thurenpoika, jotka kumarsivat kunnioittavasti samalla väistyen syrjään kapealta ovelta. Mutta he seurasivat häntä, sillä kreivillä oli yhtä ja toista puhuttavaa kuninkaan kera, ja Johan Thurenpoika sai kuninkaalta viittauksen tulla mukaan.

Kesti kotvan ennenkuin kreivi jätti kuninkaan, ja tämä oli niin kiintynyt keskusteluun kreivin kanssa niistä tärkeistä asioista, joita kreivi esitti, että hän näytti aivan unhottaneen tapahtuman, jonka hän aamukävelyllään oli joutunut näkemään. Mutta kohta kreivin poistuttua huoneesta, käski hän Johan Thurenpojan kutsumaan kanslerin. "Tai me lähdemme itse kansliaan", lisäsi hän, juuri kun herra Johan oli lähtemäisillään.

Hetkisen jälkeen saapuikin kuningas niihin huoneihin, joihin herra Lauri ja kuninkaalliset kirjurit olivat sijoittuneet. Ulommassa huoneessa istuivat viimeksi mainitut ahkerasti työskennellen. Kuningas kulki nopeasti huoneen lävitse ja astui sisempään huoneeseen. Mutta hän kääntyi ovesa ympäri, sillä siellä ei ollut sitä, ketä hän etsi. Kuninkaan kysymykseen vastasi eräs kirjureista, että herra Lauri oli mennyt ulos hyvän aikaa sitten ja palaisi kai pikimmittään, sillä hän ei ollut mielellään keskeyttänyt työtään.

Kuningas meni silloin huoneeseen. Paperien ja kirjoitusten yltyleensä peittämällä pöydällä lepäsi

puoliväliin kirjoitettu sivu. Se oli luonnos vastaukseksi kirjeeseen, jonka kuningas edellisenä iltana oli saanut Severin Norbylta. Sen vasemmalla puolella lepäsi avattu raamattu, ja myöskin sillä lepäsi muutamia täyteen kirjoitettuja paperiarkkeja. Ne sisälsivät alun ruotsalaiseen Uuden Testamentin käännökseen. Kummastuneena laski kuningas paperit jälleen pöydälle ja astui ajatuksissaan muutamia askeleita huoneessa edestakaisin.

Joku kuului tulevan ovesta ulompaan huoneeseen. Kuningas pysähtyi kuunnellen, ja kun hän kääntyi ympäri, seisoi mestari Lauri-kansleri kynnyksellä.

Hän oli pitkä olento, kauttaaltaan mustiin puettu. Hänen kasvonsa olivat pitkulaiset ja piirteiltään tarmokkaat. Leveä, korkea otsa syvine uurteineen, syvällä piilevät, mutta sielukkaat silmät ilmaisivat, että rikkaasti varustettu ja ylevä henki asui siellä sisällä, samalla kuin harmaa tukka, joka pisti esiin liehukalotin alta, antoi kaikelle tyyneyden ilmeen ja lievensi sitä jyrkkyyden ja taipumattomuuden piirrettä, joka oli painanut leimansa hänen suunsa ympärille. Tällä hetkellä näytti herra Lauri tuohtuneelta, ja hän ilmeisesti ponnisteli näyttääkseen tyyneeltä huomattuaan kuninkaan.

"Onko teillä valmiina kirje herra Severinille?" kysyi tämä.

Herra Lauri meni pöydän luo ja tarttui siellä lepäävään kirjoitukseen silmäillen sen lävitse ja näytti harkitsevan jokaisen sanan sisältöä, ennenkuin vastasi. Tämä ei voinut olla herättämättä kuninkaan ihmettelyä, jota hän ei vähimmäskään määrin koettanut salata, ja kun kansleri vihdoin repi kirjeen rikki, alkoivat kuninkaan silmät leimuta.

"Ei, armollinen herra", vastasi kansleri, "se ei ole minulla valmiina. Mitä tähän kirjoitin, oli ensimmäinen käsitykseni asiasta, ja ennenkuin olin kuullut teidän ajatuksenne. Lähemmin harkittuani asiaa, en tahdo ehdottaa mitä hävitetyssä kirjoituksessa olin aikonut."

"Se ei ole tapaistanne, mestari Lauri", sanoi kuningas ilmeisesti leppyneenä, mutta tutkivalla katseella. "Ja mitä olitte aikoneet ehdottaa minulle?"

"Olin ajatellut, että herra Severinin tarjous tulla teidän mieheksenne olisi vastaanotettava kaikella ystävällisyydellä, ja ajattelin vielä, että kohtaus teidän, armollinen herra, ja hänen välillään veisi helpoimmin ja parhaiten perille..."

"No hyvä ... se on minunkin ajatukseni!... Mikä onkaan niin äkkiä muuttanut mielenne, mestari Lauri?"

"Oikeastaan se tosin ei ole muuttunut, armollinen herra, mutta olen tullut siihen ajatukseen, ettei meidän pidä toimia liiaksi hätiköiden. Herra Severin on voittamisen arvoinen, erittäinkin näinä huolestuttavina aikoina, mutta ette tunne häntä kylliksi, herra kuningas, häneen ei ole luottamista, kun hän veisaa ensi virsiään. Sentähden luulen, että täytyisi antaa tapahtuman hieman kehittyä, ennenkuin antaa hänen käsiinsä mustaa valkoisella."

Kuningas kuunteli tarkkaavaisesti vanhaa kansleriaan, ja hänen lopetettuaan kului taas hetki, jonka aikana kuningas näytti yksikseen pohtivan kanslerin ehdotusta.

"Ja millaiseksi sitte olette vastauksen ajatellut, mestari Lauri?" kysyi kuningas vihdoin.

"Minun mielestäni olisi paras, ettei lähettäisi mitään kirjallista vastausta, vaan ainoastaan suullisesti pyytäisi herra Severiniä persoonallisesti saapumaan tänne, tai myös, jos vastaus annettaisiin kirjallisesti, olisi kaikkia sitovia sanamuotoja välttämättä kiitettävä häntä hyväntahtoisesta tarjouksestaan, mutta pyydettyä häntä selvemmin ilmottamaan tarkoituksensa."

"Sellainen on minunkin ajatukseni asiasta ... ja siten tahdon kirjeen kirjoitettavaksi. Mutta toinen asia, mestari Lauri ... täällä linnassa on joku, joka pyytää teidän suojelustanne... Olen itse tuonut hänet linnan portille, mutta siellä näytti hän minun suojelustani pitävän liian mitättömänä, ja hän kiiti kuten pelästynyt naarashirvi sillan ylitse."

"Minun suojelustani, teidän armonne ... mitä tarkoitate? Joku, sanotte, ja tämä joku on nainen..."

"Niin, ja hänen nimensä on Kristina... Nyt tiedätte sen, ja hän on täällä linnassa, mutta missä, siitä saatte itse ottaa selvän... Kuitenkin on kysymyksessä vanha juttu pakotetusta luostarilupauksesta, mikäli olen saanut selville, ja se sopii hyvin teille, joka olette ollut käsikähmässä pyhän Britan luostarin kanssa. Sillä on paksu turkki, samaisella pyhällä kirkolla, ja se kyllä kestää pudistella, mestari Lauri."

"Nunna siis?"

"Niin, tuleva ... hän on paennut sukulaiseltaan, joka on täällä linnassa hänkin, ja joka näyttää minusta voivan kääntää kaiken ylösalasin löytääkseen etsimänsä."

Kansleri katsoi sekä hämmentyneenä että suuttuneena eteensä lattiaan, ja näytti kuin hän olisi mielellään tahtonut päästä tästä asiasta, mutta hänen kohtalonsa oli määrännyt jotakin vielä tavattomampaa tapahtuvaksi. Sen hiljaisuuden aikana, joka syntyi kuninkaan lopetettua kertomuksensa, kuultiin oven ulompaan huoneeseen avautuvan ja äänen kysyvän kuninkaan kansleria mestari Lauria. Tämä katsoi kysyvästi kuninkaaseen, joka taas myöntävällä eleellä ilmaisi suostumuksensa, että kansleri voi mennä ottamaan selvää, mitä asiaa vieraalla oli kansliaan.

"Olen Gert Bryningh", kuului sama ääni kanslerin tultua ulommaiseen huoneeseen, "olen hänen armonsa, Linköpingin piispan palvelija ja tallimestari ja haluan puhutella teitä, mestari Lauri."

"Ja mitä tahdotte?" kysyi kansleri.

"Minulla on tärkeitä asioita teille ilmotettavana", jatkoi Gert Bryningh, "ja tärkein on se valitus, jonka aijon esittää hänen armolleen kuninkaalle itselleen. Pyydän teitä toimittamaan minulle pääsyn kuninkaan puheille. Jos tähän pyyntöni suostutte, on minulla jotakin tärkeää sanottavaa, joka koskee sekä teitä että hänen armoaan kuningasta."

"Tuo kuuluu suuremmoiselta, tallimestari ... mutta miksi ette odottanut kunnes olisitte voinut tavata kuninkaan toiseen aikaan kuin täällä kansliassa, missä aika on täpärällä?"

"Asiani on mitä tärkein enkä minä saa viipyä!"

Kanslerin näytti vallanneen omituinen levottomuus. Hän milloin katsoi vanhaan tallimestariin milloin vilkasi ikkunaan, ikäänkuin hänen olisi vaikea päästä selville, mikä päätös hänen olisi tehtävä. Lopulta kääntyi hän ympäri ja meni jälleen sisempään huoneeseen kuninkaan luo, ja tultuaan jälleen ulos viittasi hän kädellään Gertille kehottaen tätä seuraamaan. Tämä seiso kohta kuninkaan edessä, joka vastaanotti hänet ankaran ja kylmän näköisenä.

Gert kertoi nöyrällä äänellä, kuinka hänen naissukulaisensa, joka oli isätön ja äiditön ja veljensä kuoltua oli ilman suojaa ja turvaa maailmassa, piti seurata hänen mukanaan Linköpingin hiippakuntaan saadakseen suojapaikan Vadstenan luostarissa; mutta nyt oli tyttö paennut hänen luotaan, ja hän tiesi tämän olevan Stegeborgissa.

"Voitteko todistaa, mitä sanotte?" kysyi kuningas.

"Näin omin silmin, kuinka hän katosi linnan portista."

"Hyvä on, mutta sitte kaipaa selitystä, kuinka hänen tarvitsi turvautua niin epätoivoiseen keinoon, että hän, kuten sanotte, pakeni minun linnaani."

"Itsepäisyys, maailmallinen mieli, armollinen herra."

"Voitte kai senkin todistaa ... minusta näyttää kuin ainoastaan pakko ja kovuus voisi saada neidon karkaamaan kodistaan ... kuinka on luostariin menon laita, — miksi juuri luostarin pitäisi tulla hänen suojapaikakseen? Missä oleskeli hän ennenkuin tuli teidän siipienne varjoon?"

"Vaimo Kristina Laurintyttären luona Tukholmassa, seppä Pietari Olavinpojan lesken Örebrosta."

"Kristina Laurintyttären, tarkotan, mestari Lauri", sanoi kuningas kääntyen tämän puoleen, "tarkotan, että hänhän on mestari Olavin äiti?"

"Niin on asia, teidän armonne!"

"No hyvä, vanhus, miksei hän sitte saanut jäädä sinne, missä oli? Onko Vadstenan luostari parempi suoja kuin mestari Olavin äiti?"

"Siksi ... siksi, teidän armonne, että hänen veljensä kuoltua, olen minä hänen holhoojansa."

"Sinun tahtosi on siis määrännyt luostarin hänen turvapaikakseen ... enkä varmaan pety, jos sanon, ettette siinä ole kuullut neitsyen tahtoa. Mutta minun tahtoni on, ettei ketään vastoin vakaumustaan pakoteta vetäytymään pois siitä maailmasta, johon meidän Herramme on asettanut ihmisen elämään ja toimimaan. Ja mitä edelleen siihen tulee, että neitsyt on etsinyt turvaa minun linnastani, niin on se hänen oikeutensa, ja minä annan hänelle sen suojeluksen, jota hän siten on minulta pyytänyt. Sitä noudattakaa!"

Kuningas nousi kiihkeästi ja jätti huoneen nopein askelin, heitettyään läpituken kateen piispaalliseen tallimestariin. Tämä seiso kauan vaiti ja katse naulattuna lattiaan, mutta kun ulomman huoneen ovi oli sulkeutunut kuninkaan jälkeen, näytti hän jälleen päässeensä tasapainoonsa. Hän kiinnitti harmaat silmänsä kansleriin.

"Tämä on sentään sekä Jumalan että ihmisten lakia vastaan!" sanoi hän. "Herra Lauri-kansleri, te, joka olette pyhälle kirkolle uskollinen ja olette korkeasti oppinut mies, antakaa minulle neuvo, kuinka minun on tässä asiassa meneteltävä, jotta omatuntoni saisi rauhan."

"Parempaa kuin armollinen herrani teille sanoi, en tiedä sanoa", vastasi mestari Lauri vakavasti. "Minusta näyttää, että tässä neitsyen tahto määrää kaiken. Jos hän tahtoo luostariin, — no hyvä, silloin on asia selvä. Jollei hän tahdo, ei hän joudu sinne koskaan."

Vanhan miehen silmien ilme muuttui kummallisesti nämä sanat kuullessaan. Oli ikäänkuin jotakin hirveää ja sysimustaa olisi vaipunut alas syvyyteen ja jättänyt jälkeensä eräänlaisen tyyneyden, samallaisen kuin kirkas vedenpinta salarakin yllä, myrskyn päästettyä aallot lepoon. Hän seisoi hiljaa ja liikkumaton, ja kansleri seisoi myös ajatuksiinsa vaipuneena ikkunan edessä. Huoneessa oli aivan äänetöntä. Kuului ainoastaan kynien rapina paperia vastaan viereisestä huoneesta, jossa kirjurit istuivat.

"Pyyntönne on täytetty", sanoi vihdoin kansleri ja kääntyi ympäri. "Teillä on sen lisäksi jotakin tärkeää sanottavaa minulle?"

"Ja sen saattekin tietää. Te kokoatte uhkaavan rangaistuksen herranne, armollisen kuninkaamme pään päälle, herra Lauri-kansleri. Te talleatte kaiken, mikä pyhää on, jalkojenne alle ... mutta katsokaa ettette joudu perikatoon ennenkuin voitte aavistaakaan!"

"Mikä vihanmalja nyt sitte tuleekaan tyhjentymään?"

"Tukholmassa on kapina!"

Kansleri otti askeleen takaperin ja katsoi terävästi ja läpitunkevasti mieheen.

"Kapina, sanotte!" huudahti hän. "Onko teidän ymmärryksenne pimennyt ... kuka nostaisi kapinan Tukholmassa?"

"Se, josta kaikkein vähimmän voitte sitä luulla ... mestari Olavi!"

"Mestari Olavi?" kertasi kansleri, ja kummastus väistyi hetkiseksi hänen kasvoiltaan naurun tieltä, jota hän ei voinut eikä välittänytkään salata. "Mestari Olavi nostaa kapinan ... kuinka voittekaan, vanha mies, tulla juttelemaan sellaisia satuja minulle?"

"Totisesti näin omin silmin, kuinka hänet löivät maahan ne, joilla vielä on jotakin kunnioitusta Jumalan ja ihmisten lakia kohtaan; totisesti kuulin itse hänen täyttä suuta saarnaavan vapaudesta ja siitä, ettei kukaan ihminen ole syntynyt orjaksi. Koko Tukholma on liikkeessä, ja kirkoista ja luostareista hävitetään kaikki pyhät kuvat. Silmäni näkivät kyynelissään, kuinka pyhä Jumalan äiti raahattiin likaan, kuinka täällä jonkun pyhimyksen käsivarsi, tuolla jalka virui ja vierä keskellä lokaa. Tukholman ympäristön talonpojat palavat vihasta... Saattepas nähdä, pahuus leviää nopeasti sekä pohjoiseen että etelään ja kentiesi piankin jää tuskin tilaa teille ja kuningas Kustalle hänen kuningaskunnassaan."

Seurasi jälleen hiljaisuus, ja mies tähtäsi silmänsä kansleriin, joka näköjään kuunteli häntä aivan tyyneesti. Oli vaikea ensi tuokiossa päästä selville, mikä oli totta ja mikä kuvittelua miehen kertomuksessa. Jotakin oli tapahtunut. Se oli aivan selvää, ja kansleri ponnisteli löytääkseen langan, joka johtaisi hänet totuuteen. Hän, joka tarkoin seurasi aikansa tapahtumia, ja sikäli kuin oli hänen valtansa, ei sallinut minkään mennä terävän, kauvas tähtäävän katseensa ohitse, tiesi hyvin, että Lutherin istuessa Wartburgissa hänen väärin ymmärretty oppinsa oli synnyttänyt vaarallisia liikkeitä Saksassa. Hän tunsu uudestakastajat, ja hän tuli heti ajatelleeksi heitä, kun hän kuuli kirkkojen ja luostarien hävityksestä mainittavan, mutta toiselta puolen hän ei voinut huomata mitään syytä otaksumiseen, että liike Tukholmassa olisi yhteydessä näiden kanssa, ja aivan ymmälleen pani hänet puhe siitä, että Olavi olisi näiden mellakoiden samoin kuin talonpoikainkin keskuudessa vallitsevan kuohunnan virittäjä.

Yksi seikka oli hänelle selvillä, se nimittäin, että mistä kaikesta tässä lie ollutkin kysymys, ei sen tarvinnut ennen aikaansa tulla kuninkaan tietoon. Jos todellinen vaara uhkasi, olisi tietoja saapunut Tukholman linnan päämieheltä, Pietari Hårdilta, tai sikäläiseltä pormestarilta ja raadilta. Kun mitään sellaista tietoa ei ollut kuninkaalle saapunut, päätti kansleri siitä, että vaarallinen kapina oli enemmän olemassa suuttuneen ukon aivoissa kuin todellisuudessa. Sitävastoin oli hänelle yksi tarkotusperä korkein kaikista — se taistelu, jonka hän oli alkanut ihmishengen vapauden puolesta. Tämä tarkotusperä saattoi, jollei raueta tyhjiin, niin ainakin suuressa määrin vaikeutua, jos sellaisessa mielentilassa, missä kuningas nyt oli, moisia sanomia saapuisi hänen korviinsa. Ja vieläpä hän voisi hetken kiihkeydessä ryhtyä Olavia vastaan toimenpiteihin, jotka suurimmassa määrin vahingoittaisivat henkistä vapautustyötä.

Tässä täytyi sen johdosta viisaasti toimia.

"En voi uskoa, mitä sanotte, Gert Bryningh", sanoi hän, "eikä kukaan usko teitä."

"Eikö kukaan?" huudahti Gert. "Sen saatte kyllä nähdä. Tahdon vielä kerran puhutella kuningasta!"

"Tahdotteko?... Hyvä, en tahdo teitä estää, mutta tahdon sitä vastoin varottaa teitä ... kuningas ei usko teitä. Oletteko nyt toimittanut asianne minulle, vai onko teillä vielä jotain muuta ilmoitettavaa?"

Tallimestarilla ei ollut enempää sanottavaa, vaan hän poistui. Mutta kohta tämän jälkeen lähetti kansleri muutaman kirjurin viemään viestiä kreivi Johanille ja kutsui sitte toisen kirjurin luokseen sisempään huoneeseen. Tämän kanssa oli hänellä pitkä keskustelu, mutta kun toinen kirjuri palasi, istui hänen toverinsa paikallaan, samoin kuin hänen lähtiessään.

Saman päivän iltapuolella jätti kuningas seurueineen Stegeborgin. Ennenkuin hän nousi ratsaille, kysyi hän kolmannen kerran kreivi Johanilta, oliko kadonnutta Kristinaa löydetty. Mutta kreivillä ei tällä kertaa ollut mitään muuta vastattavaa kuin aikaisemminkaan päivän kuluessa. Kaikki paikat oli etsitty mitä tarkimmin, mutta tytöstä ei oltu löydetty jälkeäkään.

Kuninkaan katse synkistyi, mutta hän pudisti sydämellisesti sisarensa ja Kristina Gyllenstjernan kättä.

Sisarelleen hän sanoi:

"Jumala suojelkoon sinua, Margareta. Jouluna, jos Jumala suo, vietetään hääsi Tukholman linnassa. Kenties emme sitä ennen näe toisiamme; ja te, sukulaiseni, rouva Kristina", lisäsi hän kääntyen tämän puoleen, "tulette kai tekin siksi ajaksi Tukholmaan ilotsemaan sukulaisten ja ystävien keralla?"

Sen jälkeen poistui hän Stegeborgin linnan salista. Kun hän laskeutui linnan pihalle ja oli juuri nousemaisillaan ratsaille, nähtiin Gert Bryninghin koettavan tunkeutua esiin ritarien ja henkivartijain välitse. Hän oli päivän kuluessa turhaan koettanut päästä kuninkaan puheille. Kaikki, joiden puoleen hän oli kääntynyt, olivat luvanneet hänelle parastaan, mutta lupauksia ei ollut koskaan täytetty. Stegeborgin linna oli kuin lumottu tänään. Lopuksi ei hänellä ollut jälellä muuta keinoa kuin odottaa hetkeä, jolloin kuningas lähtisi linnasta. Mutta nyt oli asian laita niin, että kanslerin hevonen tuli omituisen äksypäiseksi ja näytti aivan kuin se olisi iskenyt silmänsä vanhaan tallimestariin, sillä kohta, kun jokin aukko muodostui kuninkaan ympäristöön ja Gert tahtoi käyttää sitä hyväkseen päästäkseen kuninkaan luo, näyttäytyi hänen edessään kohta kanslerin hevosen pää, ja kun kansleri tietenkin tahtoi pitää hepoa aisoissaan, niin pyörähti se äkkiä ympäri eikä vanhus uskaltanut antautua alttiiksi sen voimakkaille takakavioille.

"Mikä hevosta vaivaa, mestari Lauri?" kysäisi kuningas istuuduttuaan satulaan.

"Ei mikään tietääkseni, armollinen herra, jollei se ikävöi Munkebodan täysiä seimiä!" vastasi kansleri, ja toiset herrat vetivät suunsa hymyyn onnistuneen vastauksen johdosta.

Kun kuningas vihdoinkin oli ratsastanut ulos linnan portista ja nostosillalta kuului hevosten kavioiden kumea kapse, poistui myöskin Gert Bryningh Stegeborgista. Hän kulki hitain askelin metsäpolkua alas rannalle, ja illan suussa jätti hän Stig Pietaripojan tuvan.

Oli pimeä ja kolea yö aivan päinvastoin kuin edellinen. Myrsky vinkui, ja satoi suurin pisaroin, mutta Gert Bryningh oli aivan tunnoton ulkonaiseen luontoon nähden. Mitä hän oli tänään kokenut, oli niin uskomatonta, ettei se jättänyt hänen ajatuksiaan hetkeksikään rauhaan. Ja mitä enemmän hän ajatteli kärsimäänsä häväistystä, sitä kiihkeämmäksi syttyi viha ja harmi hänen rinnassaan, ja vaikka hän oli ennen ollut taipuvainen varovasti menettelemään kuningasta ja uusien oppien miehiä vastaan, oli hän nyt muuttunut uskaliaimmaksi, intohimoisimmaksi.

Äkkiä pysähtyi hänen hevosensa. Gert tempasi kiihkeästi ohjaksista ja iski kannukset ratsun kylkiin. Hevonen nousi takajaloilleen, mutta hän ei saanut sitä paikaltaan pikahtamaan. Hän laskeutui silloin maahan tutkiakseen mikä oli syynä pysähdykseen. Mutta samassa kuin hän pääsi maahan, kiertyi hänen ympärilleen kaksi lujaa käsivartta, vaate heitettiin hänen pänsä ylitse ja sidottiin kaulan ympäri, ja lisäksi köytettiin hänen kätensä selän taakse.

"Nouskaa nyt koreasti hevosen selkään jälleen, Gert Bryningh!" kuiskasi ääni hänen korvaansa. "Ja olkaa aivan tyyni, teille ei tapahdu mitään pahaa. On vain välttämätöntä, että joksikin aikaa katoatte maailmasta."

Gert taipui kohtaloonsa, ja kolme ratsastajaa kiiti täyttä laukkaa yötä myöten pohjoista kohti.

PIISPA HANNU BRASK.

Seuraava päivä kallistui illoilleen. Sade oli lakannut jo aamupäivällä, ja aurinko paistoi niin ystävällisesti raittiin pohjatuulen ajelemien pilvien lomista. Mutta tiet ja polut olivat lionneet, ja jalkaisin oli mitä vaikein päästä eteenpäin. Erittäinkin oli näin laita kaupunkien ja tärkeämpain linnojen, kuten Munkebodan, lähistöllä. Tästä huolimatta huomattiin muuan jalankulkija tiellä, joka Norrköpingistä vei Munkebodaan.

Kulkija oli puettu mustaveljesmunkkien pukuun, ja hänen hilkkansa oli vedetty yli pään, niin ettei hänen kasvoistaan näkynyt mitään. Päätän hänen kumarasta vartalostaan oli hän jo ikämies, vaikka tosin tien kehnouskin ja väsymys pitkän kävelyn jälkeen saattoi taivuttaa hänen selkensä ja tehdä hänen askeleensa kompasteleviksi, varsinkin hänen vastamäkeen kulkiessaan. Munkki oli juuri päässyt mäen kukkulalle ja hän näki loitompaa piispanlinnan tornin, kun hevosten kavioiden kapse sai hänet kääntymään.

Mäkeä ylöspäin lasketti muuan ratsastaja täyttä laukkaa, jotta sora ja rapa räiskyi laajalti hänen ympärilleen. Saavuttuaan aivan munkin eteen pysähdytti hän äkkiä ratsunsa.

"Aiotteko Munkebodaan, mustaveli?" kysäisi ratsastaja.

Munkki nyökkäsi myöntävästi.

"Sittepä voitte sanoa minulle, onko hänen armonsa piispa siellä tavattavissa?"

"Kyllä hän on", vastasi munkki, "ja hänen armonsa arkkipiispa Johan vieraili piispa Hannun luona aamupäivällä, matkustaessaan Vadstenaan herrainkokoukseen, joka nyt tulee pidettäväksi. Mutta millä asioilla liikutte, ratsastitte niin kiireisesti...?"

"Tuon viestin hänen armoltaan kuninkaalta ... hänkin tahtoo vieraillla piispa Hannun luona tänään!"

"Oo-ho, ja missä on kuningas nyt?"

"Hän läksi Stegeborgista eilen illalla, mutta täytyi hänen rajuilman vuoksi jäädä yöksi Söderköpingiin. Vasta puolenpäivän tienoilla tänään piti hänen lähteä sieltä taipaleelle Vadstenaan... Tiedättekö, mustaveli, milloin hänen armonsa piispa lähtee matkalle?"

"En, sitä en tiedä, tulen pohjoisesta ja olin hänen armonsa arkkipiispan seurueen mukana, mutta täytyi minun erään tärkeän asian vuoksi pysähtyä Norrköpingiin."

Ratsastaja kannusti samassa hevostaan ja katosi. Mustaveli ojensihe ja lepäsi hetkisen molemmat kädet sauvan nojassa, mutta sitte hänkin läksi alamäkeä Munkebodaan kohden. Tämän linnan, joka sijaitsi saarella lähellä Motala virran etelärantaa, paikassa, missä joki laskee Roxenjärvestä, oli keskiajan lopulla rakennuttanut piispa Henricus Tidemanni, ja oli sillä erittäin kaunis asema. Ennen piispa Henrikin aikaa sijaitsi tämä piispankartano lähempänä pohjoisrannalla, ja sanotaan siellä olleen ikivanhan benediktiläisluostarin. Piispa Henrikin linnarakennus vastasi enemmän kuin tämä vanhempi rakennus ajan vaatimuksia piispanlinnan asuinpaikkaan nähden, vaikkei kuitenkaan saa käsittää liian korkeaksi sitä mitä silloin pidettiin muhkeana rakennusalalla.

Ne jäännökset, jotka ovat säilyneet Munkebodasta ja joihin kuuluu perusmuuri reikineen ja kellariholveineen, eivät anna mitään käsitystä piispan linnan ulkonäöstä. Mutta samaan aikaan kuin piispa Henrik, rakensi Skaran piispa Brynjolf Gerlakinpoika piispanistuutaan varten muhkean linnan Husabyhyn Kinnekullen juurelle, ja tästä on vielä jäljellä hieman enemmän, nimittäin eteläinen pääty. Tämä muuri on sekä sis- että ulkopuolelta peitetty suurilla hiekkakiviliuskoilla, ja on siitä vielä säilynyt seitsemän ikkuna-aukkoa, mutta niin pieniä, että panee ihmetellen kysymään, kuinka oli mahdollista, etteivät he tahtoneet päästää enemmän valoa ja päivänpaistetta korkeihin ja suuriin huoneihin. Nämä ikkuna-aukot ovat näet muurin ulkopinnalta suunnilleen puolen kyynärän levyiset ja kyynärän korkuiset. Ne ovat kaikki yhtä korkeat, mutta sijaitsevat eri pitkien välimatkojen päässä toisistaan. Hirsikerrosten tekemiä merkkejä näkyy vielä muurissa, ja ne osottavat, että palatsissa on ollut kolme korkeaa kerrosta. Siitä jo huomaa, kuinka vähän suuret keskiaikaiset rakennukset vastasivat meidän aikamme vaatimuksia asuntojen miellyttävyyteen ja mukavuuteen nähden. Mitä ikkunoihin tulee, löytyi vielä 1541 julkisia rakennuksia, joissa pergamenttia täytyi käyttää ikkunalasien sijasta.

Mutta tämä ei estänyt rikkautta ja loistoa viihtymästä näiden linnojen sisällä. Suuret joukot hovipoikia ja kaikenlaatuisia palvelijoita, puvut sonnustetut kallisarvoisilla helmillä ja jalokivillä, pöydät hopeakoristeineen, seinät taiteellisesti vaikuttavine tapetteineen ja runsailla veistoksilla varustetut katot, — kas siinä muutamain sanoin ruotsalaisen herrasmiehen ympäristö keskiajan lopulla. Erittäin

suuremmoisesti oli tämä kaikki suunniteltu Munkebodassa, jonka muurien sisällä majaili viimeinen keskiajan piispa. Täällä eli piispa Hannu kuten ruhtinas, ympärillään oikea hovikunta, jossa nähtiin ylhäisten herrojen poikienkin palvelevan hänen hovimiehinään. Hänen palvelijajoukkonsa täällä Munkebodassa oli tavattoman suuri. Koska hän pitemmät ajat oleskeli tässä linnassa, niin oli täällä hänen kanslerinsa, hänen kappalaisensa ja kamreerinsa ynnä kyökkimestarinsa, kellarimestarinsa ja tallimestarinsa, lisäksi vielä linnan päämies ja rehumarski; sitä paitsi lukematon joukko hovipoikia ja alempia palvelijoita, tallipalvelijoita, siivoojia, oven- ja portinvartioita, käsityöläisiä ja luonnollisesti sotamiehiä linnan miehistönä, ruutimestareita, aseenkantajia ja pyssymiehiä. Ja kaikilla oli varmat palkkansa ja määrätyt tehtävänsä.

Loistavampaa ja lukuisampaa hovikuntaa ja seuruetta ei ollut itse Kustaa Eerikinpojalla hänen ollessaan Ruotsin valtionhoitajana, tuskinpa kuninkaanakaan. Lukemattomat kartanot ja tilukset, jotka sijaitsivat hajallaan ympäri hiippakuntaa, olivat jaetut kahteentoista n.s. hovialueeseen, ja voimme saada rikkauksista jonkinlaisen käsityksen, kun tiedämme, että jokaiseen näistä hovialueista kuului aina 60 jopa 100:kin tilaa myllyineen, taloineen, torppineen, kalastuspaikkoineen, saarineen y.m. Kaikkia näitä tiloja hoitivat piispan voudit kaikenlaatuisine alempine palvelijoineen. Kuitenkaan eivät he olleet niin lukuisat eivätkä niin arvossapidetyt kuin ne, jotka palvelivat Linköpingin piispan palatsissa ja täällä Munkebodassa.

"Munkeboda", sanovat vanhat, "oli ulkopuolelta valleilla, haudoilla ja muureilla hyvin suojattu ja sisäpuolelta linnaväellä, tykeillä ja muilla ampuma-aseilla niin varustettu, ettei sitä voinut vallottaa ilman vaikeaa ja pitkäällistä piiritystä."

Tähän linnaan suuntasi mustaveli kulkunsa. Aivan nostosillan korvalla hän kohtasi jälleen ratsastajan, joka nyt kiiti takaisin linnasta, tietenkin herransa, kuninkaan luo. Munkki katsoi hänen jälkeensä, mutta kiirehti askeleitaan sillan ylitse. Linnan portilla seisoivat kellarimestari parin palvelijan keralla. Munkki tervehti heitä ja he vastasivat tervehdykseen, jonka jälkeen hän kysyi, oliko arkkipiispa vielä linnassa tavattavissa. Mutta näin ei ollut laita, sillä hän oli jo aikaisin aamupäivällä lähtenyt Linköpingiin jatkaakseen matkaansa Vadstenaan.

"Onko tallimestari, mestari Gert Bryningh palannut?" kysyi munkki edelleen.

"Ei vielä!" kuului vastaus.

"Eikö!" huudahti mustaveli ja lisäsi, kun ympärillä seisovat kiinnittivät lähemmin huomionsa häneen: "Olin mukana hänen armonsa arkkipiispan seurueessa ja haluan puhutella herranne, hänen armoaan piispa Hannua. Tuotiinko tänne eräs vanki viime yönä...?"

"Tuotiin", vastasi eräs palvelijoista.

137

"Ja onko hän varmassa tallessa?"

"On!"

"No hyvä, juuri hänestä on minulla jotakin sanottavaa herrallenne. Viekö minut hänen luokseen!"

Tämä asia, samoinkuin yleensä se mahdikkaus, jolla mies esiintyi, ja se ylpeä ääni, jolla hän puhui, herättivät palvelijoissa suurta kunnioitusta häntä kohtaan, ja itse arvoisa kellarimestarikin suvaitsi hänelle mitä ystävällisimmin hymyillä. Eräs palvelijoista saattoi munkin linnaan, missä hänet pian otti vastaan ovenvartija, joka, jätettyään munkille tilaisuuden sääliä ulkonaista ihmistään vaivaloisen vaelluksen jälkeen ja kunnioittavasti kuivattuaan hänen jalkansa, vei hänet linnan portaita ylös suureen saliin, missä muuan piispan lähimmäistä palvelijoista päästi ovenvartijan menemään ja vei munkin muutamain perätysten sijaitsevain huoneiden kautta siihen huoneeseen, jossa piispa oleskeli. Kaikki kävi niin hiljaa ja täsmällisesti, ja palvelijat ja hovimiehet ulommissa huoneissa osottivat sellaista ryhtiä ja käytöstä, että hyvin huomasi saapuvansa ylhäisen ja mahtavan miehen asuntoon.

Muuan nuorukainen seisoivat piispan edessä kukka kädessään, kun munkki astui sisään. Piispa taputti häntä ystävällisesti olalle sanoen:

"Teistä taitaa kuin taitaakin ajan oloon tulla kelpo kasvitarhamestari, rakas Jakob Thurenpoika!"

Nuorukainen jätti kohta tämän jälkeen huoneen tyytyväisesti hymyillen, ja piispa kääntyi ympäri suuressa, pehmeäksi täytetyssä, punaisella päällystetyssä nojatuolissaan.

Hän oli vanha mies ja istuessaan kokoon vaipuneena suuressa tuolissaan näytti hän aivan ikälopulta. Niin sairaloinen oli hänen kasvojen värinsä ja niin raihnaiselta näytti hänen ruumiillinen tomumajansa.

Mutta nähtyään suuret puhuvat silmät tuuheain kulmakarvojensa alla ja jouduttuaan niiden tyynen, mutta tutkivan katseen esineeksi, huomasi kyllä, ettei seissut minkään potilaan edessä. Muuan piirre näissä vanhoissa kasvoissa muistutti arkkipiispa Johanin kasvoja. Näissäkin näet saattoi, erittäinkin muutamina hetkinä, huomata eräänlaista surunvoittoisuutta, mutta kun tämä arkkipiispassa meni aina alakuloisuuteen saakka, joka tuskin sai mitään pontta hänen olentonsa ylpeydestäkään, niin taitui se piispa Hannussa vakavuuteen ja väliin katkeruuteenkin. Yleensä oli hänen kasvoillaan miehuuden ja tarmon ilme, ja surunvoittoinen sävy johtui pikemmin sairaloisesta ihosta kuin kasvojen piirteistä.

Piispa Hannu Brask edusti niin ulkonäöltään kuin sisällisestikin arvokkaasti sitä aikaa, joka hänen kerallansa oli vaipuva hautaan. Hänen olennossaan ei ollut sitä liehakoivaa nöyryyttä eikä sitä pöyhkeilevää turhamaisuutta, jota niin kernaasti tahdotaan omistaa vanhan kirkon miehille uuden ajan vastakohtana. Koko hänen persoonallisuutensa puhui itsetietoisesta voimasta ja vallasta ja suuruudesta, mutta ei siten kuin hänen persoonallaan olisi sen kanssa mitään tekemistä, vaan se oli jotakin, joka kuului hänen virkansa loukkaamattomiin ja luovuttamattomiin oikeuksiin. Hänet oli voideltu ja vihitty virkaansa, kuten kuningas omaansa. Yleinen käsitys, että tämä piispa oli ovelasti laskeva mies, joka mielellään puuhaili suunnitelmineen pimeydessä, ei pidä paikkaansa, jos ennakkoluulottomasti arvostelee häntä niiden kirjeiden mukaan, jotka häneltä ovat säilyneet. Tässä suhteessa lienee piispan kuvan leimannut kansan tietoisuudessa pääasiallisesti tunnettu kertomus paperilipusta, jonka hän pisti sinettinsä alle, kun valtiosäädyt tuomitsivat arkkipiispa Kustaa Trollen menettämään virkansa, jonka paperilipun Hannu piispa sitten muka oli kuningas Kristianin edessä vetänyt käsille ja siten pelastanut henkensä. Mutta tätä kertomusta ei voida täysin todistaa. Tiedetään vain se, että piispa Hannu on pannut kirjallisen vastalauseen mainittua päätöstä vastaan, samoin kuin hän silloiselle valtionhoitajalle kirjoittamassaan kirjeessään varotti siitä, mitä oli tehty kirkon ensimmäistä miestä vastaan, ja kehotti ensi tilassa hakemaan paavin vahvistusta.

Mutta ainoana miehenä, joka seisoj paikoillaan ja taisteli vanhan puolesta, kokosi hän kaiken vastenmielisyyden päällensä, ja siten on hänen kuvansa vääristynyt, ja kaikki ne syytökset, joita tehtiin paavilaisia vastaan, vieritettiin suurimmaksi osaksi hänen niskoilleen.

Odottamatta piispan kysymyksiä, alkoi mustaveli:

"Olen Robert, dominikaanien priorin Vesteråsista ja veljeskunnan kenraalivikaario! Olin mukana hänen armonsa arkkipiispa Johanin seurueessa..."

"Tiedän, tiedän", keskeytti piispa. "Veljeni archielectus [Katolisena aikana tavallinen nimitys arkkipiispalle, joka ainoastaan oli valittu, mutta ei vielä vihitty. Samoin oli vielä vihkimättömän piispan arvonimenä electus.] mainitsi jotakin, että teidän pitäisi tärkein asiain vuoksi pysähtyä Norrköpingiin?"

"Ja tämän asian vuoksi seison minä nyt teidän armonne edessä, pyytäen saada teidän läsnäollessanne kuulustella vankia, jonka hänen armonsa arkkipiispan palvelijain kanssa onnistuivat saamaan kiinni Norrköpingin ja Krokekin välisellä tiellä. Näinä vaikeina aikoina, joissa elämme, täytyy katsoa, ettei toimi turhaan, ja te piispa Hannu olette kuitenkin pyhän kirkon ensimmäinen mies Ruotsin maassa, koska Vexiön piispa Ingemar, Jumala paratkoon, on heikko ja sairas, ja muut hiippakunnan esimiehet eivät vielä ole vihityt korkeihin virkoihinsa. Älkää kiintykö siihen seikkaan, että pyydän yksinomaan kuulustelua ... esiintyisin syyttäjänä, jollen pelkäisi antavani aiheita pahoihin puheihin pyhää kirkkoamme vastaan, jos nimittäin näyttäytyisi, että toimenpiteeni, jotka aina johtuvat puhtaimmasta innosta, olisivat sentään menneet liian pitkälle."

Piispan kulmat rypistyivät priorin puhuessa, ja hän harkitsi kauvan yksikseen esitettyä asiaa ennenkuin hän lausui ajatuksensa.

"Asia voi olla sellainen, priorin Robert", sanoi hän vihdoin, "että olisi paras olla siihen ryhtymättä. Jos jotakin sellaista on tehty, että pyhä kirkko tai pyhän kirkon miehet kärsivät siitä vääryydestä, silloin emme saa epäröidä..."

"Mikäli tiedän, koskee se yhtä omista miehistämme, piispa Hannu!"

"Mutta ette tiedä sitä varmasti!"

"Tiedän sen, mutta kysymys on, voinko sen todistaa, ja tämä luullakseni voisi tapahtua vankia kuulustelemalla."

"Tiedättekö, kuka mies on?"

"Luulen että hän on muuan herra Lauri-kanslerin kirjureista..."

"Herra Lauri-kanslerin kirjuri!" huudahti piispa nousten puoliksi tuoliltaan, mutta istuutui jälleen ja

vaipui mietteihinsä. "Herra Lauri-kanslerin ... luulen, että olisi paras olla olematta tämän miehen kanssa missään tekemisissä!"

"Mutta jos juuri mestari Lauri olisi käynyt käsiksi teidän palvelijaanne...!"

"Minun palvelijaani?"

"Niin, teidän armonne ... jolleivät silmäni ole perin pahasti pettäneet, ja sitä ne eivät ole tehneet, sillä tunnen liian hyvin tallimestarinne Gert Bryninghin, niin juuri hänet viime yönä vietiin vankina pohjoiseen päin, ja muutaman hänen vanginvartijoistaan olen nyt tuonut vangittuna Munkebodan linnaan. Hänen armonsa arkkipiispa pysähtyi muutamaksi tunniksi Norrköpingiin ja sille minä hämäläisessä huomasi eräällä takapihalla kaksi ratsastajaa, jotka juuri olivat matkaan lähdössä. Huudahdin heille, mutta en saanut mitään vastausta. Muuan rengeistä valaisi päretikulla portille johtavaa tietä, ja himmeässä valossa näin minä selvään kuinka eräs heistä oli kääritty vaatteeseen, joka oli sidottu hänen päänsä ympäri. Huusin silloin Gert Bryninghin nimeä, sillä tunsin hänet hänen puvustaan, ja näin kuinka vanki koetti heittäytyä alas hevosen selästä. Mutta yksi ratsastajista tarttui lujasti hänen vyötäisiinsä ja toinen löi hevosta lautasille. Seurasin heitä niin kauvas kuin voin, päästäkseni varmuuteen, mitä tietä he lähtivät, sen jälkeen riensin hänen armonsa arkkipiispan palvelijain päämiehen luo, ja hän käski heti parin palvelijan nousta ratsaille ja rientää niiden kolmen ratsastajan jälkeen. He palasivat myöhään aamupuolella ja toivat silloin kirjurin mukanaan Norrköpingiin. Täten olen tehnyt teidän armollenne selon siitä, miten asia on tapahtunut, ja kuitenkin on tässä kysymys ainoastaan kuulustelusta. Olosuhteista riippuu, annetaanko asian sitte raueta vai onko sitä ajettava edelleen."

"Ettekö sitte kysellyt mieheltä mitään, kun ensiksi saitte hänet nähdä?" kysyi piispa.

"Minä tein sen, mutta minulle hän ei vastannut."

Kului hetki, jonka ajan piispa pysyi vaiti, mutta suuntasi tutkivan katseensa pari kertaa prioriin. Tämän synkät kasvot ilmaisivat sangen selvästi, että hän oli pettynyt ja että pettymys häntä harmitti.

"Että hän oli teidän uskottu palvelijanne Gert Bryningh, se tuli minulle yhä selvemmäksi", puuttui hän jälleen puhumaan, "kun lähemmin ajattelen, mitä tietä nuo kolme ratsastajaa tulivat, josta sain tiedon heidän majapaikassaan; ja tiedänhän, että Gert aikoi Söderköpingin kautta palata tänne."

"Olette siis tavannut hänet ennen hänen lähtöään Tukholmasta?"

"Olen, teidän armonne, ja piispa Pietari oli myös saapuvilla ... palvelijallanne oli tärkeitä viestejä häneltä teille."

"Tunnetteko nämä viestit?"

"Piispa Pietarilla samoin kuin tuomiorovasti Knutillakaan ei ole mitään salaisuuksia minuun nähden; ... enkä minä suinkaan hylkää heitä heidän ahdingossaan saatuaani heiltä osakseni niin paljon hyvää heidän valtansa päivinä!"

Tämä lausunto vaikutti enemmän kuin mikään muu piispaan, ja kun hän nyt loi silmänsä prioriin, oli katseen terävyys suuressa määrin lieventynyt. Piispa ei tuntenut persoonallisesti miestä, joka seisoi hänen edessään, ja vallitsevain olosuhteiden johdosta, erittäinkin vapautussodan aikaan, ei Robert ollut tullut Linköpingin hiippakuntaan, jossa pyhän Olavin luostari Skeningessä oli veljeskunnan etevin. Kenraalivikaariona ja maakunnan priorina Robertilla kuitenkin oli tavallisissa olosuhteissa asema, joka antoi hänelle sekä vaikutusvaltaa että arvoa. Sellaisena hän nimittäin seisoi veljeskuntansa etunenässä pohjoisessa maakunnassa, jota nimitettiin Danmarkin maakunnaksi.

Priori teki selkoa niistä viesteistä, joita Gert olisi tuonut mukanaan, ja kertoi kohtauksesta harmaamunkkiluostarissa sekä testamentista ja niistä rikkaista myötäjaisistä, jotka Kristina Pietarintytär toisi mukanaan Vadstenan luostarille, jos onnistuttaisiin ehkäisemään se kuulumaton uhkateko, joka kerrettäisillä mestari Olavilla oli mielessään, nimittäin naida tämä neitsyt. Tämä tieto saattoi piispa Hannun aluksi pois suunniltaan. Hän ei tiennyt, oliko hänen pidettävä tätä hedelmänä aivan liiallisesta kirkon edun huolehtimisesta, vai oliko se pelkkää kuvittelua. Hänen suuret silmänsä tuijottivat kysyvästi prioriin, ja kesti kauvan, ennenkuin hän sai sanotuksi sanaakaan.

"Naida?" huudahti hän vihdoinkin ja nousi tuoliltaan koko pituuteensa sekä alkoi kiihkeästi kävellä huoneessa edestakaisin. "Naida, sanotte!... Oletteko aivan varma asiastanne, prior Robert?"

"Niin varma kuin olen meidän herramme ja vapahtajamme kärsimisestä ja kuolemasta ihmisten syntien tähden, ja kunnianarvoisa isä piispa Pietari, samoin kuin myös tuomiorovasti Knut ja minä halpa olento, tahdomme ponnistaa kaikki voimamme estääksemme moista rikosta kaikkea sitä vastaan mikä

pyhää on... Mutta, aika on paha, ja Jumala paratkoon, näyttää siltä, kuin pahuudella olisi parhain suojansa hänen luonansa, jonka pitäisi olla sen innokkain vastustaja. Paljon on herra Pietari surrut tämän asian johdosta, kuten hän on kai teidän armollenne kirjottanutkin... Hän on valmis uhraamaan henkensä ja verensä pyhän kirkon hyväksi!"

Piispa Hannu pysähtyi aivan priorin eteen ja katsoi häntä terävästi silmiin. Piori viittasi kuitenkin niin selvästi siihen suhteeseen, jossa piispa Pietari ja tuomiorovasti Knut olivat kuninkaaseen, että piispa ymmärsi hänet täydellisesti.

"Varokaa toki priori, ja pyytäkää veljeäni piispa Pietaria ja tuomiorovasti Knutia katsomaan järkevämmiin eteensä ... voisi tapahtua, että pyhä kirkkomme ja sen menestys enemmän vahingoittuisi kuin hyötyisi."

"Tosiaankin järkevä eteensä katsominen on puoli voittoa, teidän armonne", jatkoi priori, "ja luullakseni tässä on niin tehtykin mikäli voin ymmärtää tätä asiaa."

"Teidän sananne ovat peitetyt pimeyteen, priori ... tahdon kysyä teiltä vain yhtä asiaa, — sietävätkö suunnitelmanne päivän valoa?"

"Milläpä puulla ei liene juurensa maassa, teidän armonne?" kysyi priori vastineeksi. "Ja mitä vahvemmaksi sen runko sitte tulee, sitä syvempää on hiljainen ja näkymätön työ ollut. Toivon, että siitä työstä, jota nyt hiljaisuudessa tehdään, Jumalan ja kaikkien valtakunnan suojelussyöhimysten avulla on nouseva voimakas puu, jonka tuuheet oksat varjostavat koko Ruotsin valtakuntaa ja jonka suojassa pyhä kirkko on seisova himmenemättömässä pyhydessään."

"Vahva mahtaa olla se kangas, jonka loimet te olette luoneet siellä yhdessä herra Pietarin kanssa. Yksi on kuitenkin varma, ja muistakaa piispa Hannun sanoneen, ettette te eikä kukaan muu voi temmata juurineen maasta sitä puuta, joka on jo olemassa ja joka kantaa Kustaa Eerikinpojan nimeä!"

"Eikö joku Sturekaan?"

"Joku Sture?" kysäisi piispa, ja hänen silmänsä välähtivät.

"Vanhin heistä on lapsi vaan, se on totta, mutta nimeä me tarvitsemmekin... On olemassa mies, joka Niilo Sturen nimessä voi taistella, ja taistella voiton toivossa...?"

"Ja se mies on...?"

"Severin Norby!"

Silminnähtävällä vastenmielisyydellä käänsi piispa tämän nimen kuultuaan kummastuneelle priorille selkänsä ja käveli kovasti kuohuksissaan huoneessa edestakaisin. Kesti hyvän aikaa, ennenkuin hän pääsi niin paljon omaksi herrakseen, että tynesti saattoi puhutella rohkeaa juonittelijaa, mutta nyt oli äänessä sellainen terävyys, että se olisi jähmettänyt veren mieheltä, joka olisi ollut vähemmän kova kuin dominikanien kenraalivikaario.

"Älkää koskaan mainitko tästä asiasta sanaakaan piispa Hannulle", sanoi hän pysähtyen priorin eteen. "Ja jos joku tätä asiaa koskeva kirjoitus joutuisi käsiini, jätän sen kuninkaalle. Minun käteni ei voi kääntyä häntä vastaan, joka on vapauttanut Ruotsin valtakunnan julmasta Kristianista. Ja minun vakava pyyntöni on teille ja kaikille, ketä lienevätkin, että luovutte arveluttavan laajoista ja mullistavista suunnitelmista. Ruotsin valtakunta ja kirkko ovat eri asioita!" Piispa vaikenä hetkeksi, ja hänen katseensa kirkastui ja lämpeni, kun hän lisäsi: "Mutta kirkon ei tarvitse turvautua keinoihin, jotka eivät voi sietää Jumalan kirkasta päivää. Kuningas Kustaa on kyllä tehnyt vääräyttä kirkolle, se on totta, hän on ottanut täysinkäsin kirkon omaisuutta ja tavaraa ... se on kuitenkin ajan pahuutta eikä hänen, ja saatte varmasti uskoa, priori ... kuninkaan sydän on Jumalan kädessä, hän kyllä voi Sauluksesta tehdä Paavalin ja siihen tarvitaan vain, että huonot neuvonantajat poistetaan kuninkaan luota..."

"Olemme siis yksimieliset siinä, piispa Hannu ... kuninkaan kansleri on meidän molempain vihollisemme!"

"Sitä asiaa en kiellä ... mutta siihenpä yhteisyys loppuneekin, sillä ennen käteni kuivukoon kuin sen ojentaisin ketään kuninkaan miestä vastaan, jollei se voi tapahtua kuninkaan nähden ... ja siten olemmekin puhuneet puhuttavamme tästä asiasta. Mutta vankia, lisäsi hän, jonka olette tuoneet linnaan, tahdon kuulla... Jos häneltä saamme joitakin tietoja voidaksemme ehkäistä sen häpeällisen rikoksen kirkkoa kohtaan, jonka ilmoitatte olevan tekeillä, niin tahdon kyllä olla mies paikallani pyhän kirkon lakien puolustamisessa!"

Piispa kutsui erään palvelijan, jonka hän lähetti linnan voudilta noutamaan vangin suureen saliin, jonne hän itsekin läksi priorin seuraamana. Hetken kuluttua tuotiin vanki sisään. Hän oli aivan nuori,

miellyttävän näköinen mies. Hänen kätensä olivat taakse sidotut, mutta hänen katseensa oli ujostelematon.

"Kenen palveluksessa olette, nuori mies?" kysyi piispa.

"Olen herra Lauri Antinpojan, kuninkaan kanslerin kirjuri!" kuului arastelematon vastaus.

"Olette vienyt minun palvelijani vangittuna pohjoiseen?" kysyi piispa jälleen.

"Sitä en tiedä, teidän armonne! Mutta sen tiedän että olen noudattanut herrani käskyä ja minun on vaikea uskoa, että hän olisi määrännyt tehtäväkseni mitään, josta olisin velvollinen tekemään tiliä kenellekään muulle tuomarille kuin hänelle ja herralleni kuninkaalle!"

"Ja mitä oli sitte rikkonut se mies, jota kuletitte vankinanne...?"

"Sitä en tiedä!"

"Missä joutui hän teidän käsiinne ja kuinka?"

"Niihin kysymyksiin, teidän armonne, en tahdo vastata muuten kuin herrani, kanslerin, ollessa läsnä."

"Kuulette uuden ajan puhuvan tämän julkean nuorukaisen suusta, piispa Hannu", puuttui priorin ilkeästi hymyillen puhumaan. "Mielestäni teillä on käsissänne keinoja pakottaaksenne hänet puhumaan. Otan valalleni, että vangittu palvelija, jonka pelastamisen katsoin velvollisuudekseni, oli teidän palvelijanne ja tallimestarinne, Gert Bryningh."

"Mitä teillä on siihen sanottavaa?" sanoi piispa kirjuriin kääntyen.

"Ei mitään, teidän armonne! Toistan vain, mitä jo olen sanonut: käännytte väärän miehen puoleen. Jos teillä on mitä valittamista, niin kääntykää herrani puoleen, ja jos valituksenne on aiheutettu, saavutatte kyllä oikeutenne, jollei, on viimeinen villitys tuleva pahemmaksi kuin ensimmäinen, jos olette satuttaneet kätenne syyttömään palvelijaan".

"Älkää panko pahaksenne, teidän armonne!" sai priorin jälleen sanoiksi. "Mutta tahtoisin teitä vahvistaa niin hyvin rankaisemaan nuorukaista julkeudesta kuin myös totuuden tähden käyttämään pakkokeinoja missä hyvät sanat eivät auta. Tässä on kysymys, kirkon miehestä, piispallisesta palvelijasta. Jos sellaista väkivaltaa tapahtuu kuninkaan läheisyydessä ja se jää rankaisematta, silloin eivät paljoa merkitse ne valat, jotka kuningas on vannonut."

"Mutta jos näyttäytyisi, teidän armonne", puuttui vangittu kirjuri puheeseen ja katse ja ääni oli samalla kertaa niin uhkaava ja kunnioittava, ettei se jättänyt tekemättä piispaan vaikutustaan, "jos näyttäytyisi, että syyttäjäni on erehtynyt, jos tallimestarinne saapuisi tänne ja tekisi selon viipymisestään..."

Lausetta ei ehditty päättää, ennenkuin piispa käski miestensä vapauttaa vangin.

"Olette vapaa, nuori mies!" sanoi hän ja kääntyi poistuakseen sisempiin huoneihinsa, vilkaisemattakaan synkkään priorin, jonka kalpealle otsalle suuttumus ja uhka painoi leimansa.

Mutta samassa aukeni ovi, ja saliin astui kuningas lukuisan saattojoukon seuraamana.

Herrojen joukossa kuninkaan takana nähtiin myös kanslerin korkea vartalo yksinkertaisessa puvussa ja liehukalotti harmailla hapsillaan. Hänen katseensa kiintyi heti kirjuriin, joka vielä seisoi piispan palvelijain välissä kuten syytetty tuomarinsa edessä, ja salaman nopeudella leimahti kanslerin katse kirjurista kalpeaan priorin ja piispaan. Hän aavisti kohta asian laidan, mutta arveli ensi tuokiossa, että hänen suunnitelmansa olivat epäonnistuneet, ja tämä olisi hänet eksyttänyt esiintymään ennen aikojaan, jollei hänen kirjurinsa olisi käsittänyt miten tärkeää oli, että hänen herransa sai, mikäli tällä hetkellä oli mahdollista, tiedon asiain oikeasta laidasta.

Kuninkaan tervehtiessä piispaa ja hänen lähimpäin seuralaistensa vetäytyessä tähän osaan salista, lähenei sen tähden kirjuri nopeasti kansleria ja kuiskasi hänen korvaansa:

"Kaikki on onnellisesti suoritettu!"

Kansleri nyökkäsi salaviihkaan, ja kaikki olisi mennyt säännöllistä menoaan, jollei kuningas kääntyessään ympäri olisi saanut näkyviinsä niin mustaveljeä kuin kirjuriakin.

"Mitä tämä merkitsee?" sanoi hän kummastuneena katsoen piispaan. "Eikö hän ole muuan kanslerimme kirjureista, ja hän seisoo sellaisessa asemassa edessä, piispa Hannu, kuin olisitte pitänyt kuulustelua hänen kanssaan?"

"Niin olen tehnytkin, teidän armonne!" vastasi piispa tyyneästi ja pelottomasti.

Kuninkaan silmät alkoivat liekehtiä, ja hän tempoi kiihkeästi kultaista ketjua, joka riippui hänen kaulallaan. Mutta ennenkuin mitään enempää ehdittiin lausua, astui kirjuri esiin ja sanoi kunnioittavasti kumartaen:

"Se oli pelkkä väärinkäsitys, teidän armonne, joka hänen armonsa piispan kuulustelussa on tullut selvitettyksi ja oikaistuksi. Ratsastin herrani asioilla, minua epäili tuo dominikaanipriori, otti minut kiinni ja toi tänne."

Kuningas kyseli edelleen kaikkia asianhaaroja, mutta kirjuri teki niistä selkoa niin tyydyttävällä tavalla, ettei kuningas pitänyt tarpeellisena enempää kysellä tätä asiaa. Sillä välin oli kansleri lähestynyt prioria, niin että hän seiso i aivan tämän luona, ja kuninkaan ja muiden huomion ollessa kiintyneenä kirjuriin kuiskasi hän priorin korvaan:

"Olen katsonut lävitsenne, priori Robert ... olkaa varuillanne, sana vain minulta ettekä lähde täältä vapaana!"

Priori tuli kalmankalpeaksi kanslerin sanat kuullessaan. Hän tuns i liian hyvin tämän miehen voiman ja tarmon antautuakseen näin tärkeänä ajankohtana kuin tämä alttiiksi sellaiselle vaaralle kuin mihin kansleri viittasi. Hän teki mielessään sangen nopeasti kysymyksen, olisiko jotenkuten hänen ja hänen ystäväinsä hankkeista jokin voinut tulla tämän vaarallisen miehen tietoon, mutta jo pelkkä ajatus siitä, että ainakin Gert oli vangittuna, pani hänet vapisemaan ja pakotti hänet tästä asiasta vaikenemalla vakuuttamaan vapautensa säilymisen. Kanslerin esiintymisen varmuus oli lisäksi niin masentava, että jo senkin vuoksi katosi kaikki mahdollisuus koettaa vapautua rohkealla syytöksellä kansleria kohtaan.

Tuskin oli kansleri jättänyt priorin ja vetäytynyt hieman syrjään, ennenkuin kuningas kääntyi kirjurista pois.

"Kuulette sen, priori Robert", sanoi hän tälle. "Kuinka voitte asioissanne tehdä moisia erehdyksiä? Mitä!... Eikö teillä ole sanaakaan puolustukseksenne?" lisäsi kuningas tuikeasti, kun priori pysyi vaiti. "Ettekö tiedä, että kansliani kirjurit ovat minun miehiäni?"

Priori seiso i siinä allapäin lattiaan tähystellen ja lihakset nytkähtelivät kiihkeästi hänen yhteen puristettujen huultensa ympärillä. Kerran toisensa jälkeen nosti hän katseensa, ja hänen huulensa avautuivat ikäänkuin hän olisi tahtonut puhua, mutta aina kohtasi hänet kanslerin vakava katse, ja hänen silmänsä painuivat alas ja hänen huulensa sulkeutuivat jälleen. Varmaankin tuns i tämä arvoin mies tällä hetkellä hieman samaa katkeraa tuskaa kuin hän oli valmistanut niin monelle ja viimeksi mestari Olaville ja Kristina Pietarintyttäreille. Häntä raastoi kaksi voimaa, jotka tällä hetkellä olivat hänet lannistamaisillaan, ja jollei hänen silmiinsä olisi taustalta siintänyt heikko toivo, että oli sentään tuleva aika, jolloin hän voisi maksaa tämän hetken kidutuksen satakertaisesti niin kuninkaalle kuin hänen kanslerilleenkin, niin olisi hän epäilemättä masentunut.

"Antakaa minulle anteeksi, armollinen herra ja ankara kuningas", änkytti hän, kun kuninkaan kärsimättömyys oli noussut korkeimmilleen. "Antakaa anteeksi, tarkotukseni oli parhain, enkä yön pimeydessä tuntenut, kuka mies oli."

Nöyrä äänen sävy lepytti kuninkaan, samalla kun se piispan mielessä herätti sekä kummastusta että paheksumista. Piispa Hannu oli tähän asti mitä jännitetyimmällä tarkkaavaisuudella seurannut jokaista priorin kasvojen liikahdusta, mutta nyt kääntyi hän pois ja silminnähtävä vastenmielisyy s kuvastui hänen jaloilla kasvoillaan.

"Kun tunnustatte erehdyksenne ja se on oikaistu", sanoi kuningas, "niin annan sen jäädä silleen, mutta olkaa varuillanne, prior i, tiedän paremmin kuin hyvin, että teilläkin on lankanne mukana siinä vyyhdessä, jonka Pietari Sunnanväder ja tuomiorovasti Knut ovat kehränneet minua varten... Älkää erehtykö enää monta kertaa, se lanka voi tehdä teidät päätänne lyhemmäksi."

Kamala, hirveä hymy väikky i priorin huulilla, kun hän kuuli kuninkaan sanat, mutta kuningas ei sitä huomannut, sillä prior i oli taivuttanut päänsä alas rintaa vasten. Mutta kansleri huomasi sen, ja hänen silmänsä salamoivat, ikäänkuin jokin päätös olisi tuossa tuokiossa kypsynyt hänen sielussaan. Mutta ei ainoastaan prioriin, vaan piispa Hannuunkin koskivat tuntuvasti kuninkaan loppusanat, ja muuten kaikki läsnäolijat käsittivät kuinka tärkeä oli tämä uhkaus, jolla kuningas rohkeni puhutella erästä kirkon ylhäisimmistä, piispan läsnäollessa ja hänen kattonsa alla. Tuskin ajatteli kuningas itsekään, kun hän lausui sanan, sitä syvää merkitystä, joka sillä oli katsoen koko hänen asemaansa vanhaan kirkkoon nähden. Tosin oli nähty kuninkaiden ja valtionhoitajain ahdistele van kirkkovaltiaita, syyttävän ja erottavan heitä, siitä oli viimeisenä todistuksena Kustaa Trollen erottaminen Sten Sturen aikana, mutta että maallinen valta uhkasi hengellistä ruumiillisella rangaistuksella, kuolemalla, — se oli jotakin tähän asti kuulumatonta.

Yleinen apea mieliala valtasi kaikki, ja huoneeseen tuli haudan hiljaisuus. Kuitenkin saattoi kuninkaan lausunto saada toisen selityksen, vaikka sekin sisälsi riittävän uhkauksen. Kuningas näet oli lausunnollaan saattanut tarkoittaa ainoastaan ja yksistään priorin erottamista virastaan, samoin kuin oli tapahtunut piispa Pietarille ja tuomiorovasti Knutille. Piispa Hannu turvautuikin tähän keinoon, jottei hänen ollut pakko esiintyä vihamielisesti kuninkaallista vierastaan vastaan, samana hetkenä kun tämä astui jalkansa hänen kynnyksensä yliste.

Sillävälän hajaantuivat herrat ympäri salia ja priorin vetäytyi hiljaa ovea kohden. Piispa pyysi kuningasta kohteliaasti kumartaen astumaan viereiseen huoneeseen, jonka tämä tekikin. Ainoastaan Johan Thurenpoika seurasi kuningasta sinne.

Huone oli suuri ja seinät olivat suureksi osaksi peitetyt kirjahyllyillä, joilla lepäsi ei ainoastaan kirjoja, vaan muitakin merkillisiä esineitä, kuten malmikiviä ja kaikenlaatuisia omituisia kaluja. Kaksi pientä ikkunaa valaisi huonetta, mutta paksut muurit tekivät niukasti virtailevan valon tuntumattomaksi. Kuningas istuutui toisen ikkunan ääreen seinään kiinnitetylle penkille, joka samoin kuin koko seinäpaneeli oli runsaasti leikkauksilla koristettu ja kierrepilareilla varustettu, mikä kaikki todisti tämän linnan omistajan hyvää makua ja korkeaa sivistystä.

Nuo monet erilaiset esineet tässä huoneessa olivat omiansa hälventämään kuninkaan mielestä niitä synkkiä ajatuksia, jotka olivat syntyneet kohtauksessa priorin kanssa. Aivan kuninkaan vieressä pienellä pöytälevyllä, joka pisti esiin seinästä ikkunan alla, oli muun muassa pieni hopeavati, jossa oli läjä vaalean keltaista, kiiltävärakeista jauhetta. Kuninkaan katse sattui siihen, ja piispa näytti hartaalla tyytyväisyydellä käyttävän tilaisuutta hyväkseen johtaakseen kuninkaan ajatukset uuteen suuntaan.

"Ette voi arvata, armollinen herra, mitä tämä on", sanoi hän ja viittasi hymyillen pieneen hopeavatiin, jonka kuningas otti käteensä tutkien sitä lähemmin. Kun kuningas pysyi vaiti, lisäsi piispa samalla ottaen muutamia rakeita sormenpäidensä väliin ja pistäen ne suuhunsa: "Voitte kyllä maistaa sitä!"

"Suolaa!" huudahti kuningas, seuraten piispan esimerkkiä.

"Se on ruotsalaista tavaraa, teidän armonne", jatkoi piispa, "ja luulenpa, ettei teillä ole mitään sitä vastaan muistutettavaa. Ajattelen, että meidän täytyy niihin tavaroihin nähden, joita parhaiten tarvitsemme, päästä riippumattomiksi, ja kun meillä on suolaa Ruotsissa, voimme kyllä hyvät ajat tulla toimeen ilman hansakaupunkeja!"

Kuninkaan katse kirkastui. Ei ollut ensi kertaa, kun piispa Hannu lakkaamattomalla toimeliaisuudellaan isänmaan hyödyksi oli saanut Kustaa Vaasan sydämen sykkimään ihailusta.

"Asia ansaitsee sydämellisen onnentoivotuksen, piispa!" vastasi kuningas, "Aiotte kai länsimeren rannalle rakentaa suolapatanne."

"Niin olen ajatellut, teidän armonne ... länsimeren rannalle, mutta on vielä toinenkin seikka, joka tämän asian yhteydessä on maallemme mitä tärkein, jos perinpohjin tahdomme päästä erillemme hansalaisista verenimijöistä."

"Ja mikä...?"

"Lödöse täytyy linnottaa ... se on ainoa kauppakaupunkimme länsirannikolla, ja minun ajatukseni mukaan olisi se muutettavakin vielä kauemmaksi itään kuin herra Sten aikoinaan, Jumala hänen sieluaan armahtakoon, antoi sen muuttaa. Jos virta mataloituu, eivät laivat pääse kaupunkiin, ja siellä täytyy hollantilaisilla kuitenkin olla satamansa... Mutta linnottaa kaupunki täytyy, koska näyttää synkältä, tulevatko Halland ja Viken [Bohuslääni] koskaan ruotsalaisiksi. Mutta mitä tulleeekaan, emme sentään saa koskaan unhottaa sitä hätää, joka nyt monet vuodet on painanut maattamme suuren lybeckiläisen velan johdosta, ja sen, mitä tämä velka on meille maksanut, täytyy lujittaa meissä sitä tietoisuutta, että tulevaisuudessa ehkäisemme moisen orjuuden."

"Ja te, piispa voitte näyttää keinon tämän tarkoituksen saavuttamiseksi?" kysyi kuningas vilkkaasti.

"Olen ajatellut asiaa niin, teidän armonne, että Ruotsin tulevaisuus riippuu tässä suhteessa siitä, voimmeko tehdä kaupan vapaaksi ensin ja sitte luoda ruotsalaisen kaupan ... mutta siihen vaaditaan helppoja ja mukavia kauppateitä, ja jos Lödose tulee linnotetuksi, olisi vielä Venerin ja Vetterin väli kanavoitava vetojuhtien ja kauppiasten tavarain tähden. Sitte Ruotsi kyllä Jumalan avulla pääsee siihen tilaan, etteivät vendiläiset kaupungit enää voi panna elämäämme ahtaalle."

"Mutta mitä tämä on, arvoisa isä!" huudahti Johan Thurenpoika ja veti eräältä hyllyltä esiin kimpun rautalankaa. "Voisi luulla olevansa jonkun tuollaisen rihkamakauppiaan luona, joista juuri puhuitte."

"Siinä onkin asia, joka on maallemme tärkeämpi kuin voitte luulla, herra Johan", vastasi piispa ja

jatkoj kuninkaaseen kääntyen: "Kas, tuollaista rautalankaa täytyy meidän oppia vetämään täällä kotona. Meillä on hyvää rautaa, oivallisinta maailmassa, sanovat kauppiaat myydessään tavaraa muille kuin ruotsalaisille, mutta sentään me ostamme joukon tavaroita ulkomailta emmekä edes osaa valmistaa rautamalmista käyttökelpoista rautaa. Olen kirjottanut kaniikki Pietari Pentinpojalle, jonakin tämän kuun ensi päivistä, että hän ottaisi selon siellä etelämaissa kuinka tätä rautalankaa vedetään, samoin kuin yhdestä ja toisesta muustakin, joka voi meille olla hyödyllistä oppia. Olisi hyvä, armollinen herra, jos kerran saapuisi ulkoa maahan taitavia miehiä, jotka ottaisivat raudanvalmistuksemme käsiinsä, sillä sellaisena kuin se nyt on, voi olla saman tekevää, kuka omistaa lehmän, kun kuitenkin toinen saa maidon."

Kuningas oli pelkkänä korvana, ja hänen silmänsä säteilivät sitä tyytyväisemmin, kuta kauvemmin hän kuuli vanhan miehen esittelevän mielipiteitään kaikesta, minkä katsoi edistävän valtakunnan auttamista siitä sorrosta, mihin se tähän asti oli kaikissa suhteissa ollut kiedottuna. Tällä alalla kohtasivat kuningas ja piispa Hannu toisensa ystävinä. Täällä ymmärsivät he täysin toisensa ja ojensivat toisillensa kätensä, ja varmaankin moni niistä siemenistä, joita piispa täällä kylvi, juurtui kuninkaan mieleen, niin että niistä hedelmistä, joita hänen aikansa sittemmin kantoi, voimme monen ajatella johtuvan keskiajan viimeisestä piispasta.

Näistä asioista keskustelu pian siirtyi toisiin. Hansakaupungit ja niiden viekkaus, joka viimeksi oli ilmennyt Malmön kohtauksessa, johtivat aivan luonnollisesti kuninkaan ajatukset poliittisiin suhteihin: Tanskan kuninkaaseen Fredriikkiin, paenneeseen kuningas Kristianiin ja Severin Norbyhyn Gotlannissa. Hän pysytteli vielä ikäänkuin rauhotetulla alueella, jonka toisella äärellä piispa ja kuningas olivat samaa mieltä, mutta jonka toisella he seisoivat ja heidän täytyi seistä vastatusten vihollisina. Tämä jälkimäinen oli kysymys siitä, mistä rahoja oli otettava niin Gotlanninretken kustannusten peittämiseen kuin lybeckiläisen velankin maksamiseen. Ja tähän aineeseen kerran jouduttuaan tulivat he piankin koskettelemaan toistensa arimpia puolia.

Gotlanninretki oli erittäin piispa Hannulle ja Linköpingin hiippakunnalle maksanut suunnattoman paljon, ja kuningas oli kirjeissään tullut lausuneeksi monta tuimaa sanaa. Samaan aikaan oli kuninkaan kansleri uskaltanut Vadstenan luostarissa ei ainoastaan lausua, vaan koettaa todistaakin sellaisia lauseita kuin tämä: "Kun puhumme kirkon rahoista, mitä tarkotamme muuta kuin kansan rahoja?" Kaikkia teitä tunkeutui uusi aika esiin. Ei ainoastaan maallikkojen keskuuteen Tukholman saarnastuoleista, painettujen kirjoitusten ja suullisten kertomusten kautta suuremmista kauppakaupungeista, Söderköpingistä ja Kalmarista, vaan sulettuihin luostareihinkin ja tuomiokapituleihin papiston keskuuteen levisivät huomaamatta, mutta varmasti uudet opin ja elämän käsitykset.

Mutta mitä ahtaammalle vaarat sulki kehänsä ainoan autuaaksi tekevän kirkon ympärille, mitä ahtaampi tila jäi vanhalle piispalle, sitä aremmaksi ja epäluuloisemmaksi hän kävi, ja sentähden oli sangen lähellä, kun hänen ja kuninkaan keskustelu läheni tätä kohtaa, ettei piispa unhottanut itseään, unhottanut kruunua vieraansa päässä ja katsonut häneen kuten nuorukaiseen, jonka hän kerran näki Sten Sturen hovissa. Onneksi Kustaa, huolimatta kuumasta verestä, joka virtasi hänen suonissaan samoin kuin kaikkien tämän suvun jäsenten, menetteli sangen varovasti, ja kaikessa mikä koski oppia, asettui hän ikäänkuin taistelevain mielipiteiden ulkopuolelle ja jätti ne taistelemaan keskenään laillisten rajojen sisällä. Näissä riidoissa saivat kuitenkin aina, kuten luonnollista oli, uuden opin puoltajat voiton, ja tämä ärsytti heidän vastustajiaan yhä enemmän. Mutta Kustaa otti vainotut suojelukseensa eikä tahtonut tunnustaa mitään harhauskoisuutta, ennenkuin se todistettiin sellaiseksi pyhillä kirjoilla.

Sitte solui keskustelu jokseenkin tynesti eteenpäin vaarallisten tyrskyjen lomitse, kunnes piispa Hannu nousi pystyyn ja arvokkaisuudella, voisipa sanoa majesteettisuudella, joka sopi hänelle niin hyvin, lausui kuninkaalle:

"Yksi on sentään varma, herra kuningas, ritaristoon ja kirkkoon nojautuu yhteiskunnan ja valtakunnan vapaus, ja saatte varmaan nähdä, kuningas Kustaa, että kun kirkko ja ritaristo ovat kukistetut, niin tulee kruunun vuoro, sillä silloin ovat poissa ne, jotka sitä puolustaisivat."

"Ei, ei, piispa Hannu!" huudahti kuningas lämmöllä. "Jumalaan ja kansaan nojautuu Ruotsin kuningaskruunu. Niin on ollut laita ammoisista ajoista ja niin on oleva, ja mikä ei mukaudu siihen, sen täytyy väistyä. Vanha aika, jossa olette elänyt, on mennyt!"

Seurasi hetken hiljaisuus, jollaikaa piispa samalla kertaa ihailun ja surun ilmeellä kiinnitti silmänsä kuninkaaseen.

"Jumala antakoon anteeksi heille", sanoi hän sitte, "jotka tämän pahennuksen ovat saaneet aikaan uudella evankeliumillaan! Heidän rikkiviisaat ja pöyhkeät oppinsa synnyttävät huonon menon Ruotsin maahan. Mutta uskon yksinkertaisuudesta riippuu uskonto, sille tahdon elää ja kuolla, herra kuningas! Nyt huudetaan minua antikristukseksi, ja kuitenkin ei ole siitä kauvan, kun herra Sten, Ruotsin

valtioonhoitaja kuletti minua oikealla puolellaan. Mutta minä en pelkää ketään, paitsi sitä, joka voi heittää sielun helvettiin. Jumala on johdettava kirkkooan ja kerran on se seisova täydessä ihanuudessa Sionillaan."

"Jumala on sen tekevä, kunnioitettava isä!" lisäsi kuningas, eikä hän voinut olla tuntematta ihastusta tuon vanhuksen edessä.

Muuan sivuovi ponnahti auki, ja nuorukainen, jota piispa oli nimittänyt kasvitarhamestarikseen, syöksähti sisään, pitäen kädessään tallattua liljan vartta.

"Katso, katso, isä", huusi hän tuskin kyeten pidättämään esiinpursuvia kyyneleitään. "Katso, kuninkaan hevonen on tallannut maahan ihanimman liljasi!"

Piispa taputti hymyillen pojan päätä, ja kuningaskin tunsi nuorukaisen surun itseensä koskevan. Lilja merkitsi pojalle yhtä paljon kuin kirkko piispalle. Se oli kaunis ryhmä katsella, lämmin toivehikas nuorukainen ja vanha, sielultaan vahva mies, molemmat kumartuneina taitetun liljan puoleen. Kukka sisälsi opetuksen ja ajatuksen niin yhdelle kuin toisellekin: elämän kaunein kukka, kaikki mitä nuorukainen toivoo ihanaa ja suurta, kaikki mitä vanhus muistaa sellaista, kaikki mitä elämä lupaa ja mitä se on antanut, voi musertua ja tulla tuhon omaksi mahtavamman käden alla, jollei se ole versonut ja saanut ravintoaan totuuden ikuisesta maaperästä.

Kuningas meni lempeästi hymyillen nuorukaisen luo, jonka hän tunsi rakkaan Johan Thurenpojan veljeksi.

"Liljaasi, poika, en voi antaa sinulle takaisin", sanoi hän, "mutta kun aika joutuu, voin kentiesi antaa sinulle sijaan toisen ja paremman. Kuitenkin muistuttaa minua kärsimätön hevoseni", jatkoi hän piispaan kääntyen, "että minun on aika lähteä. Jääkää hyvästi, piispa Hannu, menen Vadstenaan ja odotan pian saavani teidät nähdä siellä muiden herrojen mukana!"

Piispa kumarsi äänetönnä, ja kuningas poistui huoneesta herra Johanin keralla. Kohta kuului hevosten kavioiden kumea kapse heidän ratsastaessaan nostosillan ylitse. Nuori Jakob Thurenpoika oli hänkin lähtenyt huoneesta.

Mutta taittunut lilja virui lattialla piispan jalkojen juuressa, ja piispa seisoi kumarassa voimatta irrottaa katsettaan siitä.

"Paljo", sanoi hän vihdoon, ja huokaus pääsi hänen huuliltaan, "paljo tallannevat kuningas Kustaan hevoset, ennenkuin hän on saavuttanut päämääränsä! Mutta Jumalan ja kirkon laki ... se on sinulle sentään liian korkealla!"

8.

VANKI.

Myöhään illalla parisen viikkoa edellä kerrottujen tapausten jälkeen kulki muuan mustaveljesmunkki eteenpäin halki Mörkön Södermanlannissa ja läheni vanhaa Hörningsholman Sturelinnaa, joka sijaitsi silloin kuten vieläkin, saaren pohjoisimmassa kolkassa. Hänen saapuessaan linnan luo oli jo pilkkosen pimeä, mutta hän ei näyttänyt pitävän kiirettä, vaan pysähtyi vähänväliä, katsellen tarkoin ympärilleen. Mitään miehistöä ei täällä ollut sen koommin kun linna suureksi osaksi hävitettiin viime kahakassa kuningas Kristianin ja herra Sten Sturen välillä, mutta kuitenkin oli se asuttu, ja palattuaan vankeudesta Tanskasta oli Kristina Gyllenstjerna itse asettunut tänne.

Nämä seikat tekivät yölliselle kulkijalle helpoksi estämättä lähetä linnan mitä luoksepäästävää osaa tahansa. Hän valitsi sen puolen, missä muutamia puita kasvoi aivan perusmuurissa kiinni, ja pysähtyi sinne. Saattoi olla puoliyö käsissä.

"Gert!" huudahti hän puoliääneen ja katsoi ylös korkeaa muuria kohden.

Kuului hiljaista ja hillittyä kolinaa, jonka jälkeen ääni parin sylen korkeudesta munkin yläpuolelta vastasi:

"Jumalan äiti olkoon kolminkerroin kiitetty... Mustaveli Robertko siellä?"

"Niin on ... sain kirjeenne, ja sitte kun olin suorittanut asiani Skenningessä, päätin suostua pyyntöönne ja tulla tänne."

"Oletteko varma siitä, ettei kukaan ole seurannut jälkiänne?"

"Aivan varma!"

"Koettakaa sitte, hurskas isä, tulla hieman lähemmäksi ... minulla on paljo teille sanottavaa. Saatte nähdä, että herra voi tehdä ihmeitä vähissä ja etten minä ole ollut toimeton synkässä vankilassa ... mutta olen heikko, hyvin heikko, enkä saisi puhua ääneen, ainoastaan kuiskaten!"

Munkki ymmärsi täysin hänen tarkoituksensa ja kantoi paikalle muutamia kiviä ynnä puolipalaneen honkapölkyn, joka viimeksi mainittu oli hyvään tarpeeseen, sillä nostettuaan sen muuria vasten hän onnistui pääsemään aivan sen torniluukun luo, josta ääni kuului.

"Kului muutamia päiviä", lausui vanki, kun ensin oli vaihdettu muutamia vähäpätöisempiä sanoja, "kului muutamia päiviä, ennenkuin tiesin missä olin, mutta sitte eräänä kauniina päivänä kuulin keskustelua täältä ikkunan edustalta. Siellä puhelivat ... Kristina Pietarintytär ja rouva Kristina Gyllenstjerna! Ymmärsin silloin missä olin, ja aloin kohta miettiä suunnitelmaa, miten selviytyisin voittajana tästä taistelusta kirkon puolesta..."

"Mutta enemmän kuin milloinkaan on kuitenkin varovaisuus tarpeen ... ja minä menen siinä niin pitkälle, ystäväni, että olisin aivan halukas lykkäämään tämän asian, kunnes olemme saaneet vähän hengenvuoroa ... minulla on parhaat toiveet, että piankin tulee toinen ääni kelloon täällä Ruotsin valtakunnassa."

"Puhutte viisaasti, hurskas veli, mutta saatte kyllä nähdä, että olen varovaisuudessa teidän vertaisenne, ja ihmeellisesti sattuisivat onnen osat, jollei paulani veisi saalista Jumalan äidin helmaan... Nähkääs, kohtasin tuon kerettiläisen, mestari Laurin, kuningas Kustaan luona Stegeborgissa, ja hän sanoi minulle sanan, joka siitä pitäen on alituisen soinut korvissani ja joka on hälventänyt pimeyden ympäriltäni ja näyttänyt minulle tien valoisana ja tasaisena."

"Herätätte uteliaisuuteni, Gert! Tuo sana kuului...?"

"Neitsyen tahto määrää kaiken, sanoi mestari Lauri ... ja niin se on, ja hän on vapaasta tahdostaan valitseva luostarin."

"Se lupaus kuuluu suurelta", sanoi priorin epäröiden. "Oletteko saanut aivan yliluonnolliset voimat täällä vankeudessa, Gert?"

"Mitä ei voi taittaa, sen voi taivuttaa, nähkääs, hurskas veli, ja työ on alettu, ja sen alku lupaa parasta. Olen puhutellut neitsyttä ja saavuttanut hänen säälinensä, ja pian saavutan täydelleen hänen luottamuksensa. Hän tarjoaa minulle vapauden, mutta minä en ota sitä vastaan."

"Ette ota vastaan vapautta?" huudahti priorin hämmästyneenä.

"En, sillä senhän saan teidän kauttanne, ja silloin on neitsyt omasta tahdostaan seuraava vanhaa ystävänsä turvapaikkaansa luostariin."

"Mutta pyhimysten nimessä, kuinka luulette tämän tapahtuvan?"

"Kuulkaa tarkoin, tahdon sanoa teille sen ... kun nyt tulette Tukholmaan, on teidän ... mutta minun täytyy esittää asia järjestyksessään. Neitsyt on vankina täällä, kuten minäkin, ja meidän vapautemme riippuu siitä, milloin mestari Lauri, kuninkaan kansleri, katsoo hyväksi meidät vapauttaa. Sen kuulin rouva Kristinan sanovan neitsyelle jonakin ensi päivänä heidän tänne tultuaan, kun he olivat huvikävelyllä ikkunan edustalla. Neitsyen täytyy olla kätöksessä kuninkaan tähden, sillä mestari Lauri tahtoo suullisesti puhutella mestari Olavia, ennenkuin tämä asia saadaan ilmaista kuninkaalle, ja sentähden täytyy minunkin olla kateissa. Niin hyvin rouva Kristina kuin neitsytkin tiesi, että istuin vankina täällä Hörningsholmassa, sillä rouva Kristina vastasi erääseen kysymykseen, jonka neitsyt teki, luvanneensa mestari Laurille, että istuisin täällä kunnes tulee kirje häneltä ja silloin neitsytkin matkustaisi rouva Kristinan mukana Tukholmaan... Voitte nyt arvostella varovaisuuttani ja ututteruuttani kirkon hyväksi ... olisin voinut kirjottaa herralleni piispalle, ja hän olisi piankin avannut vankilani, mutta pidin parempana sietää tämän voidakseni viedä suunnitelmani perille, ja niin kirjoitin teille..."

"Tunnustan, etten luullut teitä niin tarmokkaaksi ja syvämietteiseksi, Gert!"

"Mutta Herra on heikoissa väkevä ... nyt kuitenkin käsitätte, kuinka se on tapahtuva."

"Ei, veljeskuntani suojeleuspyhimyksen kautta, en käsitä mitään!"

"No hyvä, kun nyt tulette Tukholmaan, on teidän laadittava kaksi kirjettä, molemmat kanslerin nimissä..."

"Ah ... nyt alan käsittää tarkotuksenne, Gert!"

"Toinen rouva Kristinalle, missä hänen käsketään päästämään minut vapaaksi ... toinen neitsyt Kristinalle, ilmottaen hänelle mestari Olavin kuoleman."

"Mestari Olavin kuoleman!... Mitä tarkoitate sellaisella tiedonannolla?"

"Jättäkää se minun asiakseni... Teidän on vain valittava sopiva aika."

"Mutta ... mitä hyödyttää sellainen tiedonanto, jonka millä hetkellä tahansa voi näyttää vääräksi?"

"Sanokaa minulle vain, kuka näyttäisi sen vääräksi ... ennen kuin olisi liian myöhäistä. Ja kun neitsyt kerran istuu luostarin sellissä, tulkoon silloin vain oikaisu ja raivotkoon paha sää, minä nauran niiden voimattomuudelle, ja pyhä Jumalan äiti ja pyhä Brita ojentavat minulle siunaten kätensä viimeisenä hetkenäni."

"Niinpä tapahtukoon sitte tahtosi, Gert Bryningh! En voi nähdä meillä oikeastaan olevan mitään pelättävää, sillä vaikkapa pahimmassa tapauksessa kirjeet keksittäisiinkin, kuten piispa Pietarin kirjeet viime vuonna, ei kuitenkaan kukaan voisi näyttää toteen, että kumpikaan meistä on ne kirjottanut. Tahdon siis toteuttaa tahtonne ja odotan siitä parhainta seurausta pyhälle kirkollemme."

Munkin ja vangin tarkemmin sovittua, mitä oli tehtävä, kapusi edellinen varovasti maahan, veti tilapäiset tikapuunsa syrjään ja vieritti kivet erilleen toisistaan, ettei jäänyt näkyviin mitään jälkeä hänen käynnistään. Ja vielä ennen kuin päivästä näkyi sarastustakaan, oli hän jo poistunut Mörköstä.

Aamulla meni Hörningsholmassa kaikki tavallista menoaan. Pihalle ilmestyi vanha linnanvouti, joka oli ollut siellä aina Svante Niilonpojan ajoista asti ja tiesi kertoa vanhasta herra Stenistä ja epäsovusta hänen ja herra Svanten välillä ja tämän leskestä Märta rouvasta, nuoren herra Stenin (valtionhoitajan) äitipuolesta ja hänen lapsistaan ja kaikesta, mitä oli tapahtunut edellisinä levottomina aikoina, muistoja, mitkä, kuinka surullisia ja synkkiä monet niistä olivatkin, kuitenkin olivat hänen kalleimmat aarteensa maan päällä. Vouti näyttäytyi sen tornin ovella, jossa hänen armollinen rouvansa oli laitattanut muutamia huoneita kuntoon itseään varten. Kierreportaita alaspäin tuli Kristina Pietarintytär, ja vouti katsoi niin lempeästi hymyillen kauniin neidon vakaviin kasvoihin. Tämä oli neitonen aivan hänen mieleisensä. Sellainen, tuumi hän, pitäisi jokaisen naisen olla. Hänellä oli suru sydämessään, samoin kuin rakkaalla rouvallakin, mutta hän kantoi sen. Siinä oli sielunvoimaa, ja sentähden tahtoi kunnan ukko tehdä voitavansa hänen ilahuttamiseksi ja pitää rohkeutta yllä niin hyvin kuin hän voi.

Hänen keinonsa tässä suhteessa eivät olleet monet, mutta hän käytti parasta mikä hänellä oli: monia muistojaan muinaisilta ajoilta. Hän oli jo monet kerrat kertonut Kristinalle kaiken, mikä koski hänen vainajiaan, suurimmasta pienimpään. Hän oli hyvin puhelias, kuten vanhukset usein, kun ei mikään paina omaatuntoa, ja jo seuraavana päivänä Kristinan saapumisen jälkeen olivat hän ja neitonen parhaimmat ystävät, ja koska Kristina kuunteli mielellään, kohosi hän joka päivä ukon suosiossa. Tosin eivät kertomukset murhista ja verestä ja taisteluista juuri olleet laadultaan huvittavia, mutta se hyvä niillä oli kuitenkin mukanaan, että Kristina huomasi, kuinka elämä oli täynnä suruja ja koettelemuksia ylhäisimmillekin ja kuinka siinä suvussa, jonka turviin hän nyt oli päässyt, monella oli ollut kovempi kohtalo kannettavanaan ja vaikeampia taisteluja taisteltavana kuin hänellä itsellään. Ja tämä karkaisi hänen mieltään. Se herätti hänen jalomman ja parhaamman ihmisensä. Hän tunsi varmemmin kuin milloinkaan, että Jumalan käsi oli hänen yllänsä ja että hän nöyrästi tahtoi kantaa, mitä se laskee hänen hartioilleen.

Oli kaunis aamu. Aurinko hymyili lämpimästi ja sirotteli kultiaan yli ympäröivän laajan maiseman.

"Jumalan rauha ja hyvää huomenta, neitsyt Kristina"! tervehti vouti. "Tänään olette mieleltänne synkempi kuin tavallisesti. Oletteko nähnyt pahoja unia, neitsyt?"

"Jumala siunatkoon, isä Greger, niin olen", vastasi neitsyt.

"Ja sentähden ajattelette enemmän kuin teidän pitäisi sitä, mikä teillä on sydämellänne. Hm ... muistan hyvin, kun vanha herra Sten oli kuollut, Jumala hänen sieluaan armahtakoon, ja ne pahat puheet, joita liikkui rouva Märtaasta että hän muka oli myrkyttänyt vanhan herran, kun ne saapuivat rouva Märtan korviin, kuinka hän suri ja kuinka hän ikävöi, että herra Svante tulisi ... sillä nähkääs, hän oli vanhan herran mukana ja seurasi ruumista Tukholmaan..."

"Kuinka johdutte noihin muistoihin, vouti?" keskeytti hänet Kristina väristen.

"Muistot tulevat kuin unelmat, neitsyt, mene ja tiedä mistä... Mutta miksi sitä kysytte?"

"Sellaisia sanoja puhuttiin minulle unissani... Vanki tuolla alhaalla tornissa oli olevinaan kuoleman sairas ja hän kutsui minua luoksensa ja minun piti auttaa häntä, sillä minä voin sen ja minä teinkin sen, mutta silloin muuttuivat hänen kasvonsa, ja kuolleen kallo irvisteli minua vastaan, ja pari luurangon käsivarsia kiertyi ympärilleni ja ne ikäänkuin tahtoivat tukehduttaa minut kuoliaaksi, samalla kuin korvissani kaikui: Sinä olet myrkyttänyt minut...!"

"Hm, hm", mutisi ukko. "Unilla voi olla merkityksensä... Olkaa varovainen neitsyt! Tarkotan ettei teidän pitäisi kauemmin käydä vangin luona. En ole koskaan pitänyt hänen kasvoistaan, en koskaan... Ilkeys kiiluu hänen vanhoista silmistään."

"Voitte olla oikeassa, isä Greger, ja", lisäsi hän hetkisen vaiettuaan, "olen tehnyt väärin kun en puhunut rouva Kristinalle..."

Ja rouva Kristina saapui samassa. Kaunis syysaamu oli houkutelut hänetkin ulkoilmaan. Vouti kumarsi kunnioittavasti ja seisoi hattu kädessä rouva Kristinan mennessä hänen ohitsensa ystävällisesti nyökäyttäen päätänsä. Hän viittasi Kristinalle, että tämä seuraisi häntä, ja niin he menivät. Polku, jota rouva Kristina tavallisesti käveli, kiersi suurena kaarena kallion, jolla linna sijaitsi, kääntyi sitten kulkemaan pitkin rosoisen harmaan kivimuurin vierustaa. Tämä muuri oli niin vanha, että vouti vakuuttamalla vakuutti sen seisseen siinä jo silloin, kun Thor ja muut pakanalliset hirviöt kiidättivät yli tunturien.

Kesti kauan, ennenkuin kumpikaan heistä virkkoi mitään, joko siksi että luonnon ihanuus viehätti heitä tai siksi että kummallakin oli sielu täynnä omia aatoksia. Rouva Kristina ei kulkenut koskaan tätä tietä ilman että hänen mielessään heräsi muisto siitä päivästä, jona hän kolmetoista vuotta sitte vastanaituna tuli rakastetun herra Steninsä rinnalla tähän linnaan, ja tämän ajan kuvat vetivät häntä väkisin puoleensa. Täällä virtaili ihmeen ihania säveliä esiin tästä onnellisesta ja autuaasta menneisyydestä, ja tuttua helkyntää kuullessa ikäänkuin virittyivät uudelleen ne sielun kielet, jotka elämän vastoinkäymisissä olivat höltyneet. Ja tietoisuudessa, että on täyttänyt velvollisuutensa, piilee ihmeen vahvistava ja kohottava voima.

Harvoin sydän iloinen huokaa surusta, usein hymy väreilee suruhuulilla —

lauletaan laulussa ja se sopii täydelleen rouva Kristinaan.

Heidän noustuaan pienelle vuoren pengermälle, josta oli ihana näköala Himmelfjärdin ja Sorundaländin ylitse, pysähtyi rouva Kristina. Hänen seuralaisensa, joka koko ajan oli kulkenut sydän kurkussa, saamatta sopivaa tilaisuutta keventää sydäntään, astui nyt hänen rinnalleen ja tarttui hänen käteensä. Rouva Kristina katsoi kysyvästi häneen, mutta hänen kauniit kasvonsa olivat niin lempeät, että se rohkaisi tyttöparan mieltä. Ja hän kertoi jalolle rouvalle, kuinka hän oli käynyt vangin luona ja mitä tämä oli puhunut hänelle.

Se oli tapahtunut niin, että kerran, kun hän oli yksin kulkenut samaa tietä, jota he nyt olivat vaeltaneet yhdessä, ja tulleet muurin luo, oli hän kuullut hiljaa mainittavan nimeään. Hän oli katsonut ympärilleen, mutta ei voinut huomata mitään. Silloin oli hänen nimensä lausuttu uudestaan, ja hän oli katsonut ylöspäin erääseen torninluokkuun ja nähnyt vanhan sukulaisensa kasvot painettuna rautaristikkoa vasten. Tämä oli näyttänyt niin perin onnettomalta ja kärsivältä ja oli puhunut niin kauniisti, ettei hänellä ollut sydäntä kieltää hänen pyyntöään. Hän näet oli pyytänyt Kristinaa käymään hänen vankilassaan, jos se olisi mahdollista. Ja se oli Kristinalle onnistunut, ja siellä oli vanha mies kyynelsilmin kerjännyt häneltä anteeksi, mitä oli rikkonut häntä vastaan, jos se sitte lopultakaan oli rikos, koska hän oli toiminut parhaassa tarkotuksessa.

"En ole menetellyt rehellisesti teitä kohtaan, rouva Kristina", näin lopetti tyttö, "kun olen antanut tämän mennä mainitsematta siitä teille mitään, ja aina on ollut mielessäni tehdä se, mutta minua on pidättänyt ensi sijassa pelko, että te vihastuisitte, mutta myöskin se, että olen aina luullut, etten ole tehnyt mitään pahaa vaan ainoastaan täyttänyt velvollisuuteni lohduttaen ja auttaen, missä lohdutusta ja apua tarvittiin. Jos olen tehnyt väärin, niin rangaiskaa minua, rouva Kristina, mutta antakaa minulle anteeksi. Sillä tietten tahtoen en tahdo mieltänne pahottaa."

Kristina tarttui linnanrouvan käteen ja painoi sen huulilleen.

"Olisi kyllä ollut parasta, jollei se olisi tapahtunut, Kristina", sanoi rouva hieman mietittyään. "Mutta sitä ei nyt voi muuttaa, enkä tiedä, voiko se oikeastaan johtaa mihinkään meille vastenmieliseen. Muista vain, että tämä piispan palvelija pian tulee saamaan takaisin vapautensa, jahka vain kuninkaan kansleri katsoo ajan sopivaksi. Eihän hänen yksinomaan sinun tähtesi, lapseni, täydy toistaiseksi olla maailmasta kateissa, vaan myöskin armollisen herramme kuninkaan vuoksi. Ajattelepa vain, mitä hän lausui Severin herran lähettiläälle metsässä Stegeborgin lähellä... Parasta on sentähden, ettei ole paljoissa tekemisissä miehen kanssa, ja jos hän kärsii, niin muista, ettei hän voi maata paremmalla vuoteella kuin

on itse itselleen valmistanut."

"Olen kuitenkin luvannut silloin tällöin käydä hänen luonaan, ja hän on minun lähin sukulaiseni, rouva Kristina..."

"Sukulaisuus ei merkitse mitään, tyttö, kun on kysymys maan parhaasta!"

"Kiellätte siis minua edelleen käymästä hänen luonaan?"

"Luulen, että se olisi parasta sinulle, Kristina ... kuitenkin jätän asian omaan huostaasi. Jos voit säilyttää salaisuuden, että hän on täällä, luulen, että käyntisi miehen luona voivat vahingoittaa ainoastaan sinua itseäsi. Saat tässä menetellä vapaasti, mutta älä anna sydämesi eksyttää itseäsi sellaiseen, mitä voisit tulla katumaan!"

Päivät menivät menojaan tämän keskustelun jälkeen, kului kotvan aikaa, eikä Kristina käynyt Gert Bryninghin luona tämän vankilassa. Mutta mitään ei kuulunut Tukholmastakaan, ei Olavilta eikä kanslerilta. Kristina eli kuin maailmasta olossyättynä, ja itsellään hänellä ei ollut mitään keinoja asettua yhteyteen kenenkään kanssa eikä hän sitä uskaltanutkaan peläten että siten valmistaisi, ei ainoastaan Olaville vaan kaikille, joita rakasti, onnettomuutta ja tuhoa. Hyväntahtoinen vouti ja hänen iankaikkiset "muistan vielä" juttunsa alkoivat lopulta tulla yksitoikkoisiksi ja ikäviksi, ja rouva Kristina oli liian korkealla voidakseen tulla siksi ainoaksi, jota tyttö eniten tarvitsi: osanottavaksi ystäväksi. Eräänlainen raskasmielisyys alkoi saada hänet valtaansa. Oli hetkiä, jolloin hän luuli itsensä kaikkien hylkäämäksi, ja silloin hänestä tuntui, että kuolema olisi suloinen.

Eräänä marraskuun päivänä, juuri kun sellaiset ajatukset parhaillaan pitivät karkeloaan hänen mielessään, sanoi vouti hänelle, hänen seistessään katsellen, kuinka tuuli leikki puiden kellastuneilla lehdillä:

"Vanhus siellä alhaalla on kovasti sairaana, neitsyt ... pelkään pahinta!"

Saman katon alla oli siis eräs, joka oli vielä onnettomampi kuin hän, vaikka hänestä tuntui, ettei kukaan voisi vetää vertoja hänelle siinä suhteessa. Ja tavallaan juuri hän oli saanut aikaan vanhuksen onnettomuuden. Oli kyllä totta, kuten Kristina rouva sanoi, että hän sitä paitsi oli ansainnut rangaistuksen jostakin muusta, vielä rikollisemmasta, mutta se oli asia, jota Kristina ei tahtonut tuomita. Mihin hän oli syynä, sen hän tahtoi sovittaa sikäli kuin kykeni, ja eikö hänen velvollisuutensa ollut lieventää vanhan sukulaisen kärsimyksiä, kun hän sen voi tehdä?

Nämä ajatukset risteilivät hänen sielussaan, ja hän tunsu tarvetta tavata ja lohduttaa vanhusta. Hän ikävöi sitä.

"Onko hän puhunut minusta?" kysyi hän voudilta.

"Kyllä hän on ... mutta olette menetellyt oikein, kun ette ole käynyt hänen luonansa. Kumminkin on uskoni, ettette enää voi vahingoittaa itseänne ettekä muita, vaikka tahtoisitte sanoa hänelle lohdutuksen sanan."

Ja niin seurasi Kristina voutia alas torniin.

Gert virui vuoteella seinän vieressä. Hän näytti nukahtaneen, kun Kristina astui sisään, ja kun hän nosti silmänsä, oli katse hämmentynyt ja raukea. Hänen kasvonsa olivat kalpeat ja laihat, ja harmaa tukka riippui vanukkeisena ja kampaamatonna hänen ohimoillaan.

"Kuinka on laitanne, vanha Gert?" kysyi Kristina liikutettuna hänen näkemisestään.

"Huonosti, huonosti!" vastasi tallimestari raukealla äänellä. "Luulen, etten pääse enää täältä hengissä."

"Vanha sukulaisparkani!" huudahti Kristina. "Ja te ette ole kutsunut minua luoksenne?"

"Mitä elämällä on tekemistä kuoleman luona, neitsyt? Ja minä kärsin rangaistusta teoistani, en valita, tahdon vain tunnustaa syntini ja kuolla."

Kristina tarttui hellästi hänen käteensä ja kyynelet kihosivat hänen silmiinsä. Mutta silloin välähti Kristinan mielessä eräs muisto, jonka hän heti puki sanoihin:

"Koska te nyt puhutte niin alistuvasti ja sovinnollisesti, tahdotteko sanoa minulle, jos kysyn, erään asian, jota olen paljo miettinyt, ja joka minua on surettanut enemmän kuin se, mitä teillä oli mielessänne minua kohtaan... Ajattelen kuningasta, ja sitä, mitä te puhuitte yöllä Stegeborgin läheisessä metsässä, herra Severin lähettilään kanssa?"

Kristina tunki, kuinka vanhuksen käsi vapisi hänen kuullessaan nämä sanat, ja hänen raukeissa silmissään oli niin hirveä palo, että Kristinan sydän alkoi sykkiä kahta nopeammin ja hän hengitti syvään. Vanki kuitenkin pääsi pian niin katseensa kuin äänensäkin herraksi.

"Kuinka, tiedätkö te siitä?" sanoi hän entisellä alistuvalla äänellään. "Se menee yli ymmärrykseni, neitsyt, mutta en tahdo teiltä salata totuutta. Asian laita on kuten sanotte; olen ollut suuri syntinen, ja mitä nyt olette kysyneet minulta, sitä olen ajatellut yöt ja päivät nyt jonkun aikaa menetettyäni toivon saada enää vapaudessa nähdä päivän valoa..."

Avomielinen tunnustus teki Kristinaan syvän vaikutuksen, ja hän kiitti sydämessään Jumalaa, että hän oli tehnyt tämän kysymyksen. Teki hyvää ajatella että vanha mies oli tullut niin pitkälle ja tunnustanut rikoksensa. Kääntymys on tunnustuksen lähellä, oli Olavi usein sanonut, ja kuvaamaton rauhan tunne virtasi hänen mielensä lävitse tätä ajatellessaan. Hänen liikituksensa ei jäänyt vanhukselta huomaamatta. "Olen myös aikonut", sanoi hän, — "vaikka mitäpä hyödyttää puhua siitä, kun ei kuitenkaan näytä siltä, että enää vois in panna sen toimeen, — mutta on ollut aikeeni, että jos pääsisin täältä pois, tahtoisin mennä kuningas Kustaan luo ja sanoa hänelle kaiken!"

"Sukulainen!" huudahti Kristina säteilevin katsein. "Kiitän taivaan Jumalaa näistä teidän sanoistanne! Minun on ollut raskasta epäillä, että ainoa, joka läheisemmistä sukulaisistani on elossa, olisi kavaltaja, antakaa anteeksi sana ... mutta nyt olen niin iloinen ja tunnen itseni niin tyytyväiseksi, että vois in kuolla teidän kanssanne!"

Hän katkaisi äkkiä puheensa ja katsoi vanhukseen, ja salama välähti hänen silmistään.

"Johtuu mieleeni asia", sanoi hän, mutta meni nopeasti, ennenkuin oli lopettanut lauseensa, ovelle katsomaan olivatko he yksin, ja vasta päästyään siitä vakuutetuksi, lisäsi hän: "Meidän on paettava yhdessä, sukulainen!"

"Paettava! Mitä sanotte, Kristina?"

"Niin kyllä ... se varmaan onnistuu. Viette minut takaisin Tukholmaan, mestari Olavin ja hänen äitinsä luo, ja sitte puhuttelette kuningasta. Oi, hän on niin hyvä ja lempeä, kuningas Kustaa. Ette tunne sitä niin hyvin kuin minä, mutta minä olen kuullut rouva Kristinan puhuvan hänestä... Se kyllä käy hyvin, sukulainen; sanokaa, sanokaa, että hyväksytte tuumani!"

"Oi, kuinka veri virtaa kuumana nuorissa suonissa", sanoi vanhus omituisesti hymyillen. "Ei, ei, niin emme tee, lapsi, minullakin on ylpeyteni, näetkös, tahdon ensin päästä täältä, ja sitte, vapaana miehenä, ilman muuta pakotusta kuin oma tahtoni laskea tunnustukseni kuninkaan jalkoihin... Olen sitä paitsi nyt liian heikko liikkuakseni paikaltani. Ei, ei, Kristina ... mutta puheemme mestari Olavista panee minut jotakin ajattelemaan... Kuitenkin voimme siitä jutella toisella kertaa, jos Herra suo minulle elinpäiviä, ja jollei, niin samantekevä."

"Sanokaa kuitenkin lyhyesti, sukulainen, ajatuksenne ... siinähan voi olla minulle jotakin opittavaa. Ajattelen, että mitä tästä lähtien sanotte minulle, voin laskea sydämelleni kuin olisi sen sanonut oma isäni."

"Sen voit, lapsi, ja koska kerran pyydät minua, niin voinhan sanoa, ettei teidän rakkautenne ole minulle mieleen ... voit uskoa, että tarkotan vilpittömästi parastasi, sillä jos tahtoisin olla sinulle mieliksi, niin puhuisin kai viimeisimmäksi sellaisia sanoja... Mutta elämän lopulla ei niin paljoa pelkää, jos loukkaakin sitä, jota rakastaa, kunhan vain siten voi pelastaa hänet onnettomuudesta."

"Ei, ei, vanhus!" huudahti Kristina lämmöllä. "Sellaista puhetta en tahdo kuulla. Mestari Olaville olen luvannut uskollisuutta ja sitä en tahdo pettää, vaikka onnettomuus tulisi ja murtaisi minut!"

"Älkäämme sitte puhuko siitä, mutta kerran huomaatte kyllä sanani todeksi, neitsyt, ja silloin kenties itse haluatte luostariin, ja ajattelette minusta hyvää kuoltuani."

Nämä sanat panivat Kristinan vaikenemaan. Tavallisissa oloissa eivät ne olisi tehneet häneen mitään vaikutusta, mutta täällä, miehen lausumina, joka odotti kuolemaa, ja häntä ympäröivän yksinäisyyden vaikutuksesta ne saivat voiman ja merkityksen, joka häntä hämmästytti. Oli niin hiljaista ja autiota kuin haudassa, tuntui hänestä, kun hän silmäili syvälle sydämeensä, ja joukko ajatuksia nousi sieltä yhtyen siihen, jonka vanki oli herättänyt eloon. Hänen rakkautensa saattaisi hänet onnettomuuteen; — hän ei ollut koskaan ajatellut asiaa sellaisena kuin hän sen nyt näki. Tosin oli hän odottanut taisteluja ja vastoinkäymisiä Olavin rinnalla ja hän tahtoi käydä mielellään niitä vastaan. Mutta onnettomuus vanhuksen huulten lausumana sai aivan toisen sävyn. Onnettomuus näytti hänestä nousevan ikäänkuin irvistelevä kummitus hänen ja Olavin väliin.

Hän poistui vankilasta raskain askelin ja kului melkoisen kauan, ennenkuin hän voi jälleen käydä vangin luona. Hän teki sen kuitenkin ja silloin ei Gert puhunut Olavista mitään, ainoastaan itsestään, ja hän pyysi sukulaistaan vaikuttamaan rouva Kristinaan, että hän saisi puhutella pappia, sillä hän tunsii loppunsa olevan lähellä, vaikkakin se viipy kauvemmin kuin hän oli osannut aavistaa. Kun päivä olisi käsissä, lähettäisi hän sanan Kristinalle.

Tämä puhe kuolemasta vahvisti Kristinan mielessä niitä hyviä ajatuksia, jotka hän oli vanhuksestaan saanut, ja hänen vakuutustansa, että ukko tarkoitti sydämestään hänelle hyvää. Juuri se asia, ettei Gert nyt puhunut hänelle Olavista, sai enemmän kuin mikään muu ikäänkuin tulikirjaimilla syöpymään Kristinan sieluun ajatuksen, että hänen sydämensä pyhäkkö, hänen uskonsa onneen Olavin rinnalla oli rakennettu löyhälle perustukselle. Hän karkotti pois ajatuksen, mutta se tuli jälleen, tuli yhä uudestaan, vastoin hänen tahtoaan, samoin kuin tarkasti katsottuaan johonkin esineeseen ja sitte ummistettuaan silmänsä näkee esineen kuvan määrättyjen väliaikojen jälkeen lakkaamatta toistuvan erilaisissa väreissä.

Eikä Tukholmasta kuulunut mitään, ei mitään. Talvi tuli. Levottomat aallot eivät enää loiskuneet rantaan ja lumi peitti hohtavan valkoisena ulapan, metsät, vuoret ja laaksot. Mutta yhä kalpeammiksi kävivät immen posket, yhä rauhattomammin sykki hänen sydämensä, ja hänen levottomuutensa yltyi joka kerta kun hän kävi vangin luona.

Vihdoin läheni joulun, ja rouva Kristina varustautui matkalle Tukholmaan. Hän odotti ainoastaan kutsukirjettä häihin, jotka kuningas viettäisi sisarelleen rouva Margareta Vaasalle ja Hoyan kreivi Johanille.

Eräänä iltana joulun edellisellä viikolla kuuli Kristina kulkiessaan väentuvan ohitse aivan tavatonta soittoa. Niin sulavia ja kauniita olivat sävelet, että hän pysähtyi eikä tahtonut liikahtaa paikaltaan, jottei menettäisi niistä ainoatakaan. Vasta kun soitto vaikenä, juoksi hän portaita ylös ja avasi oven linnan tupaan. Siellä sisällä oltiin täydessä jouluvalmistusten puuhassa, mutta sittekin oli jokainen tuokioksi lakannut työstään kuunnellakseen soittajaa, joka istui oven suussa.

Hän oli ryysyihin puettu mies, kasvot kalpeat, posket pöhöttyneet ja lerpallaan. Jotakin haaveellista häämötti ja unelmoi hänen silmissään, jotka tuijottivat jäykästi lattiaan hänen vasemman kätensä levätessä viulun kaulalla ja oikean riippuessa käyrää pidellen hänen sivullaan. Kun Kristina astui sisään, katsoi mies arasti ylös, mutta hänen katseensa seestyi yhä enemmän ja enemmän, ja hymy, joka levisi hänen suunsa ympärille, loisti niin sydämellisesti ja lämpimästi hänen silmistään, että koko hänen kasvonsa aivan kuin kirkastuivat.

Kristina ei voinut kääntää silmiään näistä kasvoista. Hän katsoi ja katsoi ja koetti samalla muistutella, missä hän oli nähnyt nuo piirteet ennen. Vihdoin muisti hän sen ja sanoi soittajalle:

"Enkö nähnyt teitä viimeksi Tukholman kirkossa tuona hirveänä päivänä, jolloin...?"

Mies keskeytti hänet asettamalla soittimen leukansa alle ja houkuttelemalla siitä esiin ihmeellisimmän ihanat sävelet, jotka muistuttivat urkujen soittoa kirkossa samana päivänä, jona Kristina antoi Olaville kätensä alttarin edessä pyhän Yrjänän kuvan vieressä.

"Tunnetteko minut?" kysyi Kristina, kun soitto oli vaiennut.

"Tunnenko teidät, neitsyt", vastasi mies onnellisesti hymyillen, mutta vaikenä äkkiä, ikäänkuin pelästyen omia sanojaan, ja lisäsi: "ei, ei, en tosin teitä tunne, kuinka teidät tuntisin, mutta mestari Olavi..."

"Pian, rakas ukko", huudahti Kristina ja katsoi niin levottoman rukoilevasti mieheen, "mestari Olavi, sanotte ... onko teillä viestejä häneltä?"

"Mestari Olavi on kuollut, hän!" vastasi mies.

"Kuollut!" huudahti Kristina tullen kalmankalpeaksi ja vaipuen maahan. Pari naista syöksähti esiin ja he nostivat hänet käsivarsilleen. Mutta soittaja pisti viulun käyrineen kainaloonsa ja tallusteli ovesta pihalle.

"Minä jo aavistin", sanoi kyökkimestari, "nähdessäni miehen ensikertaa viikkokausi sitte, että hän toisi onnettomuutta mukanaan!"

Sillävälin hiipi soittoniekka hiljaa ja huomaamatta pitkien muurien vartta, ja missä seisoi ainoakaan puu lumen painamine oksineen, siellä kätkeytyi hän sen alle ja väistelihe suurimmalla varovaisuudella eteenpäin. Kun hän niin saapui lähelle tornia, jossa Gert Bryningh istui vangittuna, katosi hän parin

sellaisen puun alle, jotka seisoivat siellä ikäänkuin häntä varten. Ja hänen askelensa olivat niin varmat ja hänen matkansa suunta niin epäröimätön, ettei hän ilmeisesti ensi kertaa kulkenut näitä polkuja. Kun hän oli kadonnut honkien lumivaipan alle, seisoi hän aivan hiljaa ja liikahtamatta, ja ohikulkijan olisi ollut vaikea keksiä häntä, vaikkapa olisi aavistanutkin jonkun piilevän näiden puiden luona.

Tunti kului tunnin jälkeen, mutta puiden alta ei näkynyt liikahdustakaan. Ilmeisesti oli mies valinnut sieltä makuusijansa.

Puoliyön aikaan kuului jälleen jonkun kulkijan askeleita. Nekin lähenivät tornia, jossa vanki istui. Tulija oli leveähartiainen mies, ja hänen käyntinsä oli reipas ja varma kuten sotilaan. Saavuttuaan tornin juurelle, huusi hän puoliääneen: "Gert!"

"Kuka siellä?" kuului Gert vastaavan hetken jälkeen, sitte kun huuto oli pari kertaa uudistettu.

"Hyvä ystävä!" vastasi sotilas. "Minulla on mukanani terveisiä priorilta."

"Vihdoinkin ... ne ovat viipyneet kauvan, ne!"

"Mutta ken odottaa jotakin hyvää, hän ei odota liian kauvan, sanotaan, ja nyt täytyy joka miehen olla paikallaan."

"Kuka olette?" kysyi Gert jälleen hieman epäluuloisesti. "Onko teillä mitään tunnusmerkkiä häneltä, joka teidät on lähettänyt?"

"Olen Pietari Grym, yksi teikäläisistä", kuului vastaus, "ja olen nyt matkalla kohtaamaan erästä Severin Norbyn lähettilästä. Kuningas oleskelee tällä haavaa Upsalassa, ja kun minä ja hän tämän jälkeen kohtaamme, veisattanee silloin toista virttä kuin viimeksi erotessamme. Piispa Pietari ja tuomiorovasti Knut oleskelevat Taalainmaassa, ja niin pian kuin saamme varmuuden herra Severinistä, alkaa rynnäkkö. Huomenna avataan teidän vankilanne. Minulla on mukanani kirjeet herra Lauri-kanslerilta rouva Kristinalle sekä siitä että mestari Olavin kuolemasta."

Kuusten alta kuului liikettä, mutta keskustelevista ei kumpikaan sitä huomannut. Jos Pietari Grym olisi tullut kääntyneeksi ympäri, niin olisi hän kentiesi nähnyt kuinka muuan pää pisti esiin aivan maan rajasta, ja kuinka silmäpari oli kiinnitettynä häneen ja torniluukkuun niin läpitukevana kuin olisivat ne kuuluneet jollekin muulle kuin inhimilliselle olenolle.

"Kaikki on siis järjestyksessään", kuului Gert vastaavan. "Jumalan äiti ja kaikki pyhimykset olkoot siitä kiitetyt! Ja kuinka voi kunnianarvoisa prior? Onko hänkin mukana Taalainmaassa?"

"Ei, hän istuu luostarissaan Vesteråsissa, jollei hän tällä haavaa matkusta Tukholmaan, sillä tiedän että kuningas on hänet sinne kutsunut."

"Olisi ollut hyvä", jatkoi Gert, "jos hän olisi ollut minua hieman lähempänä. Minua on suuresti heikontanut oleskeluni tässä tornissa, ja joutuisuus olisi nyt tarpeen."

"Minulla ei ole niin kiire, etten voisi teitä auttaa."

"On kysymys Ingevald Torstinpojan suuresta perinnöstä, hänen ainoasta perillisestään, jonka toivon nyt Jumalan ja pyhän Britan avulla olevan valmiin ensi tilassa lähtemään Vadstenan luostariin."

"Kristina Pietarintyttärestäkö?" kysyi sotilas.

"Hänestä juuri!" vastasi Gert.

"Mikäli teillä on menestystä, Gert Bryningh, niin on asia autettu. Vien niin teidät kuin hänetkin vahingoittumattomana piispa Hannun käsiin, ja sitte tarvitsee vain sanoa jaa ja amen. Huomenna kohtaamme rouva Kristinan luona toisemme!"

Mies meni, ja syntyi jälleen täysi hiljaisuus. Mutta silloin ryömi kuusten alta esiin soittoniekka, olematta nyt aivan yhtä varovainen kuin muutamia tuntia aikaisemmin valitessaan tämän paikan piilopaikakseen.

Noustuaan pystyyn hän seisoi kauvan vaappuen sinne tänne, ikäänkuin hänen olisi vaikea päättää, mihin suuntaisi matkansa. Mutta hetken kuluttua katosi hän samaan suuntaan kuin Pietari Grym.

LUOSTARILUPAUS.

Eräissä linnanhuoneissa oli vielä valoa, kun eriskummainen soittoniekka kulki pihan ylitse. Hän heitti katseen ylös valaistuun ikkunaan, ja hän huokasi aivan huomaamattaan, ikäänkuin olisi tuntenut, että tänä yönä taisteltiin taistelua elämästä ja kuolemasta. Mutta hän ei malttanut pysähtyä. Pietari Grymin askelet kuuluivat kappaleen matkaa edellä, ja hän seurasi niitä.

Valo näkyi Kristinan huoneesta. Hän istui siellä yksin, jäykästi tuijottaen eteensä kalpeana ja elottomana kuin marmorikuva. Ystävälliset käsivarret olivat hänet kantaneet leipomatuvasta, ja rouva Kristina oli kutsuttu paikalle. Sillä se tainnostila, johon hän oli langennut, näytti kaikista olevan alku kuolemaan. Yhteisellä huolehtimisellaan onnistuivat he kuitenkin palauttamaan hänet henkiin.

Rouva Kristina istui kauvan Kristinan huoneessa puhuen lohdutuksen ja ystävyys sanoja, ja hänen mentyään tuli voudin tyttärentytär, ystävällinen ja hyväsydäminen lapsi, ja hänkin pani kaikki voimansa liikkeelle karkottaakseen surut tyttöparan sielusta. Mutta suru ei poistunut. Se pysyi hievahtamatta sydämen syvyydessä, ja tyyneys, joka näytti palaavan, voima, joka vähitellen näytti ilmaantuvan, oli epätoivon tyyneyttä ja voimaa. Käärme oli kiertänyt sydämen ympärille, vaikkakin sen yllä oli kukka- ja nurmipeite.

Puoliyön jälkeen pyysi Kristina voudin tytärtä menemään levolle, ja hän puhui sellaisella tyyneydellä, ettei tyttö enää epäröinyt jättäessään häntä yksin. Ja niin istui hän siellä, ilman toivoa ja ilman kyyneliä. Hän toisti itsekseen, mitä rouva Kristina oli sanonut, ettei voinut tietää, oliko se viesti, jonka mies oli tuonut, luotettava, ja että täytyi odottaa varmempia tietoja. Mutta hän tunsikin omituisen miehen, mitä enemmän hän sitä ajatteli, sitä elävämpänä esiintyi hänelle tapaus Suurkirkossa, kerjäläisen liikutus, se hellyys, jolla tämä oli katsellut häntä sekä kaikki ne sanat, joita hän ja Olavi olivat vaihtaneet, ja siitä kävi aivan luonnollisesti selville, että mies, joka jollakin hänelle käsittämättömällä tavalla oli saanut selon hänen olinpaikastaan, oli tahtonut ajoissa ilmottaa hänelle sen miehen kuoleman, jonka kihlattu hän oli ja tullut siksi miehen läsnäollessa. Ja sitä paitsi, kun hän ajatteli sitä pitkää aikaa, joka oli kulunut hänen kuulemattaan mitään Tukholmasta ja niistä, jotka olivat hänelle rakkaat, selvisi hänelle aivan itsestään, että musertavan kuulonsanomien täytyi olla tosi.

Se oli hirveä yö. Hänestä tuntui, ettei hyvä Jumala voinut kovemmin koetella ihmissydäntä. Häntä puistatti kuumeväristys, veri ikäänkuin hyytyi hänen suonissaan, ja hirveänä ja musertavana hiipi hänen mieleensä ajatus, että Jumala oli hänen hyljännyt. Sentähden oli hänen katseensa niin jäykkä ja hänen poskensa niin marmorinvalkoinen.

Mutta silloin juolahtivat hänen mieleensä muutamat sanat, jotka hän oli kuullut Olavin suusta, ettei Herra koskaan hyljää omiaan, että mitä tahansa tapahtuneekin, koituu se ihmisen jalostumiseksi, jos hän nöyrästi taipuu Jumalan väkevän käden alle. Ja nämä sanat syyttivät jälleen loisteen hänen silmiinsä, ja hän lankesi polvilleen ja rukoili hartaasti ja lämpimästi. Noustuaan rukouksistaan sulki hän kyyneliin.

Tuli aamu ja päivänvalo lankesi huoneeseen, mutta niin niukasti kuin ainoastaan osottaakseen, että valoa ja lämpöä oli olemassa, mutta toisia, onnellisempia maanpaikkoja varten. Oven ulkopuolelta kuului askeleita. Rouva Kristina astui sisään. Hän oli liikutettu, ja hänen syvissä silmissään paloi liekki niin lämmin, mutta samalla niin juhlallinen, että nuori tyttö selvästi näki heidän erottuaan tapahtuneen jotakin, joka oli riistänyt hänen tavallisen tasapainonsa.

"Kirjeitä Tukholmasta?" kysäsi tyttö enemmän kuiskaten kuin lausuen, ja hänen huulensa vapisivat, ikäänkuin hän olisi pelännyt lausua sanan ääneen.

"Niin, lapsi", vastasi rouva Kristina, ja kyynel värähteli hänen silmissään. "Kirjeitä on tullut Tukholmasta!"

"Ja onko totta, mitä hän sanoi...?"

Rouva Kristinan ei tarvinnut vastata, mutta hän riensi luo ja sulki kiihtyneen tytön rintaansa vasten, ja antoi hänen itkeä loppuun. Sen jälkeen tarttui hän hänen käteensä ja katsoi häntä lempeästi ja vakavasti silmiin.

"Epäilin viimeiseen asti, lapsi", sanoi hän. "Epäilin vielä luettuani kirjeen loppuun, sillä en ollut tuntenut aivan oikein kanslerin tavallista nimikirjotusta. Mutta mies, joka toi kirjeet ja jolla oli mukanaan kirjeitä kuninkaaltakin sekä minulle että piispa Hannulle Linkopingissä, joissa kirjeissä kutsutaan kreivi Johanin ja rouva Margaretan häihin joulukuun kahdentenakymmenentenä päivänä, hän on minulle takeena kirjeiden totuudesta. Tunnen hänet hyvin; hän oli kerran miesvainajani, herra Stenin palveluksessa ja on nyt kuninkaan miehiä. Ja nyt Kristina, lapseni, tulen esittämään sinulle kaksi ehtoa, joko tahdot jäädä luokseni tai tahdot, kuten vanha mies varmaankin tulee kehottamaan..."

Kristina kohotti kysyvän katseensa. "Sukulaisesi Gert Bryningh on vapaa ja lähtee tänään Hörningsholmasta."

"Ja mihin sitten tulee sukulaiseni kehottamaan?"

"Mikäli tunnen häntä ja hänen suhdettaan sinuun, ajattelee hän nyt kaiketi, että tahdot sulkeutua yksiksesi ja elää nuoruutesi muistoissa ja tehdä Jumalan työtä hyljäten maailman... Siinä asiassa en osaa sinulle neuvoa mitään; sanon vain sinulle, että voit minunkin luonani saada tyyssijan, jota sydämesi halajaa... Sukulaisesi tulee itse puhumaan kanssasi siitä; olen tahtonut sanoa sinulle tämän, jotta et luulisi seisovasi aivan yksin maailmassa, kuten voisit olla taipuvainen luulemaan kuolemansanomien saatua vahvistuksensa, ja jotta sinulla siis olisi muutakin valitsemisen varaa kuin mitä hän sinulle esittää."

Hänen vielä puhuessaan aukeni ovi ja Gert Bryninghin kalpeat, surkastuneet kasvot näyttäytyivät. Hän säpsähti nähdessään rouva Kristinan, mutta tämä liike näytti aivan luonnolliselta, ja kun hän tahtoi sulkea oven ja poistua, kehotti rouva Kristina häntä astumaan sisään.

"Älkää ihmetelkö, ankara rouva", sanoi hän nöyrästi kumartaen, "vaikkakin ensimmäiset askeleeni koskivat häntä täällä... Lapsirukka, nyt on hänen ilonsa lakastunut ... nyt ei hänellä ole maailmassa ketään muuta kuin minä vanha murtunut mies."

Hän levitti liikituksen valtaamana käsivartensa, ja Kristina painoi luottavasti kasvonsa hänen rintaansa vasten. Rouva Kristina ei katsonut tarvitsevansa olla läsnä sukulaisten kohtauksessa, vaan poistui. Omituinen tyytyväisyyden ilme väikkyi silloin Gertin kasvoilla, ja hänen silmänsä tähystelivät varman näköisinä ympäri huonetta ja ulos pienestä ikkunasta.

"Ymmärrän surusi, lapsirukka", sanoi hän vihdoin taputtaen Kristinan päätä, "ja pidän sitä arvossa; kadun vain, että tahdoin asettua väliin, sinun ja hänen, jota pidit rakkaana. Mutta minäkin pidin yhteisen sukulaistemme tahtoa pyhänä, ja katsoin velvollisuudekseni viedä sen perille; voitko antaa sen minulle anteeksi, lapsi?"

Hän istuutui jakkaralle ikkunan luo ja veti Kristinan vierelleen.

"Ennenkuin jätän Hörningsholman", jatkoi vanhus, "tahdon kiittää sinua siitä rakkaudesta, jota olet osottanut minulle onnettomuuteni aikana; en unhotta sitä koskaan. Mutta tahdon keskustella kanssasi myös tulevaisuudesta."

Kristina istui kumarassa, käsi vasten poskea. Hän kuunteli tarkkaavaisesti, mitä vanha mies sanoi, ja koko ajan vuotivat kynelet.

"Luulet kai, että nyt tulisin vanhoine vaatimuksinani ... ei, ei, lapsi, sinä olet voittanut minut, Gert Bryning ei sano enää mitään sellaista. Saat noudattaa vapaata tahtoasi; saat itse määrätä itsestäsi. Antakoon sukulaisvainajani minulle anteeksi rikokseni hänen viimeistä tahtoaan vastaan, mutta minulla ei ole sydäntä pakottaa sinua. Ei, ei, ulos maailmaan, Kristina, jos tahdot; juokse ja leiki ja ole iloinen! Sinä olet rikas, tyttö, et tiedä sitä, mutta minä tiedän ... saat mielin määrin nauttia elämästä, jos tahdot, ja voit tehdä jonkun miehen onnelliseksi..."

Kristina vavahti, ja ilmeinen vastenmielisyys kuvastui hänen kauniilla kasvoillaan. Hänen korvissaan kuului niin kummalliselta puhe rikkaudesta ja onnesta ja maailman huvituksista, juuri kun hänen sydämensä oli täynnä surua, joka ei koskaan haihtuisi. Mitä merkitsivätkään hänelle kaikki maailman aarteet, kaikki ajateltavat ilot, kun hän oli poissa, hän, jonka kuva oli kasvanut hänen sieluunsa ja ollut hänen ihailunsa esine aina siitä pitäen, kun hän pienenä lapsena tuli hänen vanhempainsa kotiin! Pelkkä ajatuskin, että tämän katoavan elämän hyvyys voisi hänelle tarjota mitään lohdutusta, herätti hänessä inhoa, ja siitä heräsi pian halu luopua kaikesta maailman hälinästä ja yksinäisyydessä elää ja tehdä hyvää ja toivoa, että kerran toisessa maailmassa saisi kohdata sen, joka täällä maan päällä oli ollut hänelle rakas.

Mutta missä oli maan päällä paikka, jossa hän saattoi elää elämäänsä sellaisella tavalla? Tämä kysymys heräsi aivan äkkiä hänen mieleessään. Hän ei ollut siitä selvillä, mutta sellaisessa valossa ei hän ollut vielä koskaan nähnyt asiaa. Hän oli vapaa; hänellä oli oikeus itse määrätä elämästään; hänen sydämensä halusi yksinäisyyteen ja rauhaan, ja hänen sukulaisvainajansa tahto määräsi hänelle luostarin paikkana, jossa hän voisi löytää rauhan. Hän tunsu itsensä miltei onnelliseksi ajatellessaan, että tämä turvapaikka oli olemassa. Pelästyneen naarashirven lailla kiitivät hänen ajatuksensa luostarin kammioon. Suru, tyhjiys ja lopuksi kauhu, että hän mahdollisesti voisi maailman huvituksissa tai toisen miehen rinnalla saavuttaa unhotusta ja lohdutusta, — kas siinä ketju, joka ajoi häntä huimaa vauhtia eteenpäin. Vanha Gert Bryningh, hän oli taitavasti osannut laskea verkkonsa.

"Sanani surettavat sinua, lapsi", jatkoi hän hetken jälkeen, "näen sen, mutta ne ovat totta, enkä tahdo sitä sinulta salata. Sen mukaan, miten minä näen asiat, ja sillä kokemuksella, mikä minulla on maailmasta, ja sillä kunnioituksella, jota tunnen vainajan tahtoa kohtaan, en tiedä muuta valittavaa kuin nämä kaksi ... elämä ihmisten seassa ja heidän touhussaan ja tohinassaan tai elämä hiljaisessa

luostarissa. On mahdollista, en tahdo väittää sitä vastaan, että elämäsi luostarin ulkopuolella voi tulla tyyneksi ja onnelliseksi ja rauhalliseksi, mutta sitä en usko ... katsos, en puhu sinua taivuttaakseni, saat itse valita..."

"Rouva Kristina sanoi, että saisin jäädä hänen luoksensa."

Vanhan miehen kasvojen ilme muuttui, mutta Kristina ei sitä huomannut.

"Jalo rouva Kristina!" sanoi Gert. "Hän on tapaisensa, mutta hän on nuori vielä ja tuntee maailmaa vain korkealta yhteiskunnalliselta asemaltaan, jolta hän sen on nähnyt, ei alhaalta päin, ei niiden tarpeiden, surujen ja ilojen kannalta, jotka joutuvat vähäväkisten poluille... No, niin, sinun voi olla hyvä olla hänen luonansa, Kristina. Sanotaan, että rouva Kristina aikoo mennä naimisiin; täällä tulee silloin viljalta kaikenlaisia huvituksia, ritareita ja ylhäisiä neitsyitä vilisee hänen talossaan. Se on kolmas vaihtopuoli ... niin, voit siis miettiä, lapsi, ja tarkoin punnita sydäntäsi; myönnyn jo edeltäpäin siihen, mitä tulletkin valitsemaan... Lähden nyt täältä herrani, piispan luo."

Kristina hypähti pystyyn kuullessaan nämä sanat, ja kuumeinen puna paloi hänen poskillaan.

"Minun ei tarvitse valita!" huudahti hän. "Olen jo valinnut, sukulaiseni, ja halajan pian — pian päästä nauttimaan sitä rauhaa, jota luostari tarjoaa."

"Sanasi sekä kummastuttavat että ilahuttavat minua, lapsi", jatkoi Gert osottamatta pienintäkään maltittomuutta tai halua kiirehtiä ratkaisua, joka oli niin lähellä. "Mutta sellainen askel on liian tärkeä otettavaksi näin ylitsekuohuvain tunteiden vallassa. Ei lapsi, emme saa hätiköidä. Vasta kun tyyneästi voit kirjoittaa tahtosi paperille, Kristina, silloin, mutta ei ennen, olet kypsytynyt ottamaan tämän askelen."

"Mitä se ajanhukka hyödyttäisi, sukulainen?" kysyi Kristina. "Kirjoittaa tahtoni paperille, sanotte... Olen vahvempi kuin luulette; tahdon heti täyttää tämän vaatimuksen."

"Kristina lapseni, mihin sitä tarvittaisiin...? Mutta jos sitä itse haluat, tunnustan, että näen sen suurella mielihyvällä. Mutta nyt menemme sisälle rouva Kristinan luo. Hänelle, jonka luona sinulla on ollut ja joka vastaiseksikin on tarjonnut sinulle tyyssijan, on sinun ilmoitettava sydämesi vapaa päätös. Minullekin on tärkeää, että teet sen, sillä päälleni voi helposti langeta varjo, ja sitä en tahdo..."

"Ei, ei, teidän päällenne, sukulainen, ei lankea mitään varjoa. Menemme rouva Kristinan luo!"

Linnan suuressa salissa istui rouva Kristina, ja hänen edessään seisoivat sotilas, joka ryhdistään ja tavoistaan päättäen näytti kuuluvan sotaväen päällystöön. Juuri ovenvartijan avatessa ovea saliin, näki Kristina ristikäytävässä suoraan vastassaan soittoniekan, joka edellisenä iltana oli ilmottanut hänelle katkeran uutisen. Hän seisoivat siellä viulu kainalossaan, ja Kristinasta näytti, että hän viittasi hänelle, mutta hänen mielensä täytti päätös, joka siellä oli kypsytynyt, niin että omituinen mies vilahti hänen ohitsensa, hänen kiinnittämättä vieraaseen mitään huomiota.

Gert pysähtyi käsi kädessä Kristinan kanssa ovelle, joka sulkeutui heidän jälkeensä.

"Ja oletteko sanonut kaiken, mitä tiedätte tästä asiasta?" kysyi rouva Kristina, päättäen keskustelun, joka oli ollut hänen ja kuninkaallisen sotapäällikön välillä.

"Kaiken!" vastasi tämä kumartaen.

Rouva Kristina kääntyi sen jälkeen tulijoihin ja viittasi Kristinan luokseen.

"Nyt näytät aivan toiselta, lapsi!" sanoi hän. "Ellen erehdy, niin olet nyt tehnyt päätöksesi..."

"Niin!" vastasi Kristina. "Olen tehnyt päätökseni. Seuraan sukulaistani ja tahdon pian löytää paikan, jossa minua ei häiritse mikään, joka vetäisi mieleni pois siitä korkeammasta elämästä, jolle nyt tahdon omistaa kaikki ajatukseni ja kaikki voimani."

Rouva Kristina istui kauvan vaiti, ja hänen syvä katseensa piili niin tutkimattomana otsan korkean kaarteeseen alla, hänen pannessaan kätensä ristiin ja antaessaan niiden levätä helmassaan. Kristina ei ollut koskaan puhunut hänen kanssaan Olavin ja omasta rakkaudestaan, mutta hän tunsikin sen siitä kertomuksesta, jonka tyttöparka kertoi, kun hän Stegeborgissa, takaa-ajajaansa paetessaan, sattumalta joutui etsimään turvaa rouva Kristinan huoneessa. Oli kuitenkin niin kuulumatonta papin meneminen avioliittoon, että rouva Kristinakin, niin valistunut ja jalo kuin olikin, vavahti sitä ajatellessaan, ja mitä rakkaammaksi neitsyt hänelle tuli, sitä enemmän hän koetti pitää mahdotonna sitä, mitä oli kuullut.

Kuinka hän ajattelikin puolin ja poikin, ei hän siinä ratkaisussa, jonka asia oli saanut, voinut nähdä muuta kuin Herran käden, joka nousi rankaisemaan rikosta minkä mestari Olavi ja Kristina olivat tekemäisillään. Ja huomattuaan kuinka syvästi Kristina oli kiintynyt tähän mieheen, tunsikin hän melkein

iloa surusanoman saatuaan, niin kovasti kipeää kuin se tuokioksi tekikin. Ajatus, että Kristina oli päättänyt mennä luostariin, tuntui hänestä aivan luonnolliselta. "Tapahtukoon Jumalan tahto!" sanoi rouva Kristina vihdoin, päättäen ajatusjuoksunsa; mutta kääntyen Gert Bryninghiin lisäsi hän: "En kuitenkaan tahdo luulla, että tämä päätös olisi tehty houkutuksesta tai pakosta."

"Rouva Kristina!" vastasi Gert aika arvokkaasti. "Voitte kysyä sitä sukulaiseltani!"

"Olen sen päättänyt vapaasta tahdostani, rouva Kristina", sanoi tyttö. "Ja jottei mitään epäluuloa kohdistuisi sukulaiseeni, tahdon kirjallisesti ilmaista tämän päätökseni ja pyydän, että tekin tahtoisitte todistaa tämän tunnustuksen."

Tätä toivomusta vastaan ei ollut mitään väittämistä. Pieni sitoumus oli pian kirjoitettu, ja siinä seiso selvästi ja kumoamattomasti, että Kristina Pietarintytär omasta vapaasta tahdostaan, olematta siihen yllytetty tai millään muulla tavalla kiusattu ja houkuteltu, oli päättänyt luopua maailmasta ja mennä Kristuksen morsiameksi Vadstenan luostariin. Niin hyvin Kristina rouva kuin Pietari Grymkin kirjottivat todistajina nimensä Kristinan nimen alle.

Huulilla hymy, jota ei voi kuvailla, otti Gert pienen paperin, laittoi sen huolellisesti laskoksille ja pisti poveensa.

Illemmalla lähti Kristina sukulaisensa Gert Bryninghin ja Pietari Grymin seurassa Hörningsholmasta.

Hetkistä myöhemmin avautui ovi suureen saliin, ja soittoniekka astui nöyrästi kumartaen sisään ja rouva Kristinan eteen, joka istui yksikseen suuren takkavalkean ääressä. Soittoniekka kumarteli vielä moneen kertaan, mutta ei rohjennut päästää kuuluviin, mitä hänellä oli sydämellään. Rouva Kristina kysyi häneltä vihdoin, mitä hän tahtoi.

"Mihin neitsyt meni?" sammalsi mies.

"Ja mitä siitä tahdot, ukko ... tunnetko neitsyen tai oletko missään suhteessa häneen?"

"Tunnenko hänet? Minäkö ... tuntisin hänet? — Ei, ei, en tosin häntä tunne. Mutta sanokaa minulle, mihin hän meni, minun täytyy tietää se, ankara rouva, minun täytyy tietää se."

"Vadstenan luostariin!" vastasi rouva Kristina.

Mutta nämä yksinkertaiset sanat näyttivät iskevän mieheen yhtä tuhoisalla voimalla kuin ne sanat, jotka hän lausui edellisenä iltana, olivat sattuneet Kristiinaan. Hän horjahti takaperin ovenpieltä vasten.

"Vadstenan luostariin!" toisti hän niin hirveällä ja uhkaavalla äänellä kuin olisi kuullut verivihollisensa voittohuudon korvissaan.

Ennenkuin rouva Kristina ehti tointua kummastuksestaan, oli mies poistunut huoneesta.

10.

MESTARI OLAVIN KOTONA.

"Minun uskoni on", sanoi Tukholman kaupunginkirjuri, mestari Olavi, erälle Tukholman porvareista, samalla sysäten tuolin loitommaksi paperien ja kirjoitusten peittämästä pöydästä ja nousten seisaalleen, "minun uskoni on, että sillä vyyhdellä, jota nyt vyyhdetään Taalainmaassa, ovat pitkät langat. Mikä on totta ja mikä ei keskenään ristiriitaisissa huhuissa, sen saa tulevaisuus näyttää, mutta yksi on varma, se, että ken on luullut voivansa leikkiä armollisen herramme, kuninkaan kanssa, häntä ei pidellä pehmein kourin, ja saattepas nähdä, pormestari, että leikki saa pelottavan lopun."

"Aika on kuitenkin vaikea, vaikeampi kuin on ollut miesmuistiin", vastasi pormestari.

"Ja te luulette, että se muuttuisi paremmaksi, jos herra Severin tulisi peräsimeen tai jos ankara kuningas vetäytyisi syrjään; ikäänkuin sade ja päiväpaiste, tai sota keisarin ja kuninkaan välillä Ranskassa vaihtelisi Ruotsin hallitsijan toivomusten mukaan."

"Jumala varjelkoon meitä, mestari Olavi", sanoi pormestari pelästyneenä ja veti verkakaapuaan yhteen mahansa ylitse, jotta hopeavitjat hänen kaulassaan kalisivat, "Jumala varjelkoon meitä moisesta onnettomuudesta, että tuo hirmuvaltijas palaisi tänne takaisin, mutta minä ajattelin juuri niitä pitkiä lankoja. Rouva Kristina Gyllenstjernan ja hänen poikansa, nuoren herra Niilo Steninpojan nimi..."

"Ei sanaakaan näistä valtakunnan vihollisten yhteydessä!" huudahti tuittupäinen mestari Olavi ja löi pormestaria olalle. "Kuinka voitte siunaaman aikaakaan luulla, että Kristina Gyllenstjerna... Paremmin pitäisi Tukholman pormestarin ja neuvoston tuntea hänet ja pyhempi pitäisi hänen muistonsa olla tässä kaupungissa..."

"Olette oikeassa, olette oikeassa, mestari Olavi, en voi uskoa moisia puheita, mutta niitä kulkee kuitenkin miehestä mieheen. Eikö viime kesänä sanottu, kun uudestakastajat majailivat täällä, että he tahtoivat muokata maata, jotta se joutuisi kuningas Kristianin käsiin... Mitä tulee uskoa ja mitä ei tule uskoa kaikesta, mikä tahtoo käydä kovan rahan nimellä?"

"Uskokaa Jumalaan ja kuninkaaseen, se on minun neuvoni! Saatte nähdä, että hän tekee yhtä pikaisen lopun metelistä Taalainmaassa kuin hän puhdisti pääkaupunkinsa uudestakastajista palattuuan Malmönmatkaltaan!"

"Siinäpä se on, mestari Olavi! Ettekö tekin sillä kertaa pitänyt kuparia kultana ja ettekö väliin saanut olla lujilla, kuten itse olette sanonut, sekä te että Suurkirkon kirkkoherra Mikael?"

"Niin se on ... kuningas Kustaa on kiihkeä, eikä hän voinut uskoa, että herra Mikael ja minä olimme tehneet mitä voimme hillitäksemme raivoavain miesten vallattomuutta. Mutta sanon teille, kuten sanoin kuninkaalle, kun minut hänen palaamisensa jälkeisenä päivänä kutsuttiin linnaan, että paholainen käyttäytyy väliin ikäänkuin hän olisi valkeuden enkeli. Vapaus, jota he saarnasivat, — luulin ensin, että se oli samaa vapautta, jota itsekin saarnasin, kunnes silmäni avautuivat, kun näin, mihin heidän oppinsa vei. Eikö samoin ollut laita entisen opettajani Melanchtoninkin, kuten viestit Wittenbergistä ovat varmana kertoneet? Eikö hänkin seisonut hämillään katsellen, tietämättä, oliko uusi liike totuuden hengen hedelmä?"

"Hänen armonsä kuningas tukki kuitenkin tien saksalaisilta saarnaajilta, ja tuskin kukaan uskoi, kun he istuivat täällä vankeudessa, että he pääsisivät sieltä hengissä. Näin heidät, kun he vetäytyivät matkoihinsa. Heidän nenänsä oli noin vain kohtalaisen korkealla."

Tämän keskustelun aikana oli Olavi järjestänyt monet kirjoitukset ja sysännyt tuolin pöytään kiinni. Hän otti nyt lakkinsa ja kulki pormestarin rinnalla suuren raastuvan lävitse, jossa he olivat, ovea kohden. Ovella kohtasivat he muutaman linnan palvelijoista, joka kunnioittavasti jätti Olaville kirjeen.

"Kuninkaan lähettiläs tuli nyt iltapäivällä Upsalasta", sanoi palvelija, "ja herra Pietari Hård lähetti minut heti tuomaan tämän teidän käsiinne."

Palvelija kumarsi ja läksi, Olavin murtaessa kirjettä auki ja alkaessa sitä lukea.

"Minun täytyy viivyttelämästä lähteä Upsalaan", sanoi Olavi luettuaan kirjeen lävitse. "Kirje on Lauri-kanslerilta."

"Mitä on tekeillä, mestari Olavi, te näytätte niin vakavalta kuin olisi kysymys jostakin mitä tärkeimmästä."

"Tärkeästä kyllä, mestari Bengt, on kysymys taistelusta..."

"Taistelusta?" toisti hyvinvoipa pormestari suurin silmin.

"Kuten sanoin, on kysymyksessä taistelu elämästä ja kuolemasta ... siitä, ollako vai ei olla."

"Aivanhan pelästyttätte minut, mestari Olavi .. ovatko taalalaiset hyökänneet Upsalaan ... onko kuningas vangittu?"

"Pahempaa, pormestari ... on kysymys siitä, voittaako Kristus vai Antikristus... Vihollinen on mahtava, ja taistelu tulee ankaraksi, mutta Jumala on siltäkin mahtavampi eikä hän hylkää sotureitaan."

"Herra antakoon teille armonsä ja voimansa, mestari Olavi!" sanoi hartaasti pormestari, joka oli lämpimästi kiintynyt Olaviin. "Milloin lähdette taipaleelle?"

"Huomisaamuna varhain tahdon jättää Tukholman."

Molemmat miehet laskeutuivat alas portaista ja jättivät raatihuoneen sekä erosivat pian, kulki kukin suunnalleen. Päivä alkoi jo olla illoillaan ja ilta hämärtyi Olavin saapuessa kotiinsa, joka oli mustaveljesluostarin ja pyhän Gertrudin kokoushuoneen läheisyydessä.

Hänen astuessaan arkihuoneeseen istui hänen äitinsä, vanha vaimo Kristina Laurintytär, rukkinsa ääressä takan edessä, jossa leimusi suuri valkea. Vaimo hyräili hiljaksen kehrätessään, mutta Olavin tullessa pysähdytti hän rukkinsa toisella kädellään ja asetti toisen silmilleen, nähdäkseen paremmin kuka tulija oli.

"Oletko se sinä, Olavi?" kysyi hän.

"Olen", vastasi poika. "Tulen suoraa tietä raatihuoneelta ja huomisaamuna täytyy minun lähteä kuninkaan luo Upsalaan."

"Kuninkaan luo!" huudahti mummo puoleksi kysyvällä, puoleksi eräänlaista ylpeyttä ilmaisevalla äänellä. Mutta mitään selvää kysymystä lähdön syystä ei hän tehnyt. Hänestä ei oikeastaan tuntunut niinkään ihmeelliseltä, että hänen poikansa kutsuttiin kuninkaan luo. Aikansa polttavista kysymyksistä tiesi hän, että hänen esikoisensa oli yhdellä ensi sijoista, että kaikkein silmät olivat kiinnitettyt häneen, ei ainoastaan niiden, jotka suosivat uutta oppia, vaan ken tiesi vielä enemmän niiden, jotka vielä polvistuivat pyhimysten ja monstranssien edessä.

Vanha mummo oli kyllä monet kerrat pelännyt, ei sitä korkeutta, johon Olavi oli kohonnut, — sillä äidin mielestä poika harvoin kohoaa kylliksi korkealle, ei myöskään sitä taistelua, jota hän siellä taisteli miltei yksikseen maailmaa vastaan, mutta hänen mielensä valtasi väliin epäily, oliko hänen poikansa asia todellakin hänen henkensä uhraamisen arvoinen. Hän oli itse ollut näkemässä myrskyistä meteliä Suurkirkossa, eikä hän unhoittanut koskaan, kuinka hänen poikansa kannettiin puolikuoliaana kotiin samana sunnuntaina, jona Kristina Pietarintytär läksi pois sukulaisensa mukana.

Ei ole ihmeteltävää, että sellaisia epäilyksiä saattoi saapua. Poika iski lujalla kädellä kaikkeen, joka koko hänen elämänsä ajan oli ollut hänen kunnioituksensa ja jumaloimisensa esineenä. Häntä arastelutti Jumala, jota hän saattoi puhutella omalla kielellään. Sellainen Jumala oli häntä liian lähellä, oli aivan hänen yllään, ja hän tunsu kaipaavansa latinalaisten laulujen viikunanlehteä. Mutta sitte luki poika hänelle Jumalan ilmotetusta sanasta, kuinka hän rakasti ihmisiä kuin isä lapsiansa ja kuinka hän lähetti ainoan poikansa maailmaan kärsimään ja kuolemaan ihmisten syntien tähden. Ja kun poika esitti hänelle, kuinka paavilaiset olivat väärentäneet Jumalan puhtaan sanan, kuinka he tahtoivat kätkeä Jumalan ihmisten tekemäin kuvien taakse, jotka estivät hänet näkymästä ja ottivat itselleen sen, minkä ihmiset muuten olisivat omistaneet Jumalalle, silloin hälvenivät epäilykset, ja hän rukoili Jumalaa omalla äidinkielellään ja siunasi häntä, joka oli valinnut hänen poikansa aseeseen puhdistamaan sitä rikkaruohoa, joka erotti ihmisen taivaasta.

Hänen poikansa kutsuminen Upsalaan ei hänen mielessään voinut herättää muuta kuin iloa. Ei voinut olla kysymys muusta, arveli hän, kuin kuninkaan auttamisesta piispoja ja kaikkia niitä vastaan, jotka tahtoivat estää valon pääsemästä Ruotsin maahan, ja tämä täytti hänen sydämensä ylpeydellä ja ilolla, vaikkakin hän katsoi velvollisuudekseen hillitä tätä iloa ja kätkeä sen sydämeensä. Olavin lähtö Upsalaan taasen johdutti hänen mieleensä nuoremman poikansa Laurin, veljensä rinnalla verrattain vaatimattoman ja huomaamattoman koulumestarin Upsalassa.

"Sittehän voit tervehtää Lauria", sanoi hän, alkaen taasen panna rukkiaan liikkeeseen. "Luulen, että hänenkin aikansa on kerran tuleva."

"Niin luulen minäkin", vastasi Olavi. "Mutta hänen hiljainen ja rauhallinen luonteensa ei ole sovelias taisteluun. Vasta kun vihollinen on voitettu ja tarvitaan uuden järjestäjää, silloin saatte nähdä, äiti, että Lauri on mies paikallaan, ja te voitte elää vielä sinä päivänä."

"Tapahtukoon Herran tahto!" sanoi mummo.

Sitte oli huoneessa hiljaista hetkisen. Rukki hyrisi ja Olavi käveli edestakaisin kädet selän takana. Vihdoin hän seisattui äitinsä eteen ja katsoi häneen.

"Missä ovat nyt ajatuksesi, poika?" kysyi äiti kohottaen katseensa.

"Hm ... ajattelen teitä", vastasi Olavi surumielisesti hymyillen, "ja sitte..."

"Ajattelet Kristinaa!" lisäsi äiti.

Poika nyökkäsi myöntävästi ja kääntyi pois päin alkaen jälleen kävelynsä edestakaisin, ja äiti oli näkevinään, kuinka hänen silmänsä loistivat sisäisestä liikutuksesta, jonka hän tahtoi salata. Mutta hän ei tahtonut virkkaa mitään siihen asiaan. Hän tiesi hyvin, että jokainen kosketus, vaikka kuinkakin hellä, teki kipeää. Tämä asia oli ollut hänen syvien epäilystensä esineenä, eikä hän ollut, huolimatta siitä, että hänen täytyi myöntää poikansa olevan oikeassa ja nojaavan menettelyssään kieltämättömän selvään Jumalan käskyyn, voinut päästä varmuuteen ja tyytyä ajatukseen, että poika menisi naimisiin, hän, jolle vihityt kädet olivat antaneet ensimmäisen papillisen vihkimyksen. Hänet oli nimittäin hänen Wittenbergistä palattuaan sittemmin Tukholman verilöylyssä mestattu piispa Mats Gregerinpoika vihkinyt diakoniksi, joka oli ensi askel papiksi tulemiseen. Mestari Olavi ei ollut vielä vihitty papiksi.

Historiasta on tunnettu että nämä molemmat veljekset, Olavi ja Lauri, jotka tulivat Ruotsin kirkon

uudistajiksi, olivat sepän poikia Örebrosta, missä he saivat ensimmäisen opetuksensa Örebron karmeliittiluostarin munkeilta. Täältä lähetettiin heidät Strengnäsän luostarikouluun, ja sieltä matkusti Olavi ulkomaalle ja opiskeli Wittenbergin yliopistossa, jonka ylioppilasmatrikkelissa vuodelta 1516, joka vielä on tallella, hänen nimensä esiintyy, mutta ei veljen. Siitä nähdään, että ainoastaan vanhempi veli on nauttinut Lutherin ja Melanchtonin opetusta Wittenbergissä, joko siksi, ettei vanhemmilla ollut varoja kustantaa molempia sinne tai muista syistä. Helmikuun 10 päivänä 1518 seppelöitiin Olavi filosofian maisteriksi ja palasi seuraavana vuonna kotiin, Ruotsiin, jossa hän saapui hiippakuntansa piispan luo, mikä otti hänet kanslerikseen ja vihki hänet diakoniksi. Olavi oli silloin kolmenkolmatta vuotias.

Veli Lauri, josta sitten tuli Ruotsin arkkipiispa, oli näihin aikoihin henkilö, jonka nimeä tuskin missään mainittiin. Varmaa kuitenkin on, että hän suosi uusia oppeja. Sen näkee valituskirjelmästä, jonka Örebron karmeliittiluostarin kenraalikonfessori lähetti marraskuun 30 päivänä 1521 Strengnäsän tuomiokapitulun dekaanille. Konfessori valittaa ei ainoastaan Olavia, vaan hänen veljeään Lauriakin vastaan, että he olivat herjaavasti puhuneet Jumalasta ja hänen pyhästä nimestään ja sanoneet, että he tulisivat rikkomaan pyhän kirkon säännöt ja lait, jotka esi-isät niin rikkomattomina pitäneet olivat. Kirje kirjoitettiin tunnetun tapauksen johdosta seppä Pietari Olavinpojan — reformaattorien isän — hautajaisissa, jolloin pojat ajoivat karmeliittimunkit pois suruhuoneesta.

Tämän jälkeen katoaa taasen Lauri melkein kokonaan näkyvistä. Hän eli hiljaisuudessa opin töineen ja tutkimuksineen, kunnes hän yhtäkkiä seuraavana aikana, jolloin, kuten Olavi lausui, tulisin taistelu oli taisteltu, esiintyy lempeällä, mutta lujalla mielenlaadullaan yhdistäen uuden vanhaan, tehden työn, johon kentiesi vanhempi veli tulisine ja musertavine voimineen olisi ollut vähemmän sovelias.

Olavi oleskeli sitte vuodet valtionhoitajan, herra Stenin kuolemasta Kustaa Erikinpojan valitsemiseen kuninkaaksi Strengnäsissä, ja täällä alkoi hän toimintansa reformaattorina ja voitti pian hiippakunnan ensimmäisen miehen, arkkiteini Lauri Antinpojan, joka hoiti hiippakunnan hengellistä hallitusta niin kauvan kuin se oli ilman piispaa, uusien oppien puolelle. Vaalivaltiopäivien aikaan — vuonna 1523 — sai kuningas Kustaa ensiksi kuulla näistä opeista, joista hän sai lähempiä tietoja arkkiteiniltä, ja kohta otti hän niin tämän kuin pelottoman saarnaajankin mukanaan Tukholmaan, jossa edellinen kiinnitettiin kuninkaan persoonaan ja lähimpään ympäristöön hänen kanslerinaan, jälkimäinen tuli Tukholman kaupungin kirjuriksi ja sai kaupungin sinetin huostaansa. Nyt joulun aikaan 1524 oli siitä puolitoista vuotta, kun hän oli astunut tähän virkaan.

Olavin kehotuksesta oli äiti muuttanut Örebrosta Tukholmaan ja oli tuonut mukanaan Kristina Pietarintytären, joka pienestä pitäen oli oleskellut perheessä, ja oli hänet heille tuonut Gert Bryningh, sama mies, joka nyt syksyllä oli noutanut hänet takaisin hänen holhoojanaan. Tytön ero lapsuuden kodistaan, josta kentiesi ei olisi tullut mitään, jollei holhoojan saapuminen olisi sattunut hänen asialleen niin soveliaaseen aikaan, oli äitiä surettanut, mutta tämä suru ei ollut mitään verrattuna siihen, mitä hän kärsi, kun Kristina Suurkirkosta kotiin palattuaan tunnusti rakkautensa Olaviin. Jopa hän tunsu eräänlaista iloakin ja piti kaikkea hyvän Jumalan välittömänä vaikutuksena hänen poikansa kohtaloon. Sillä olihan ollut taivaaseen asti huutava rikos, että hän, Jumalan palvelija, tahtoi mennä avioliittoon. Kun hän sitte näki poikansa surun ja kuuli hänen puhuvan avioliitosta ja Jumalan tahdosta, joka ei tässä suhteessa tehnyt mitään poikkeusta pappeihin nähden, vaan paavit olivat säätäneet pappien naimattomuuden ainoastaan siksi, että papit siten olisivat taipuvampia välikappaleita heidän (paavien) maallisille tarkoituksilleen, silloin sulivat ja väistyivät vähitellen äidin epäilykset, mutta koskaan ei hän kuitenkaan voinut kokonaan tukehduuttaa toivomusta, että tämä rakkaus jäätyisi.

Mutta lopuksi täytyi hänen myöntää mielessään, että tämä oli mahdottomuus. Vähänväliä puhui Olavi hänen kanssansa Kristinasta. Hänen sydämensä oli täynnä rakkautta, tytön kuva hämötti alituisen hänen sielunsa silmien edessä, useimmittain säteillen onnea ja autuutta, kuten tuona muistettavana sunnuntaina alttarin edessä, mutta väliin surevana ja kalpeana, kun hän ajatteli, miten tytön täytyi surra, temmattuna kuten eksynyt lintu unelmoimansa onnen pesästä. Ja Olavi itse kärsi siitä enemmän kuin hän tahtoi tunnustaa.

Kyllä hän oli ajatellut asian aivan toiseksi. Hänen rakkaudentunnustuksensa oli sodan julistus, hänen häänsä vakaannuttaisivat ainaiseksi hänen suhteensa ja hänen oppinsa suhteen paavinoppiin. Mahdollisesti juuri tämä kuona oli puhdistettava pois. Hän otti päämääräkseen liian paljo sellaista, joka olisi johtuva seurauksena muusta. Mutta sydän joka antautuu kokonaan, vaatii koko sydämen vastaan. Jos kultaa sekoittaa muuhun metalliin, ei seos jää puhtaaksi kullaksi. Toinen ihminen ei voi uhrata kokonaista ihmiselämää välikappaleeksi muun tarkoituksen, vaikkapa kuinkakin korkean saavuttamiseen. Mutta tahto voi yhtyä tahtoon saman elämän tarkoituksen ympärillä, ja silloin kulkee mies kaksinkertaisin voimin tätä tarkotusta kohden, ja jos surut ja taistelut kohtaavat, kuiskaa nainen lohdutusta sydämeen, ja voima herää sielussa uudelleen. Nainen on taivaan lähettiläs, rauhan tuoja miehen taisteluun.

Olavin ajatukset risteilivät sinne tänne, mutta varmaa on, ettei Kristina koskaan ollut hänelle ollut yhtä arvokas kuin nyt. Tuntui, kuin hän olisi yhtäkkiä tullut Olavin morsiameksi.

"Tunnen hyvin", sanoi hän pysähtyen takkavalkean ääreen, "että Kristina on syöpynt sydämeeni syvemmälle kuin olen osannut aavistaakaan. Tunnetteko lähemmin Gert Bryninghiä, äiti?" lisäsi hän sitte äitiinsä kääntyen.

"Enpä tunne häntä paljoa muuten kuin että hän on ollut Linköpingin piispan palveluksessa aina siitä pitäen kuin ensiksi kuulin hänestä puhuttavan, ja siitä on jo monta vuotta."

"Jos hän tietää tästä asiasta", jatkoi Olavi enemmän itsekseen kuin äidilleen, "niin silloin on vähät toiveet sen onnistumisesta. Mutta minua kummastuttaa se, että hän on kadonnut jäljettömiin. Lähetin varman lähettilään Linköpingiin kirjettä viemään. Kristina ei ollut siellä. Sain kirjeeni takaisin. Ei Gert Bryninghkään ollut siellä eikä Munkebodassa. Ja kun puhuin kanslerin, Lauri herran, kanssa siitä..."

"Kanslerin!" huudahti äiti aivan hädissään. "Oletko puhunut kanslerille moisesta asiasta, poika?"

"Olenpa tosiaankin...!"

"Ja mitä hän sanoi, rakas poikani?... Luulen, että kaikki tämä saa huonon lopun!"

"Se saa sellaisen lopun kuin Jumala tahtoo, ei huonompaa eikä parempaa."

"Ja kansleri, Olavi?"

"Hän oli aluksi ymmällä, ei ollut ajatellut asiaa, mutta osotettuani hänelle, kuinka papin rakkaus naiseen ja hänen avioliittonsa ei ollut kielletty Jumalan sanassa, myönsi hän minun olevan oikeassa. Näetkös, tuskin näyttäytyy paavillisten sääntöjen nurjuus missään niin selvästi kuin tässä kysymyksessä. He tuomitsevat papin avioliiton pannaan, mutta haureus ja neitseen raiskaus ja muu häpeällisyys saa käydä vapaana. Kuitenkin näytti minusta, ettei hän ilmeisesti tahtonut mielellään puhua tästä aineesta, kysyin siitä kohta hänen palattuaan Malmönmatkaltaan ... siitä pitäen en ole tahtonut siihen kajota. Ja olen sitä mieltä että tahdon tässä kysyä neuvoa ainoastaan Jumalan sanasta, sitte saavat ihmiset tehdä minulle mitä lain mukaan hyväksi näkevät ja mitä heidän omatuntonsa sallii."

"Pelkään kuitenkin että jännität jousen liian kireälle, Olavi!"

"Unhotatte äiti, että tässä asiassa voin rukoilla Jumalaa olemaan kanssani. En jännitä häntä vastaan, vaan hänen nimessään, ja silloin ei voi jännittää liian kireälle."

Taasen seurasi hetken hiljaisuus, jonka jälkeen äiti sanoi:

"Olen kysynyt veljesi Laurin mielipidettä tässä asiassa."

Olavin poskille lensi puna, kun hän tämän kuuli, ja hymy väreili hänen huulillaan. Hän istuutui penkille vastapäätä äitiään ja nojasi kyynäpäillään polviinsa.

"Hän sanoi minulle samaa kuin sinäkin, Olavi. Mutta hän sanoi myöskin, ettei kukaan muu, ei tohtori Martti tai hänen ystävänsä, sama lempeä mies, josta olet puhunut, joka minusta on niin veljeesi ... mikä hänen nimensä nyt olikaan...?"

"Melanchton!" täytti Olavi.

"Niin, ne ovat niin vaikeita, nuo oppineet nimet ... niin, kukaan heistä ei ole esimerkillään tukenut sellaista askelta."

"Eikö hän ole sanonut enempää, lempeä veljeni?"

"Kyllä, hän lisäsi, että olisi kuitenkin epämiehekästä, kun on kerran päässyt vakuutukseen ja on Jumalan sana puolellaan, että olisi epämiehekästä silloin odottaa, kunnes joku toinen on ottanut ensi askeleen, ikäänkuin nähdäkseen käykö se laatuun."

"Sellaista puhetta odotin jalolta veljeltäni", sanoi Olavi ja hypähti vilkkaasti pystyyn. "Hänellä on miehen mieli, Laurilla, vaikka hän rakastaa rauhaa. Kaikkivaltias Jumala jakaa erilaila lahjojaan, mutta siitä sanasta ansaitsee veljeni sydämellisen kiitoksen. Se sana on aivan minun mieleni mukaan sanottu. Eikä teidän tarvitse hätäillä, äiti", lisäsi hän tarttuen vanhuksen käteen. "Mitä tapahtuneekin, niin painakaa sydämellenne, että Jumalan käsi suojelee meitä, ja jos kaadun ennenkuin työ on suoritettu loppuun, niin on se Jumalan tahto, ja hän valitsee silloin paremman välikappaleen kuin minä olen voinut olla. Työ, jonka olen alkanut, ei kuitenkaan joudu hukkaan, elinpä minä tai kuolin."

"Jumala siunatkoon teitä molempia!" sanoi äiti huohtaen. "Mutta eikö sitte voi tapahtua, Olavi, että

työ, jolle tahdot uhrautua kokonaan, joutuu ristiriitaan rakkautesi kanssa? Eikö voi tapahtua, että rohkeutesi sinulta hivuu pois ja tarmosi höltyy, juuri kun rohkeutta ja tarmoa tarvittaisiin?"

"Niin en voi ajatella asiaa, ja ihmeellisesti muodostuisivat silloin olosuhteet, mutta sen tiedän, että jos niin olisi Herran tahto, tahdon olla valmis kuten Abraham Herran tähden uhraamaan rakkaimman mitä minulla on maan päällä."

Niin kului ilta ja äiti ja poika erosivat. Mutta molemmat olivat vaipuneet hartaaseen rukoukseen, kun yö laskeutui heidän ylitsensä. Viime sanat olivat koskettaneet kieltä, joka ei lakannut soimasta heidän sydämissään. Äiti tunsi poikansa liian hyvin, tietääkseen, että hän kulkisi tietänsä eteenpäin ja iskisi iskunsa, vaikkapa sydän samalla pakahtuisi. Ja hän rukoili äidin lämpimimmän rukouksen poikansa puolesta.

Poika rukoili armoa ja voimaa tyhjentääkseen sen kalkin, jonka Herra tahtoi hänelle ojentaa.

Seuraava päivä ei ollut vielä kahdenkaan tunnin ikäinen, kun Olavi istuutui rekeensä ja ajoi Tukholmasta.

11.

ABRAHAMIN UHRI.

Myöhempään samana aamuna, juuri kun yön viimeiset varjot väistyivät päivänvalon tieltä, ajoi mestari Olavi Upsalaan ja pysähtyi sen talon eteen, jossa asui kuninkaan kansleri mestari Lauri Antinpoika kuninkaan oleskellessa Upsalassa. Mestari Olavi nousi reestä ja astui huoneeseen, missä hän pian kohtasi palvelijan, joka vei hänet erääseen huoneeseen, jossa hän sai riisua matkavaatteensa ja laittautua kuntoon mennäkseen kanslerin puheille.

"Onko Lauri herra kotona?" kysyi hän odottavalta palvelijalta järjestäessään pukuaan.

"Ei", vastasi palvelija, "hänen armonsa kuningas käski hänet luoksensa toista tuntia sitte, mutta hän sanoi ennen lähtöään, että hän odotti teitä, ja minä vien teidät hänen huoneihinsa."

Ja palvelija meni edeltä ja mestari Olavi seurasi. Kanslerin huoneet olivat yläkerroksessa. Heidän saapuessaan ensimmäiseen huoneeseen istuivat kuninkaalliset kirjurit täydessä työssä. Palvelija vei mestari Olavin tämän huoneen lävitse toiseen, joka sijaitsi sisempänä, minkä jälkeen hän kumarsi ja poistui.

Huone, johon Olavi tuli, oli kanslerin yksityinen työhuone. Suuri tammipöytä ikkunan edessä oli täällä samoin kuin Stegeborgissakin yltyleensä paperien ja kirjoitusten peitossa. Mutta täälläkin oli pöydällä raamattu avattuna ja kirjoitetut arkit sen välissä. Näytti siltä, että tämä työ oli hänen lempityönsä, johon kansleri kävi käsiksi niin usein kuin hänen uuttera työskentelynsä kuninkaan palveluksessa salli hänelle ainoankaan vapaan hetken, minkä hän saattoi käyttää oman mielensä mukaan. Olavi heitti katseen näille täyteen kirjoitetuille arkeille, ja sydämellisen tyydytyksen kajastus kulki hänen miehekkäiden kasvojensa ylitse. Hän silmäili lävitse viimeisen sivun, joka sisälsi Matheuksen evankeliumin neljännen luvun alun. Tämän luvun kahdeksas värsy: "Silloin sanoi hän, kuten äitinsä oli ennen neuvonut: anna minulle tässä vadissa Johannes kastajan pää" — oli viimeinen, jonka kansleri oli kirjottanut. Muste oli äsken kuivunut, joten oli ilmeistä, että kansleri oli kirjottanut tämän värssyn vähää ennen kuin hänet oli kutsuttu kuninkaan luo.

Olaviin teki tämä lause vaikutuksen, josta hän ei voinut heti päästä selville. Väliin on ikäänkuin aivan vastoin ihmisen tahtoa tai hänen tahtomattaan kiinnitettäisiin merkkejä ajatusten kudokseen. Hän ei sitä usein huomaa, mutta sitte ilmestyvät yhtäkkiä nämä merkit ja kuvat kokoontuen yhdeksi ainoaksi uudeksi lähtökohdaksi ja levittävät uutta valoa koko hänen henkisen olemassaolonsa ylitse. Sellaisen merkin olivat edellisenä iltana hänen sieluunsa painaneet äidin sanat, kun tämä pani hänet valitsemaan rakkautensa ja kutsumuksensa välillä; raamatun sanat totuuden todistajasta, joka joutui oppinsa uhriksi, muodostivat uuden, ja molemmat johtivat hänen ajatuksensa aivan uuteen suuntaan. Hän ajatteli Kristinan menettämistä ja teki kerta toisensa jälkeen itselleen kysymyksen, olisiko hänellä voimaa Herran tähden luopua rakkaudestaan häneen — rakkaudesta, joka itsessäänkin oli uhri Herralle, merkki, että hän Herran tähden uskalsi rikkoa välinsä maailman kanssa. Juuri tämä viimeinen seikka teki vaalin hänelle vaikeaksi. Hänestä tuntui kuin hänen olisi valittava kahden asian välillä, jotka molemmat olivat otollisia Herralle, ja hän kysyi itseltään, kuinka hän oikein voisi tehdä vaalinsa.

Hänen ajatusjuoksunsa keskeyttivät askelet, jotka lähenivät huonetta, missä hän oli, ja kun hän kohotti katseensa raamatun sanoista, kohtasivat hänen silmänsä veljen vakavat, mutta lempeät kasvot.

Olavi riensi häntä vastaan ja puristi hänen kättänsä.

"Sinun tulee auttaa minua, Lauri", sanoi hän. "Sinun tulee auttaa minua!"

Veli kysyi, mitä Olavi sillä tarkotti, ja tämä kertoi, mikä hänen mieltänsä painoi ja kuinka hän oli joutunut valitsemaan velvollisuuden ja velvollisuuden, uhrin ja uhrin välillä.

"Minun täytyy saada jonkun verran aikaa miettiäkseni kysymystäsi", sanoi Lauri. "Mutta ainakaan tällä hetkellä ei sinulla ole mitään muuta valittavaa kuin että seuraat minua Lauri herran, kanslerin ja kuninkaan luo. Tulen juuri sieltä tuomaan käskyä, että viipymättä saavut sinne."

Olavi oli heti valmis, ja molemmat veljekset lähtivät. Heidän saapuessaan kuninkaan talon pihaan, jossa samoin kuin portaissa ja esihuoneissakin oleskeli joukko sotilaita päällysmiehiin, kaikki puettuna leiketyihin ja pyällettyihin sinisiin ja punaisiin pukuihinsa, jotka herättivät niin suurta vastenmielisyyttä taalaisissa, tervehtivät kaikki kunnioittavasti Olavia, jonka he hyvin tunsivat, koska he olivat hänen usein nähneet kulkevan ulos ja sisälle niin kuninkaan kuin hänen kanslerinsakin luo. Lauri pysähtyi muutamaan ulommista huoneista, jossa oli pari kaniikkia ja yksi mustaveli. Olavi tahtoi jatkaa kulkuaan, mutta kun muuan ovenvartijoista ilmotti hänelle, että kuningas sillä hetkellä oli estetty, viivähti hänkin.

"Mestari Olavi!" sanoi silloin joku aivan hänen takanaan, ja Olavi kääntyi.

Hän oli mustaveli, jonka Olavi tunsi pian Martti Skytteksi, jonka kanssa hänellä oli ollut niin syvä keskustelu samana sunnuntaina, jona Kristina katosi.

"Olipa hyvä, että tavattiin", vastasi Olavi. "Oletteko tekin täällä kuninkaan kutsusta?"

Mustaveli nyökkäsi myöntävästi, ja samassa avattiin ovi kuninkaan huoneisiin ja kansleri näyttäytyi kynnyksellä. Hän silmäsi yli huoneen, ja huomattuaan Olavin, viittasi hän hänelle, kehottaen astumaan sisälle.

Kuningas seiso punaisella liinalla peitetyn pöydän ääressä Olavin astuessa huoneeseen. Hän nojasi toisella kädellään pöytään ja piti toista kupeellaan, joten lyhyt pöhöhihainen ritari, joka hänellä tällä kertaa oli yllään, vetäytyi kiinteälle ja päästi hänen hyvin muodostuneen vartalonsa näkyviin. Housut olivat valkoista silkkiä ja aivan säärien mukaiset. Päällysvaateen hihat ulottuivat ainoastaan kyynärpäähän. Tämä mustalievuksinen päällysvaate oli runsaasti koristeltu jäykkällä kultakirjauksilla. Päässä oli hänellä pieni musta lakki, jossa hänet tavallisesti nähdään kuvattuna. Se laskeutui alas vasemman korvan ylitse ja oli oikealta ohimolta koristettu lyhyellä, mutta uhkealla valkoisella kamelikurjen sulalla.

"Jumalan rauha, mestari Olavi!" tervehti kuningas iloisesti tulijaa. "Olette tehnyt ripeän matkan Tukholmasta ja kiitos siitä! Luullakseni on tyyntä ja rauhallista pääkaupungissani ... mutta täällä on tulossa taistelu, mestari Olavi, kuten kai tiedättekin."

Olavi kumarsi ja kuningas jatkoi:

"Oletteko valmis ryntäämään otteluun?... Saatte nähdä, ettei paavilaisista ole helppo suoriutua! Mutta tahdon saada tämän asian viedyksi perille ja omin korvin kuulla heidän puolustavan asiaansa... Oletteko kyllin luja uskaltaksenne astua taisteluun?... Vielä on aikaa peräytymiseen!"

"Jumalan nimessä, olen valmis, kuningas Kustaa!" vastasi Olavi katsoen kuningasta lujasti ja päättävästi silmiin.

"No, sitä odotinkin", jatkoi tämä. "Ettehan ole muuta tehnytkään kuin varustautunut siitä pitäen kuin kuulitte tohtori Marttia Wittenbergissä, joten olette kuin soturi, joka jokaisena hetkenä odottaa rummun pärisevän."

"Onko sitte tarkotuksenne, että keskustelun tulee tapahtua jo tänään?" kysyi Olavi.

"Jo tänään!... Kahden tunnin kuluttua tulee teidän olla valmis seuraamaan minua tuomiokapituliin! Mutta nämä kaksi tuntia voitte käyttää kuten tahdotte."

Kuningas nyökkäsi taasen ystävällisesti ja Olavi kumarsi jättäkseen huoneen. Kansleri oli silloin seisonut hieman syrjemmässä kuninkaan rinnalla, mutta Olavin ollessa lähtemäisillään läheni hän tätä ja kuiskasi hänelle:

"Odotan teitä luokseni, kun pääsen kuninkaasta eroon!"

Olavi lähti. Ulommassa huoneessa tuli hänen veljensä häntä vastaan, ja kaniikit katsoivat niin synkästi ja uhkaavasti molempiin veljeksiin, kun he kääntyivät ovelle poistuakseen. Juuri mennessään kynnyksen ylitse kuulivat he kuninkaan ovea jälleen avattavan ja Martti Skytteä kutsuttavan sisään.

Veljekset saatettiin kanslerin asuntoon, mutta kumpikaan heistä ei virkkanut taipaleella mitään. Heidän tultuaan portille sanoi Lauri:

"Edessäsi on tärkeä hetki, veli! Jumala vahvistakoon sinua ja pankoon sanat huulillesi!"

Olavi tarttui veljensä käteen puristaen sitä, ja hetki kului.

"Onko sinulla mitään sanottavaa siitä, mitä sinulta kysyin, ennenkuin menimme kuninkaan luo?" kysyi Olavi.

"Se asia on sydämellesi kallis, Olavi", vastasi Lauri. "Olen tarkoin harkinnut mielessäni kaikkea, ja olen tullut siihen päätökseen, että..."

Näytti siltä kuin hän vielä kerran tahtoisivat ajatella päänsä ympäri.

"Että?" kertasi Olavi, ja hänen tummat silmänsä paloivat.

"Että se, mikä ihmiselle on kalleinta, on hänen uhrattava Herralle."

"Abrahamin uhri!" sanoi Olavi harvakseen ja merkitsevästi.

"Kuten sanot ... siinä antaa pyhä sana itse vastauksen kysymykseesi!"

Veljekset erosivat, ja Olavi oli pian jälleen kanslerin työhuoneessa. Siellä oli niin hiljaista, ja ajattellessaan, mitä hänellä oli edessään, samoin kuin veljensä kanssa vaihtamia sanojakin, tuli hän aivan juhlalliselle tuulelle. Hän ei tuntenut sydämensä sykähtelevän samallaisesta riemusta kuin tavallisesti, kun hänen oli julistettava Herran sanaa. Hän kysyi itseltään, oliko todellakin käsissä hetki, jona Kristinan kuva kiinnittäisi hänet niin, että hän unhoitaisi kutsumuksensa ja mitä se häneltä vaati. Koskaan ei Kristina ollut niin täyttänyt hänen ajatuksiaan kuin nyt. Hänen täytyi ponnistella saadakseen tytön kuvan väistymään, mutta tuskin oli ajatus suuntautunut toisille tolille, kun Kristina jälleen seisoi hänen edessään, ja hän oli niin kalpea, ja kyynelät välkkyivät hänen silmissään.

Raamattu oli avattuna kanslerin pöydällä alotettuine käänöksineen, ja raamatunlause, jonka hän vähää aikaisemmin oli lukenut, juoksi tulikirjotuksena hänen sielunsa silmien edessä. Hän meni pöydän luo ja luki sen vielä kerran, ja hän nojasi päänsä käteensä ja hänen silmänsä sulkeutuivat, ikäänkuin sulkeakseen ulkopuolelle kaiken, paitsi tätä kuvaa puhtaasta uhrista totuuden tähden.

Samalla tuli hän sysänneeksi raamattua, niin että sen alla olevat paperit tulivat näkyviin. Hän nousi kumartuneesta asennostaan pystyyn ja katsoi suoraan ikkunan, ja hänen katseensa oli tyyni ja kirkas, aivan kuin hän olisi päässyt selvyyteen itsestään, ja ikäänkuin lopullisesti varmistuakseen tässä mielentilassaan asteli hän pari kertaa huoneessa edestakaisin. Sitte pysähtyi hän vielä kerran pöydän eteen. Hänen silmänsä etsivät raamattua ja kanslerin käänöstä, mutta ne pysähtyivät ihmeteltävällä itsepintaisuudella paperilehteen, joka pisti esiin raamatun alta.

Siinä oli kolme nimeä, Kristina Gyllenstjerna, Pietari Grym ja Kristina Pietarintytär.

Olavi tempasi nopeasti paperin ja silmäili sen lävitse.

Se oli kopio Kristinan vapaaehtoisesta ja pakottomasta luopumisesta maailmasta ja päätöksestä mennä Vadstenan luostariin. Gert Bryningh oli lähettänyt tämän kopion ja sen mukana kirjeen, missä hän juurtajaksen esitti suhteensa neitsyeeseen ja sen ilon, jota hänen vanha sydämensä tunsikin, kun nyt parin päivän perästä hänen vanhat silmänsä saivat riemuita siitä ihanasta näöstä, että piispa Hannu vihki Kristinan nunnaksi.

Sitä vaikutusta, jonka tämä kirjoitus teki Olaviin, ei voi kuvailla. Hän luki ja luki yhä uudelleen; hänen suuret säkenöivät silmänsä näyttivät iskeytyvän kiinni kirjoitukseen, ja hänen kasvonsa tulivat kalpeiksi kuin paperi hänen kädessään, suurten hikipisarain helmeillessä hänen otsallaan. Hän ei tahtonut uskoa silmiään, hän ei voinut käsittää mitä luki, mutta se oli kuitenkin niin selvää, se ei jättänyt tilaa vähimmällekin väärinymmärtämiselle. Kopion oli todistanut piispa Hannu itse ja muuan Linköpingin tuomiokapitulin kaniikeista. Ja kuitenkin viipyi hyvän hetken, ennenkuin miesparka oli täysin selvillä tästä hirveästä totuudesta.

Kristina, hänen Kristinansa, joka Jumalan alttarilla oli vannonut hänelle uskollisuutta, hän oli vapaasta tahdostaan, ilman pakotusta tai houkutusta päättänyt mennä luostariin. Olavi olisi ennemmin uskonut maan voivan avautua hänen jalkojensa alla kuin minkään sellaisen tapahtua. Hänet oli petetty kahdessakin merkityksessä, petetty ihmisenä ja petetty Jumalan väärentämättömän sanan julistajana. Kuinka se oli mahdollista? kysyi hän kerta toisensa jälkeen ja aina pysyi vastaus etäällä. Se pikemmin loittoni yhä etemmäksi mitä enemmän hän kyseli ja uudistui lopulta ikäänkuin ilkkuvana kaikuna hänen

omassa sanassaan: mahdollista! Kristinan katoaminen jätti vielä tilaa toivolle, samoin kuin taivaan tähdet säteilevät auringon vaivuttua mereen; hänen kuolemansa olisi tuonut surua, mutta usko ja rakkaus elävät haudan toisella puolellakin. Se olisi vain ollut talvikausi heidän välillään, talvi alastomine piikkioksineen, jotka lämpimämpi aurinko jälleen olisi koristanut ruusuilla.

Luostarilupaus sitä vastoin oli petos, joka oli salamurhaa lähellä. Lupauksensa hänelle saattoi Kristina unhottaa, mutta lupaustaan Jumalalle...! Olavin päätä huimasi. Kaikki, mitä maan päällä oli jalointa ja puhtainta, oli sulautunut yhteen hänen Kristinansa kuvaan, ja nyt oli se poissa, ja kaikilta tahoilta irvisteli iva häntä kohden.

Hän painoi molemmilla käsillään päätänsä ja väristys puistatti kauttaaltaan hänen väkevää ruumistaan. Oli kuin veri olisi jäänyt hänen suonissaan. Maa ja taivas hajosivat, hän itse seiso ylö yksin tyhjiin haihtuvassa avaruudessa ja pienehen pienemistään, hietajyväseksi, tomuhiukkaseksi, joka huimaavalla vauhdilla kieri tyhjiyteen.

Silloin näyttäytyi kanslerin kookas olento kynnyksellä.

Olavi ei huomannut mitään. Hän istui siinä kankeana ja liikkumattomana loisteettomin silmin. Ukkonen olisi voinut iskeä maahan hänen eteensä eikä hän olisi sitä huomannut. Kansleri silmäili hänehen kummissaan ja tiesi tuskin, oliko hänen mentävä eteenpäin vai takaisin, mutta sitte sattui hänen silmänsä paperiin, jota Olavi vielä piti kädessään, ja hän ymmärsi silloin, mitä oli tapahtunut.

Hän meni luo ja tarttui Olavin käteen. Mutta sitä tehdessään vanha mies itsekin vapisi. Näin syvästi ei hän ollut uskonut surun sattuvan tähän lujasieluiseseen miehehen, jonka korkein päämäärä kuitenkin sisälsi jotakin, mikä oli paljon ylevämpää kuin oikullinen rakkaus naisehen. Ah, hän ei voinut käsittää, että totinen rakkaus, kaukana siitä, että se veisi miehen voiman ja supistaisi hänen henkensä siivet, paljon enemmin täyttää sielun rikkaudella, joka vastaa kokonaista maailmaa.

Kesti kotvan ennenkuin Olavi palasi tajuihinsa. Kanslerin levoton katse oli ensimmäinen mitä hän näki. Vanhus tähysteli lämpimästi ensimmäistä palaavan elämän merkkiä nuoren apulaisensa silmissä. Vähitellen pilkahtivat ne sitte ilmiin, yksi toisensa jälkeen palasivat vaikutelmat, joita tämän päivän tapahtumat olivat tuoneet hänen sieluunsa. Harras kiintymys, joka loisti kanslerin kasvoista, vaikutti kuin päivänsäde hallaisena kevätpäivänä.

"Nuori mies", sanoi hän, "käsitan surusi, mutta avaa sydämesi, avaa sydämesi ... sinulla on ystävä edessäsi!"

Lauri herra meni näin sanoen ja sulki ulompaan huoneeseen vievän oven.

"Nuo sanomat", jatkoi hän, "jotka näkyvät joutuneen käsiinne, ovat tulleet liian äkkiä. Kuitenkin olisivat ne kerran tulleet tietoonne ... Mutta älkää surko, mestari Olavi, kaikki voidaan vielä tehdä hyväksi jälleen..."

Olavi heitti kiitollisen katseen hyvää tarkottavaan miehehen, mutta pudisti päätänsä, ja hänen kasvonsa synkistyivät niin, että kansleri kalpeni pelästyksestä.

"Tulkaa, mestari Olavi, ja istuutukaa, minulla on puhuttavaa!"

He istuutuivat penkille vastapäätä ikkunaa, ja kansleri tarttui taas Olavin käteen.

"Vanhan esimiehehen täytyy tunnustaa syntinsä teille, mestari Olavi", sanoi hän. "Voitte kuitenkin uskoa minua, kun sanon, että olen menetellyt teitä kohtaan kuten ystävä, samalla kuin minun on täytynyt pitää kokonaisuutta silmällä."

Ja hän kertoi, mitä oli tapahtunut Stegeborgissa, kuinka hänet oli aivan äkkiä eräänä aamuna kutsuttu rouva Kristina Gyllenstjernan luo ja kuinka siellä oli hänellä ollut edessään pelästynyt Kristina, joka oli rukoillut rouva Kristinan suojelusta vainoojaansa vastaan.

"Siinä mielentilassa, jossa kuningas silloin oli", jatkoi hän, "en uskaltanut päästää hänen korviinsa, mitä neitsyeeltä sain tietää... Tunnette itse, kuinka kiihkeä hänen armonsa voi olla, ja silloin oli hän ylen kiihtyneessä tilassa Malmömatkastaan lähtien, jolloin hän oli hakkaamaisillaan Herman Israelin kappaleiksi ja mäsäksi, josta kuitenkin onneksi sain hänet hillityksi. Kauhistuinkin itsekin sitä, mitä neitsyt kertoi, kuinka paljon enemmän se olisikaan kuninkaasehen sattunut. Aivan varmaan olisi hän teitä pitänyt tässä Jumalan lain rikkojana, ja voitte itse käsittää, mitä siitä olisi seurannut yhteiselle tehtävällemme... Ei, ei, älkää kysykö, älkää keskeyttäkö minua, aika on kallis, ja kun olemme palanneet tuomiokapitulista, voimme puhua lähemmin. Nyt tahdon vain sanoa teille, että minä se olen pitänyt neitsyttä loitommalla sekä teistä että maailmasta... Rouva Kristina otti hänet mukanaan

Hörningsholmaan... Tarkotatte, että minun olisi ollut sanottava se teille Tukholmassa?... Niin, voitte olla oikeassa, mutta ajatelkaas sitä elämää, joka kuningasta kohtasi sinne palatessamme, ajatelkaas, miten vihaisesti hän puhutteli teitä ja mestari Mikaelia. Tahdoin, että myrsky asettuisi, ennenkuin ottaisimme tämän asian ratkaistavaksi... Minulle on aivan käsittämätöntä, että asia on saanut sellaisen kääntein, ja luullakseni meidän on odotettava kirjettä rouva Kristinalta tai häntä itseään, sillä varmaankin hän saapuu kreivi Johanin häihin... En voi luopua siitä ajatuksesta, että kaikki on tuleva hyväksi jälleen..."

"Sitä, mitä tässä asiassa olette tehnyt, mestari Lauri", puuttui Olavi puheihin, "en ole pantu tuomitsemaan. Se ei kuitenkaan ole mitään sitä vilppiä vastaan, mitä olen saanut osakseni, eikä se olisi saanut sellaista loppua, jollei hänellä olisi ollut vilpillinen sydän."

"Älkää puhuko niin kovia sanoja, mestari Olavi", keskeytti kansleri.
"Ette voi tietää, mikä neitseen päätöksen on aiheuttanut."

"Kovia sanoja!" huudahti Olavi katkerasti. "Seison murskattujen toiveiden haudalla, ja te voitte sanoa minulle: älkää puhuko kovasti siitä, joka vapaasti ja pakottomasti, huomatkaa se, mestari Lauri ... ilman pakotusta ja houkutusta on tallannut nämä toiveet kuoliaaksi jalkojensa alle!... Se voi tulla hyväksi jälleen, sanotte ... niin, se voi tulla hyväksi, mutta silloin on tämä sydän lakannut sykkimästä..."

"Olavi!" huudahti kansleri nousten penkiltä ja asettuen vastapäätä onnetonta miestä. "Sellaisia sanoja en tahdo kuulla teiltä! Ajatelkaa, että kuinka elämämme vaihdelleekin, niin on kuitenkin yksi, joka on välttämätön, jonka tieltä täytyy kaiken muun väistyä. Se, joka rakastaa isää ja äitiä enemmän kuin minua, ei ole minulle sovelias, sanoo Herra... Ja se, mitä nyt surette, ei näytä, jos on totta mitä paperi edellyttää, jota kuitenkin tahdon aina epäillä, olevan suremisenne arvoinen... Ei, poikani, nouse ja ole vahva!... Katso, että voit täyttää lupauksen, jonka annoit herrallemme kuninkaalle..."

Oli sekä voimaa että rakkautta siinä katseessa, joka nyt kohtasi Olavin katseen. Siinä oli jotakin samasta lämmöstä, joka säteili veljen kasvoilla, kun he äsken erosivat. Ja yhtäkkiä välähti mieleen keskustelu äidin kanssa edellisenä iltana ja se taistelu, jonka hän oli taistellut niiden vaikeuksien johdosta, jotka olivat olleet olemassa ainoastaan hänen mielikuvituksessaan. Nyt olivat ne astuneet esiin todellisuuteen, nyt katsoi hän niitä kasvoista kasvoihin. Nyt oli hetki käsissä, pelätty uhrin hetki.

Oliko hän nääntyvä suruun, jonka hänen rakkautensa oli hänelle aiheuttanut, vai oliko hänen noustava Herran taisteluun ja käytettävä miekkaa kuin mies? Mutta voiko hän sen ... eikö hänen voimansa ollut nyt murtunut?

Olavi vuorostaan hypähti pystyyn. Hänen kasvonsa olivat kalmankalpeat ja hirveä levottomuus paloi hänen silmissään. Hän peitti hetkeksi kasvonsa kädellään; hänen rintansa kohoili voimakkaasti ja hänen huulensa värisivät, ikäänkuin niiden välitse olisi pyrkinyt esiin sanoja, joita niiden oli vaikea pidättää.

Kanslerin jalot ja miehekkäät piirteet kuvastivat vilkasta osanottoa, mitä hän tunsu nuorta miestä kohtaan, joka oli niin rikas ja kuitenkin tällä hetkellä niin köyhä, joka oli niin voimakas ja kuitenkin tällä hetkellä vapisi kuin lapsi. Syvään oli rakkaus juurtunut tähän sydämeen; saattoi hyvin nähdä, että se ennen pakahtuisi kuin tämä tunne voitiin sieltä temmata juurineen, ja että tarvittiin suuremmat kuin inhimilliset voimat hillitsemään myrskyäviä aaltoja hänen sisällään. Aivan kuin salaisuuksien tietäjä kuumeisin katsein seuraa upokkaansa kehityskulkua, mistä hän toivoo saavansa kultaa tai elämänvettä, samoin tähyesti vanhus nuoreen, taistelunvoimaiseen mieheen, tutkistellen jokaista pienintäkin vivahdusta hänen kasvoillaan, jokaista hänen kätensä pienintäkin liikettä. Se olikin tärkeä silmänräpäys. Tosiaan oli tässäkin kysymys elämänvedestä, jonka esille saaminen riippui siitä, pääsikö Olavi voittajana ankarasta taistelusta.

Mutta se tuli, se voima, jota hän oli niin hartaasti anonut Jumalalta rukouksissaan, se tuli, se selvyys, jota hän oli sellaisella tuskalla ikävöinyt. Elämässä on hetkiä, jolloin ikäänkuin tuntee kaikkien ulkonaisten tukien sortuvan toinen toisensa jälkeen ja jolloin näkee olevansa yksin, jätettynä aivan oman onnensa nojaan avaraan, avaraan maailmaan. Mutta jokaisen tuen sortuessa, jokaisen rajatonta erämaan merta laajentavan aallon keralla versoo sielussa uusi voima, joka korvaa kaikki muut tuet. Se on Jumalan voima, tietoisuus rehellisestä pyrkimyksestä, varmuus rukouksen kuulemisesta.

Abraham seisoi niin ilmielävänä hänen edessään, kohottaen kätensä työntääkseen uhriveitsen poikansa sydämeen, Johanneksen pää virui niin verisenä kuninkaallisen mahtikäskyn hopeamaljassa — ja hänen omat sanansa äidilleen ja lempeän veljen sanat: kalleimpasi tulee sinun uhrata Herralle, muodostivat ikäänkuin kirjoituksen kuviin, jotka hän nyt käsitti täydelleen. Se, mikä tahtoi vallita ja pakottaa hänen sieluaan, suru sydämensä rakastetun menettämisen johdosta, tämä suru täytyi hänen laskea Herran jalkojen juureen ja pukeutua sotisopaan Herran tähden.

Hän otti kätensä otsaltaan ja sanoi lujasti katsoen kansleriin:

"Olen valmis!"

Kyöneleet kimmelsivät kanslerin silmissä, ja hän sulki voittajan syliinsä. Tästä asiasta ei puhuttu enää sanaakaan. Kansleri tunsu miehensä ja tämän tahdon lujuu­den. Hänestä tuntui, kuin juuri tässä soturin itsensä voittamisessa piilisi lupaus voitosta tulevassa taistelussa. Se oli kuin eräänlainen vihkiäisjuhla, jossa päivän sankarin haavotetu­in käsin täytyi liehuttaa hengen kaksiteräistä miekkaa.

He menivät yhdessä kuninkaan luo, joka herrojensa ympäröimänä oli valmis lähtemään tuomiokapituliin.

Kuningas säpsähti nähdessään Olavin, jonka kalpeissa kasvoissa hän oli näkevinään arkuutta, joka ei soveltunut tulevan taistelun vaatimuksiin, mutta kun häneen sattui Olavin silmien leimahtava katse, oli hän jälleen tyytyväinen ja taivalsi mitään kyselemättä tuomiokapituliin.

Tämän kohtauksen, jonka kuningas oli järjestänyt vanhan ja uuden opin välillä, lähempi kuvaileminen ei kuulu tämän kertomukseen piiriin. Se oli ensimmäinen julkisesti käytetty taistelu eri tavoin ajattelevain välillä, ja sitä kävi vanhan kirkon puolesta eräs vanha, sävyisä, mutta oppinsa totuuteen elävästi uskova mies, tohtori Pietari Galle. Keskustelu tai väittely koski niitä tärkeimpiä oppeja, joissa molemmat erosivat toisistaan. "He tarrasivat kiihkeästi kiinni", sanoo eräs aikalainen, mutta Olavi sai voiton, koska hän pyhän raamatun sanoilla todisti väitteensä.

Olavin ryhti, se selvyys ja terävyys, jolla hän puhui oppinsa puolesta, teki kuningas Kustaaseen syvän vaikutuksen ja vahvisti yhä enemmän hänen uskoaan uuden etevämyydestä vanhan rinnalla. Kansleri, joka lähemmin tunsu, millaisessa mielentilassa oli tämä mies, jonka kieli puhui totuuden sanoja niin elävällä voimalla, niin tulisella luottamuksella, hän oli viehätty­nyt ja ihastunut.

"Kiitos teille, mestari Olavi!" sanoi kuningas, kun toimitus oli loppunut ja tuomiokapitulin herrojen synkät kasvot riittävästi osottivat, kuinka syvästi heidän mieleensä koski nähdessään, että heidän taistelijansa oli osotettu olevan väärässä ja hänet voitettu. "Kiitos teille, olen suureksi mielenlennyksekseni kuunnellut teitä ja toivon sen päivän pian tulevan, jolloin jokainen Ruotsin maassa kiittää teitä sydämestään astumisestanne totisen Jumalan palvelukseen!"

Kansleri tarttui lämpimästi Olavin käteen ja puristi sitä, mutta ei virkkanut mitään. Olavi ymmärsi hänen äänettömyytensä ja oli sydämestään siitä kiitollinen. Mutta päästyään ulos salista, jossa niin monet kasvot seurasivat häntä, muutamat vihan ja katkeruuden ilme silmissään, toiset ihailen, silloin levisi hymy hänen huulilleen, hymy, joka oli niin täynnä surumielisyyttä, että joka hänet näki, kysyi ihmetellen, oliko tämä sama luja soturi, joka kuninkaan ja valtioneuvoston läsnäollessa oli taittanut peitsensä ja saanut voiton.

Hänen kulkunsa kävi tuomiokirkon ohitse, ja hän meni sisään korkeain majesteetillisten holvien alle. Oli jo iltapuoli päivästä, ja kirkossa oli hämärää, mutta perällä kuorissa paloi tuli. Olavi meni perälle pääalttarille ja siellä lankesi hän polvilleen rukoilemaan.

Kun hän nousi ylös, seiso­i veli ristissäkäsin hänen rinnallaan.

"Sinun sydämesi on surua täynnä, Olavi", sanoi hän. "Tiedän sen, sillä olen puhutellut Lauri-kansleria... Mutta ole huoletta, veli, äläkä masennu, aurinko voi paistaa keskipäivällä samana päivänä, joka nousee sumussa..."

"Hauta, veli, ei anna takaisin saalistaan!" keskeytti Olavi liikkeellä, jota hän tuskin saattoi vastustaa.

"Mitä tarkoitat?" kysyi Lauri. "Voittamasi voiton jälkeen ei luostari enää kauvan liene hauta kenellekään!"

"Ei, luostarimuurit voivat kyllä kukistua ja hän päästä vapaaksi ... mutta sano minulle, merkitseekö se tässä mitään enempää? Voiko hän siltä astua eteeni sellaisena kuin oli erotessamme, voiko hän uudistaa lupauksensa ja saada minut jälleen uskomaan sydämensä puhtauteen ja lujaan luottamukseensa Jumalan armoon? Näetkös, veli, hän on vapaasta tahdostaan mennyt luostariin... Oi, jospa se olisi tapahtunut pakosta, mitä olisi silloin suremista...? Ei, hänen vapaan tahtonsa päätös, se on haudannut toivoni ja lukinnut haudan... Kuitenkin toivon, että Herran avulla rauha on palaava sydämeeni ja että voin vielä vaikuttaa hänen palveluksessaan."

"Jumala antakoon siihen siunauksensa!" lisäsi Lauri.

He kulkivat verkkaisin askelin pilarien välitse ja poistuivat kirkosta. Seuraavana päivänä oli Olavi jälleen Tukholmassa.

SOITTONIEKKA.

Joulupäivät menivät. Oli kolmas joulupäivä ja iltamessun päätyttyä virtaili kirkkokansa parhaallaan ulos Suurkirkosta. Pimeys oli jo levinnyt pääkaupungin ahtaille kaduille, ja lähinnä kirkkoa sai miltei kyynäskolkkasin tunkeutua eteenpäin. Mestari Olavi oli pitänyt yhden parhaimmista saarnoistaan, ja hän oli nyt tullut niin rakkaaksi Tukholman asukkaille, ettei kukaan tahtonut jättää häntä kuulematta. Siinä mielentilassa, jossa hän edelleen oli, levisikin koko hänen olentonsa ylitse niin syvän ja liikuttavan vakavuuden sävy, että kaikki, jotka häntä kuuluivat, valtasi ihmeellisellä tavalla yksistään hänen äänensä kaiku ja hänen suurten silmiensä liekki. Sellaista saarnaajaa ei oltu koskaan kuultu eikä nähty, ja pitkään sai odottaa hänen vertaistaan.

Hänen kookas olentonsa solui hiljalleen eteenpäin läpi ihmisjoukon, joka kunnioittavasti avasi tien hänelle ja hänen äidilleen, jota hän talutti käsivarresta. He kulkivat vinoon torin ylitse Köpmankatua kohden, päästäkseen Själagårdskadulle.

Tuskin olivat he kadonneet viimeksi mainitun kadun kulman taakse, ennenkuin muuan reki ilmestyi torille vastakkaiselta puolelta. Ajajana oli mies, jonka näkyi olevan vaikea löytää tietä, sillä hän kysyi vähänväliä ohikulkevilta, kuitenkin saamatta haluamaansa vastausta. Vihdoin seisotti hän hevosensa ja miltei sulki tien eräältä palvelijalta, joka vihaisesti tarttui hevosen suitsiin.

"Mikäli näen", sanoi mies reessä aivan säveästi, "olette joku rouva Kristina Gyllenstjernan palvelijoista ja juuri jotakin heistä haluan tavata."

"Voittehan siltä ajaa syrjäänpäin väen tieltä", murisi vanha palvelija.

"Seis nyt, hyvä mies, ja sano minulle ... vaikken tarvitse sitä kysyä, sillä ymmärrän kyllä, että rouva Kristina on nyt kaupungissa, mutta missä hän majoilee, siitä en voi päästä selville."

"Ja mitä tahtoo moinen mies rouva Kristinalta?" kysyi palvelija jotensakin epäilevästi.

"Siitä lienee minulla lupa tehdä selvää rouva Kristinalle itselleen, kun hänet kohtaan."

Palvelijalla ei ollut mitään väittämistä tätä vastaan; vaan hän asettui kannaksille ja reki pysähtyi pian rouva Kristinan asunnon edustalle, missä oli muutamia muitakin rekiä. Muutamat palvelijat, jotka olivat puetut sturelaisiin väreihin ja "päivä- ja yö" vaakunalla koristettuihin alustakkeihin, puuhailivat soihtujen valossa kantaen re'istä arkkuja ja muita matkakapineita. Ilmeisesti oli rouva Kristina äsken saapunut pääkaupunkiin.

Viimeksi saapuneessa reessä oli paitsi ajajaa nainenkin, joka äänetönnä ja liikkumatonna, ikäänkuin mikään ei olisi häntä koskenut, vielä reen pysähdyttyä tuohusten valon piiriin ja hänen saattajansa noustua jalkeille ja heitettyään ohjakset hevosen selkään, istui paikallaan, olematta nousemisesta tietävinäänkään.

Hänen saattajansa kuiskasi muutamia sanoja hänen korvaansa, ja hän antoi nostaa itsensä reestä ja seurasi miestä taloon. Sinne tänne juoksentelevain palvelijain välitse nousivat mies ja hänen naisseuralaisensa hiljaa portaita ylöspäin, ja päästyään ensimmäiseen kerrokseen kysyi edellinen muutamalta siellä seisovalta vanhemmalta palvelijalta, joka näytti olevan jonkinlainen toisten valvoja, missä hän saattoi tavata rouva Kristinan. Vanha uskottu palvelija katsoi kummissaan mieheen, jonka puku lähemmin katsoen ei suinkaan ollut sellainen, että se olisi herättänyt luottamusta, jonka kalmankalpeat kasvot kiinteälle vedetyn päähineen alla olivat aivan kummituksen näköiset.

"Minun on puhuttava rouva Kristinalle mitä tärkeimmästä asiasta", sanoi ryysyinen mies, kun palvelija ei näyttänyt pitävän kiirettä.

Mutta samassa kuului Kristinan ääni huoneesta, johon vievä ovi oli avoinna, ja mies astui ilmoittamatta sisään, vetäen seuraajattarensa mukanaan. Rouva Kristina katsoi tulijaan yhtä kummissaan kuin hänen palvelijansakin, mutta odottamatta mitään kysymystä sanoi mies:

"Ette kai tunne minua, jalo rouva, mutta tämän tässä tunnette sitä paremmin..."

Näin sanoen veti hän naisseuralaiseltaan matkapäähineen, ja rouva Kristina astui askeleen takaperin hämmästyneenä ja pelästyneenäkin nähtyään ja tunnettuaan Kristina Pietarintyttären piirteet.

"Kristina!" huudahti hän. "Mitä on tapahtunut...?"

Puhuteltu vapisi kuin haavan lehti, ja hänen saattajansa talutti hänet hyvin hellästi erälle penkille ja

pani hänet sinne istumaan.

"Mitäkö on tapahtunut?" sanoi hän sitte kääntyen rouva Kristinaan. "Niin, sitä on tapahtunut, että Jumalan avulla tahdon pelastaa neitsyen joutumasta elävältä haudatuksi..."

"Kuka olet?" kysyi Kristina vakavasti välkähtävin silmin.

"Olen soittoniekka, joka soitin niin kauniisti neitsyeelle taannoin Hörningsholmassa, että olin vähällä soittaa hänet hautaan häiden sijasta ... niin, niin, tuon olen sanonut hänelle sataan kertaan, mutta hän ei usko minua eikä se merkitsekään mitään. Pääasia on, ettei hän joudu luostariin, mikäli..."

"Kuinka rohkenet puhua minun edessäni, mies ... ja millä oikeudella olet saanut tämän neitsyen huostaasi?"

Soittoniekka painoi katseensa lattiaan näiden sanojen johdosta, ja hänen kulunut lakkinsa alkoi pyöriä hänen sormiensa välissä. Hän vääntelihe oikealle ja vasemmalla, mutta sitte katsoi hän ankaraa rouvaa vakaasti silmiin.

"Voitte kyllä kysyä niin, armollinen rouva ... mutta säästäkää kysymyksenne, kunnes olen ehtinyt suorittaa tehtäväni loppuun, silloin toivon voivani tehdä täyden selon puolestani... Nyt etsii tämä neitsyt suojelusta luonanne! Häntä ajetaan takaa, ankara rouva, sen voitte käsittää, sillä olen hänet varastanut ... niin, niin, ja jollei hän olisi ollut kuoleman sairas, olisin häntä tuskin koskaan saanut niin pitkälle. On oltu tiellä päivät ja yöt ... mutta nyt tarvitsee neitsyt hoitoa ... toivottavasti ei kuitenkaan kauvan, sillä luulen, että minulla on lääke melkein taskussa."

Rouva Kristina oli jo, ennenkuin mies oli alkanut kosketella tätä kieltä, mennyt Kristinan luo ja tarttunut hänen käteensä. Mutta häntä värisytti tämän käden kylmyys, ja häntä pelästytti harhaileva, miltei tajuton katse. Hän huusi sisempään huoneeseen, ja muuan palvelijatar, ulkonäöltään yhtä vanha kuin miespalvelija ulkona, riensi sisään. Tämä näki kohta mitä täällä oli tehtävänä, ja riensi auttamaan emäntäänsä viemään kärsivää neitsyttä muutamaan sisempään huoneeseen.

Tuokion kuluttua palasi rouva Kristina takaisin.

"Sano minulle nyt", sanoi hän odottavalle soittoniekalle ankarasti, "sano minulle nyt, mitä tarkoitat tällä kaikella, vanha mies ... kuinka olet uskaltanut käydä käsiksi..."

"Älkää sanoko niin, rouva Kristina", keskeytti hänet ukko kyynelsilmin ja rukoilevalla äänellä. "Älkää sanoko niin ja älkää puhuko niin kovia sanoja minulle! Ah, jospa tietäisitte... Mutta jos syntisen ihmisen rukous voi jotakin vaikuttaa tuolla ylhäällä, niin varmaan tulette onnelliseksi, ankara rouva... Kuten sanoin, kun neitsyt tuolla sisällä on astunut morsiustuoliin, silloin kentiesi voin sanoa teille kaiken... Nyt täytyy minun vaieta, mutta uskokaa minua rouva Kristina ... pelkään itsekin, mitä olen uskaltanut, ja kuitenkin en tahtoisi sitä tekemättömäksi ... en, sanon, vaikkapa se maksaisi henkeni..."

Miehen ääni ja esiintyminen oli niin lämmin ja luottamusta herättävä, että rouva Kristinan täytyi vastoin tahtoaankin häntä kuunnella, vaikkakin hän tuli yhä enemmän arvotukselliseksi, mitä enemmän hän puhui.

"Morsiustuoliin?" kysyi hän. "Oletteko järjiltänne, ukko? Jos kerran olet, kuten sanot, varastanut neitsyen ja häntä ajetaan takaa, niin voit kyllä ymmärtää, etten minä voi ruveta rikostoveriksesi."

"Mutta jos mestari Olavi seisoi täällä rinnallani?"

"Mestari Olavi?"

"Niin, hän ei ole kuollut, hän elää!"

Rouva Kristina kääntyi pois. Mutta hänen kasvonsa eivät ilmaisseet suuttumusta eivätkä vastenmielisyyttä, vaan pikemmin surkuttelua. Hän katsoi ilmeisesti miehen menettäneen järkensä.

"Ette usko minua, mutta luulen kyllä piankin voivani todistaa sanani. Kaikki, mikä on aiheuttanut tämän onnettoman retken Vadstenaan, on pelkkää katalaa viekkautta, valhetta ja petosta. Luulen sen kyllä näyttäytyvän todeksi, kunhan saan mestari Olavin käsiini. Mutta totuus voi terveyden palauttamisen sijaan täydentää onnettomuuden, jos se tulee liian äkkiä, ja sentähden pyydän teitä jatkamaan työtäni ja vähitellen valmistamaan neitsyen mieltä totuuteen. Sen te voitte käsittää paremmin kuin minä lausua."

Kristina rouva oli muutaman tuokion ajatellut otattaa miehen kiinni ja pitää häntä säilössä, koska hän mielettömyydellään voi saada aikaan paljo hämminkiä ja häiritsevästi sekaantua yhden tai toisen elämään. Tätä aietta oli edelleen vahvistanut ajatus, että neitsyttä ajettiin takaa, ja Kristina rouva oli

tuuminut jättää sekä tytön että naisryöstäjän takaa-ajajille, edellisen suorittamaan pyhää tehtäväänsä luostarissa, jälkimäisen oikeuden edessä vastaamaan teostaan. Mutta ukon viimeinen lausunto sai hänet hillitsemään itseään ja ainakin odottamaan varmempia tietoja mestari Olavista.

Äkkiä heräsi hänen mielessään ajatus, että hän helposti voi saada tietää, elikö mestari Olavi todellakin vai eikö, ja siten heti paikalla todistaa ukon jutut perättömiksi ja jos hänen havaittiin kulkevan valheen kengillä, saada syyn hänen vangitsemiseensa ja jättämiseensä viranomaisille. Hän kutsui vanhan uskotun palvelijan, joka pian seiso i hänen edessään ja katseli pitkään eriskummaista ukkoa, jonka silmissä pian alkoi palaa omituinen, haaveellinen tuli, typerähkön hymyn väreillessä hänen huulillaan.

"Milloin mestari Olavi kuoli?" kysyi rouva Kristina palvelijaltaan.

"Mestari Olavi ... milloinko hän kuoli?" vastasi tämä katsoen soimaavasti ukkoon. "Enkö jo sitä arvannut, armollinen rouva, näihin katukulkureihin ei ole koskaan uskomista, ja tämä on pahimpia niistä. Tunnen hänet hyvin, oluttupa on hänen kotinsa aamusta iltaan, ja usein on katuoja hänen vuoteensa. Ja sinä rohkenet tulla moisine valheinesi rouva Kristinan, herra Sten Sturen lesken luo, Jumala hänen sieluaan armahtakoon!"

Näin purki palvelija suuttumuksensa soittoniekalle, joka seiso i lapsen hymy huulillaan, vaikkakin kalpeat, pöhöttyneet kasvot tosin olivat omansa todistamaan että moitteissa oli perää. Sitte kääntyi palvelija emäntäänsä.

"Mestari Olavi ei ole kuollut, ankara rouva!" sanoi hän. "Hän saarnasi tänään Suurkirkossa, ja luulen, että koko kaupunki on tunkeutunut kirkkoon saadakseen kuulla häntä. Hän on näinä päivinä ollut kuninkaan luona Upsalassa ja itse tuomiokapitulini edessä, kuten sanotaan, todistanut oppinsa totuuden sellaisella tavalla, että kaniikit kuuluvat kalvenneen sen kuullessaan."

Kaikki selvisi nyt rouva Kristinalle. Petos oli tekeillä, ja soittoniekka, tuo lapsellisesti hymyilevä ja väliin tylsästi tuijottava juoppo, hän oli päässyt petoksen jälille ja näytti Jumalan avulla voivan viedä onnelliseen loppuun sen, mikä oli aiottu onnettomuudeksi. Palvelijansa suureksi kummastukseksi kiinnitti hän hartaan myötätuntoisen katseen ukkoon ja sanoi ikäänkuin neuvoa kysyen:

"Sitte lähetämme sanan mestari Olaville ja saamme asian pian selvälle tolalle."

"Ei, ei, ei kelpaa, luvallanne, ankara rouva", vastasi ukko vilkkaasti. "Kun ilkiöt ovat pelanneet sellaista peliä neitsyen kanssa, niin eivät he ole säästäneet mestari Olaviakaan, ja jos tunnen hänet oikein, niin on tieto Kristinan luostarilupauksesta koskenut häneen kovemmin kuin jos olisivat sanoneet hänen kuolleen. Ja nähkääs, jos he nyt ovat saattaneet tämän hänen tietoonsa, niin täytyy meidän aivan hiljaksen avata hänellekin ovi totuuteen. Luulen voivani tehdä sen. Tehkää te samoin neitsyelle tuolla sisällä, olen jo alottanut, te voitte jatkaa siitä, mihin olen lopettanut."

Seurasi hetken hiljaisuus, jonka jälkeen rouva Kristina virkkoi:

"Olen tehnyt sinulle hyvin väärin, ukko, mutta sitä ei sinun pidä lukea minulle viaksi, sillä ulkonaiset seikat todistavat näennäisesti sinua vastaan. Olet kuitenkin tässä asiassa toiminut kuten kelpo mies, enkä voi käsittää muuta kuin että neuvosi on paras sekä mestari Olaviin että Kristinaan nähden. Tahtoisin kysyä, mikä on määrännyt menettelytapasi, mutta se on oma asiasi ... kiiruhda sentähden mestari Olavin luo, minä tahdon tehdä parastani mitä Kristinaan tulee."

"Ymmärrättehän myös, ankara rouva", vastasi mies, "että voin tarvita jonkun verran aikaa tehtävääni. Voi hyvin tapahtua, etten saa mestari Olavia järkiinsä vielä tänään! Hänen häissään voitte kentiesi lopuksi saada tietää kaiken."

Näin sanottuaan läksi ukko, ja rouva Kristina riensi sairaan luo. Vanha uskottu palvelija siveli partaansa eikä voinut selvittää kummastuksestaan.

Sillä välin kulki vanha ukko eteenpäin pimeitä katuja. Reen luona, joka vielä oli alhaalla paikoillaan, hän pysähtyi hetkeksi ja etsi jotakin, jonka hän huolellisesti pisti kainaloonsa, jonka jälkeen hän poistui, pyydettyään rouva Kristinan palvelijoita ottamaan hevosen huostaansa. Tukholman kadut olivat pimeät, kaikkien talojen ikkunaluukut olivat suljetut ja kaikki ovet teljetyt, kuten oli ainakin suuremmissa kaupungeissa tapana tähän aikaan, jolloin joka talo oli kuin oma erityinen linnotuksensa, kuvaten ajan luonnetta siinä, että kukin erottautui muista ja luotti ensi kädessä omaan itseensä. Viime vuosien levottomuus, ensin sota kuningas Kristiania vastaan, Kristina Gyllenstjernan puolustaessa Tukholmaa, sitte piiritysvuodet vapaussodan aikana, kun Kustaa Vaasalla valtionhoitajana oli leirinsä kaupungin edustalla, ja erittäinkin uudestakastajain väkivaltaiset metelit viime aikoina, — kaikki tämä oli tehnyt Tukholman asukkaat varovammiksi ja valppaammiksi kuin koskaan ennen.

Ukko kulki hoippuvin askelin kautta katujen ja kujien, joilla enimmäkseen ei näkynyt ainoakaan ihmistä, ja pysähtyi vihdoin sen talon eteen, missä kaupungin kirjuri, mestari Olavi asui. Ilmeisesti tunsikin hän hyvin tämän talon, sillä hän kulki kivisiä katuportaita ylös niin varmasti kuin olisi itse asunut täällä. Hän tarttui raskaaseen portinkolkuttimeen ja löi sillä parisen kertaa lujaan tammioveen, jotta koko katu kajahteli. Sisäpuolelta kuului askeleita, ja miehen ääni kysyi: "Kuka siellä pyrkii sisään."

"Sanomia mestari Olaville!" vastasi ukko. "Vieläpä tärkeitä sanomia. Luulen, että hän on kotona tällä havaa?" lisäsi hän ikäänkuin itseksensä, samalla kuin salpa vedettiin sisäpuolelta ja ovi avattiin.

"On", vastasi mies, hansikkaantekijä, jolla oli työhuoneensa vasemmalla aivan portin vieressä, "kyllä, mestari Olavi on kotona. Herraparka, hän näyttää niin surulliselta oltuaan Upsalassa kuninkaan ja tuomiokapitulin edessä, että tekee kipeää aivan luita ja ytimiä myöten; ei koskaan enää näe hymyä hänen huulillaan... Kentiesi hän suree talonpoikia, joiden pitäisi marssia jälleen Tukholmaa vastaan, kuten sanotaan, tekemään loppua kuningas Kustaan hallituksesta ja kaikista kerettiläisistä. Mutta siihen hän on syytön, ja me porvarit kyllä osaamme puolustaa kaupunkiamme ja kuningas Kustaata myös!"

Puhelias ja hyväntahtoinen hansikkaantekijä oli tarttunut puhuessaan ukon kaulukseen ja molemmat seisoivat paikoillaan avonaisella portilla. Ukko puhui aivan vähän, mutta hän ei näyttänyt pitävän kiirettä, joko siksi, että hän tarvitsi aikaa kootakseen ajatuksiaan — ja hän oli tottunut sulkeutumaan itseensä, puhuttelipa häntä kuka tahansa, jollei puhe koskenut häntä lähemmin — tai siksi, että miehen sanat koskivat jotakin, joka lepäsi hänen sydämellään.

"Teillä on tärkeitä sanomia, sanotte", jatkoi hansikkaantekijä. "Niin, jos voitte lievittää sen kunnan miehen huolia, niin Jumala siunatkoon sisälle- ja uloskäymiseen... Tiedän kyllä, kuka on tuleva iloisemmaksi kuin minä, ja se on äiti, vanha vaimo Kristina. Hän suree, hänkin, niin syvästi, että aina väliin, kun menen hänen luoksensa, olen tavannut hänet kyynelissään. Se on surutalo, on totisesti!"

"Surun jälkeen tulee toisinaan ilo, mestari!" sanoi ukko jatkaen portaita kulkuaan yläkerrokseen. Juuri kun portti kuuluttiin sulettavan alhaalla, tarttui hän ylhäällä erään oven ripaan.

Hän väänsi avainta ja astui sisään. Se oli mestari Olavin huone, ja hän istui itse perällä ikkunan luona, väräjävän ja puoleksi riittyneen takkavalkean valossa. Hän istui nojaten päätään käsiinsä ja selin oveen, jonka avaamista hän ei kuullut. Eikä hän kuullut sitäkään, kuinka ukko kaapaisi jalallaan lattiaa samalla nöyrästi kumartaen.

Vanhus nyökkäsi rikkiviisaasti päätänsä ja veti varovasti nahkakotelosta kainalostaan viulunsa, jonka hän hiljaa viritti ja alkoi sitte soittaa, mutta niin keveällä kädellä, että sävelet liitelivät soittimesta kuin huokaukset.

Olavi nousi ja kääntyi sekä viittasi kädellään soittoniekalle, että hän jatkaisi. Tämä otti viulun leukansa alta ja vilkui lapsellisesti hymyillen Olaviin.

"Te tunnette nämä viulun sävelet, mestari Olavi", sanoi hän. "Tiesin hyvin, että viulu puhuu kieltä, jota ymmärrätte paremmin kuin minun sanojani."

"En tiedä, olenko kuullut niitä ennen, ukko", vastasi Olavi. "Mutta soitto on minulle rakasta, ja nyt olivat sävelet minulle tervetulleemmat kuin konsanaan ... jatkakaa siis, jos teitä haluttaa, kentiesi voimme sitte paremmin puhua!"

"Ette näytä tuntevan minua, mestari Olavi?" tuumi mies kysyen. "Näimme kuitenkin toisemme tärkeänä hetkenä elämässämme, ja silloin soitin samaa säveltä kuin nyt, vaikkakin silloin istuin urkujen ääressä kaupungin kirkossa, nähkääs, osaan vähän kutakin, raukka... Ettekö muista sitä...? Pyhän Yrjänän kuvan luona alttarin edessä, samana sunnuntaina kuin..."

Olavi meni puhujan luo ja katseli lähemmin hänen velttoja kasvonpiirteitään, ja hän tunsikin pian omituisen miehen, joka mainittuna päivänä oli näyttänyt niin liikutetulta kirkossa, ja keskustelu ukon kanssa tuli sitä selvemmäksi hänen muistossaan, mitä kauvemmin hän tätä katseli.

"Muistan teidät tarkoin", sanoi hän. "Mutta yhtä murheelliselta kuin silloin näytitte, yhtä tyytyväiseltä näytätte nyt ... ette taida nyt tulla luokseni etsimään lohdutusta... Yksi seikka kummastuttaa minua kuitenkin, tarkotan, että viime kerran tavatessamme veditte minua nenästä."

"Minä ... minä vetänyt teitä nenästä?" kysyi soittoniekka vilpittömästi kummissaan.

"Uudestakastajat alkoivat väkivaltaisuutensa samana päivänä."

"Siinä olette oikeassa, mestari Olavi, mutta siinä asiassa oli minut itseni viety harhaan, ja vasta iltapäivällä samana päivänä päätettiin, että niin oli tapahtuva... Etsin teitä, ilmottaakseni teille siitä,

mutta teitä ei löytynyt mistään. Siinä asiassa, josta nyt tahdon puhua kanssanne, en kuitenkaan tahdo teitä vetää nenästä."

"Ette kuitenkaan näytä paljo olevan valon perillä, ukko", sanoi Olavi eikä voinut olla hymyilemättä, kun hän kuuli sen varman ja totisen äänensävyyn, jolla mies puhui, samalla kuin yksinkertaisuus niin selvästi kuvastui hänen kasvoillaan, että lämmin katse, joka juuri säteili hänen silmistään, tuskin voi vähentää sen vaikutusta.

"Siltä voi tuntua, herra", jatkoi mies, loukkaantumatta ilmaistusta epäilyksestä. "Ja kuitenkin on se päivä tuleva, jolloin ajattelette kiitollisin mielin typerää soittoniekka raukkaa. Nyt olen tullut teitä lohduttamaan."

"Minua lohduttamaan...? Ja miksi, rakas ukko, lohduttaisitte minua? Kuinka tiedätte, että tarvitsen lohdutusta?"

Miehen katse muuttui ihmeelliseksi. Siitä loisti niin sydämellistä hyväntahtoisuutta, siinä paloi niin lämmintä rakkautta, mutta samalla siinä oli jotakin niin sumuista kuin pilvien peittäessä taivaan ja auringon valon ainoastaan silloin tällöin päästessä niiden lomitse pilkahtamaan. Hän alkoi hiljaa näppäillä viuluun. Nahkakotelo ja hänen kulunut lakkinsa olivat hänen jaloissaan, ja tätä kaikkea valaisi lepatteleva, väräjävä loimu riittävistä takkavalkeista. Mutta sävel sulautui niin sulosointuisasti säveleeseen, kuten kukka kukkaan neitosen kädessä, kun hän sitoo hääseppelettään, ja tämän säveltenhon keskeltä kuului ukon ääni, kehottavana, valittavana, lempeänä ja vakavana.

"Minulla oli kerran kaksi kukkaa", sanoi hän, "ja päivänpaiste ja ilo asui heidän ympärillään, ja minä olin niin rikas, niin onnellinen, etten olisi tahtonut vaihtaa onneani kenenkään kanssa. Mutta tulivat sitte pahat tuulet, tulivat pahat silmät, ja kukkani otettiin minulta pois ja pantiin hoidettaviksi vieraihin käsiin... Seurasin niitä kuitenkin loitompaa, kuten koivu taivuttaa latvansa puron ylitse suojatakseen kukkaa toisella rannalla polttavalta auringolta, tai kuten korkea kuusi asettaa rintansa kylmää pohjatuulta vatsaan, piilottaakseen taaksensa sen, mikä on hänelle rakasta ja kallista, mutta joka ei koskaan häntä ajattele lainkaan... Niin seurasin kukkiani, levotonna, huolta täynnä, valvoen ja rukoillen... Nyt on toinen kukkani kuollut, toinen taitettiin samana päivänä, ja sinä, juuri sinä kiinnitit sen sydämellesi, Olavi... Minä hymyilin ja itkin vuoronperään; ajattelin, että kukkani viihtyisi sydämelläsi ja saisi itse ja antaisi sinulle ilon ja autuuden levätessään rintaasi vasten..."

"Lakkaa, lakkaa, vanha miesparka ... ymmärrän sinut", keskeytti Olavi, mutta vanhus vain katsoi häneen, vaikenen tuokioksi ja sitte jatkoi jälleen:

"Kukka, joka minulle oli niin rakas, ainoa, joka minulla enää oli jäljellä maailmassa, hän, joka sinullekin oli rakas, Olavi ... näin, kuinka hänet varastettiin sydämeltäsi, kuinka hänet temmattiin pois tallattavaksi jalkojen alle, kuolemaan vitkallisen kuoleman ... haudassa. Nyt oli hän vieraisissa, tylyissä käsissä, yksin eksyneenä... Tempauduin irti mutaiselta rannaltani, jossa olin imeytynyt maahan, niin että tuskin voin liikahtaa ... tempauduin irti ... ja hän elää ... ja hän on jälleen sirottava Edenin sulotuoksuja sydämeesi ... ja minä saan jälleen vaipua yöhöni..."

Soitto vaikenen. Vanhuksen katse painui ilmeettömänä lattiaan, ja hänen kätensä riippuivat veltoina sivuilla. Olavi seisoivat vaiti ja katsoi vain katsomistaan. Häneen olivat niin ihmeellisesti sattuneet miehen sanat, jotka ilmaisivat niin paljo ja kuitenkin peittivät kaiken, asettivat hänen sydämensä tarinan ikäänkuin maailmaan, joka odotti pääsevänsä näkyviin täydessä päivänvalossa, kuutamon harsojen väistyttyä syrjään ja auringon noustua vuoren takaa.

Ja tämä mies, joka yhtä paljo koko esiintymisellään kuin omituisella esitystavallaankin niin huomaamatta oli vienyt kuulijansa yön synkimmästä varjosta, ei täyteen päivänvaloon, vaan aamun sarastukseen, — kuka oli hän ja mistä oli hän saanut ihmeellisen taitonsa levittää autuutta huokailevaan sydämeen, ei rajusti ja hätäisesti, vaan varovasti ja hiljaa, aivan kuin aamurusko lintujen livertäessä levittää kultaisen kajastuksensa lehtojen ylitse?

Olavi meni miehen luo ja tarttui hänen käteensä, veti hänet huoneen perälle ja katsoi lempeästi hänen vanhoihin, ryppyisiin kasvoihinsa.

"Jos ymmärrän teidät oikein", sanoi hän, ja hänen äänensä vapisi liikutuksesta, "niin olemme toisiamme sangen lähellä, vanha mies, ja kärsimys on meidät tehnyt läheisiksi sukulaisiksi. Olette koskettanut sydämestäni kieltä, jota en tahdo enempää kuulla, mutta teillä on oikeus siihen ... minä voin lohduttaa teitäkin."

"Uskotteko sitte minua?" kysyi ukko hymyillen lapsenhymyään.

"Kyllä, sikäli kuin olen ymmärtänyt satunne ajatusta."

"Hän odottaa teitä, mestari Olavi!"

"Hän ... Kristina ... luostarineitsyt?"

"Kristina ei ole mikään luostarineitsyt ... minä olen pelastanut hänet sieltä."

"Ei ... ukko, siinä eroavat tiemme ... vaikkapa enkeli astuisi alas ja toisi hänet pois luostarista, ei hän koskaan saavuttaisi jälleen rakkauttani, jonka hän on hylännyt."

"Hän ei ole koskaan astunut jalkaansa luostariin... Hän oli matkalla sinne ylen suruissaan teidän kuolemastanne, josta kirjoitettiin väärennettyjä kirjeitä rouva Kristina Gyllenstjernalle..."

"Minun kuolemastani!" huudahti Olavi. "Minun kuolemastani... Ja mistä tiedätte tämän kaiken?"

"Tyyntykää, mestari Olavi, voin kaiken selittää teille... Epätoivoissani, kun en enää nähnyt neitsyttä äitinne luona, sain ajatuksen, jonka laupias Jumala lähetti minulle, ja minä kuljin päivät ja yöt ympäri harmaaveljesluostaria, olinpa monta kertaa siellä sisälläkin kaapuun käärittynä kuten muutkin, ja minä seisoin aivan munkkien vieressä, kun he lauloivat minulle sielumessuja kovan sukulaiseni testamentin määräyksen mukaan. Vihdoin sain ne tiedot, joita odotin. Eräänä yönä ... makasin kivien välissä rannalla ja minulla oli munkkikaapu ylläni, silloin oli pimeä yö kuun alussa ... silloin näin kaksi miestä, jotka hyvin tunsin. He olivat eräs kuninkaan hovipalvelija ja sotapäällikkö, Pietari Grym, ja Vesteråsin mustaveljespiori Robert, ja he menivät luostariin. Hiivin heidän perästään ... rakkauteni ja levottomuuteni antoivat minulle rohkeutta, ja minä seurasin heitä varjossa. Heillä oli pitkä neuvottelu harmaaveljesten ministerin kanssa... Minä seisoin oven ulkopuolella, en nähnyt mitään, mutta kuulin yhtä ja toista, muun muassa teidän nimenne ja Kristinan, ja siinä oli minulle kylliksi syytä olla päästämättä lankaa käsistäni. Kun sitte salainen neuvottelu oli lopussa ja ovi avattiin ... seisoin kyyristyneenä syvimpään varjoon muutaman muurin ulkoneman suojaan ... kuulin Pietari Grymin sanovan: 'Luottakaa minuun, minä kyllä toimitan kaiken tolalleen, neitsyen luostariin ja Gert Bryninghin piispansa luo!'... Ja sitte he menivät. Siitä hetkestä lähtien en päästänyt sotapäällikköä näkyvistäni, ja kun hän lähti Tukholmasta, läksin minäkin, ja kun hän saapui Hörningsholmaan, olin siellä minäkin. Ne muutamat kolikot, jotka olen voinut koota soitollani pitkien, pitkien vuosien kuluessa — mutta se ei kuulu tähän ... ne auttoivat minua matkustamaan yhtä nopeasti kuin lohikäärme saaliinsa luo..."

Olavi kiintyi yhä enemmän ukon puheeseen, mitä lähemmäksi tämä tuli uskaliaan matkansa onnellista loppua ja mitä selvemmäksi hänelle kävi, että Kristinan oli täytynyt joutua mitä mustimman petoksen uhriksi. Rärkein väreihin kuvaili ukko, mitä oli tapahtunut Hörningsholmassa.

"Kuitenkin oli hän minulle rakkaampi kuin te, mestari Olavi, ja minä vaelsin sokeudessa, ja minä luulin, kuten kyllä oikein olikin, että he tahtoivat sulkea hänet luostariin, mutta minä luulin, että he tahtoivat tehdä sen hänen rakkautensa tähden teihin, ja sentähden tahdoin surmata tämän rakkauden ja sanoin hänelle, minäkin, että te olitte lähtenyt tästä maailmasta, mestari Olavi... Hän vaipui silmänräpäyksessä lattiaan; luulin, että henki lähtisi heti, mutta minusta oli sekin parempi, tämä tuska, kuin joutua elävältä haudatuksi... Ah, minä tulin pian vakuutetuksi erehdyksestäni. Ja sitte kun itse pääsin varmuuteen, että hänen vihollisensa olivat käyttäneet samaa keinoa saadakseen hänet luostariin, olin vähällä joutua epätoivoon."

"Kristina parka!" äännähti Olavi hyvin hiljaa itsekseen, kun ukko hetkeksi vaikeni.

"Mutta erehdykseni teki voimani kaksinkertaisiksi", jatkoi vanhus. "Se terotti myös älyni, ja minä onnistuin saamaan neitsyen vahingoittumatonna takaisin... Se oli mestarinäyte, kun sain hänet pois vanhan Gert Bryninghin käsistä Linköpingistä ... mutta Herra oli apunani ja löi harmaahapsisen tekopyhän sairaudella, ja kun esiin ajoi reki, jonka piti viedä Kristina loppumatkan Linköpingiin, olin minäkin mailla ja huusin ajajalle uskotellen, että hänen herransa tahtoi häntä puhutella. Samassa kun hän katosi sisälle Gert Bryninghin ovesta, hyppäsin minä rekeen ja niin sitä lähdettiin... Meitä on ajettu takaa, kuten hyvin voitte käsittää, mutta minä ehdin päästä riittävästi edelle."

"Ja Kristina..." huudahti Olavi.

"Hän eli elämänsä itsekseen, hän ei tiennyt, mihin matka piti ja hän on kuolemansairas sydämeltään..."

"Missä hän on, ukko, missä?... En tahdo, että hän on enää silmänräpäystäkään epätietoisuudessa!"

"Olette nuori, mestari Olavi", hymyili ukko. "Ettekö tiedä, että ilo voi tappaa yhtä hyvin kuin surukin, mutta paljon nopeammin? Ei, tässä jos missään on meidän meneteltävä varovasti. Aavistetun surun voi ilmottaa yhtäkkiä ilman vahinkoa, mutta ei odottamatonta iloa. Ja hän on hyvissä käsissä..."

"Kenen luo olette sitte hänet jättänyt?... Minun tietääkseni ei hän tunne ketään koko suuressa

kaupungissa. Katsokaa, ettette lopuksi vie häntä samaan sudenkitaan, josta luulette hänet pelastaneenne!"

"Hän on rouva Kristina Gyllenstjernas, herra Stenin lesken luona!"

"Rouva Kristinan luona ... kummastutatte minua enemmän kuin voin sanoa!"

"Rouva Kristina on täällä ollakseen läsnä häissä, jotka kuningas pitää sisarelleen ja saksalaiselle kreiville, sen sanoivat minulle Hörningsholmassa, mutta kuinka Kristina, teidän Kristinanne, oli tullut sinne, sitä ei tiennyt kukaan, eikä kukaan ollut nähnyt häntä siellä, ennenkuin rouva Kristina toi hänet mukanaan palatessaan Stegeborgista. Sen kai voi hän itse parhaiten selittää, jos Herra suo hänen jäädä henkiin."

"Minun täytyy kuitenkin puhutella rouva Kristinaa..."

"Niin, teidän täytyy, mestari Olavi, mutta nyt on jo iltamyöhä, ja jos tahdotte noudattaa neuvoani, niin odottakaa huomiseen, kahdestakin syystä, ensiksikin, koska rouva Kristinaa tarvitaan neitsyen luona, jonka olen jättänyt hänen hoitoonsa, ja toiseksi, koska..."

"Koska...? Sanokaa pois!"

"Koska minulla on jotakin pyydettävää teiltä."

"Kaiken mitä minä voin antaa, tulette saamaan."

"Lupaatte niin auliisti, mestari Olavi ... pyydän kuitenkin jotakin samalla niin helppoa ja vaikeaa. Älkää kenellekään sanoko, mitä olen teille sanonut tänä iltana, ei kenellekään, kuuletteko ... pyydän sitä teidän itsenne tähden yhtä paljon kuin Kristinankin."

"Kuka olette sitte, ukko... Kristina, kukka, joka on teille niin rakas... Missä suhteessa olette häneen? Mutta, ymmärränhän sen ... niin se on, se ei voi olla toisin. Te olette..."

Ukko katsoi levottomasti, melkein arasti Olaviin.

"Olette Kristinani isä!"

"Vaiti, vaiti, nuori mies!" puuskahti ukko ja ojensi kätensä Olavin suuta kohden. "Vaiti Jumalan nimessä, älkää sanoko enää koskaan sitä sanaa, niin että kukaan inhimillinen olento kuulee sen..."

"Mutta miksi, rakas ... miksi verhoudutte tähän salaperäisyyteen? Liittykö joku rikos nimeenne?"

"Rikos? Sanotteko ... rikos? Ei, mestari Olavi ... olen kyllä köyhä, syntinen ihminen, mutta mitään rikosta, josta ihmiset voisivat minut tuomita ... ei."

"Kummallinen mies ... ja kuitenkin...?"

"Kuitenkin täytyy teidän luvata minulle, ettette kenellekään, kuuletteko, ette kenellekään ilmaise, mitä nyt olen teille ilmaissut. Te voitte, vaivuttamatta katsettanne maahan ihmisten edessä, viedä Kristina Pietarintyttären morsiuustuoliin, ja te voitte uskoa, että minun rukoukseni nousevat yhtä hartaina Herran luo teidän puolestanne, vaikken koskaan saa kuulla hänen nimittävän minua isäkseen..."

"Ei siis hänkään, tyttärenne, saa..."

"Älkää minulta kyselkö, älkää kyselkö, olen viettänyt syntistä elämää; juomarit ja rentut ovat olleet jokapäiväisenä seuranani. Vaikkei mikään rikos tahraa nimeäni, niin olen kuitenkin liian saastainen astuakseni tyttäreni kynnyksen ylitse... Ei, ei, ... minun täytyy loitolta iloita teidän onnestanne, samoin kuin ihminen maan yössä näkee mittaamattomaan etäisyyteen syytettävän valot taivaallisen isämme luo. Ja sitte voi koivu lahota liejuunsa, missä hän seisoo rannalla, sitte paiskatkoon myrsky maahan vanhan kuusen ... kukkani ei enää tarvitse mitään suojaa minulta, miesparalta. Ja hyvästi nyt."

Ukko painoi takkinsa hihan silmilleen ja jäi hetkeksi seisomaan, kuului siltä kuin hän olisi nyyhkyttänyt. Olavi tiesi tuskin, mitä hänen piti sanoa. Muta miehen menettelyyn sisältyi kuitenkin uhrausta, rakkautta, niin korkeaa ja jaloa, että se aivan varmaan korkeimman tuomarin edessä pyyhki pois kaiken, mitä hän itse sanoi liaksi ja synniksi. Sellainen menettely vaati ihailua ja kunnioitusta, mikä hänet sitte lieneekin tässä suhteessa saanut vaikenemaan.

"Saanko teidän lupauksenne?" kysyi mies vielä kerran.

"Saatte!" vastasi Olavi. "Mutta, rakas ukko, minun ja Kristinan luona on teillä kuitenkin koti."

"Ei, sanon minä", keskeytti ukko lujasti, vaikka hänen koko ruumiinsa vapisi. "Ei ... ja hyvästi nyt!"

"Hyvästi", vastasi Olavi. "Emmekö sitte enää saa nähdä toisiamme?"

"En voi vastata teille mitään ... yksi asia voi tapahtua..."

"Ja se olisi?"

"Että minun täytyisi puhua pelastaakseni tyttäreni..."

"Ja silloin?"

"Silloin puhun!"

Samalla pisti ukko viulunsa koteloon, otti kuluneen lakkinsa, ja lapsenhymy huulilla ja tylsästi katsellen hän jätti huoneen. Mestari Olavi oli jälleen yksin.

13

HÄÄT.

Seuraavana päivänä lähti Olavi rouva Kristina Gyllenstjernan luo. Hän tapasi tämän surullisempana kuin oli odottanut, ja rouva selitti hänelle, että mikäli hän ymmärsi neitsyttä, oli tämä kuolemansairas. Hän oli lähettänyt noutamaan nuorta mestari Johannesta, ainoaa, joka osasi sairaita parantaa, ja hän odotti tätä joka hetki.

"Ette ole siis voinut puhua hänen kanssaan siitä, mikä on tämän kurjuuden saanut aikaan?"

"En", vastasi rouva Kristina. "Hän on maannut yhtä mittaa horroksissa ... näyttää kuitenkin kuin hän olisi näkevinään teidät ja puhuttelisi teitä. Kuinka se päättyy, tietää Herra yksin."

Olavi kesti tämän tiedon miehekkäällä maltilla, ja katse täynnänsä alistuvaisuutta kohtasi hän Kristina-rouvan katseen, joka itsekin tunsu sen johdosta tyyntyvänsä ja ikäänkuin kohoavansa maallisten surujen ja taistelujen yläpuolelle. Kukaan ei voinutkaan paremmin kuin hän käsittää ja pitää arvossa tätä sielunlujuutta, — hän joka juuri rohkeudellaan ja mielenlujuudellaan on saavuttanut ensimmäisen sijan kaikkien aikojen ruotsalaisten naisten joukossa. Olavin suru oli tosin suuri, kun oli heti menettämäisillään, mitä hänelle oli palautettu ikäänkuin haudasta, mutta kun hän ajatteli sitä hautaa, joka nyt uhkasi hänen elämänsä onnea, ja vertasi sitä siihen, joka Herran avulla oli voitettu, niin vuoti hänelle jo siitakin voimaa ja riemua. Kuolema, joka täällä uhkasi, oli kuitenkin Jumalan lähettämä eikä riistänyt häneltä uskoa inhimilliseen puhtauteen ja hyvään tahtoon. Hänen häitänsä ei ehkäisty, ne vain lykättiin tuonemmaksi. Kristina oli kuitenkin hänen ja odotti häntä, missä Herra sitte tahtoikaan heidät yhdistää, joko tässä maailmassa tai toisessa.

Mestari Johannes saapui. Hän pudisti päätänsä tutkittuaan sairaan ja antoi vähän toivoa. Hänen mentyään kääntyi rouva Kristina Olaviin.

"Mitä ihmishoito tässä voi saada aikaan, mestari Olavi, se kyllä tehdään", sanoi hän.

"Olette kuitenkin vieras hänelle, jalo rouva", vastasi Olavi.

"Älkää sanoko niin, mestari Olavi, mielestäni hädän hetkenä samoin kuin kuolemankin olemme kaikki yhtäläisiä. Eikä hän olekaan minulle vieras, olen luvannut hänelle suojelustani ja sen on hän saava, ja jos Herra lahjottaa hänet jälleen elämälle ja teille, niin tahdon olla hänelle äidin sijaisena hänen häpäivänään."

Olavi lähti. Portilla oli hän näkevinään vilahduksen miehestä, joka kävi hänen luonansa edellisellä päivänä, ja hän kiiruhti askeliaan tavottaakseen hänet. Mutta olento pyörähti syrjään lähimmässä kadunkulmassa, ja kun Olavi ehti sinne, näki hän vain ryysyisen takin liepeen katoavan vanhan talon ovesta.

Sitte kului päivä päivän perästä, ja Kristinan sairaus paheni pahenemistaan. Kuningas palasi Upsalasta valtioneuvoston keralla, joiden joukossa oli kanslerikin, ja mestari Olavin aika joutui sen johdosta sangen täpärälle, sillä kuningas ja kansleri turvautuivat häneen kaikissa tärkeämissä kysymyksissä. Tärkein kaikista oli yksi, jonka teräväsilmainen kansleri oli jo aikoja nähnyt edeltäpäin, nimittäin kysymys raamatun ruotsalaisen käännöksen toimittamisesta. Kansleri oli jo kauvan kääntänyt

Uutta Testamenttia, mutta nyt otti hän Olavin apulaisekseen.

"Teidän uuden opin puolustuksenne Upsalassa, mestari Olavi", sanoi hän, "oli muurinsärkijä, joka osotti, kuinka rappeutunut vanha rakennus on, ja tiedän, että ylhäisin vastustajamme, Linköpingin piispa Hannu, on mitä syvimmästi suutuksissaan archielectukseen, kun tämä salli tämän taistelun tapahtua. Sillä pelkkä taistelukin oli jo voitto meille ... se vei jo ratkaistun asian uuden tutkimuksen alalle... Raamattu tässä, se vallottaa vanhan linnotuksen myrskynpuuskana! Tiedän, että hänen armonsä kuningas aikoo kehottaa piispoja ottamaan käsille tämän raamatunkäännöksen, ja todennäköisesti ei archielectus uskalla kieltäytyä, mutta siihenpä luulenkin sen pysäytyvän... Meidän täytyy olla valmiit siihen, mitä vanha kirkko ei koskaan tule viemään perille, mutta mitä se ei voi vastustaakaan, kun se itsekin on täyttänyt kuninkaan tahdon tässä suhteessa ja ottanut ensi askelen."

Ja Olavi ryhtyi työhön vakavasti ja tavallisella tarmollaan. Hän jakoi aikansa virkatehtäviinsä, saarnaajantoimensa ja tämän käännöstyön välillä jättäen surulleen niin lyhyitä hetkiä kuin mahdollista. Mutta kohta kun ilmaantui hetkinen työn lomassa, otti hänen sisäinen levottomuutensa oikeutensa. Hän eli alituisessa sielunjännityksessä, joka ennemmin tai myöhemmin heikontaisi hänen voimiaan.

Joka päivä kävi hän rouva Kristinan talossa, mutta jokaisella sellaisella matkalla pikemmin lisääntyi kuin väheni hänen sydämensä tuska. Jonkun kerran näki hän repaleisen takin vilahtavan ohitse, mutta sen omistaja ei koskaan pysähtynyt, koskaan ei hän päässyt puheihin vanhuksen kanssa, jota hän kuitenkin halusi, sillä he tarvitsivat toisiaan.

Kuningas vietti sisarensa häät komeudella ja uhkeudella Tukholman linnassa ja läänitti langolleen Viipurin, Savonlinnan ja Porvoon läänit Suomessa. Useita ylhäisiä herroja oli silloin koolla Tukholmassa, ja siellä nostettiin myös kysymys Taalainmaahan livistäneistä pappisvaltiaista, jotka eivät kuitenkaan olleet siellä saaneet niin paljo kannatusta, että olisivat uskaltaneet nousta avoimeen taisteluun kuningas Kustaata vastaan, vaikkakin he jättivät jälkeensä siemenen, joka sittemmin kasvoi kapinaksi. Mieliala oli kuitenkin edelleen pingotettu, pohjalla kuohui, tuli kiilui tuhkan alla, ja siinä oli kyllyiksi huolten aihetta kuningas Kustalle. Mutta tammikuun lopulla 1525 lähti hän taasen Upsalaan.

Sunnuntaina tammikuun 15 päivänä tai sunnuntaina kahdennenkymmenennen joulupäivän jälkeen olivat häät linnassa, ja tämän päivän vietti Olavi, palattuaan jumalanpalveluksesta kirkossa, rouva Kristinan luona. Tämä päivä olisi mestari Johanneksen lausunnon mukaan ratkaiseva Kristinan sairaudelle, hän joko kuolisi tai toipuisi. Rouva Kristina oli linnassa, ja lääkärin mentyä olivat ainoastaan Olavi ja vanha uskottu palvelijatar sairashuoneessa.

Kaikki oli hiljaista. Kuului vain sairaan epätasainen hengitys. Olavi istui ristissä käsin ja silmät jäykästi kiintyneinä kalmankalpeihin, mutta vielä kauneihin kasvoihin, jotka eivät kai koskaan enää hymyilisi häntä kohden. Hän muisteli lyhyttä lemmentarinaansa, joka oli siinä kohden erilainen muista, että se päättyi samana hetkenä kuin alkoikin tai tulisi jatkumaan jossakin paremmassa maassa, jonne Olavi veisi sen mukanaan. Ja kyynel kyynelen jälkeen vierähti voimakkaan miehen silmistä hänen istuessaan katsellen kalpeata morsiantaan.

Ovien jyske, niitä kiihkeästi availlessa ja sulkiessa, ynnä vieras ääni, joka käskevästi puhutteli jotakin rouva Kristinan palvelijaa, kuului ulommasta huoneesta. Vanha nainen vilkaisi Olaviin ja tepsutteli ulos ottamaan selkoa, kuka vieras oli ja mitä hän tahtoi. Mentyyään sulki hän varovasti sairashuoneen oven.

Olavi tuskin huomasi, että hänet jätettiin yksin. Hän katsoi päätänsä kääntämättä sairaaseen. Vuoteen pääanalusen ympärille oli pystytetty suojustin, jonka takana paloi lamppu. Vanhus oli pystyyn noustessaan huomaamatta tullut koskettaneeksi tätä suojustinta, niin että syntyi aivan pieni rako siihen, missä suojustimen molempia puolikkaita saranat liittivät yhteen, ja tästä raosta virtasi valon säde sairaan kasvoille ja levitti niille omituisen hohteen, joka heijastui takaisin pääanalusen viereisellä jakkaralla olevasta hopeakannusta.

Tästä valonhohteesta näki Olavi Kristinan silmien suuntautuvan itseensä, ja hän uskalsi tuskin hengittää. Veri syöksähti sydämeen. Tämä katse oli kuin ilmestys.

Mutta katsetta seurasi hymy, raukea ja heikko, mutta kuitenkin hymy, ja hymyä seurasivat sanat.

"Olavi, sinäkö se olet?" kuiskasi Kristina niin tyynesti ja rauhallisesti kuin olisi kuiskannut toiselta puolen hautaa.

Olavi lankesi polvilleen hänen vuoteensa viereen ja nojasi tunteidensa valtaamana päänsä vuoteen reunaan. Kysymys uudistui, ja silloin välähti Olavin mielessä salaman tapainen aavistus, että se oli palaavan elämän viesti. Sairas kohotti katseensa. Hymy oli jälellä kalpeilla huulilla ja pilkisteli ihanista silmistä.

"Kristina", kuiskasi hän hiljaa vastaan, "palaatko taasen luokseni?"

Samassa avautui ovi ja mestari Johannes astui sisään. Hymy leikki hänenkin huulillaan, kun hän näki sairaan tyynen, kuumeettoman katseen.

"Nyt voitte toivoa, mestari Olavi", sanoi hän. "Mutta nyt tarvitaan myös enemmän varovaisuutta kuin koskaan."

Hän antoi sen jälkeen muutamia määräyksiä, jollaikaa vanha palvelijatar palasi. Hän kuunteli elävällä tarkkaavaisuudella, mitä mestari Johannes sanoi, ja vuodatti ilokyyneleitä nähdessään, minkä kääntein sairaus oli tehnyt. Sillä hän oli sydämestään kiintynyt tyttöparkaankin, jonka hän oli saanut hoitoonsa.

Mestari Johannes otti Olavin mukaansa lähtiessään, sillä hänen luullakseen oli vaarallista häiritä palaavaa henkeä, ja helpostihan saattoi Olavin ja Kristinan välillä tulla lausutuksi sanoja, jotka häiritsisivät sitä lepoa ja rauhaa, mitkä nyt ennen kaikkea olivat hänelle välttämättömät.

Ulommassa huoneessa tapasivat he vanhan uskotun palvelijan, joka oli eräänlainen hovimestari. Hän näytti äärimmilleen huolestuneelta ja kulki kiivaasti edestakaisin salissa. Olavi ja mestari Johannes katsoivat kummastuneena häneen.

"Onko tapahtunut jotakin, mikä on teitä niin kiihdyttänyt?" kysyi edellinen.

"On", vastasi hovimestari, "pelkään että siitä sukeutuu ankara rajuilma... Tänne tuli muuan vanha mies, aivan hetkistä ennen teidän tuloanne, mestari Johannes, ja kysyi, oliko Kristina Pietarintytär tässä talossa. Vastasin, että kyllä hän oli, mutta hän oli sairas ja makasi kuolemaisillaan. Se ei merkinnyt mitään, arveli hän, hän oli tämän lähin sukulainen ja holhooja ja täytyi hänen tavata neitsyttä, vaikkapa tämä olisi aivan viimeisillään. Olin antamaisillani perään, mutta silloin tuli Gunilla äiti parhaaseen aikaan ja sanoi jyrkästi, ettei kukaan saanut tulla sairaan luo, sen oli kieltänyt sekä rouva Kristina että mestari Johannes, sanoi hän... Minun täytyi väkivallalla viedä ulos vanha mies", lisäsi hovimestari, "ja se huolestuttaa minua, sillä hän vetosi piispa Hannuun ja pyhään kirkkoon ja sanoi, että neitsyt oli nunna ja että ikuinen kirous kohtaisi minut ja jalon rouvani, rouva Kristinan, jos uskaltais... Mutta minä uskalsin... Se tapahtui teidän käskystänne, mestari Olavi!"

"Hyvä, vanhus!" vastasi Olavi ja tarttui hovimestarin käteen. "Se kirous on kyllä oleva helppo kantaa, jättäkää se minun huolekseni."

"Ja muistakaa", lisäsi mestari Johannes, "ettei kukaan vieras, ken tahansa lieneekin, saa ilman minun suostumustani päästä sairaan luo..."

"Hän elää siis?" kysyi vanha palvelija.

"Hän elää!" vastasi mestari Johannes. "Ja Jumalan avulla on hän tuleva terveeksi jälleen, jollei häjy vihollinen pääse väliin."

"Luottakaa minuun, voitte huoletta sen tehdä", vakuutti hovimestari.

Olavi ja mestari Johannes lähtivät. Ja siitä päivästä virtaili ikäänkuin uusi elämä Olavin lävitse. Päivä päivältä säteili hänen silmänsä kirkkaammin, ja raittiimpi puna virkosi hänen poskilleen. Mutta se ei ollut myrskyistä, rajua iloa, vaan sitä hiljaista riemua, joka leviää sieluun, kun ihminen tietää, että niin hyvä kuin pahakin tulee Jumalalta. Mutta sen valon rinnalle, jonka toivo Kristinan parantumisesta levitti hänen elämänsä, kohosi synkkä varjo, — mies, joka oli näyttänyt rouva Kristinan luona, ja joka ei voinut olla kukaan muu kuin Gert Bryningh. Häntä ajatellessaan näki Olavi mielikuvituksessaan tuhansia vaaroja, ja niiden arveluttavuus kasvoi, mitä enemmän hän muisteli sitä kylmäveristä julkeutta, jolla tämä mies saattoi ryhtyä ja ehdottomasti ryhtyisi toimiin päämääränsä saavuttaakseen.

Sillä välin tuli Kristina päivä päivältä yhä paremmaksi, ja uhkaava pilvi, joka väikkyi hänen ylitsensä hänen sukulaisensa muodossa, näytti väistyneen. Häntä ei näkynyt eikä kuulunut sen jälkeen, kun hänet oli niin tylästi käsketty poistumaan ensi päivänä. Tämä ei kuitenkaan estänyt häntä milloin tahansa sukeltamasta esiin, kentiesi juuri silloin kun häntä vähimmin odotettiin. Ei ollut mikään varmaa, ennenkuin Olavi oli vienyt Kristinan kotiinsa vaimonaan. Niin pian kuin sairas siksi toipui, että Olavi saattoi puhua hänelle tästä, teki hän sen, ja varmuus tässä suhteessa näytti melkein jouduttavan hänen täydellistä parantumistaan. Olavi ja hän puhuivat yhdessä rouva Kristinalle tästä tärkeästä asiasta, ja hän suostui heidän toivomukseensa, yhtyen heidän mielipiteeseensä siinä, että tämä oli ainoa tapa suojella Kristinaa kaikelta vaaralta. Ja häpäpäiväksi määrättiin septuagesima, sunnuntai, joka tänä vuonna sattui helmikuun 12 päivän kohdalle.

Rouva Kristina kyllä antoi ikäänkuin muistutuksena sen neuvon, että mestari Olavin oli ensin kysyttävä kuninkaalta, mutta hän hylkäsi tämän neuvon sellaisella lujudella ja varmuudella, joka suuressa määrin herätti rouva Kristinan kummastusta ja ihailua.

"Kuinka, olisiko minun kysyttävä kuninkaan neuvoa asiassa", sanoi hän, "jossa Jumala itse on kerta kaikkiaan ilmentänyt järkähtämättömän tahtonsa?"

"Ajan olosuhteiden tähden", arveli rouva Kristina.

"Ei", vastasi Olavi. "Siinä pidämme lujasti päätöksestämme, Kristina ja minä ... kun me täytämme Jumalan käskyn, olemme hänen suojeluksessaan, mikä voikaan silloin olla meille turmioksi?"

Silleen se jäi, ja tärkeä päivä koitti. Häät olivat valmistetut mestari Olavin kotiin, ja vanha äiti Kristina käveli niin päättäväisesti sinne tänne, iloisena ja levotonna samalla kertaa, sillä hän ei sentään voinut koskaan oikein hyväksyä tätä avioliittoa. Rouva Kristina Gyllenstjerna ja mestari Johannes ynnä Tukholman pormestarit ja pari ylhäisimpiä raatimiehiä, samoin kuin puhelias hansikkaantekijä, joka asui talossa, olivat kutsutut vieraisiksi. Mestari Olavin ystävän, Suurkirkon kirkkoherran, herra Mikaelin piti toimittaa vihkiminen.

Äidinsydän pamppaili sentään ylpeydestä, kun vaimo Kristina näki Ruotsin viimeisen valtionhoitajan lesken astuvan hänen kotinsa kynnyksen ylitse. Hän niiasi syvään ja rohkeni tuskin kohottaa katsettaan jaloon rouvaan, joka hymyili niin ystävällisesti ja taputti häntä olalle. Tultuaan morsiamen luo sulki rouva Kristina hänet syliinsä ja suuteli häntä.

"Jumala siunatkoon sinua, lapsi", sanoi hän. "Ja tule niin onnelliseksi kuin hyvä sydämesi ansaitsee."

Sitte tarttui hän hänen käteensä ja vei hänet suurempaan huoneeseen, jossa sulhanen odotti. Tämä oli ensimmäinen ulkoa tullessa, ja sen molemmin puolin olivat Olavin ja hänen äitinsä yksityiset huoneet. Siinä oli kapeaan kujaan päin kaksi ikkunaa ja vastapäätä niitä oli ovi.

Nyt vei rouva Kristina morsiamen perälle, nyt yhtyi heihin Olavi, ja kirkkoherra alotti juhlallisen toimituksen. Huoneessa oli niin hiljaista, että saattoi kuulla oman sydämensä sykinnän. Tämä olikin paljo merkitsevä hetki, eikä kukaan voinut olla ajattelematta tämän tapahtuman rohkeutta ja vaarallisuutta. Sellainen on tavan ja ennakkoluulojen voima, että parhaimmatkin ihmiset arastelevat ratkaisun hetkenä, vaikkakin he täysin tunnustavat oikeaksi sen, mikä on tekeillä.

Silloin, juuri kun pyhät vahvistussanat piti lausua ja sormukset vaihtaa, kuultiin askeleita portaissa, ovi temmattiin auki jymyllä, ja pitkä, laiha olento, jolla oli harmaa tukka ja hurjat, uskonkiihkoiset silmät, astui sisään, kintereillä muuan harmaaveli ja muuan dominikaanimunkki, joka viimeksimainittu pian tunnettiin priori Robertiksi Vesteråsista.

Kaikkien silmät kiintyivät tulijoihin. Rouva Kristinan posket kalpenivat, kun hän vanhan miehen tunsu Gert Bryninghiksi, ja muutkin, vaikeivät tunteneet miestä, aavistivat jotakin häiritsevää tulevan tapahtumaan. Morsian ja sulhanen kääntyivät katsomaan, mutta Olavi viittasi kirkkoherralle, että tämä suorittaisi toimituksen loppuun.

"Kuninkaan ja kirkon nimessä, lopettakaa tämä rikoksellinen ilveily!" huudahti Gert Bryningh, ja kun kirkkoherra ei näyttänyt tahtovan kuulla häntä, tempasi hän esille kaksi paperia, joita hän piti koholla päänsä yllä.

"Täällä on kuninkaan kirje", sanoi hän. "Tulen suoraa päätä Upsalasta. Täällä on myös neitsyt Kristinan lupaus, että hän vapaasta tahdostaan tulee Vadstenan luostariin. Kysyn sinulta kirkkoherra Mikael, onko sinulla rohkeutta suorittaa vihkiminen loppuun?"

Kirkkoherra katsoi hämillään morsiuspariin, rouva Kristinaan ja muihin häävieraihin. Morsian oli valkoinen kuin lilja ja vavisten painautui hän Olaviin kiinni, kätkien kasvonsa hänen rintaansa vasten. Olavi kääntyi ympäri rauhanhäiritsijää kohden.

"Puhutte kuninkaan kirjeestä, missä teillä on se?" kysyi hän tyyneydellä, joka tarttui kaikkiin läsnäolijoihin.

"Täällä, täällä", vastasi Gert. "Tässä on kuninkaan kirje ja käsky, että teidän on lykättävä häänne siksi, kunnes hän saa tutkia asian ... ja tässä on neitsyen lupaus ... sitä ei voi ottaa takaisin, sitä ei voi peruuttaa ... se on kirjetettu, kuten näette ja todistettu, ja te rouva Kristina ette suinkaan voine kieltää omaa käsialaanne... Kaikki vastarinta on turhaa, minulla on kuninkaan väkeä mukana, ja jollette tahdo hyvällä, niin on se tapahtuva voimalla!"

Olavin silmissä leimahti kuluttava tuli, ja hän koetti ponnistaen kaikki voimansa hillitä sen myrskyn, joka alkoi raivota hänen sisällään. Siihen vaadittiin sellainen voima, jota hänellä ei tällä hetkellä näyttänyt olevan vallassaan, ja kenties olisi hetkellinen puuska saattanut hänet pois suunniltaan, jollei rouva Kristina olisi ehittänyt hänen edelleen.

"Unhotatte, Gert Bryningh", sanoi hän ominaisella maltillaan ja ryhdillään, "unhotatte, että niistä,

jotka ovat todistaneet tämän kirjoituksen, johon viittaatte, yksi on ilmeinen kavaltaja ja toinen salainen, jota häntäkin voidaan syyttää minä hetkenä tahansa."

"Kuka voi, ankara rouva?" kysäsi Gert pirullisesti hymyillen..

"Minä!" vastasi morsian ja astui askelen eteenpäin Olavin rinnalta.

Rouva Kristinan sydämystynyt huomautus oli herättänyt Kristinassa rohkeutta. Hän tunsi itsensä vahvaksi, hän voi avoimin silmin käydä sitä vaaraa vastaan, joka nyt uhkasi temmata hänet Olavin rinnalta.

"Kutsukaa väkenne", sanoi hän, "ja he vievät teidät kuninkaan vankina linnaan! Minä syytän teitä kaikkien täällä läsnä olevain edessä kurjaksi kavaltajaksi, joka on vehkeillyt kuningas Kustaata ja Ruotsin valtakuntaa vastaan yhdessä hänen pahimpain vihollistensa kanssa."

"Älä puhu typeryyksiäsi tyttö", keskeytti hänet Gert kylmäverisesti. "Niitä ei voida todistaa, ja jonkun kuuntelevan, alaikäisen tytön ilmiannosta ei Ruotsin laki tuomitse vanhaa kunniallisessa palveluksessaan harmaantunutta miestä. Ja nyt on minun kärsivällisyyteni lopussa ... kummanko valitsette, mestari Olavi, tahdotteko luovuttaa minulle Kristuksen morsiamen, jonka julkeasti tahdotte tehdä omaksenne ... tai onko minun käytettävä sitä valtaa, jonka kuninkaan kirje jättää käsiini?"

Hän piteli jälleen kädessään koholla kuninkaan kirjettä. Mutta kenenkään huomaamatta oli muuan repaleinen ukko pujahtanut ovesta sisälle ja kuullut vaihdetut sanat. Juuri Gertin nyt ojennettua kätensä, hypähti ukko luo, ja ennenkuin kenenkään päähänsä oli pälkähtänyt estää sitä, oli hän temmannut kuninkaan kirjeen Gertin kädestä ja heittänyt sen tuleen, joka liekehti takassa. Gert ryntäsi jälkeen, mutta liian myöhään, ja mieletön ukko tempasi tulikekälteen, jonka hän uhkasi linkota päähän ensimmäiselle, joka uskalsi tavoittaa kädellään palavaa kuninkaan kirjettä.

Gert pysähtyi vihasta vaahdoten, ja harmaaveli, joka tahtoi auttaa häntä, pelästyi hänkin kuin olisi nähnyt jonkun kummituksen.

"Kirjotettu lupaus olisi saanut mennä samaa tietä", sanoi pelkäämätön ukko kääntyen Gertiin, nähtyään liekkien täydellisesti hävittävän kuninkaan kirjeen. "Mutta luullakseni siitä ei ole suurta vahinkoa, vaikkapa se jää teidän käsiinnekin, ja sentähden voitte sen kyllä pitää muistona tästä päivästä ja Kristina Pietarintytärestä."

"Kutsukaa sisään kuninkaan miehet, veli", sanoi Gert kääntyen munkkiin.

"Tehkää se, harmaaveli ... tehkää se, mutta sitä ennen voitte kuulla parisen sanaa, jotka minulla vielä on sanottavana. Mitä haette täältä?... Voitteko täydellä todella uskotella kenellekään, että neitsyen itsensä tähden ja hänen sielunsa parhaaksi tahdotte teljetä hänet luostariin, tähän kaiken hyvän ja kunnollisen valkoiseksi sivuttuun hautaan? Ainakaan ette voi sitä uskotella minulle, sillä tässä asiassa olen katsonut kauvemaksi kuin luulettekaan... Ei, Ingevald Torstinojan rahoja te tavoittelette täältä ja ne voitte kyllä saadakin, kun se kerran on neitsyen vapauden hinta..."

"Ingevald Torstinojan rahoja!" mutisivat Gert ja harmaamunkki, lisäten: "Mitä tarkoitatte Ingevald Torstinojan rahoilla, kuinka teillä on niistä tietoa?"

"Koska olen karkotettu Pietari Peluri!"

"Pietari Peluri?" kysäsi Gert silmät selällään.

"Sanani voi todistaa se ainoa, joka tietää nuoruuteni vaiheet ... nuoruuden ystäväni, pormestari täällä, jonka puoleen voitte kääntyä, Gert Bryningh, ja tekin, harmaaveli. Holhojavaltanne, Gert, on siis lopussa ja tyttäreni suuri perintö kuuluu teille ja Vadstenan luostarille."

Kalpeana ja vavisten kääntyi hän sitte morsiuspariin ja katsoi hetken aikaa Kristinaan, joka hämillään ja kummissaan silmäili ympärilleen, isään, Olaviin ja tämän vanhaan äitiin.

Mutta Pietari meni luo ja ojensi käsivartensa Kristinaa kohden, ja rakkaus säteili päivänlämminnä itsepäisten kyynelten välitse, jotka vierivät hänen poskiaan ja partaansa pitkin.

"Tällaiselta näyttää onneton isäsi, lapsi", sanoi hän... "Ei, ei, älä tule lähelle, minulla ei ole mitään tekemistä kanssasi voituani kurjuudessaani valmistaa sinun onnesi... Ja sinä tulet onnelliseksi, tunnen sen, tiedän sen, sillä tunnen mestari Olavin paremmin kuin hän tietääkään. Rakas, rakastettu lapsi, sinä, joka pitkät vuodet olet ollut minun lohdutukseni, iloni, onneni, vaikka olen sinua nähnyt ja seurannut loitolta vain ... kuluneen elämäni synkkien varjojen keskellä ei minulla ole mitään, johon voin nojautua tullessani tuomiolle tuonne ylhäälle, ei mitään muuta kuin rakkauteni sinuun. En kuitenkaan tiedä, tulenko minä miesparka sinne koskaan, mutta olen tunteva itseni onnelliseksi, kun näen sinut

valittujen joukossa Abrahamin helmassa... Ja jos hän siellä ylhäällä tahtoo kuulla minua, hän, joka sydämet ja munaskuut tutkii, niin on hän kyllä suojaava isällisellä kädellään onnettoman Pietari Pelurin tyttäätä!"

Kristina suli kyyneliin ukon puhuessa ja lankesi hänen kaulaansa, ja Olavi hymyili lempeästi isän ja tyttären kohtaaukselle. Mutta Pietari oli tuskin tuntenut tyttärensä syleilyn, tuskin nähnyt hänen kyyneltyneet silmänsä, ennenkuin hänet valtasi vavistus ja pelko, ikäänkuin hän olisi tehnyt pyhyden häväistyksen.

"Rakas, rakas lapsi", sanoi hän sammaltaen ja voiden tuskin hillitä itseään, "tunnen taivaan sydämessäni ja kuitenkin tiedän, ettei minulla ole siellä kotia. Ei, sinä et saa levätä isäsi rinnalla, lapsi ... sinä et saa, kuulitko ... ah, sukulainen, sukulainen, miksi teit minulle tämän, miksi tuomitsit minut maanpakoon kodistani, miksi panit hirveän salvan minun ja omaisteni välille! Minä rakastin säveliä, lapsi, viulu oli minulle rakas pienestä pitäen, elin elämäni yksikseni, ja sävelten, jotka houkuttelin ilmoille, katsoin kuuluvan kaikille, kuka tahansa niitä ymmärsi ja voi niistä nauttia... Niin tulin huonoon seuraan, niin tuli rakkaus naiseen, halveksittuun, hyljittyyn, karkotettuun olentoon, joka kuitenkin hurmaantui soitostani ja kykeni uhraamaan itsensä kurjuudessaan sen puolesta, mitä katsoi todeksi ja hyväksi. Tämä rakkaus karkotti minut sukulaispiiristäni ... olin yksin, aivan yksin elämässä sinun ja veljesi äidin kanssa Kristina. Kävin sukulaiseini, rikkaan Ingevald Torstinpojan luona kerran toisensa jälkeen ja pyysin ja rukoilin häntä peruuttamaan ankaran tuomionsa, mutta se oli turhaa, ja aina näin erään harmaaveljen hänen rinnallaan synkkänä, äänetönä ja tylynä, mutta niin kiinnijuotettuna sukulaiseeni kuin rautakanki hänen ovensa takana... Eikö se ole totta, harmaaveli, astukaa esiin ja katsokaa minua kasvoihin ja sanokaa, eikö se ole totta!"

Harmaaveli seiso kalpeana ja juhlallisena Gert Bryninghin rinnalla. Heidän silmänsä paloivat kuten tuliset hiilet, mutta he eivät kyenneet keskeyttämään vanhusta, jonka nouseminen kuolleista oli pannut heidät aivan ymmälle. Pietari ei näyttänyt aikovankaan odottaa munkin vastausta. Hän jatkoi:

"Rikas Ingevald tuns vihdoinkin, että hänen oli jätettävä rikkautensa ... kun olin hänen luonaan viime kerran, sanoi hän minulle tehneensä testamenttinsa. Monta vihaista sanaa oli vaihdettu hänen ja teidän välillänne, harmaaveli, ja Jumala antakoon ne teille anteeksi, mutta ette tehnyt sukulaiselleni siten mitään hyvää, ettekä minullekaan, vaikka alituisen sanoitte niin. Vanha sukulaiseini oli kuitenkin pohjaltaan hyvä sielu, mutta teidän alettuanne polkea hänen portaitaan muuttui hän ... ken tiesi olisivat minun säveleni löytäneet tiensä hänen sydämeensä, jollette supatuksinne olisi tehnyt valkoista mustaksi. Katso minua silmiin, harmaaveli Robert!... Sellaisena kuin tässä seison, haastan sinut elävän Jumalan tuomioistuimen eteen vuoden ja päivän kuluessa vastaamaan siitä, mitä olet tehnyt minulle ja lapsilleni hänen, vaimoni, tähden, jonka pelastin sinun pauloistasi, sinä kurja naisten häväisijä... Kostoksi siitä sinä houkuttelit vanhan sukulaiseini testamentillaan murhaamaan minut, jos tahdoin pelastaa perinnön lapsilleni... Kas, sentähden täytyi minun kadota, ja minä katosin; vaatteeni tavattiin laiturilta eräänä aamuna, ja minä harhailin ympäri maailmaa, ihmisten puhuessa juomarin onnettomasta lopusta ja teidän laulaessa messuja luostarissanne sieluni rauhan vuoksi... Oivallinen lohdutus, harmaaveli, nämä messut! Te olette lihonnut, te, sukulaiseini rahoilla, minun madellessani pimeydessä ja vaipuessani yhä syvemmälle lokaan ja syntiin. Kuitenkin on herra kääntänyt hyväksi mitä te pahalla kylvitte..."

"Älkää olko niin varma siitä", sanoi Gert Bryningh, joka oli ehtinyt selvittää hämmennyksestään. "Mitä sanotte, voisi kuka tahansa ilkeä veitikka kadulta jutella meille... Olette liitossa tuon kerettiläisen, mestari Olavin, Lusiferin sotapäällikön kanssa... Saatte kuitenkin istua tornissa, kunnes armollinen herramme kuningas on asian tutkinut! Niin helposti ette voi minua pettää."

Näin sanoen riensi hän ovelle ja huusi portaista alas. Kohta kuului aseiden kalinaa portaista ja ovesa näyttäytyi joukko sotilaita. Salissa vallitsi pelästys, joka oli lähellä epätoivoa. Olavi meni sotilaiden luo ja kysyi heiltä, mitä he tekivät hänen kotonaan ja kenen käskystä he olivat uskaltaneet tulla rauhaa häiritsemään. He viittasivat linnanvoutiin, joka heidät oli asettanut piispan tallimestarin käytettäväksi.

"Ihmeellisesti on silloin täytynyt asian muuttua", sanoi Olavi, "jos kuninkaan sotilaat käyvät Linköpingin piispan asioilla, käsken teitä heti paikalla poistumaan tästä talosta, tai muuten saatte sen kalliisti maksaa."

Sotilaat katsoivat kysyvästi toisiinsa ja Gert Bryninghiin. Mahtava tuttu ääni näytti tekevän heihin vaikutuksensa. Mutta Gert juoksi perälle ja heitti kummastuttavalla voimalla morsiamen syrjään ja tarttuen Pietari Pelurin käteen veti häntä ovea kohden. Rouva Kristina otti huostaansa morsiamen, joka seiso kalpeana ja niin epätoivoisena, että oli pyörtymäisillään, pormestarin ja mestari Olavin koettaessa ukkorukkaa vapauttaa. Olavin äiti seiso mykkänä hämmästyksestä kaiken sen johdosta, mitä hänen täytyi nähdä, eikä hän voinut vapautua ajatuksesta, että tässä kaikessa näyttäytyi Jumalan rankaiseva käsi.

Silloin, metelin ja sekamelskan juuri ollessa ylimmillään ja oikean käsikähmän puhkeutumaisillaan, näyttäytyi oversa kookas olento. Hän oli kuninkaan kansleri, herra Lauri Antinpoika.

Hänen ilmaannuttuaan vaipuivat kohotetut miekat ja pertuskat, ja mihin hänen silmänsä sattuiivat, siellä katseet vaipuivat maahan. Itse Gert Bryninghinkin valtasi ihmeellisellä tavalla tämä äkillinen ilmestyminen. Hän kalpeni ja tahtoi ikäänkuin hiipiä syrjään, välttääkseen kanslerin terävään silmien läpätunkevaa katsetta.

"Merkillisiä asioita näyttää täällä tapahtuvan!" sanoi hän. "Jollen näe väärin, on täällä koristeltu häitä varten, mutta mitä tekevät kuninkaan sotamiehet häätalossa? Te voinette antaa siihen vastauksen Gert Bryningh. Kuka on tämä mies?" kysyi hän vihdoon, viitaten ukkoon, jota sotamiehet pitivät keskellään.

Ukko parka, jonka voimat näyttivät loppuneen, seisoi siellä taasen katse ilmeettömänä ja omituinen hymy huulilla. Näytti siltä, kuin hän olisi jo tehnyt tehtävänsä eikä tämä kaikki enää ollenkaan koskisi häntä. Kanslerin kysymyksen johdosta kirkastui kuitenkin katse, ja hän tuli jälleen voimiinsa.

"Olen onneton miespoloinen", sanoi hän. "Tämän morsiamen tahdoin pelastaa, sillä he tahtovat hänet haudata elävältä, nuo synkät miehet. Mutta Jumala ei ole suonut minulle sitä iloa."

"Tämä vanha mies on Kristinan isä, mestari Lauri!" selitti Olavi.

"Jumala on siis kuitenkin tahtonut suoda sinulle sen ilon", sanoi kansleri vilkkaasti. "Sulkekaa ovi, kukaan ei saa päästä ulos!" lisäsi hän kääntyen sotamiehiin.

"Ja nyt, mestari Mikael", jatkoi hän, kun hänen käskynsä oli täytetty, "nyt voitte päättää toimituksenne."

Näin sanoen tarttui hän Olavin käteen ja vei hänet mestari Mikaelin eteen, ja rouva Kristina teki samoin morsiamelle, jonka jälkeen vihkiminen päätettiin. Kaikkien tarkkaavaisuus oli vireillä, ja monissa silmissä loistivat kynelet. Mutta Pietari parka, hän, joka tahtoi uhrata elämänsä lapsensa edestä, mutta joka vapisi hänen pelkästä kosketuksestaan, hän vetäytyi syrjään erääseen huoneen nurkkaan ja kenenkään näkemättä lankesi polvilleen saattaen tuskin tukehuttaa nyhkytystään lujasti painamalla kulunutta lakkiaan kasvojaan vasten.

Kun pyhä toimitus oli päätetty, kääntyi kansleri sotamiehiin.

"Kuninkaan nimessä käsken teitä vangitsemaan tämän Gert Bryninghin", sanoi hän.

"Herra Lauri ... Herra Lauri!" huudahti Gert. "Muistakaa toki, että olen Linköpingin piispan miehiä!"

"Ja vaikka olisitte Rooman paavin miehiä, makaatte tornissa tänä yönä", vastasi kansleri ankarasti. "Olette ilmiselvästi kulkenut valheen ja petoksen tietä, vanha mies! Kirjeen, jonka saitte kuninkaalta käsiinne, saitte neitsyen suojelemista ettekä hänen vainoomistaan varten, ja alotittehan suoraa väkivaltaa täällä mestari Olavin kodissa. Ja tiedättekös, Gert Bryningh, teidän lävitsenne on nähty. Olette kulettanut salaisia viestejä kapinallisten piispojen ja Severin Norbyn välillä, ja Ruotsin valtakunnan ja kuninkaan kavaltajaa ei suojele mikään piispankaapu, vaikkapa se lepäisi mahtavammillakin hartioilla kuin Linköpingin piispa Hannun!"

Käskey pantiin heti toimeen, ja pian oli jälleen tyyntä ja hiljaista häätalossa.

Mutta uuninnurkassa lepäsi vielä vanha Pietari polvillaan. Kristina, hän se ensiksi näki polvistuvan miehen nurkassa, ja hän tarttui Olavin käteen ja meni hänen luoksensa. He eivät tahtoneet häiritä vanhusta, mutta hän oli liikkumaton, ja kun Olavi katsoi häntä syrjästä päin, olivat hänen kasvonsa aivan kalpeat. Hänen päänsä nojautui seinää vasten, mutta hän piti vielä lakkiaan molemmin käsin painettuna kasvojaan vasten.

Olavi kumartui ja tutki lähemmin, kuinka ukon oli laita. Hän oli kuollut.

Olavin silmästä vierähti kyynel hänen noustessaan ja tarttuessaan Kristinan käteen.

"Hän on kuollut, isäsi", sanoi hän. "Surun ja kurjuuden on hän kestänyt ... iloa hän ei voinut kestää!"

Nousi yleinen hälinä. Mutta Olavi ja Kristina lankesivat polvilleen ukon vierelle, ja Olavi luki syvällä liikutuksella rukouksen manan maille muuttaneen sielunrauhan puolesta.

Noustuaan sulki hän morsiamensa syliinsä.

"Siitä sielumessusta", sanoi pormestari mennen Olavin luo, "iloitsee vanha Pietari enemmän, siellä missä hän nyt on, kuin kaikista munkkien lauluista, joita he hänelle laulavat varastetun kullan edestä."

Kansleri seisoi aivan vieressä ja kuuli pormestarin sanat, jonka johdosta hän kysäisi, mitä hän oli niillä tarkottanut, ja kun hänelle oli se selitetty, sanoi hän:

"Se kulta ei kauvaksi jääne munkkien huostaan, jos vain me, kuningas Kustaa ja minä, elämme vielä muutamia vuosia."

* * * * *

Kului muutamia päiviä. Mestari Olavi ja hänen vaimonsa elivät ne hiljaisessa rauhassa, kehottaen toisiaan rohkeuteen ja luottamukseen siinä taistelussa, joka epäilemättä uhkasi heitä paavilaiselta taholta. Vanha Pietari haudattiin torstaina häiden jälkeen, ja kansleri itse saattoi hänen tomuaan hautaan, saatuaan tietoonsa hänen elämänsä tarinan.

Heidän erotessaan haudalla tarttui kansleri Olavin käteen ja sanoi:

"Myrsky tulee, Olavi, mutta ole huoletta, me tulemme voittamaan, sillä Herran sana on totuus!"

Ja seuraavana päivänä kutsuttiin Olavi kuninkaan luo. Hän oli tulta ja liekkiä. Piispa Hannulta oli tullut kirjeitä Olavin avioliiton johdosta, se oli pahennus koko maalle eikä voinut tietää, eikä se kantaisi samoja hedelmiä kuin uudestakastajain levottomuudetkin olivat uhanneet saada aikaan.

Mutta Olavi kuunteli tyynesti suuttunutta kuningasta, ja kun tämä oli kuohunut kuohuttavansa, esitti hän selvästi ja sitovasti, kuten kerran ennen kanslerille, mikä hänet oli saattanut ottamaan tämän askeleen, ja kuningas tyyntyi verrattain pian.

"No hyvä", sanoi hän, "saatte vastata puolestanne, mestari Olavi!"

Ja Olavi lähti.

Illalla istuivat hänen äitinsä ja vaimonsa käsitöineen takkavalkean ääressä, ja hän itse luki muuatta valmista kappaletta raamatun käännöksestä, kun eteisestä kuuluivat voimakkaat askelet, jotka pysähtyivät sen huoneen ovelle, missä he olivat.

Ovi aukeni, ja kuningas astui sisään kanslerin keralla.

Voimme helposti käsittää asukkaiden kummastuksen ja hämmästyksen. Itse äitivanhuskin, joka kuitenkin piti esikoistaan niin ylhäisenä, joutui aivan pois suunniltaan nähdessään kuninkaan astuvan hänen poikansa asunnon kynnyksen ylitse.

Kuningas tervehti ystävällisesti, taputti vapisevaa mummoa olalle ja kääntyi sen jälkeen Olaviin.

"Olette urhea soturi, mestari Olavi", sanoi hän hymyillen. "Mutta puhuteltuani mestari Lauria olen havainnut teidän olevan oikeassa. Niin sen täytyy olla, se on isku vanhan lahon puun juureen. Tuossa on käteni, mestari, voitte luottaa minuun mitä tapahtuneekin."

"Jumala varjelkoon teitä, armollinen herra!" vastasi Olavi katsoen kunnioittavasti, mutta lämpimästi kuninkaaseen. "Jumala varjelkoon teitä evankeliumin ja Ruotsin valtakunnan tähden."

"Kas niin, mestari!" jatkoi kuningas. "Ei mitään kursailuja nyt ... ettekö sitte ole vaimoltanne saanut tietää, että olen luvannut hänelle kuninkaallisen suojelukseni. Te pakenitte minua, ikäänkuin ette olisi voinut luottaa sanoihini, muistatte kai vielä, parisen kuukautta takaperin Stegeborgissa. Teettekö nyt samoin?"

Kristina painoi katseensa lattiaan eikä tiennyt, mitä hänen oli vastattava armolliselle kuninkaalle. Mutta tämä tarttui hänen käteensä ja painoi kallisarvoisen sormuksen hänen sormeensa.

"Tässä on teille muisto Stegeborgin ritarilta!" sanoi hän ja lisäsi liikutettuna: "Onnea ja siunausta toivottaa teille vilpittömästi Ruotsin kuningas!"

End of Project Gutenberg's Mestari Olavin häät, by Carl Georg Starbäck

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK MESTARI OLAVIN HÄÄT ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by

U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR

NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it

takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.